

Univerzita Pardubice
Filozofická fakulta
Ústav historických věd

Filip Josef hrabě Kinský – generál, který rád stavěl

Bc. Lukáš Rosecký

Diplomová práce

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval sám a s použitím pramenů a sekundární literatury, řádně citovaných v závěrečném seznamu pramenů a literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon), zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

Poděkování

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval všem lidem, kteří při mně stáli během mých studijních let a kteří se mnou sdíleli jak úspěchy, tak neúspěchy, které se dostavily. V první řadě patří mé velké díky vedoucímu mé diplomové práce, Mgr. Bohdanu Šedovi, který mě nasměroval až k tomuto tématu a který mi vždy byl oporou a předával mi cenné rady při psaní práce.

Velký dík patří mé rodině, která pro mě byla vždy oporou a zázemím a jmenovitě bych rád poděkoval své přítelkyni Anně, která mi nejen pomohla s korekturou textu, ale také mě motivovala při cestě až do cíle a bez které bych nenapsal ani jedno slovo...

Velké díky také patří Mgr. Tomáši Řehořovi a celé jeho „žlebské posádce“, která mi poskytla zázemí i podporu při mém studiu.

Název

Filip Josef hrabě Kinský – generál, který rád stavěl

Anotace

Tématem mé diplomové práce je osobnost hraběte Filipa Josefa Kinského (1742–1827), člena chlumecké hraběcí větve významného staročeského rodu Kinských, který je však v současné době bohužel téměř zapomenut a odsunut do pozadí za své významnější členy své rodiny. Práce má přiblížit jeho životní příběh a rovněž jeho stavební činnost, která je v oblasti východních Čech velmi výrazná. Na základě výsledků výzkumu písemných a hmotných pramenů se práce snaží definovat jeho způsob myšlení a snaží se podchytit mentalitu člověka žijícího ve druhé polovině 18. století.

Klíčová slova

Filip Kinský, Kinští, 18. století, stavebník, Rychmburk, Chroustovice

Title

Philip Joseph Count Kinský – the general who liked to build

Annotation

The topic of my diploma thesis is the personality of Count Filip Josef Kinský (1742–1827), a member of the Chlumeck count line of the significant Kinský family, who is unfortunately almost forgotten and pushed into the background for his more important members of his family. The work is to present his life story and also his construction activity, which is very significant in the area of Eastern Bohemia. Based on the results of research into written and material sources, the work tries to define his way of thinking and tries to capture the mentality of a person living in the second half of the 18th century.

Key words

Philip Kinsky, the Kinsky family, 18th century, building owner, the Rychmburk castle, the Chroustovice chateau

Obsah

Úvod	1
Přehled dosavadního bádání	1
Stav pramenné základny	3
Postavení hmotného pramene ve výzkumu	4
Výzkumné otázky a cíle práce	4
Zvolené metody	5
1. Rod se třemi stříbrnými vlčími zuby	6
1.1. Nejstarší kořeny rodu	6
1.2. Drastská linie rodu	8
1.3. Nizozemská linie rodu	9
1.4. Chlumecká linie rodu	10
1.5. Vchynští mezi elitou	10
2. Rodina Filipa Kinského v 17. a 18. století	15
2.1. Praděd Václav Norbert Oktavián Kinský – šestnáctinásobný otec	15
2.2. Děd František Ferdinand Kinský – stavebník barokní perly východních Čech	18
2.3. Bratři Františka Ferdinanda Kinského – rozvětvení rodu	20
2.4. Otec Leopold Ferdinand Kinský – nejvyšší lovčí království Českého	24
2.5. Strýc František Josef Kinský – voják tělem, duší reformátor	26
2.6. Bratr František Ferdinand Kinský – oponent Filipa?	29
2.7. František Oldřich Kinský (1726–1792) 3. kníže Kinský, bratranec Filipova otce	30
3. Filip Josef Kinský (1742–1827) – generál, který rád stavěl	32
3.1. Narození, dětství a postavení v rodině	32
3.2. Jak mladší syn k majetku přišel	32
3.3. Vzdělání a vojenská kariéra	34
3.4. Přítel císařův?	35
3.5. Bouřlivák a skandalista či nešťastně zamilovaný muž?	38
3.6. Veřejné působení hraběte s polskými řády	42
3.7. Oblíbený pán katolického i nekatolického lidu	45
3.8. Stárnoucí generál na penzi?	51
4. Majetek hraběte Filipa Kinského	54
4.1. Panství Chroustovice	54
4.2. Panství Rychmburk	56

4.3.	Panství Sloup	60
4.4.	Prášily a Dobrá Voda	62
4.5.	Rakouské statky	63
5.	Osobnost hraběte Filipa Kinského – shrnující kapitola	64
5.1.	Mentalita stavebníka	64
5.1.1.	Mladý zbohatlý lovec	64
5.1.2.	Přestavba zámku po smrti Filipovy matky	65
5.1.3.	Paláce hraběte Kinského v Praze	66
5.1.4.	Oprava správního sídla na Rychmburku	66
5.1.5.	Nový domov v závěru života?	67
5.2.	Komparace s dalšími stavebníky	68
5.2.1.	Jan Leopold hrabě Dietrichstein (1703-1773)	68
5.2.2.	František Josef Pachta z Rájova (1710-1799)	69
	Stavební aktivita Filipa Kinského – katalog staveb	72
	Závěr práce – shrnutí a nové otázky výzkumu	185
	Přílohy	192
	Resumé	200
	Seznam použitých pramenů a literatury	202

Úvod

Předkládaná diplomová práce *Filip Josef hrabě Kinský – generál, který rád stavěl* si klade za cíl přiblížit život člena jednoho z předních ryze českých rodů, Filipa Kinského (1742-1827), který v 18. století vlastnil nemalé majetky ve východních Čechách. Na základě archivních pramenů a literatury bude nejprve pozornost věnovaná samotnému životu hraběte, který byl velice specifický a v mnohém se vymyká představě o tehdejších typickém aristokratovi druhé poloviny 18. století. Následně bude větší pozornost věnována také jeho majetku a jeho nemalé stavební aktivitě, která je dodnes patrna nejen v pramenech a v plánech staveb, ale například i v podobě krajiny východních Čech. Tato diplomová práce si klade za cíl rozšířit vědomosti a povědomí o Filipově životě a o jeho kariéře v armádě a zároveň přiblížit i jeho stavební počiny a na základě vyhodnocení jeho stavebních aktivit se pokusit pochopit mentalitu příslušníka vysoké aristokracie ve druhé polovině 18. století a podchytit jeho stavební strategie.

Přehled dosavadního bádání

V historiografické obci je v posledních třiceti letech patrný větší zájem o novověkou šlechtu a v poslední době tento zájem neupadá, spíše naopak. Vznikají stále nové práce, které se již nesoustředí pouze na biografii aristokracie a jejich „velké“ činy, ale objevují se i nová témata a okruhy, které úzce souvisí s aristokracií. Velká pozornost je v této době například věnována kavalírským cestám¹ či diplomacii, daleko méně pozornosti je však věnována shrnujícím pracím, které by přiblížily stavební aktivity konkrétního jedince na konkrétním panství. Doposud se několika konkrétním stavebníkům věnovaly pouze některé diplomové práce, které z velké části upozorňovaly na nějaký konkrétní fenomén, ale nezabývaly se přímo mentalitou stavebníka,² v čemž spatřuji velké nedostatky. Existují také práce, které se zaměřují nikoliv na jednotlivce, ale na celý rod s přihlédnutím k jejich stavební činnosti na konkrétním

¹ Např. KUBEŠ, Jiří. *Náročné dospívání urozených: kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013. ISBN 978-80-7415-071-5.

² DUŠILOVÁ, Kamila. *Život Jana Leopolda Dietrichsteina s přihlédnutím na jeho stavební činnost v Brně*: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra historie, 2015, 63 str. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Mihola, Ph.D.; srov. DAMKOVÁ, Markéta. *Stavební činnost Jana Rudolfa Chotka na panství Nové Dvory*. 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav světových dějin. Vedoucí práce prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.; srov. NĚMCOVÁ, Sára. *Stavební činnost Václava Antonína Chotka: významná rodová sídla*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Katolická teologická fakulta, Ústav dějin křesťanského umění. Vedoucí práce Ing. Mgr. Daniela Lunger-Štěrbová, Ph.D.; srov. IVANEGA, Jan. *„Wohl, tüchtig und tauerhaff.“ Stavební aktivity na schwarzenberských panstvích za knížete Adama Františka (1703–1732)*. Brno, 2016. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

panství³ a v neposlední řadě se také některé práce věnují přímo tesařským či zednickým mistrům a jejich uplatnění na konkrétním panství.⁴ Bohužel však neexistuje v českém prostředí žádné shrnující dílo, které by se věnovalo aristokratům – stavebníkům a které by zaměřilo svoji pozornost na mentalitu stavebníka a jeho cíle při provádění přestaveb či zvelebování objektů na svých panstvích, ačkoliv je to dle mého názoru důležitá a prospěšná metoda při průzkumu aristokracie a jejich strategie v reprezentaci či stavebním podnikání.

Samotné rodině Kinských se věnuje například Aleš Valenta, který vydal nejen dle mého názoru velmi zdařilou monografii o této rodině,⁵ ale svá díla soustředil například i na finanční poměry rodiny Kinských v 18. století.⁶ Dlouhodobě se šlechtickým rodům věnuje například i Pavel Juřík⁷, který jednu ze svých prací věnoval i Kinským; nutno však podotknout, že jeho práce má své nedostatky, a ani zdaleka se kvalitou nepřibližuje Valentově monografii.⁸ Několika významným příslušníkům rodu Kinských se věnuje i Ivan Brož ve své knize *Velké postavy rodu Kinských*⁹ a velice podobně je koncipována i kniha Karla Richtera *Sága rodu Kinských*.¹⁰ Leopoldu Ferdinandovi Kinskému (otci Filipa) a jeho úřadu se věnoval jeden článek ve *Východočeském sborníku*,¹¹ vznikla rovněž diplomová práce věnující se diplomatické misi Štěpána Viléma Kinského v Rusku¹² a malá pozornost je věnována i Františku Ferdinandovi Kinskému, bratru Filipa Kinského.¹³ Samotnému životu Filipa Kinského ale žádný větší prostor

³ VRLA, Mikoláš. *Architektura stavebníků rodu ze Zástřizl v letech 1500-1650*. Olomouc, 2018. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Petr Čehovský, Ph.D.

⁴ Jedním z příkladů druhu této práce je diplomová práce zabývající se polensko – přibyslavským panstvím. IN: VESELÝ, Aleš. *Stavební činnost na polensko-přibyslavském panství ve 40.-60. letech 18. století*. Brno, 2014. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

⁵ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004

⁶ VALENTA, Aleš. *Finanční poměry české šlechty ve druhé polovině 18. století: (chlumečtí Kinští v letech 1740-1770)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006; Valenta, Aleš – Finanční ztráty chlumeckého panství v důsledku slezských válek (1740-1745). Valenta, Aleš. IN: *Východočeský sborník historický* Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích 9, (2000,) str. 11-39; Valenta, Aleš – Velkostatek Chlumeck nad Cidlinou od konce 17. století do roku 1740. Valenta, Aleš. In: *Východočeský sborník historický / Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích 11, (2002,) str. 85-104.*

⁷ JURÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2014.

⁸ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019.

⁹ BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklič, 2001.

¹⁰ RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008.

¹¹ MARTÍNKOVÁ Romana – VALENTA Aleš – VILIMOVSÁ Veronika. *ÚŘAD NEJVYŠŠÍHO LOVČÍHO ZA LEOPOLDA KINSKÉHO (1751–1760)*. IN: *Východočeský sborník historický*. Číslo 14, 2007. Pardubice: Východočeské muzeum, [1992] -. ISSN 1213-1733.

¹² HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký pramen*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.

¹³ MÁDLÍKOVÁ, Simona. *"Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel* [online]. Pardubice, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prechal, Ph.D.

v literatuře věnován není a pár zmínek o něm se objevuje pouze v obecných monografiích o rodině a jeho stavební činnost zůstává zcela upozaděna.

Stav pramenné základny

Předložená diplomová práce se opírá o prameny především hmotné a literární povahy a v menší míře čerpá i z archivních pramenů ze Státního oblastního archivu Zámorsk. Archivní zdroje pocházejí z fondu Rodinný archiv Kinských Chlumec nad Cidlinou a jsou to prameny osobní povahy – bohužel k osobnosti Filipa Kinského mnoho archivních pramenů není, ve své práci jsem zmínil 2 dopisy Filipa Kinského adresované jeho příbuzným a také jeho testament z roku 1826; v kapitole věnující se životu hraběte Kinského je zmíněn i přípis adresovaný Filipovi Kinskému, který souvisí s jeho společenským poklesem u dvora a který jasně definuje kroky, které byly vůči hraběti učiněny. Další archivní zdroj informací pochází z fondu Velkostatek Rychmburk – Chroustovice – Košumberk a z tohoto zdroje jsem využil prameny z oddělení (části) Rychmburk a Chroustovice.

Hlavní část mé diplomové práce je však založena na pramenech hmotné povahy, které jsou doplněny o odborné i neoborné články a publikace. V katalogu staveb jsou zařazena i regionální literární díla, například monografie o Skutči od Emila Voráčka¹⁴ či diplomová práce Lucie Štěpánkové na téma *Středověké osídlení na Hlinecku*.¹⁵ V katalogové části jsem jako zdroj informací využil dílo z pera Augusta Sedláčka; z jeho celkem 15 vydaných svazků jsem v diplomové práci použil hned tři.¹⁶ Jako další významný zdroj informací k jednotlivým objektům mi posloužila monografie Tomáše Šimka *Hrady zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*.¹⁷ Důležitým zdrojem příjmů informací o stavbách je také edice *Soupisu památek*¹⁸, z nichž jsem ve své práci čerpal hlavně z ročníků číslo 11 a 16.¹⁹ V neposlední řadě je třeba

¹⁴ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011.

¹⁵ ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie. *Středověké osídlení na Hlinecku*. Diplomová práce, Hradec Králové, 2016. Vedoucí práce Mgr. Pavel Drnovský

¹⁶ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého*. Díl 1, Chrudimsko. 3. nezm. vyd. Praha: Argo, 1995; SEDLÁČEK, August a Karel LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 8, Rakovnicko a Slánsko. Praha: Argo, 1996; SEDLÁČEK, August a Karel LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 14, Litoměřicko a Žatecko. Praha: Argo, 1993.

¹⁷ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 6 díl – Východní Čechy. Praha: Svoboda, 1989.

¹⁸ Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století.

¹⁹ CHÝTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. Ročník 11, politický okres chrudimský. Praha, 1900; WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. Ročník 16, politický okres vysokomýtský. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902.

zmínit, že jsem během psaní práce sáhl i ke komplexní práci *Umělecké památky Čech*, odkud jsem použil dva díly z celkové čtyřsvazkové edice.²⁰

Postavení hmotného pramene ve výzkumu

Rozsáhlé téma stavební činnosti konkrétního aristokratického příslušníka lze pojmout několika různými způsoby, které mohou zodpovědět na položené otázky týkající se mentality stavebníka a jeho stavebních akcí – první se zaměřuje na hloubkový archivní průzkum pramenů, který může badatele dovést k některým odpovědím, ovšem pouze za předpokladu, že je pramenná archivní základna dostatečně velká. Vhodné je komparovat mezi sebou archivní fond konkrétního velkostatku spolu s fondem písemností, které dotyčný subjekt výzkumu (například aristokrat) napsal a nabízí se rovněž fondy rodinných archivů. Druhým možným způsobem zpracování práce je rozbor převážně hmotných a literárních pramenů, které lze mezi sebou komparovat a podívat se na celou problematiku nejen „očima archivních a účetních“ pramenů, ale i dalšími nabízenými metodami – v tomto případě mám na mysli například i kartografické podklady v podobě map katastrů či panství, anebo využít například lidových vyprávění či pověstí, které sice nemusí mít doslovné reálné znění, avšak nelze zcela vypustit ústní příběhy tradované i několik staletí. S posledním zdrojem samozřejmě musíme pracovat velmi opatrně, avšak i pověst či vyprávění toho může mnoho prozradit.

Já osobně jsem se rozhodl využít druhý zmíněný způsob zpracování tématu, který využívá pouze minimálních archivních pramenů a hlavní pozornost věnuje na stavby, jakožto hmotné prameny a na lidové vyprávění místních obyvatel. V neposlední řadě lze objekty a jejich stavebně historické průzkumy účelně komparovat s prameny kartografickými, které mohou prozradit mnohdy upozaděný přehled o vlastnictví konkrétního aristokrata a samotný terénní průzkum stavby či krajiny panství může pokládat stále nové a nové otázky.

Výzkumné otázky a cíle práce

Osobnost hraběte Filipa Kinského zůstala až doposud spíše upozaděna a jeho životní příběh byl v odborné literatuře vždy jen letmo zmíněn a jeho stavební činnost nebyla nikdy kompletně podchycena do nějaké ucelené práce. Samozřejmě nelze tvrdit, že byl člověkem, který by držel „kormidlo dějin ve svých rukou“, jeho životní příběh je zcela logicky upozaděn za mnohem význačnějšími jmény z rodu Kinských, jako byli například Václav Norbert Oktavián Kinský či František Ferdinand Kinský, nicméně v mnohém se jeho život vymyká

²⁰ POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech 3, P - Š*. Praha: Academia, 1980; POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech 4: T - Ž*. Praha: Academia, 1982.

obvyklým způsobům chování aristokracie, a právě i zmíněnými atypickými rysy se budu ve své práci zabývat. V úvodu své diplomové práce se první kapitola věnuje nejstarší historii rodu, která přibližuje tento staročeský rod a jejich původní dominium a následně se zabývá jednotlivými rodovými liniemi a v závěru první kapitoly popisuje cestu této rodiny do panského stavu. Následující, druhá kapitola, se zabývá nejbližšími příbuznými hraběte Filipa Kinského, kde se rozebírá jejich politická či diplomatická kariéra a také jejich soukromí a rodina. Rozbor příbuzenstva hraběte Kinského je velmi důležitý pro pochopení společenského postavení rodiny, do které se v roce 1742 hrabě narodil a tato kapitola se věnuje i jeho vrstevníkům – je zde zmíněn jeho bratr či prastrýc. Třetí kapitola práce završuje první polovinu mého výstupu a zaměřuje se na život a soukromí hraběte Filipa Kinského, a kromě mládí a kariéry v armádě je zde rozebrán i jeho soukromý a rodinný život a jeho „přátelský vztah“ k poddaným. Právě jeho biografie bude důležitým pomocníkem při snaze pochopit mentalitu stavebníka na konci 18. století a jeho iniciované stavby mnohdy přímo souvisejí s jeho životním příběhem. Následující kapitola přibližuje rozsah majetku hraběte Kinského v 18. století a kromě historie jednotlivých držav je v této části nastíněna i správa panství. Největší část práce je věnována stavbám, které na svých panstvích Filip Kinský nechal zrealizovat či přestavět. Přestože vlastnil hrabě Kinský mnoho dominií, hlavní pozornost této části práce je věnována jeho východočeským državám a stavbám, které buď nechal postavit, přestavět či přímo s jeho osobností úzce souvisejí. Poslední kapitola práce rozebírá mentalitu stavebníka Filipa Kinského a dotýká se několika otázek, které mohou čtenáře napadnout při čtení diplomové práce, a na tyto otázky se snaží zodpovědět, a v neposlední řadě jsou zde také zmíněny dva příklady aristokratů žijících rovněž v 18. století, které lze, alespoň z části, komparovat s některými stavebními aktivitami námi sledovaného hraběte Kinského. Hlavní otázky práce se tedy budou dotýkat vztahu stavebníka a jím iniciovaných staveb, které mohou poukázat na způsob jeho myšlení.

Zvolené metody

Z již výše uvedených informací vyplývá, že má diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části: první, která je zaměřena na historii rodu a na život hraběte Filipa Kinského, obsahuje převážně literární a archivní prameny a vytváří všeobecný přehled o rodině a užší pohled na život jednoho příslušníka tohoto rodu. Druhá část, která se soustředí na majetek a objekty stavebníka Kinského, vznikla metodou terénního průzkumu, dokumentace a také komparací s kartografickými či literárními prameny a ostatními zdroji informací. Spojení všech výše zmíněných metod nám může posloužit jako dobrý zdroj informací a odpovědí na některé námi položené otázky, na které by bez chybějící metody nebylo možné zcela odpovědět.

1. Rod se třemi stříbrnými vlčími zuby

1.1. Nejstarší kořeny rodu

„Z dochovaných dokladů patrně, že rod Kinských jest starobylého a ryze českého původu“

Přesně takto hodnotil v roce 1930 Zdeněk Radslav Kinský své předky a celý svůj rod.²¹ A skutečně, při vyslovení jména Kinských se nám většinou vybaví mocný rod, který vlastnil mnohé pozemky převážně ve středních a východních Čechách. Kořeny tohoto známého rodu ale leží někde úplně jinde, než by se mohlo zdát. Dokonce ani původní jméno bylo v jiném slovním tvaru a postupem času se měnilo. Nejstarší zprávy o rodu pocházejí ze 13. století²², kdy se ale tehdy ještě vladycký rod nejmenoval Kinských, ale Vchynských a vůbec se nemůže mluvit o tom, že by to byl nějak mocný rod. K možným předkům rodu se řadil i rod s přídomkem „z Medvědiče“²³ Jejich spojitost s Kinskými je však dodnes neprokázaná, příbuznost se usuzuje jen od nepřímých indicií²⁴, kdy se za prvního předka Kinských považoval Martin z Medvědiče, který je uváděn jako svědek v listině biskupa pražského Daniela II. z roku 1209, kterou byly potvrzeny statky a výsady cisterciáckého kláštera v Oseku.²⁵

První doložený a nezpochybnitelný předek, Bohuslav ze Žernosek a Vchynic, se objevuje v listině doksanského kláštera z roku 1282.²⁶ Poprvé je zde uváděn přídomek „ze Vchynic“, který rod převzal od stejnojmenné vesnice²⁷ a tvrze nedaleko Lovosic v severních Čechách. Bohuslav měl několik synů – Bohuslava, Protivce, Zdislava a Vícemila, kteří už používali tento přídomek. Kromě Vchynic vlastnili vladykové také další vesnice, například Oparno²⁸, Medvědice, Měrunice a Velké Žernoseky.²⁹

Oparno je vesnice spolu s hradem, který založil před rokem 1354 Bohuslavův nám blíže neznámý potomek Smil, který se také začal psát s přídomkem „z Opárna“.³⁰ Hrad Opárno se

²¹ BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 6.

²² VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 9.

²³ *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha. J. Otto, 1909, 14. díl. Str. 240.

²⁴ Že jde o předky rodu Kinských se usuzuje pouze z nepřímých indicií, jako je držba Medvědic.

²⁵ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 14.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Vesnice Vchynice se nachází asi 2 km západně od Lovosic v okrese Litoměřice v Ústeckém kraji. Žije v ní okolo 300 obyvatel.

²⁸ Opárno je vesnice, nad kterou byl hrad, který pravděpodobně počátkem 16. století zanikl, stavební podoba dochované zříceniny je popsána IN: DURDÍK, Tomáš. *Ilustrovaná encyklopedie Českých hradů*. Praha: Libri, 2002. 736 s. ISBN 80-7277-003-9. Kapitola Opárno. Str. 399–400.

²⁹ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 14.

³⁰ Tamtéž, str. 15.

pak stal na téměř dvě stě let hlavním sídlem vladyků Kinských, respektive jedné z větví rodu, *opárensko – měrunické*.³¹ Na počátku 16. století byl hrad opuštěn a posléze již uváděn jako pustý.³² Smil zemřel roku 1378 a po jeho smrti si majetek rozdělili jeho synové.³³ Během 14. a 15. století došlo k rozvětvení rodu, které je nepřehledné hlavně z toho důvodu, že se řada jmen opakuje a nelze přesně určit, o koho se jedná. Většina větví rodu vymřela, například *razická ze Vchynic*, která byla pojmenována podle vsi Razice u Bíliny, také *ohnická a kremyžská* z Ohnice a Kremyže u Bíliny, *žlutická ze Žlutic* a *želenská ze Želenky* u Duchcova.³⁴ Kromě *razické* a *opárensko – měrunické* větve rodu vymřely všechny už během 15. století.³⁵ Razičtí ze Vchynic vymřeli potom někdy v první polovině 17. století.³⁶

Z opárensko – měrunické větve pocházel například rytíř Jan Dlask ze Vchynic, který působil jako hejtman litoměřického kraje v roce 1470.³⁷ Měl dva syny, prvního bohužel neznáme jménem, druhý byl Jan Dlask ze Vchynic a na Oparně († 1521), o kterém toho bohužel příliš nevíme, pravděpodobně to ale byla ve své době významná osobnost, protože lze dodnes spatřit v katedrále svatého Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě desku, která připomíná jeho osobnost, která byla pravděpodobně na svoji dobu skutečně výjimečná.³⁸ V roce 1473 je Jan Dlask doložený jako účastník mírového sjezdu v Německém Brodě, kde hájil s ostatními pány zájmy Vladislava II. Jagellonského proti uherskému králi Matyáši Korvínovi a polskému králi Kazimírovi IV.³⁹ O jeho starším bratru bohužel nic nevíme, pouze to, že měl syny Jiřího, Jaroslava, Adama, Zikmunda a Viléma. Všichni bratři prodali vchynickou tvrz a Oparno, čímž Vchynští definitivně přišli o nejstarší rodové majetky a potomci bratrů vymřeli v průběhu 16. století.⁴⁰ Jan Dlask měl tři syny, Jiřího, Václava a Kryštofa Dlaska, kteří založili tři nové rodové linie rodu: *drastskou, chlumeckou a nizozemskou*.⁴¹

³¹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 9.

³² SEDLÁČEK, August a LIEBSCHER Karel. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 14, Litoměřicko a Žatecko. Praha: Argo, 1993. ISBN 80-85794-05-5. Str. 391.

³³ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 15.

³⁴ Tamtéž.

³⁵ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 9.

³⁶ Tamtéž, str. 10.

³⁷ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 15.

³⁸ RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 8.

³⁹ JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2014. Str. 200.

⁴⁰ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 10-11.

⁴¹ Tamtéž.

1.2. Drastská linie rodu

Tato linie byla založena nejstarším synem Jana Dlaska, Jiřím (†1566)⁴², který koupil v 60. letech 16. století statek Drasty v okolí Prahy. Jiří měl syna Adama (†1574), který vlastnil statky na Litoměřicku⁴³. Jeho potomek Jan Jiří (†1598) se poté účastnil v roce 1594 tažení proti Turecké armádě.⁴⁴ Adamův starší bratr Jaroslav (†1614) získal od svého bratrance Radslava hrad Krakovec na Rakovnicku, zároveň působil jako přisedící zemského soudu a místokomoří Českého království⁴⁵ a také byl spolu s Radslavem přijat do panského stavu.⁴⁶

Jaroslavův nejstarší syn Jiří (†1629) se však zapojil do stavovského povstání v roce 1618, stal se spojencem Fridricha Falckého a po jeho porážce za to byl také náležitě potrestán. Po bitvě na Bílé hoře v roce 1621 přišel o značnou část majetku, který mu byl zkonfiskován, nicméně později si jej mohl vykoupit zpět.⁴⁷

Jiřího mladší bratr Adam (†1628) byl v roce 1619 „zimním králem“ jmenován komorním radou, ale na rozdíl od bratra emigroval a bojoval proti Habsburkům v dánské a švédské armádě. Stejně tak činil i jeho jediný syn Jaroslav Petr Vchynský (†1669), který sloužil pod velením Jindřicha Matyáše Thurna.⁴⁸ Na konci 60. let 17. století se poté marně snažil získat zkonfiskovaný majetek zpět.

Další, v pořadí již třetí syn Jaroslava, Jan Bedřich (†1644) byl také jako nekatolík účastníkem stavovského povstání a byly mu v roce 1620 zabaveny dva domy v Praze, nicméně z hlediska trestu dopadl mírně a později dokonce získal určité majetky na Chebsku.⁴⁹ V roce 1634 se dokonce stal členem komise pro konfiskace po Valdštejnovi na Chebsku.⁵⁰

Poslední z Jaroslavových synů, Radslav Jaroslav (†1664), byl také, stejně jako jeho bratři potrestán po Bílé hoře konfiskací majetku, nicméně i on si jej později mohl koupit zpět. Byl

⁴² Jiří Dlask z Vchynic byl utrakvista. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 11.

⁴³ Vesnice Košťálov, Zhoř a Sirejovice. IN: Tamtéž.

⁴⁴ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 15.

⁴⁵ Jeho post také dokládá erb Vchynských, který můžeme dodnes vidět v prostorách České kanceláře na Pražském hradě. Jsou zde erby zemských úředníků, jeden z nich je právě Jaroslava.

⁴⁶ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 11.

⁴⁷ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 16.

⁴⁸ Tamtéž; Podrobnější informace o účasti Vchynských na protihabsburském povstání shrnul Aleš Valenta. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 40-47. Konkrétně kapitola: *II.1. Účast Vchynských na protihabsburské rebelii*.

⁴⁹ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17.

⁵⁰ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 41.

dvakrát ženat a měl celkem 5 potomků (dvě dcery a tři syny). Smrtí jeho vnuka Františka Antonína Vchynského v roce 1678 také drastická linie rodu zcela vymírá.⁵¹

1.3. Nizozemská linie rodu

Tuto linii rodu založil nejmladší syn Jana Dlaska, Kryštof (†1555), o kterém toho, bohužel, příliš mnoho nevíme. Jisté je pouze to, že tato linie působila v zahraničí a že Kryštof byl v roce 1555 zavražděn.⁵² Jeho synové posléze odešli do Nizozemí, kde bojovali, jakožto kalvinisté, proti katolickému Španělsku. V Nizozemí v těchto bojích padl Kryštofův syn Burian, a vojenská kariéra čekala také na jeho dva syny, Buriana mladšího a Adolfa.⁵³

Za hlavního strůjce nizozemské linie rodu je však považován synovec Buriana, Burkart (†1594), který odešel v roce 1576 z Čech do Nizozemí, protože neměl dostatek finančních prostředků pro život.⁵⁴ Později se Burkart oženil s Magdalenou Cloetovou, se kterou měl dva syny, Adolfa Filipa a Burkarta Mořice, kteří také sloužili v nizozemské armádě.⁵⁵

Syn Burkarta Mořice, Burkart Vilém, se již plně asimiloval s nizozemským prostředím a dokonce dosáhl během svého života vysokého postavení.⁵⁶ Je také zajímavé, že se Burkart Vilém v roce 1679 pokusil navázat kontakt se svými příbuznými v Čechách, konkrétně s Františkem Oldřichem Kinským, který se v letech 1677-79 účastnil mírových jednání císaře s Francií v nizozemském Nijmegen.⁵⁷ Nicméně tato linie žila příliš daleko a byla také jiného vyznání a spojení nakonec nebylo úspěšné a linie pokračovala v Nizozemí potomky Burkarta Viléma.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17.

⁵³ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str.12.; Adolf později padl v roce 1615. IN: JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17.

⁵⁴ IN: MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 6-7. Je také možné, že jej lákal dobrodružný život vojáka, či sympatie ke kalvinistům.

⁵⁵ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17.

O Adolfovi Filipovi toho, bohužel, příliš mnoho nevíme.

⁵⁶ Burkart Vilém se stal hejtmanem mořského panství a dožil se velmi vysokého věku, umírá až v roce 1724. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 12–13.

⁵⁷ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17.

Nijmegen je město na východě Nizozemska u hranic s Německem.

1.4. Chlumecká linie rodu

Tato linie pochází od prostředního syna Jana Dlaska, Václava (†1542), od kterého vede linie k chlumecké větvi rodu.⁵⁸ Dosáhl hodnosti úřadu královského komisaře v Rakovnickém kraji a později se stal hejtmanem Litoměřického kraje.⁵⁹ Václav vlastnil panství Petrovice u Rakovníka, a i díky tomuto vlastnictví nakonec přišel o svůj život. Dostal se totiž do sporu se svým sousedem Albrechtem z Valdštejna na Pšovlkách o sousedící statky Pšovlky a Petrovice.⁶⁰ Albrecht nechal Václava v roce 1542 zavraždit a vdova Anna z Vřesovic musela uhájit v pozdějších soudních sporech dědictví pro své nezletilé syny Radslava (†1619) a Jana (†1590).⁶¹

1.5. Vchynští mezi elitou

Václavův starší syn Radslav (†1619) proslul jako výborný hospodář, přezdívalo se mu také „Bohatý“.⁶² Postupem doby se z něj díky jeho hospodářskému umu stal jeden z nejbohatších rytířů v Čechách a v letech 1611-1618 zastával úřad dvorského hofmistra.⁶³ V roce 1585 převzal se svým bratrem Janem zadlužené teplické panství své manželky Estery z Vřesovic a jejich sester a z teplického zámku se tak stalo nové rezidenční sídlo Vchynských.⁶⁴ Přes všechny úspěchy, kterých Radslav během života dosáhl, ještě stále neměl vytoužený panský post, který chtěl pro svoji rodinu zajistit.⁶⁵ Často se v 16. století stávalo, že bohatý rytířský rod usiloval o povýšení do panského stavu, což se například v roce 1560 povedlo Trčkům z Lípy.⁶⁶ A právě Radslav „Bohatý“ přispěl k tomu, že rod Vchynských byl na začátku 17. století povýšen mezi pány.⁶⁷ Radslav se všemožně snažil získat císařovu přízeň a tím také vytoužený panský stav. Přijetí mezi pány ovšem bylo v 17. století složitější, panské rodiny musely novou rodinu mezi

⁵⁸ MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 7.

⁵⁹ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Oba bratři byli pro rod, jak uvedl Pavel Juřík, velmi významní. Jeden položil základy moci a druhý bohatství rodu. Radslav nashromáždil jmění a Jan zajistil rodu potomstvo (6 synů). IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17.

⁶² JURÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2014. Str. 200.

⁶³ STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 119.

⁶⁴ MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 7.

⁶⁵ V té době, ačkoliv byl Radslav mocným mužem, byl stále ještě rod Vchynských rytířského stavu.

⁶⁶ Rytířský rodů však bylo samozřejmě více, například to byli Hrzánové z Harasova, Malovcové z malovic, Černínové z Chudenic, Vratislavové z Mitrovic Budovcové z Budova a také Vchynští z Vchynic. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 21-22.

⁶⁷ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 22.

V té době patřil Radslav mezi deset nejbohatších šlechticů v Čechách.

sebe přijmout a po tři generace měla nově přijatá rodina dávat přednost při ceremoniích „starším“ rodinám panského stavu.⁶⁸ Aby se Radslav tomuto jednání vyhnul, rozhodl se, že panského stavu dosáhne povýšením, ale jeho restitucí, tj. obnovením.⁶⁹ Proto také v roce 1596 nechal zfalšovat několik listin, které měly dokázat příbuznost Vchynských s panským rodem Tetaurů z Tetova.⁷⁰ Následně tyto listiny potvrdila česká kancelář a dne 21. března 1596 udělil císař Rudolf II. rodu panský status.⁷¹ Od té doby se směl Radslav, jeho synovci a bratranec Jaroslav z drastské větve rodu se svým synem psát s přídomkem *ze Vchynic a Tetova*. Vše se však v roce 1604 změnilo a Vchynští byli o rok později donuceni předložit smlouvy zemskému sněmu, který v nich našel několik nedostatků, a tak vznikla 14členná komise, která měla pravost listin ověřit, naštěstí však pro Radslava nebyla komise příliš aktivní, a mělo to hned několik důvodů. Jednak Vchynští byli nekatolíci, takže souvěrci neměli velký zájem jim nějak uškodit, a také samotný císař Rudolf byl spojencem rodu a většina členů komise byla Radslavovými dlužníky.⁷² Po nějakém čase komise přestala řešit pravost listin a zabývala se mnohem důležitějšími otázkami, konkrétně otázkami politickými a náboženskými. Proti Rudolfovi II. později také ostře vystupoval Radslavův synovec Václav (1572-1626), a tak císař 11. března 1611 panský stav definitivně potvrdil, a to ve snaze získat tento vlivný a mocný rod na svoji stranu ve válce s bratrem Matyášem.⁷³ O dva měsíce později, 18. května 1611 panský stav Vchynských potvrdil také zemský sněm.⁷⁴ Ke konci svého života, v roce 1612, ještě Radslav odkoupil panství Česká Kamenice. Jeho manželství s Ester Kostomlatskou z Vřesovic však bylo bezdětné a Radslav, jedna z výrazných postav české šlechty přelomu 16. a 17. století umírá v roce 1619.⁷⁵ Podle svého přání byl pohřben v kostele sv. Jana Křtitele v Teplicích a jeho majetek zdědili jeho synovci.

⁶⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 23–24.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tetaurové měli erb velice podobný Vchynským, proto zde byla údajná spojitost. Radslav byl v té době poručníkem sirotek Tetaurů z Tetova a této podobnosti využil ku prospěchu své rodiny. IN: JURÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2014. Str. 200.

⁷¹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 24.

⁷² Radslav často půjčoval na úvěr zadluženým pánům, rytířům, a dokonce i císaři. Od některých dlužníků později i výhodně kupoval jejich majetek. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 17-18.

⁷³ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 25.

⁷⁴ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 19.

Rod Vchynských se podstatně podíleli na vytlačení pasovských vojsk. Samostatnou kapitolu tomuto období věnuje i Valenta. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 29-37.

⁷⁵ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 19.

Radslavův mladší bratr Jan Vchynský (†1590) se stal zemským místodržícím⁷⁶, čímž tehdy dosáhl do té doby nejvyšší pozice v historii rodu. V roce 1581 získal do zástavy komorní panství Chlumeck nad Cidlinou⁷⁷, pozdější sídlo chlumecké větve rodu a v roce 1583 získal panství Zásmyky u Kolína.⁷⁸ Jan působil zhruba od roku 1560 na dvoře Viléma z Rožmberka a také díky úvěrové činnosti, kterou poskytoval královské komoře a úředníkům dosáhl v roce 1576 i titulu karlštejského purkrabího, který Jan vlastnil až do roku 1586.⁷⁹ Toho roku však o svůj úřad přišel, pravděpodobně kvůli své výbušné povaze, která zapříčinila urážku samotného císaře Rudolfa II.⁸⁰, který mu funkci purkrabího odebral.⁸¹ O čtyři roky později Jan umírá a je pohřben v Teplicích na panství bratra Radslava, který se také zároveň stává poručníkem jeho nezletilých dětí.⁸² Jan měl celkem šest synů a pět dcer, rod tedy byl do dalších let zajištěn potomky, kteří dostali řádného vzdělání na nekatolických univerzitách v zahraničí. Dva z jeho synů, Rudolf (1574–1597) a Jan mladší (asi 1573–1599) zahynuli na konci 16. století v Uhrách v tureckých válkách.⁸³ Další syn Jana Vchynského, Radslav mladší (1582–1660), byl později nazýván *Učený* pro jeho zcestovalost a znalosti. Stejně jako jeho další bratři, i on se zapojil do stavovského povstání a stal se členem stavovského direktoria.⁸⁴ Bojoval také v bitvě na Bílé hoře a po porážce stavů emigroval do Nizozemí,⁸⁵ tato emigrace mu pravděpodobně

⁷⁶ Post Karlštejského purkrabího patřil mezi zemské místodržící, úřad vždy vykonávali dva úředníci, jeden ze stavu panského, druhý byl ze stavu rytířského (v tomto případě byl Jan zástupce rytířského stavu).

⁷⁷ MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 7.

⁷⁸ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 21.

⁷⁹ Titul získal možná i díky přímluvě Viléma z Rožmberka. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 16–18.

⁸⁰ MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN 80-204-0346-9. Str. 96.; dokonce byl Jan obžalován „pro faleš“.

⁸¹ „Pro jeho neklidnou povahu a smělé řeči (ohledně obsazování karlštejského děkanství, které dle jeho názoru bylo záležitostí stavů, nikoliv krále) mu byl v prosinci roku 1586 císařem Rudolfem II. tento velmi prestižní úřad odebrán.“ Dostupné IN: MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 7.

⁸² VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 20–21.

⁸³ Rudolf zemřel v roce 1597 při obléhání pevnosti Ráb, kdy byl zasažen střelou, jeho starší bratr Jan v roce 1599 v bojích s Turky. IN: JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 22;

Josef Janáček však uvádí, že Jan zemřel již v toce 1597 při obléhání pevnosti Ráb, je tedy dosti možné, že Juřík prohodil jména obou bratrů. Spolu s Janem u Rábu zemřel příslušník dalšího významného rodu v Čechách, Jan z Pernštejna. IN: JANÁČEK, Josef. *Rudolf II. a jeho doba*. Vyd. 3. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-611-8. Str. 326.

⁸⁴ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 31.

⁸⁵ MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 8.

zachránila život.⁸⁶ Nejmladším synem Jana byl Oldřich (1583-1620), který se aktivně účastnil přímo pražské defenestrace v roce 1618⁸⁷ a později sloužil jako plukovník jezdeckta.⁸⁸ Nakonec umírá bezdětný a jeho majetek je zabaven a později jej získává jeho starší bratr Vilém (1574-1634), který byl během svého života spojencem Albrechta z Valdštejna a nakonec se toto spojení stalo Kinskému i osudným.⁸⁹

Vilém se významně podílel na vytlačení pasovských vojsk, a tak mu císař Matyáš v roce 1611 udělal úřad nejvyššího lovčího Království českého, který vlastnil až do roku 1619 a poté znovu od 1621 do 1628.⁹⁰ Během povstání stavů byl pasivní, a tak mu nebyl majetek nikterak konfiskován a díky svému manželství a vlivným kontaktům byl 2. července 1628 povýšen do říšského hraběcího stavu.⁹¹ Tento titul se vztahoval na legitimní potomky, a dokonce i na ty, které by adoptoval.⁹² Vilém je také prvním mužem rodu, který užívá nové rodové jméno „Kynský/Kinský“, které se objevuje v roce 1623.⁹³ V závěru života byl blízkým přívržencem Albrechta z Valdštejna a nakonec byl s ním a s dalšími přáteli v roce 1634 zavražděn v Chebu a majetek mu byl zabaven⁹⁴, Vilémova linie poté vymřela v roce 1709.⁹⁵

Nejstarším synem Jana byl Václav (1572-1626), který nikdy císaři Rudolfovi neodpustil jeho spor s otcem, a tak se přidal na stranu jeho císařova bratra Matyáše a stal se jeho komorníkem.⁹⁶

⁸⁶ Radslav ml. byl 5. dubna 1621 odsouzen ke ztrátě hrdla, cti i statků a jeho jméno bylo přibito na šibenici. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 45.

⁸⁷ Jan Halada ve svém Lexikonu české šlechty uvádí, že Oldřich vyhazoval Martinice z okna. IN: HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty*. Praha: AKROPOLIS, 1992. Str. 72-74.

⁸⁸ Oldřich se však Bílé hory nedožil, umírá již v dubnu roku 1620. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 43-44. Podrobnou zprávu o defenestraci a aktivitě Oldřicha podává Pavel Juřík. IN: JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 31-32.

⁸⁹ JANÁČEK, Josef. *Valdštejn a jeho doba*. 2. vyd. Praha: Epoque, 2003. ISBN 80-86328-17-1. Str. 573.; srov. MIKULEC, Jiří. *České země v letech 1620-1705: od velké války k dlouhému míru*. Praha: Libri, 2016. Str. 108.

⁹⁰ STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 120.

⁹¹ Tamtéž.

Vilém Vchynský si vzal za manželku Alžbětu Trčkovou, sestru dědice východočeského majetku Trčků Adama Erdmanna, pozdějšího švagra Albrechta z Valdštejna, se kterým byl v úzkém kontaktu do konce života. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 47.

⁹² MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 8. Povýšení Viléma Vchynského je odůvodněn „prastarým jménem a původem pánu ze Vchynic a jeho věrností Habsburkům za stavovské rebelie“ Dostupné IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 48.

⁹³ Vilém dlouhodobě žil v německém prostředí, kde se jméno pozměnilo výslovností – z Vchynský na Kinský. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 48-49.

⁹⁴ Kinského majetek vyčísлил J. Janáček celkem na 601 400 zlatých. IN: JANÁČEK, Josef. *Valdštejn a jeho doba*. 2. vyd. Praha: Epoque, 2003. ISBN 80-86328-17-1. Str. 578.

⁹⁵ STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 120.

⁹⁶ JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2014. Str. 200.

Snažil se také získat si přízeň císaře, a podařilo se mu získat komorní panství Chlumeck nad Cidlinou a Kolín a jeho osobnost byla na vzestupu, což se samozřejmě nelíbilo jeho oponentům z řad šlechty a byl nařčen z podvodů.⁹⁷ Následně byl donucen uprchnout do Kladska, odkud se nakonec v roce 1618 vrátil a panství Chlumeck udržel i v následujících letech po bitvě na Bílé hoře.⁹⁸ Císař poté Václavovi potvrdil zástavu chlumeckého panství a povýšil jej do říšského hraběcího stavu. Zbytek života se Václav zabýval finančními a obchodními záležitostmi, umírá v roce 1626.⁹⁹ S manželkou Eliškou Krajířovou z Krajku měl jediného potomka, syna Jana Oktaviána¹⁰⁰ (1604-1679)¹⁰¹, ten byl poté pokračovatelem chlumecké větve Kinských.¹⁰² Císařem Ferdinandem III. byl Oktavián jmenován nejvyšším komořím, tajným radou a dvorským hofmistrem království českého. V roce 1639 byl vyslán jako císařský vyslanec do Cařihradu.¹⁰³

⁹⁷ STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 121.

⁹⁸ V roce 1620 vypuklo na chlumeckém panství povstání poddaných, ke kterým se měl Václav chovat špatně. IN: RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 16-17.

Václav již v roce 1610 konvertoval, k nelibosti svých blízkých příbuzných, ke katolictví. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 25.

⁹⁹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 60.

¹⁰⁰ V roce 1676 císař potvrdil Janu Oktaviánovi titul říšského hraběte. IN: MŽYKOVÁ, Marie. *Bůh, čest, vlast – Kinských ze zámku Lešná*. Kunín, 2005. Str. 11.

Zároveň také císař Ferdinand III. udělil Janu Oktaviánovi dědičně titul *dvorského hofmistra království*, který po něm vlastnili dědičně členové rodu Kinských! (1646–1669 Jan Oktavián Kinský, 1669–1699 František Oldřich Kinský, 1699–1719 Václav Norbert Oktavián Kinský, 1719–1741 František Ferdinand Kinský, 1743–1749 Štěpán Vilém Kinský, 1749–1752 František Josef Kinský, 1752–1792 František Oldřich Kinský, 1791 František Ferdinand Kinský, 1792–1798 Josef Arnošt Kinský, 1836 Oktavián Kinský).

¹⁰¹ A. Valenta ve své knize uvádí jiná životní data Jana Oktaviána (**1601-1669**). IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 62. Ale objevuje se ještě jeden rok jeho narození – **1612**. IN: STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 121.

¹⁰² JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 25.

Po smrti Václav musel Jan podstoupit tvrdý souboj o udržení chlumeckého panství. Byl to Jan Oktavián, komu císař potvrdil toto panství a také nařídil, aby panství Chlumeck bylo zapsáno do desek zemských jako majetek hraběte Jana Oktaviána. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 62.

¹⁰³ Údaje převzaté z informačních popisek, které jsou součástí Galerie Kinských v zámku Žďár nad Sázavou, kde je Kinským věnována stálá expozice v galerii. Více info IN: <https://www.zamekzdar.cz/vystavy-akce/vystavy/galerie-kinskych/> [online]. [cit. 2021-06-02].

2. Rodina Filipa Kinského v 17. a 18. století

2.1. Praděd Václav Norbert Oktavián Kinský – šestnáctinásobný otec

Václav Norbert Oktavián Kinský (1642-1719), mladší syn Jana Oktaviána¹⁰⁴, byl důležitým pokračovatelem linie rodu a jeho potomci poté rod rozdělili na více větví, kterým se budu vzápětí zabývat, a zároveň to byl také praděd Filipa Kinského. Narodil se 1. června 1642¹⁰⁵ a v mládí se mu dostalo dobrého vzdělání, studoval práva na Karlo – Ferdinandově univerzitě v Praze a poté se vydává na kavalírskou cestu do jižní a západní Evropy.¹⁰⁶ Po absolvování kavalírské cesty zahájil nejprve kariéru zemského a později císařského úředníka. V roce 1688 byl jmenován prezidentem apelačního soudu,¹⁰⁷ a od roku 1696 byl nejvyšším zemským komorníkem Království českého a tento post zastupoval až do roku 1704.¹⁰⁸ O rok později dosáhl Václav vrcholu své politické kariéry, kdy se stal nejvyšším kancléřem Království českého.¹⁰⁹ Když v roce 1712 z vysoké politiky odcházel, obdržel od císaře řád Zlatého rouna. Touto poctou se mohl chlubit již Václavův starší bratr František Oldřich (1634-1699), který získal řád Zlatého rouna v roce 1688 jako vůbec první z rodu Kinských v historii. František byl ve své době velmi talentovaný na jazyky a velice si cenil češtiny jakožto svého rodného jazyka.¹¹⁰

Aleš Valenta ve své knize správně upozorňuje na fakt, že si byl Václav Norbert dobře vědom dvou důležitých faktorů, které jsou pro úspěšné pokračování rodu nezbytné a klíčové, a těmi

¹⁰⁴ Janův starší syn *František Oldřich Kinský* (1634-1699) byl úspěšným politikem, a dokonce i žákem Bohuslava Balbína a ve své době ovládal několik jazyků. Byl také velkým “vlastencem“, o čemž svědčí jeho spor s manželkou Annou von Ursenbeck, se kterou měl spor kvůli jeho češtině, které prý dával František přednost a jeho choť se mu za to posmívala. V roce 1679 podepsal jako zástupce císaře Leopolda I. mírovou smlouvu v Nijmwegen. O 4 roky později se stal nejvyšším kancléřem Království českého a v roce 1688 získal, jako první Kinský v historii, řád Zlatého rouna. IN: STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 121-122.

V roce 1677 hrabě zahájil rozsáhlou přestavbu chlumeckého hradu na pohodlné šlechtické sídlo. Nicméně František Oldřich zemřel v roce 1699 bezdětný a jeho majetek po něm dědí jeho o osm let mladší bratr Václav Norbert Oktavián. IN: JURÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2014. Str. 202.

¹⁰⁵ WURZBACH, Constantin von *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*. Wien: Zamarski, 1864. 11 Teil. Str. 285.

¹⁰⁶ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 36.

¹⁰⁷ Prezidentem apelačního soudu byl pouhé dva roky, do roku 1690, poté zastával šest let pozici nejvyššího zemského sudího. Dostupné IN: VONDRA, Roman. *České země v letech 1705-1792: věk absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*. Praha: Libri, 2010. Str. 144.; srov. MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie: (1500-1700)*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Str. 815.

¹⁰⁸ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 36.

¹⁰⁹ Tento post držel až do roku 1712, kdy z tohoto postu kvůli svému věku odstoupil. Byl druhý v pořadí z rodu Kinských, kdo tento post zastával (nejvyšším kancléřem byl také jeho starší bratr František Oldřich, v letech 1683-1699). IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 37.

¹¹⁰ Informace dostupná z popisek, které jsou součástí Galerie Kinských v zámku Žďár nad Sázavou, kde je Kinským věnována stálá expozice v galerii. Více IN: <https://www.zamekzdar.cz/vystavy-a-akce/vystavy/galerie-kinskych/> [online]. [cit. 2021-06-02].

jsou zajištění potomstva a také nutná hmotná základna rodu pro potomstvo.¹¹¹ Zhruba padesát let totiž visel nad rodem velký otazník a byl velký problém v nedostatku mužských pokračovatelů rodu, například z generace Václava Vchynského a Jana Oktaviána vzešli pouze tři synové, což v tehdejší době s velkou úmrtností nebylo dostačující. Po smrti Jana Oktaviána (1601-1669) a poté, co krátce po narození zemřel jediný syn Františka Oldřicha (1634-1699), spočinul důležitý úkol zabezpečení rodového pokračování na Václavovi Norbertovi, a ten se úkolu zhostil nadmíru a z jeho dvou manželství vzešlo celkem 16 dětí, z toho 7 synů. Poprvé se oženil v roce 1668 s Marií Annou Bořitovou z Martinic (†1694), se kterou měl celkem 9 dětí, s druhou manželkou Marií Annou Terezií z Nesselrode (†1716) se oženil v roce 1697 a měl s ní 6 dětí.¹¹² Zde však vyvstal druhý problém, a to hmotné zabezpečení jeho potomků, a tak byl Václav Norbert “donucen“ rozšířit svůj majetek a poté jej rozdělit mezi své potomky. Po smrti otce zdědil panství Česká Kamenice, které bylo významným centrem sklářské výroby. Svým první sňatkem získal nevelký statek Dražobuz a po smrti jeho staršího bratra Františka Oldřicha získal v roce 1699 chlumecké dominium.¹¹³ V roce 1704 koupil Václav zadlužené jihočeské statky Koloděje a Dražičky¹¹⁴ a později přikoupil mnoho dalších statků – Rychmburk¹¹⁵, Rosice¹¹⁶, Choceň¹¹⁷, Nový Hrad, Rataje, Sloup, Prčice, Nadějkov a Starou Lhotu.¹¹⁸ Své hlavní sídlo si přenesl na chlumecký hrad, který již před ním představoval jeho starší bratr. Tímto majetkem se zařadil mezi největší pozemkové vlastníky v zemi a celková hodnota jeho majetku v roce 1719 se odhaduje na 2,6 milionů zlatých, což z něj pravděpodobně činilo třetího největšího feudálního vlastníka v Čechách.¹¹⁹ V roce 1706 učinil z části svého majetku nedělitelný rodinný fideikomis¹²⁰, do kterého vložil chlumecké panství s hřebčínem,

¹¹¹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 72-74.

¹¹² JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 37.

¹¹³ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 74.

¹¹⁴ Koloděje nad Lužnicí u Týna nad Vltavou a Dražičky u Tábora.

¹¹⁵ Rychmburské panství získal Václav Norbert v roce 1718. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 429.

¹¹⁶ Rosické panství koupil Václav Norbert za tehdy závrtných téměř čtvrt milionů zlatých! IN: VLČEK, Pavel. *Ilustrovaná encyklopedie českých zámků*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001. ISBN 80-7277-028-4. Str. 435.

Panství koupil společně s pivovarem a dalšími 22 vesnicemi v roce 1718. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 421.

¹¹⁷ Panství Choceň získal v roce 1709. IN: TOMÁŠOVÁ, Hana. *Má Choceň: 1227-2004*. Choceň: RAN, 2004. ISBN 80-239-3047-8. Str. 35.; V letech 1710-20 byl zámek opravován. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 155.

¹¹⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 74-76.; taktéž IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 179.

¹¹⁹ Větší majetek měl jen Adam František Schwarzenberg a František Josef Černín. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 74-75.

¹²⁰ Fideikomis zřídil z důvodu dostatečného hmotného zabezpečení svých potomků a tvořil důležitou majetkovou základnu postupně se rozvíjejícího rodu. IN: PRCHAL, Vítězslav. *Společenstvo hrdinů: válka a reprezentace*

dva domy v Praze a jeden ve Vídni, dvě knihovny a stříbrný servis.¹²¹ Z prvního manželství měl Václav Norbert celkem 4 syny – Bernarda Františka, Jana Václava Oktaviána, Františka Ferdinanda a Štěpána Viléma, z druhého 3 syny – Filipa Josefa, Josefa Jana Maxmiliána a Františka Karla. V době, kdy vznikl fideikomis však měl Václav Norbert ve své rodině spory s jeho dvěma nejstaršími syny, Bernardem Františkem (?1669¹²²-1737) a Janem Václavem Oktaviánem (1673-1733)¹²³, kteří nesouhlasili s otcovým druhým sňatkem, a tedy i dělením majetku s nevlastními bratry.¹²⁴ Ačkoliv tyto dva synové ztratili nárok na fideikomis, přeci jen po svém otci získali menší statky, Bernard František dostal statek Drahozub nedaleko Úštěku v severních Čechách a Jan Václav Oktavián obdržel Nadějkov nedaleko Tábora v jižních Čechách.¹²⁵ Třetí nejstarší syn František Ferdinand (1678-1741) získal rodový fideikomis, tedy chlumecké panství a k tomu alodiální statek¹²⁶ Kratonohy nedaleko Chlumce. Další dva synové Václava Norberta, Josef Jan Maximilián (1705-1780) a Filip Josef (1700-1749) získali společně Českou Kamenici, Sloup a Radešín. Další syn, Štěpán Vilém (1679-1749) získal Rataje, Choceň, Rychmburk a Rosice, a nejmladší František Karel (1709-1734) získal Prčice¹²⁷,

strategie českomoravské aristokracie 1550-1750. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Česká historie. ISBN 978-80-7422-279-5. Str. 235.

¹²¹ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 37.

¹²² Tento rok narození je uveden IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019, str. 38; jiný rok, **1676** je uváděn IN: STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 122; další rok je uváděn rok **1677** IN: VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. Str. 702.

Petr Mašek uvádí zcela jiný rok narození, a sice rok **1696**, nicméně dle mého názoru se jedná o chybu a pouhé přehození posledních dvou čísel IN: MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I. A-M*. Praha: Argo, 2008. Str. 455.

¹²³ Valenta uvádí rok jeho narození **1671** IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 77; Vokáčová uvádí stejný rok narození jako Valenta IN: VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. Str. 702; a stejného názoru je také Mádlíková IN: MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel [online]. Pardubice, 2012 [cit. 2020-11-16]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/78pco9/>>. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 11.

¹²⁴ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 38.

¹²⁵ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 77-78.

¹²⁶ Alodiální statek – je starší označení pro úplné vlastnictví nemovitých věcí a statků, se kterým vlastník mohl volně nakládat. IN: *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha. J. Otto, 1909.14. díl, str. 943.

¹²⁷ Prčické panství vlastnili Kinští deset let, od roku 1715 do roku 1725, kdy jej Jan Václav prodal Janu Vítu Malovcovi z Malovic na Vojkově. IN: BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 4 díl, Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. Str. 273.

Koloděje a Dražičky.¹²⁸ V testamentu Václava Norberta lze nalézt apelování hraběte na rodovou jednotu a nabádá jeho syny k jednotě rodu a vzájemné úctě.¹²⁹

Aleš Valenta ve své knize zmiňuje, že na příkladu Václava Norberta lze krásně ukázat fakt, že v době pobělohorské zaujímalí staré české rody nejvyšší zemské úřady a tzv. „nová“ pobělohorská šlechta se do nejvyšších zemských funkcí dostala pouze výjimečně, většina členů této šlechty se prosadila ve dvorských úřadech a v habsburských službách ve Vídni a většina byla také na vysokých vojenských postech.¹³⁰

2.2. Děd František Ferdinand Kinský¹³¹ – stavebník barokní perly východních Čech

František Ferdinand Kinský (1678-1741) byl třetím synem Václava Norberta Oktaviána a hlavním dědicem chlumeckého panství a je zakladatelem dnešní tzv. „chlumecké hraběcí větve“ rodu Kinských.¹³² František Ferdinand byl děd hraběte Filipa Josefa Kinského a jeho osobnost nezůstala upozaděna za jeho předky, konkrétně za jeho otcem a strýcem, o kterých jsem psal výše. Narodil se 1. ledna 1678 a v mládí studoval na univerzitě v belgické Lovani.¹³³ V roce 1705 se stal českým místokancléřem¹³⁴ a o deset let později dvorským kancléřem.¹³⁵ Až do tereziánských reforem měli Kinskí různé posty v České dvorské kanceláři, nicméně František měl navíc v roce 1721 i důležitý úkol, kdy byl vybrán jako císařský vyslanec do Vatikánu a účastnil se zde konkláve, jako vyslanec císaře Karla VI.¹³⁶ V roce 1723 získal, již jako třetí příslušník z rodu Kinských, titul nejvyššího kancléře Království českého¹³⁷ a tento post úspěšně

¹²⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 79; Nicméně se zdá, že statek Prčice vlastnil Jan Václav Kinský, tedy starší bratr Františka Karla. IN: *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha. J. Otto, 1909. 14. díl, str. 242; a také IN: BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 4 díl, Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985. Str. 273.

V roce 1715 bylo Františku Karlovi 6 let, Prčické panství by tedy potom prodával ve svých 15 nebo 16 letech, což se zdá nepravděpodobné.

¹²⁹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 79.

¹³⁰ Tamtéž, str. 80.

¹³¹ Podrobněji je František rozebírán i v knize Ivana Brože. IN: BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 48-52.

¹³² JURÍK, Pavel. *Kinskí. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 38.

¹³³ VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. Str. 373.

¹³⁴ Tehdy mu bylo 28 let, byl tedy „velmi talentovaných organizátorem a neméně dobrým administrátorem.“ Dostupné IN: BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 48.

¹³⁵ KRÁTKÝ, Jan. *Lov a šlechtické slavnosti na panství Chlumeck nad Cidlinou*. Pardubice. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Pardubice, 2010. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 15.

¹³⁶ CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Česká historie. Str. 199.

¹³⁷ František Ferdinand zastával tento post v době korunovace Marie Terezie českou královnou a byl to právě on, kdo obdržel od arcivévodkyně známý dopis, ve kterém se nová česká královna urážlivě zmiňuje o Svatováclavské koruně jako o *šaškovské čepici*. IN: BŮŽEK, Václav, GRULICH Josef, BEZECNÝ Zdeněk. *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. Česká historie. Str. 189.

zastával až do roku 1736.¹³⁸ V roce 1731 získal za své nemalé zásluhy prestižní Řád zlatého rouna (byl to již třetí Kinský,¹³⁹ který se tímto řádem mohl chlubit).¹⁴⁰ Do historie se tento muž také nesmazatelně zapsal svým stavebním počinem v Chlumci na Cidlinou, kde nechal v roce 1721-23¹⁴¹ vybudovat nové reprezentativní sídlo Karlova Koruna.¹⁴² Svůj název dostalo toto sídlo na počest císaře Karla VI. který v roce 1723 při zpáteční cestě z korunovace z Prahy do Vídně v Chlumci zastavil a v té době se z Chlumce stalo důležité místo, kam se sjížděli zástupci šlechty, duchovenstva i poddanských měst.¹⁴³ Ve zmíněném roce nebyl císař Karel VI. v Chlumci naposledy, další jeho návštěva proběhla v roce 1731.¹⁴⁴

František Ferdinand byl celkem dvakrát ženatý, poprvé si v roce 1706 vzal za manželku Marii Terezii z Fünfkirchenu, se kterou měl 4 potomky, z nichž pouze jeden se dožil dospělosti.¹⁴⁵ Tímto potomkem byl Leopold Ferdinand (1713-1760), otec Filipa Kinského, kterého budu rozebírat níže. V roce 1729 hrabě Kinský ovdověl a rok na to si vzal druhou manželku, hraběnku Marii Augustinu Pálffyovou, se kterou měl dvě dcery a dva syny, kteří se dožili dospělosti.¹⁴⁶ Oba bratři z druhého manželství často vedli spory právě s Leopoldem

¹³⁸ SVÁTEK, Josef. *Česko-moravská kronika*. Praha: I.L. Kober, 1898. Str. 280.

V roce 1727 byl František Ferdinand jmenován dvorským hofmistrem, což byl tehdy velký úspěch pro celý rod.

IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 39.

¹³⁹ Řád Zlatého rouna před ním získali jeho otec Václav Norbert Oktavián a strýc František Oldřich.

¹⁴⁰ MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel. Pardubice, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 12.

¹⁴¹ KUTHAN, Jiří. *Aristokratická sídla v českých zemích: 1780-1914*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014. Str. 174.

¹⁴² Stavitelem zámku byl František Maxmilián Kaňka, autorem plánů zámku byl Jan Blažej Santini Aichel. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 39.

V Chlumci původně stával hrad, počátky Chlumce spadají do počátku 12. století; v 17. století, v době, kdy majitelé Kinští zastávali významné úřady, se většinou na chlumeckém hradě nezdržovali a sídlo sloužilo ke správním účelům. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 149-150.

¹⁴³ RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 37.

¹⁴⁴ KRÁTKÝ, Jan. *Lov a šlechtické slavnosti na panství Chlumec nad Cidlinou*. Pardubice. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Pardubice, 2010. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 16.

¹⁴⁵ VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. Str. 724.

Aleš Valenta zdůrazňuje, že první tři potomci (všichni synové) narozeni v letech 1707-1712, krátce po narození zemřeli, což muselo být pro Františka Ferdinanda silně traumatizující. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 81.

¹⁴⁶ Synové se jmenovali Josef (1731-1804) a František Josef (1739-1806), kterého budu níže popisovat (viz kapitola 3.5). Info dostupné IN: RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 39.

Josef (1731-1804) se vyznamenal v císařské armádě, bojoval nejprve v sedmileté válce s Pruskem a jeho vojenská kariéra byla na vrcholu v roce 1796, kdy byl povýšen do hodnosti polního maršálka a byl dokonce jmenován velitelem Vídně, patřil mezi oblíbence Josefa II., umírá v roce 1804 svobodný a bezdětný. IN: RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 47.; viz též IN: JURÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. I. Praha: Knižní klub, 2014. Str. 203.

Dle mého názoru může být jeho osobnost zajímavým tématem na další badatelský výzkum, který by mohl zodpovědět otázky kolem jeho života. Např.: Proč umírá bezdětný a svobodný? V jakých významných bitvách bojoval a kde se nejvíce vyznamenal?

Ferdinandem.¹⁴⁷ Druhým sňatkem získal František Ferdinand další majetky, konkrétně to byla panství Matzen a Angern¹⁴⁸ a později přikoupil panství Eskartsau v Dolním Rakousku a na zmíněných panstvích provedl rod Kinských rozsáhlé stavební úpravy.¹⁴⁹

2.3. Bratři Františka Ferdinanda Kinského – rozvětvení rodu

Starší bratr Františka, **Bernard František Antonín** měl údajně vadu zraku a zemřel v roce 1737 pravděpodobně v nějakém ústavu.¹⁵⁰

Další bratr Františka, **Jan Václav Oktavián**, byl údajně psychicky nevyrovnaný¹⁵¹ a nakonec umírá bez mužského potomka v roce 1733.¹⁵²

Mladší bratr Františka, **Štěpán Vilém** (1679-1749), byl o rok mladší než František a po svém otci zdědil rozsáhlé majetky – konkrétně to byly Rataje n. Sázavou, Choceň, Rychmburk a Rosice, Talmberk, Nespeřice a statek Chocenice v Kouřimském kraji.¹⁵³ Smrt jeho otce jej pravděpodobně dosti zarmoutila a po jeho skonu měl obavy, že jeho starší bratři, Bernard František a Jan Václav, napadnou testament jeho otce a nakonec celé rodinné dědictví bylo rozděleno až v roce 1720.¹⁵⁴ Jakožto mladšímu potomkovi mu byla předurčena vojenská anebo duchovní dráha, on si vybral vojenskou.¹⁵⁵ V roce 1702 vstoupil do císařské armády, ve které se nakonec dostal až do hodnosti plukovníka jezdeckta a v armádě zůstal až do roku 1719.¹⁵⁶ Již o dva roky dříve, v roce 1717 se Štěpán Vilém oženil s hraběnkou Marií Josefou

K jeho osobnosti viz: RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 47.

¹⁴⁷ Šlo o spory týkající se majetku; podle testamentu měl Leopold vyplatit své bratry 50 tisíci zlatými, což ale neučinil. IN: FUČILOVÁ, Petra. *Pražské šlechtické domy v druhé polovině 18. století*. [online]. Pardubice, 2010 [cit. 2020-12-08]. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D. Str. 12.

¹⁴⁸ MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie: (1500-1700)*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Str. 154.

¹⁴⁹ Statky se nacházejí v dnešním okrese Gänsendorf nedaleko Vídně. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 81.

¹⁵⁰ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 78-79.

¹⁵¹ VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. Str. 371.

¹⁵² JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 38.

¹⁵³ HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký pramen*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc. Str. 36.

¹⁵⁴ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 38.; Podrobně se problémy s dědictvím po Václavovi Norbertovi věnuje ve své diplomové práci Hrebiková. IN: HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký pramen*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc. Str. 33-36.

¹⁵⁵ HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký pramen*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc. Str. 31.

¹⁵⁶ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 81.

z Dietrichsteina,¹⁵⁷ tedy z velmi mocného a bohatého rodu, který měl rozsáhlé državy na Moravě.¹⁵⁸ Z manželství vzešlo 5 potomků, nicméně dospělosti se dožili pouze dva – syn a dědic František Josef a dcera Marie Terezie Josefína.¹⁵⁹ Po svatbě se Štěpán rozhodl pro kariéru diplomata a v roce 1721 odcestoval jako císařský diplomat do Petrohradu, kde pobyl rok a v říjnu následujícího roku se vrátil do Vídně.¹⁶⁰ To, že jeho diplomatická mise byla úspěšná dokládá i to, že jako diplomat byl vyslán ještě celkem dvakrát na jiná místa. Poprvé to bylo v roce 1727, kdy odjel do porýnské Falce a poté v letech 1729-32 působil jako vyslanec v Paříži na dvoře krále Ludvíka XV.¹⁶¹ Po ukončení diplomatické mise se Štěpán usadil a začal budovat kariéru v zemských funkcích, v roce 1733 se stal nevyšším maršálkem Království českého a tuto funkci vykonával až do roku 1740, kdy se z něj stal nejvyšší hofmistr Království českého, kterým byl až do roku 1746, kdy z funkce odstoupil a soustředil se na svůj další cíl – získání knížecí hodnosti.¹⁶² Štěpán tehdy s mladším bratrem Filipem Josefem (1700-1749) uzavřeli dohodu, podle které se, v případě povýšení Filipa Josefa do knížecího stavu, tohoto titulu Filip vzdá ve prospěch Štěpánova potomstva.¹⁶³ Na konci roku 1746 Marie Terezie vyhověla Štěpánově žádosti a povýšila jej dědičně do knížecího stavu. Zároveň byl také pro knížecí větev rodu vytvořen druhý rodový fideikomis, tentokrát panství Choceň, Rosice a Březovice.¹⁶⁴ Jak již bylo zmíněno, z manželství vzešlo pět potomků, nicméně pouze dva se dožili dospělosti a

¹⁵⁷ HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký pramen*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc. Str. 32.; Jiné zdroje uvádí rok svatby 1712. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 81.

¹⁵⁸ BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 52.; Její otec byl Walter František Xaver z Dietrichsteina, nejvyšší komorník Markrabství moravského. IN: HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký pramen*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc. Str. 32.

¹⁵⁹ HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký pramen*. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc. Str. 32.

¹⁶⁰ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 83-84.

¹⁶¹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 108.; Během diplomatické mise se měla odehrát, podle rodové legendy, událost s jistým Arthurem de Chateauloup, kterého měl Štěpán, jakožto zdatný šermíř, porazit v souboji a zabít. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 85. a také IN: BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 55-58; Ve Francii se hraběti Štěpánovi Kinskému přezdívalo Etienne. Dostupné IN: BAHENSKÁ, Marie – CERMANOVÁ, Iveta – DIBELKA, Jaroslav et al., CERMAN, Ivo, ed. *Habsburkové: 1740-1918 : vznikání občanské společnosti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016. Str. 27, 816.

¹⁶² JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 85.

¹⁶³ V případě vymření Štěpánova mužského potomstva se Štěpán zavázal, že titul knížete přejde na Filipovu pošlost. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 109. V tomto případě nepanovaly obavy, že by knížecí hodnost chtěla chlumecká hraběcí linie rodu, Leopold Ferdinand o knížecí titul nestál. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 85.

¹⁶⁴ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 85-86.; Statek Březovice získal Štěpán Kinský v roce 1737, kdy jej koupil z pozůstalosti po bratrovi Bernardovi Františkovi.

po Štěpánově smrti v roce 1749¹⁶⁵ získal celé dědictví jeho syn František Josef (1726-1752), nicméně zanedlouho poté umírá i on, a to bez mužských potomků, a tak knížecí titul přešel, podle předchozí domluvy obou bratrů, na větev Filipa Josefa Kinského, a titul i majetek získali jeho potomci.¹⁶⁶

Mladší bratr Štěpána, **Filip Josef** (1700-1749), byl v pořadí již pátý mužský potomek Václava Norberta Oktaviána, který se dožil dospělosti, a jeho matkou byla druhá manželka Václava Norberta, Marie Anna Terezie z Nesselrode. Po smrti svého otce jej vychovával o dvě dekády starší bratr Štěpán a z otcova majetku Filip zdědil panství Sloup a Českou Kamenici, o které se dělil společně s mladším bratrem Josefem Janem (1705-1780).¹⁶⁷ Nakonec se bratři shodli na rozdělení panství a Filip získal Českou Kamenici, ke které v roce 1720 přikoupil i panství Zlonice.¹⁶⁸ O dva roky později se Filip oženil s Marií Karolínou hraběnkou z Mitrovic, se kterou měl celkem osm potomků, z toho pět se jich dožilo dospělosti.¹⁶⁹ Z těchto pěti dětí byli pouze dva chlapci, starší František Oldřich (1726-1792) a mladší Jan Josef Maxmilián (1734-1790). František Oldřich se stal 3. knížetem Kinským a bude mu také později věnována samostatná podkapitola v této práci. V letech 1728-35¹⁷⁰ byl Filip vyslancem v Londýně a během svého života se přátelil i s princem Evženem Savojským.¹⁷¹ V roce 1738 byl jmenován nejvyšším českým kancléřem¹⁷², a tuto funkci zastával až do roku 1745.¹⁷³ V roce 1743, při

¹⁶⁵ Štěpán Vilém zemřel 12. března 1749. IN: BARVÍŘ, Jindřich Ladislav. *Děje města Chocně*. Náměšť n. Osl., 1886. Str. 94.

¹⁶⁶ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 85-86

¹⁶⁷ Tamtéž, str. 43.

¹⁶⁸ BÍLÝ, Martin, BÍLEK, Ivan, ed. *Česká Kamenice*. Česká Lípa: Studio REMA '93, 2002. Str. 158.; některé zdroje hovoří i o roce 1721 IN: SEDLÁČEK, August, LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 8, Rakovnicko a Slánsko. Praha: Argo, 1996. ISBN 80-85794-84-5. Str. 207–209.

¹⁶⁹ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 43

¹⁷⁰ Ivo Cerman uvádí, že Filip byl diplomatem v Anglii až do roku 1736. Dostupné IN: CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. Česká historie. Str. 199.

¹⁷¹ BÍLÝ, Martin, BÍLEK, Ivan, ed. *Česká Kamenice*. Česká Lípa: Studio REMA '93, 2002. Str. 158; Vít Vlnas ve své knize dokonce zmiňuje, že mezi oběma muži panovala důvěra a jejich přátelství vydrželo až do konce Savojského života v roce 1736. Dostupné IN: VLNAS, Vít. *Princ Evžen Savojský: život a sláva barokního válečníka*. Praha: Paseka, 2001. Str. 576.

¹⁷² V pořadí to byl již čtvrtý Kinský během necelých šedesáti let, který získal tento úřad. Před ním to byl jeho bratr František Ferdinand, jeho otec Václav Norbert a strýc František Oldřich.

¹⁷³ A. Valenta uvádí, že cesta Filipa Kinského do čela kanceláře byla neobyčejně rychlá, bylo mu teprve 38 let, když se stal nejvyšším kancléřem. Do jisté míry mu s tímto rychlým vzrůstem pomáhali jeho bratři, Štěpán Vilém, František Ferdinand a Josef Jan – o kterém se budu také později ještě zmiňovat. Je pravděpodobné, že tito čtyři sourozenci drželi pospolu a jejich vliv a síla byla nezpochybnitelná. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 87–88.

příležitosti korunovace Marie Terezie českou královnou, mu byl udělen Řád zlatého rouna.¹⁷⁴ Filip zemřel v roce 1749 a byl pohřben v kostele sv. Salvátora v Praze.¹⁷⁵

Kromě toho, že byl Filip významným diplomatem a politikem, byl zároveň také budovatelem rodového dominia a významným podnikatelem. Za jeho doby bylo panství Česká Kamenice významná protoindustriální oblast, kde se například dařilo sklářskému odvětví a později se snažil o zřízení plátenické manufaktury. Byl také dobrým hospodářem, kromě českokamenického panství také vlastnil paství Zlonice a přikoupil i panství Budenice.¹⁷⁶

Jak již bylo výše zmíněno, Filip Josef společně s mladším bratrem **Josefem Janem Maxmiliánem** (1705-1780) zdědil panství Sloup a Českou Kamenici.¹⁷⁷ Po vzájemné domluvě obou bratrů získal Josef Jan v roce 1726 panství Sloup a později k nim přikoupil statky v okolí.¹⁷⁸ Jako mladší potomek si měl vybrat kariéru duchovní, nebo vojenskou, on si zvolil duchovní a údajně studoval na arcibiskupském semináři v Praze a poté podnikl kavalírskou cestu na Maltu, kde složil řádové sliby, stal se rytířem řádu maltézských rytířů (tzv. johanité) a zároveň přijal závazek celibátu.¹⁷⁹ Tehdejší panství Sloup nebylo nikterak významné a důstojné pro mocný rod Kinských a tak nechal ve městečku v letech 1730 – 1733 nově postavit zámek a v roce 1738 i kapli sv. Jana Nepomuckého.¹⁸⁰ V roce 1767 se stal nejvyšším lovčím Království českého. Již od roku 1749, tedy po smrti všech jeho bratrů, se stal nejstarším mužským členem rodu Kinských, v roce 1760 se pak stal spoluporučníkem Františka Josefa (1738-1806) a Filipa (1742-1827), tedy nezletilých dětí svého synovce Leopolda Ferdinanda (1713-1760), kterého budu rozebírat níže. Na panství Josefa Jana brzy začaly vznikat manufaktury a on sám byl dobrý hospodář¹⁸¹, který postupně zrušil některé panské dvory a

¹⁷⁴ RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 42. a také IN: BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 59.; některé zdroje však uvádí získání Řádu zlatého rouna až v roce **1744** IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 44.

¹⁷⁵ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 98.

¹⁷⁶ Zámek v Budenicích a Zlonicích nechali potomci Filipa opravit a přestavět. Do roku 1758, kdy vyhořel, byl Zlonický zámek sídlem českokamenické větve Kinských, poté se zámek v Budenicích stal hlavním sídlem větve rodu. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 89. Mezi Budenicemi a Zlonicemi se nachází i kostel sv. Isidora s rodinnou hrobkou Kinských.

¹⁷⁷ Zdědil po otci také rakouské panství Eskartsau, které však roku 1760 prodal císaři Františku Štěpánovi Lotrinskému. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 45.

¹⁷⁸ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 45.; konkrétně to byly statky Svojkov, a také statky v okolí Roudnice nad Labem (Martiněves), Drahozub a Čakovice. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 116.

¹⁷⁹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 116.

¹⁸⁰ Tamtéž, str. 117.; Skalní hrad Sloup, který je nad městečkem, sloužil dříve potřebám poustevníků, Kinští v této době nechali ve východní části hradu zřítit domek.

¹⁸¹ Podnikal převážně ve sklářském a textilním průmyslu. IN: BLACK, Jeremy. *Evropa osmnáctého století*. Praha: Vyšehrad, 2003. Str. 75.

založil místo nich nové vesnice.¹⁸² V roce 1769 byl pověřen, spolu s hrabětem Pachtou, ustavením hospodářské společnosti, která se měla zabývat propagováním nových metod a postupů v zemědělství, o rok později vznikla Vlastenecko-hospodářská společnost.¹⁸³ Hrabě Kinský začal organizovat plátenickou výrobu, kvalita jeho výrobků byla vysoká a sloupské plátno šlo na odbyt.¹⁸⁴ Kinského manufaktury byly již v 60. letech velmi výnosné a dokonce zaměstnávali a školili poddané z jiných panství – je zajímavé, že zaměstnával i rychmburské poddané z východních Čech.¹⁸⁵ V roce 1763 koupil hrabě Kinský jihočeské prášilské panství za téměř 27 tisíc zlatých, z důvodu jeho podnikání v oblasti sklářství¹⁸⁶, a jak se později ukáže, tato koupě bude důležitá i pro mladého Filipa. Josef Jan Maxmilián zemřel v roce 1780¹⁸⁷, z důvodu jeho slibu celibátu, bezdětný a sloupské panství po něm zdědil jeho synovec, hrabě Jan Josef Maxmilián (1734-1790), tedy mladší syn Filipa Kinského (1700-1749).¹⁸⁸

Nejmladším synem Václava Norberta byl **František Karel** (1709-1734), sloužil jako podplukovník císařské armády, zemřel bezdětný na následky zranění, které utrpěl v bitvě u Guastally.¹⁸⁹

2.4. Otec Leopold Ferdinand Kinský – nejvyšší lovčí království Českého

Leopold Ferdinand Kinský se narodil 17. ledna 1713¹⁹⁰ a měl tři starší bratry¹⁹¹, nicméně všichni zemřeli již v dětském věku, a tak se nakonec stal po smrti svého otce Františka Ferdinanda dědicem chlumeckého dominia.¹⁹² Kromě zmíněného dominia zdědil i rakouský Matzen, v mládí absolvoval kavalírskou cestu po Evropě a v roce 1733 například pobýval v Římě a v Paříži, kde měl za úkol koupit nové svatební šaty pro svoji budoucí manželku.¹⁹³ O rok později se oženil s italskou šlechtičnou Marií Terezií Capece de Rofrano (1712/1715-

¹⁸² JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 46.

¹⁸³ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 119.

¹⁸⁴ Tamtéž, str. 120.; v té době velmi prosperovalo městečko Nový Bor ležící poblíž Sloupu.

¹⁸⁵ Tamtéž, str. 121.; rychmburské panství vlastnil později i prasynovec **Filip Kinský**.

¹⁸⁶ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 255; srov. JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 61.

¹⁸⁷ SMEJKAL, Ladislav. *Máchův kraj – Českolipsko*. Praha: Regia, 2008. Str. 168.

¹⁸⁸ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 47.

¹⁸⁹ STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001. Str. 122-123.

¹⁹⁰ WURZBACH, Constantin von *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*. Wien: Zamarski, 1864. 11 Teil. Str. 282.

¹⁹¹ Václav Josef, František Václav Kajetán, Karel Josef.

¹⁹² VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014. Str. 724.

¹⁹³ KUBEŠ, Jirí. *Náročné dospívání urozených: kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013. Str. 65.

1778)¹⁹⁴, se kterou měl dvě dcery a dva syny – Františka Ferdinanda a Filipa. Sňatkem s Italkou Leopold získal věnem panství Chroustovice na Chrudimsku, které bude rodištěm jeho mladšího syna. Chroustovice na začátku 18. století držel rod Libštejnských z Kolovrat, Po roce 1700 vlastnil panství Norbert Leopold z Kolovrat, který byl mimo jiné i císařským vyslancem v Madridu, Braniborsku nebo v Kolíně nad Rýnem.¹⁹⁵ V roce 1716 zmíněný Norbert Leopold zemřel a Chroustovice od tohoto roku držel jeho syn, František Karel. O pět let později koupil celé panství již zmíněný rod Capece de Rofrano a zaplatil za něj 426 100 zlatých a 1000 dukátů. Tehdy bylo panství rozlehlé, patřil do něj zámek, městečko Chroustovice a dalších 22 vesnic.¹⁹⁶ Celé chroustovické panství získal v roce 1736 i rod Kinských a vlastnil jej až do roku 1823.¹⁹⁷ Není bez zajímavosti, že se rod Kinských zasloužil o zvelebení celého městečka Chroustovice, kdy se například Leopold a jeho manželka Marie Terezie zasloužili o výstavbu kostela sv. Jakuba Staršího ležícího nedaleko zámku.¹⁹⁸

Leopold Ferdinand Kinský nezískal po smrti svého otce Františka Ferdinanda v roce 1741 pouze chlumecké dominium, ale bohužel po svém otci zdědil i velké dluhy, které ho poté trápily celý jeho život.¹⁹⁹ Naštěstí pro něj ale našel mocnou podporu v hrabatech Janu Karlovi Chotkovi a Rudolfu Chotkovi, kteří jej podporovali a všemožně mu ekonomicky radili.²⁰⁰ O deset let později, dne 13. března 1751 získal hrabě post nejvyššího lovčího²⁰¹ a měl v plánu rozšířit hřebčín v Chlumci.

¹⁹⁴ Capece de Rofrano – italský rod, otec Marie, Jeroným Capece de Rofrano koupil v roce 1721 panství Chroustovice. IN: MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I. A-M*. Praha: Argo, 2008. Str. 133; Jeroným byl tajný rada a generální poštovník v Itálii. IN: KUBEŠ, Jiří. *Národné dospívání urozených: kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013. ISBN isbn978-80-7415-071-5. Str. 328.

¹⁹⁵ SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 27.

¹⁹⁶ Tamtéž; Vesnice jsou přímo jmenovány: Městec, Stradouň, Žika, Týništko, Radhošť, Ostrov, Opočno, Uhersko, Trusnov, Franclín, Janovičky, Vinary, Sedlec, Pěšice, Mravín, Mentoury/Mentour, Jenišovice, Martinice, Lozice, Turov, Staré Holíšovice, Nové Holíšovice/Holešovice.

¹⁹⁷ Informace dostupné IN: Chroustovický zpravodaj; *NAPOLEONŮV MARŠÁL POCHÁZEL Z CHROUSTOVIC*, str. 9. Dostupné online IN: http://www.obec-chroustovice.net/e_download.php?file=data/editor/74cs_10.pdf&original=zpravodaj69web.pdf. [online]. [cit. 2021-06-28].

¹⁹⁸ Tamtéž.

¹⁹⁹ Nedostatek financí pramenil z důvodu snahy o prezentaci rodového dominia v Chlumci a také z důvodu vleklé války o rakouské dědictví ve 40. letech 18. století, která byla finančně velice náročná.

²⁰⁰ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 134.

²⁰¹ MARTÍNKOVÁ Romana – VALENTA Aleš – VILIMOVSÁ Veronika. ÚŘAD NEJVYŠŠÍHO LOVČÍHO ZA LEOPOLDA KINSKÉHO (1751–1760). IN: *Východočeský sborník historický*. Číslo 14, 2007. Str. 114. Pardubice: Východočeské muzeum, [1992] -. ISSN 1213-1733.

Podrobně úřad nejvyššího lovčího v 50. letech 18. století popisuje právě zmíněný článek. IN: *Východočeský sborník historický*. Číslo 14, 2007. Str. 109-141. Pardubice: Východočeské muzeum, [1992] -. ISSN 1213-1733.

Politická situace ve 40. letech 18.století nebyla jednoduchá, došlo k okupaci Čech vojsky bavorského kurfiřta Karla Albrechta, který se nechal prohlásit českým králem. Část české šlechty později Karlovi vzdala hold a je zajímavé, že z rodu Kinských bylo těch příslušníků, kteří holdovali, hned několik.²⁰² Mezi nimi byl i Leopold Ferdinand, který se svým strýcem Štěpánem Kinským osobně holdoval Karlovi již v prvním termínu v prosinci roku 1741, další členové rodu, nejvyšší kancléř Filip Kinský a Josef Jan Kinský poté holdovali ve třetím termínu, v únoru 1742.²⁰³ V jejich situaci to byl dosti pochopitelný krok, poněvadž nikdo nemohl tehdy tušit, jak celou situaci zvládne Marie Terezie, která měla nejen prázdnu pokladnici, ale i slabou armádu. Nakonec však vše dopadlo v její prospěch a sama později Kinským odpustila jejich předchozí krok v podobě podpory vzdorokrále, a Leopoldovi Kinskému v roce 1743 udělila dědičně úřad nejvyššího hofmistra pro držitele chlumeckého fideikomisu. Téhož roku také navštívila hraběte na chlumeckém panství²⁰⁴ a její manžel, císař František Štěpán Lotrinský přijal v letech 1748 a 1750 pozvání na hon v chlumecké oboře od hraběte Leopolda Kinského.²⁰⁵

Leopold Ferdinand měl s manželkou Marií Terezií Capece de Rofrano celkem čtyři děti, dvě dcery – Marii Terezii a Marianu a dva syny – Františka Ferdinanda Kinského a Filipa Kinského. Filipova starší sestra Marie Terezie později sehraje důležitou roli ve Filipově životě, oba si totiž byli velice blízcí a pravděpodobně se i podporovali při zklamání či neúspěchu. Bohužel jejich otec Leopold umírá brzy, již v březnu roku 1760, a po jeho smrti se dva roky starala o správu rodového majetku jeho ovdovělá manželka Marie Terezie Capece de Rofrano. Již výše jsem zmínil, že tehdejší finanční situace nebyla pro Kinské snadná a hraběnka dokonce musela po manželově smrti požádat samotnou císařovnu o finanční půjčku ve výši 30 000 zlatých na úhradu výdajů, které se týkaly sňatku jejího syna (Filipova bratra) Františka Ferdinanda Kinského (1738-1806) s princeznou Kristýnou z Lichtensteina (1741-1819).²⁰⁶

2.5. Strýc František Josef Kinský – voják tělem, duší reformátor

František Josef byl synem Františka Ferdinanda Kinského a jeho druhé manželky, uherské šlechtičny Marie Augustiny Pállfyové. Byl tedy mladším bratrem Leopolda Ferdinanda

²⁰² HLAVAČKA, Milan. *Karel Albrecht: příběh druhého zimního krále*. Praha: Akropolis, 1997. Str.101.; Milan Hlavačka ve zmíněné monografii velice podrobně rozebírá život tohoto „vzdorokrále“.

²⁰³ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 41.; Všichni Kinští, kteří holdovali Karlovi Albrechtovi, nakonec dostaly od Arcivévodkyně Marie Terezie milost a všem toto „pochybení“ odpustila.

²⁰⁴ Podrobně je pobyt Marie Terezie v Chlumci popsán v knize K. Richtera. IN: RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 43-44.

²⁰⁵ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 41.

²⁰⁶ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 42.; Sňatek se konal 18.5. 1761.

Kinského²⁰⁷ a narodil se 6. prosince roku 1739.²⁰⁸ Bohužel v jeho dvou letech mu zemřel otec a poručíkem Františka Josefa a jeho bratra Josefa (1736-1804)²⁰⁹ se stal jejich strýc Filip Josef Kinský. Již výše jsem uvedl, že finanční situace ve 40. letech 18. století nebyla v hraběcí rodině Kinských příliš příznivá, a tak bylo vcelku rozumné poslat mladého Františka na studia na Tereziánskou vojenskou akademii²¹⁰, která mu poskytla nejen vzdělání, ale i zaopatření a možnou budoucnost.²¹¹ Aleš Valenta ve své knize upozorňuje na fakt, že prvorozený syn zámožného šlechtice zpravidla dědil fideikomis, druhorozený byl předurčen do armády a třetí syn byl zpravidla poslán do církevní oblasti, v případě Kinských je však zajímavé, že žádný mužský příslušník tohoto rodu nebyl v 18. století v církevní sféře.²¹² Vojenská kariéra, kterou si František Josef nakonec vybral, byla neobyčejně úspěšná a on sám se nesmazatelně zapsal do historie jako jeden z nejvýznamnějších vojenských reformátorů a pedagogů ve střední Evropě. František Josef zdárně dokončil akademii a poté odešel do Prahy studovat práva na Karlo-Ferdinandově univerzitě a po úspěšném dokončení studia krátce pracoval jako rada při apelačním soudu. V roce 1759, jako dvacetiletý muž, nastoupil dobrovolně do armády, konkrétně k dragounskému pluku²¹³, kterému velel jeho starší bratr Josef.²¹⁴ Postupně vystřídal různé hodnosti a druhy vojska, v roce 1764 byl již v hodnosti majora a o 4 roky později si dokonce, a to zcela legálně, koupil hodnost plukovníka.²¹⁵ Tehdy také založil u pluku kadetní školu pro výcvik a vzdělání rakouských důstojníků, kde se vyučovala například i matematika anebo geometrie.²¹⁶ V roce 1770, tedy v pouhých 32 letech byl František povýšen na generálmajora²¹⁷, přičemž toto povýšení nebylo ani tak za zásluhy na bitevním poli, ale

²⁰⁷ Měli společného otce, ale jinou matku. Viz. kapitola 2.2 František Ferdinand Kinský.

²⁰⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 123; Pavel Juřík uvádí rok jeho narození 1738. IN: JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 47.

²⁰⁹ Uvádí se i jiné datum narození – 1731 IN: WURZBACH, Constantin von. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*. Wien: Zamarski, 1864. 11 Teil. Str. 296.

²¹⁰ Akademie byla založena v roce 1751 ve Vídeňském Novém Městě. Tehdejší rakouská armáda totiž neměla dostatek kvalifikovaných a schopných důstojníků, a proto také na základě reformy armády od polního maršála hraběte Dauna došlo v prosinci roku 1751 k založení této školy; objevuje se však ale také informace, že František Josef Kinský absolvoval Tereziánium ve Vídni (Tereziánská akademie ve Vídni). Dostupné IN: BAHENSKÁ, Marie – CĚRMANOVÁ, Iveta – DIBELKA, Jaroslav et al., CĚRMAN, Ivo, ed. *Habsburkové: 1740-1918 : vznikání občanské společnosti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016. Str. 111.

²¹¹ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 48.

²¹² VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 123.

²¹³ Josef v té době velel 12. dragounskému pluku. IN: BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 60.

²¹⁴ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 48.

²¹⁵ VONDRA, Roman. *České země v letech 1705-1792: věk absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*. Praha: Libri, 2010. Str. 254.

²¹⁶ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 48.

²¹⁷ Stalo se tak 7. září 1770. IN: HAUBELT, Josef. *České osvícenství*. Praha: Svoboda, 1986. Str. 314.

převážně za jeho pedagogickou a vzdělávací činnost v armádě.²¹⁸ Vzdělání měl skutečně již od mládí v krvi a podporoval například i Soukromou učeneckou společnost založenou hrabětem Františkem Antonínem Nostitzem.²¹⁹ V 70. letech 18. století František Josef napsal dvě knihy, které jsou nejen příručkami šlechtice, ale také na svoji dobu pokročilými humanistickými díly.²²⁰ Na konci 70. let dostal za úkol zmapovat a zanalyzovat různé vojenské akademie v Evropě a výsledky poté reformou aplikovat na Tereziánskou vojenskou akademii.

V roce 1779 se hrabě konečně oženil, vzal si hraběnkou Marii Renatu z Trauttmansdorffu, manželství ovšem zůstalo bezdětné.²²¹ V červnu téhož roku byl jmenován ředitelem Tereziánské akademie ve Vídeňské Novém Městě²²² a v jejím čele zůstal až do konce svého života, tedy do roku 1805.²²³ Byl to právě František Josef, kdo se zasloužil o reformu akademie, kdy se změnil například školní rozvrh pro kadety, změnil se také pedagogické principy vzdělávání.²²⁴ Kinský u mladých kadetů kladl důraz na jejich fyzickou zdatnost, věrnost vlasti a panovníkovi, katolickou víru, mravnost a čestnost, lidskost v jednání s vojáky a civilisty, teoretické i praktické vzdělání ve vojenství, znalost mateřského jazyka a zemských jazyků, znalost historie vlasti a znalost přírodních věd.²²⁵

Bohužel po smrti hraběte²²⁶ byla většina jeho změn, které na akademii provedl, zrušena a podle svého přání byl nakonec pohřben na hřbitově vojenské akademie ve Vídeňském Novém Městě. V roce 1830 byl v sadě akademie odhalen pomník – busta, která připomíná tohoto významného hraběte.²²⁷

²¹⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 126; podrobněji se jeho vojenské kariéře věnuje A. Valenta v kapitole o Františku Josefovi Kinském.

²¹⁹ VONDRA, Roman. *České země v letech 1705-1792: věk absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*. Praha: Libri, 2010. Str. 238.

²²⁰ Podrobně se popisu knih věnuje Pavel Juřík. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 49.

²²¹ Tamtéž, str. 50.

²²² BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 72.

²²³ JURÍK, Pavel. *Královna bitev: české země a zrod moderního dělostřelectva*. Praha: Euromedia Group, 2021. Str. 243.

²²⁴ Do roku 1785 byl ředitelem Antonín hrabě Colloredo, po jeho smrti akademii řídil František Josef Kinský. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 50.; Aleš Valenta ve své knize přibližuje nejen humanistické myšlení hraběte Františka Josefa, ale také detailně popisuje jeho reformátorské snahy a jeho záliby a koníčky. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 126-133.

²²⁵ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 51.

²²⁶ Generál František Josef Kinský zemřel 9. června 1805 ve Vídni. IN: BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001. Str. 82.; též IN: WURZBACH, Constantin von *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*. Wien: Zamarski, 1864. 11 Teil. Str. 294.

²²⁷ Pomník byl odhalen v říjnu roku 1830. IN: DVORSKÝ, Josef. *Český apologeta, generál Fr. J. hr. Kinský, pedagogik filantropismu*. Hranice n/Beč.: J. Dvorský, 1931. Str. 128.

2.6. Bratr František Ferdinand Kinský – oponent Filipa?

Nejstarším synem nejvyššího lovcího království Leopolda Ferdinanda Kinského a jeho manželky Marie Terezie Capece de Rofrano byl František Ferdinand Kinský, který se narodil 8. prosince 1738. A byl o necelé čtyři roky starší než Filip a v mládí byli oba bratři posláni na studia na tereziánskou vojenskou akademii, kde na ně dohlížel hrabě Rudolf Chotek, který měl zároveň za úkol informovat otce obou mladíků o průběhu jejich vzdělávání.²²⁸ Údajně si Chotek stěžoval Leopoldu Kinskému na přílišné rozmazlování obou mladíků jejich matkou, která tehdy žila ve Vídni.²²⁹ V době otcovi smrti bylo Františku Ferdinandovi 22 let a na základě závěti Leopolda Kinského se Františkovým spoluporučníkem stal jeho prastrýc Josef Jan Maxmilián Kinský,²³⁰ který se o chlapce staral, dokud nedospěl.²³¹ Následně František převzal správu chlumeckého dominia, jakožto nejstarší mužský potomek Leopolda Kinského. Tehdy ale bohužel bylo chlumecké panství velice zadlužené, což nebylo po sedmileté válce nic neobvyklého a řada šlechticů musela buď bankrotovat, nebo byli podrobena tzv. sekvestraci,²³² tedy státnímu administrativnímu dohledu, který měl kontrolovat řádné hospodaření panství, splácení dluhů a omezení výdajů.²³³ Sekvestraci bylo nuceně podrobena i chlumecké panství, v roce 1765 byla jmenována administrativní komise, která na vše dohlížela.²³⁴ Předsedou této komise se stal, což je zajímavé, příbuzný Františka Ferdinanda Kinského, kterého jsem již rozebíral výše. Této role se chopil „z lásky k rodině“ Františkův prastrýc a také po jistou dobu v minulosti jeho spoluporučník Josef Jan Maxmilián Kinský.²³⁵ Hrabě tuto funkci přijal a zároveň si vybral jako svého asistenta při administraci mladšího bratra Františka Ferdinanda, **Filipa Kinského**. Tento vcelku překvapivý krok měl daleko hlubší dopad na vztahy mezi oběma bratry, které byly údajně často velice napjaté, a to i díky této skutečnosti.²³⁶

²²⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 134-135.

²²⁹ MÁDLÍKOVÁ, Simona. "Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel. Pardubice, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D. Str. 14.

²³⁰ Viz kapitola 2.3 v této práci, popisuje právě i osobnost Josefa Jana Maxmiliána.

²³¹ ŠVEHELKA, Ondřej. *Prameny k dějinám napoleonských válek v rodinných archivech Kinských. K českým předkům knížete Józefa Poniatowského*. 2010. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin. Vedoucí práce PhDr. Pavel Bělina, CSc. Str. 23.; Plnoletosti dosáhl František v roce 1762.

²³² Sekvestrace – ustanovení nucené správy.

²³³ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 118.

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ FUČILOVÁ, Petra. *Pražské šlechtické domy v druhé polovině 18. století*. [online]. Pardubice, 2010 [cit. 2020-12-08]. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce doc. Mgr. Jirí Kubeš, Ph.D. Str. 13.; O tohoto muže zažádal sám František Ferdinand Kinský, který svoji žádost argumentoval tím, že jmenovaný muž je velice dobrý hospodář a účetní a také člověk, kterému záleží na rodině. Navíc na rozdíl od jiného administrátora by nepožadoval žádnou finanční odměnu. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 118-119.

²³⁶ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 119.

František Ferdinand se v roce 1761 oženil s Marií Kristýnou z Liechtensteinu a jejich manželství bylo pravděpodobně šťastné, a navíc i plodné. Měli celkem 12 dětí, z toho bylo šest synů, kteří všichni později zasvětili svůj život armádě.²³⁷ Sám František Ferdinand nebyl výjimkou, táhlo ho to k armádě, kde sloužil jako plukovník v pluku svého švagra, Adama Ondřeje Poniatowského, o kterém se budu ještě později zmiňovat. Hrabě Kinský převzal chlumecké dominium v roce 1762 a ihned se snažil zlepšit hospodářskou i sociální situace na svém panství, mimo jiné nechal také vystavět vedle chlumeckého zámku jízďárnu a v nedalekém lese také lovecký zámeček Obora.²³⁸ Rok 1775 byl pro Františka těžký, v tomto roce musel čelit otevřenému selskému povstání, které nebylo pouze lokální záležitostí, ale došlo k němu například i na Teplicku nebo Náchodsku.²³⁹ V Chlumci došlo na konci března roku 1775 ke střetu sedláků s vojáky, kteří povstalce potlačili a vzpoura byla zažehnána.²⁴⁰ František Ferdinand Kinský zemřel náhle v roce 1806 při cestě do Vídně a byl pochován v kostele sv. Voršily v Chlumci nad Cidlinou.²⁴¹ Jeho bratr Filip jej přežil o dlouhých 21 let a později se budu věnovat i vztahu obou bratrů, který byl, jak jsem již výše naznačil, mnohdy složitější a mnohdy i napjatý.

2.7. František Oldřich Kinský (1726–1792) 3. kníže Kinský, bratranec Filipova otce

Tuto osobnost jsem se rozhodl zařadit do výčtu Filipových blízkých příbuzných hned z několika důvodů, předně kvůli tomu, že si, dle mého názoru, zaslouží, aby se o něm zachovalo pár řádků v této práci, ale také z důvodu jeho spojitosti právě s Filipem. František Oldřich byl jeho sousedem a jeho choceňské panství bylo skutečně nedaleko rezidenčního sídla Chroustovic, a mimo jiné také vlastnil i zámeček v Březovici, který je asi 2 km severozápadně vzdušnou čarou chroustovického zámku.

František Oldřich se narodil na zámku Zlonice v roce 1726 jako první ze dvou synů Filipa Kinského (1700-1749), kteří se dožili dospělosti. Ve svých 23 letech přišel o otce a tak se, jakožto nejstarší potomek, věnoval správě rodinného majetku.²⁴² Františku Oldřichovi připadlo českokamenické panství v severních Čechách, zato jeho mladšímu bratrovi Janovi Josefovi Maxmiliánovi připadlo panství zlonické a později i panství Sloup²⁴³, které zdědil po svém strýci

²³⁷ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 54.

²³⁸ Tamtéž, str. 56.

²³⁹ Podrobně líčí povstání Karel Richter ve své knize. IN: RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 51-63.

²⁴⁰ JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 55.

²⁴¹ Tamtéž, str. 56.

²⁴² Tamtéž, str. 86.

²⁴³ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 89.

Josefovi Janovi Maxmiliánovi, jak jsem již výše zmiňoval. V roce 1749 se František Oldřich oženil s Marií Sidonií z Hohenzollern-Hechingenu a narodili se jim tři synové, bohužel dospělosti se dožil pouze jediný, Josef Arnošt (1751-1798), který se stal v pořadí již 4. knížetem Kinským.

Rok 1752 byl pro Františka Oldřicha důležitý hned z několika důvodů. Jednak v tomto roce umírá jeho bratranec František Josef (1726-1752)²⁴⁴ a jeho smrtí získal František nejen knížecí titul, ale také nové panství ve východních Čechách,²⁴⁵ čímž se knížeti objevila nová část majetku, o který se v následujících letech staral. V roce 1756 koupil František Oldřich od Marie Anny Roggendorfové statek Borovnici nedaleko Ústí nad Orlicí, který byl v sousedství choceňského panství.²⁴⁶ Tehdy k borovnickému statku náležela i osada Hájek, kde si kníže Kinský asi v roce 1773 nechal vybudovat barokní lovecký zámek.²⁴⁷ V roce 1789 pak koupil od kníže Františka Adama Bubny z Litic zámek, ves a dvůr ve Vejvanovicích a další čtyři vesnice.²⁴⁸

Druhý významný krok, který kníže v roce 1752 učinil, byl jeho vstup do armády, ve které to postupem času dotáhl až na hodnost polního maršála. Účastnil se například sedmileté války (bojoval i v bitvě u Kolína, ve které byl dokonce raněn)²⁴⁹, obdržel Vojenský řád Marie Terezie a v roce 1759 byl povýšen do hodnosti polního podmaršálka a o 8 let později na polního zbrojmistra. V roce 1772 se stal vrchním velitelem císařského dělostřelectva a o šest let později byl dokonce povýšen na polního maršála.²⁵⁰ A o rok později ukončil svoji aktivní a bohatou vojenskou kariéru. Již v roce 1771 obdržel za své mimořádné zásluhy Řád zlatého rouna.²⁵¹

Tento významný příslušník panského rodu Kinských zemřel krátce před Vánocemi v roce 1792²⁵² a není bez zajímavosti, že byl pohřben, dle svého přání v testamentu, v uniformě polního maršála.²⁵³

²⁴⁴ 2. kníže Kinský, syn Štěpána Viléma Kinského.

²⁴⁵ Konkrétně to byl choceňský rodový fideikomis – panství Rosice a Choceň.

²⁴⁶ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 50.

²⁴⁷ Tamtéž, str. 108.

²⁴⁸ Tamtéž, str. 516.

²⁴⁹ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 86.

²⁵⁰ Tamtéž, str. 87.

²⁵¹ Tamtéž.

²⁵² WURZBACH, Constantin von. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*. Wien: Zamarski, 1864. 11 Teil. Str. 295.

²⁵³ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 87.

3. Filip Josef Kinský (1742-1827) – generál, který rád stavěl

3.1. Narození, dětství a postavení v rodině

Filip Kinský spatřil světlo světa na zámku v Chroustovicích, pravděpodobně 4. srpna 1742²⁵⁴ a narodil se jako druhorozený syn nejvyššímu lovčímu hraběti Leopoldovi Kinskému. O jeho prvních letech života toho bohužel kvůli nedostatku historických pramenů mnoho nevíme, své první roky života pravděpodobně strávil na svém rodném zámku v Chroustovicích.²⁵⁵ Již výše jsem několikrát uvedl, že finanční situace chlumecké linie rodu Kinských nebyla v první polovině 18. století nejzářivější (viz např. kapitola 3.4. *Leopold Ferdinand Kinský*), i z tohoto důvodu se Filip se svým bratrem musel v mládí více uskromnit. Od dětství měl Filip zároveň nezávidění hodnou pozici druhorozeného syna, který toho tedy do života příliš mnoho nedostal a sám Filip se rozhodl přidržet se vojenského řemesla v naději, že mu to přinese kýžené bohatství a určitou pozici a samozřejmě i společenskou prestiž a uznání. Ve svých 18 letech přišel v roce 1760 o svého otce Leopolda a na pár let se stal jeho spoluporučníkem prastrýc Josef Jan Maxmilián Kinský, který mimo jiné statky držel severočeské panství Sloup. Tento, pro Filipa blízký člověk, bude mít v životě hraběte zvláštní roli nejen poručníka, ale i určitého vzoru, protože v té době byl významným podnikatelem a své po smrti odkázal mladému Filipovi některé své statky a podniky.

3.2. Jak mladší syn k majetku přišel

Filip neměl příliš zářivé jak sociální, tak ani finanční vyhlídky, jakožto druhorozený syn nezdědil, na rozdíl od staršího bratra Františka, rodový fideikomis Chlumeck a musel se ve svých osmnácti letech, po smrti svého otce, spokojit „pouze“ s polovinou chroustovického panství ve východních Čechách, které získal již jeho otec Leopold sňatkem s Marií Terezií Capece de Rofrano (viz výše kapitola 3.4. *Otec Leopold Ferdinand Kinský...*) a s rakouskými statky Matzen a Angern.²⁵⁶ Chroustovické panství Filip zpočátku vlastnil se svým starším bratrem Františkem a jeho polovinu od něj odkoupil v roce 1779 za vysokou sumu 213 tisíc zlatých, a záhy se pustil do nákladné přestavby chroustovického zámku.²⁵⁷

V dětství potkalo Filipa i velké štěstí, protože právě v polovině 18. století uskutečnili Kinští první a zároveň také poslední pokus o propojení dvou linií tohoto rodu – konkrétně se jednalo

²⁵⁴ Objevuje se i datum **4. 8. 1741**. Tento rok se zmiňuje například Franz Karl Wissgrill. Srov. IN: WURZBACH, Constantin von *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*. Wien: Zamarski, 1864. 11 Teil. Str. 282.

²⁵⁵ BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 80.

²⁵⁶ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 135.

²⁵⁷ Tamtéž.

o chlumeckou hraběcí linii, ze které pocházel Filip a knížecí linii, která vlastnila mimo jiné choceňské panství. Dle tohoto plánu se měl Filip oženit se svojí sestřenicí Marií Augustinou, dcerou knížete Františka Josefa Kinského, kterého jsem zmiňoval výše v kapitole věnující se Štěpánu Vilémovi Kinskému.²⁵⁸ Mladička Marie Augustina však umírá ve svých pouhých třinácti letech v roce 1763 a její smrt Filipa pravděpodobně velice zasáhla a poznamenala jej na dlouhé roky dopředu.²⁵⁹ Nicméně potkalo ho tehdy „štěstí v neštěstí“ v podobě jeho nově nabytého majetku. Na základě smlouvy totiž Filip získal rozsáhlé rýchnburské panství jižně od Chroustovic, které do té doby vlastnila choceňská knížecí linie rodu.²⁶⁰ Není bez zajímavosti, že Filip tento majetek získal, ačkoliv byli s Marií pouze zasnoubeni. Hypotéz, proč tomu tak bylo by pravděpodobně bylo víc, nicméně důležitý, a možná i rozhodující vliv na celém výsledku nabytí majetku byl fakt, že František Josef Kinský neměl žádného mužského potomka a bohužel již v té době byl také na „onom světě“ a jednoduše nebyl žádný jiný, vhodnější dědic, vyjma Filipa, který se nového úkolu majitele panství zhostil vskutku výborně, jak to později bude patrné na některých stavbách, které na jmenovaném panství vznikly a které budu podrobněji rozebírat.

Dále Filip vlastnil majetky v jižních Čechách, v okolí kouzelné Modravy se nacházely drobné osady, ve kterých fungovaly sklárny, z nichž pramenil i možný zisk z prodeje skleněných produktů. Již výše jsem zmiňoval, v kapitole 3.3 *Bratři Františka Ferdinanda Kinského*, že Josef Jan Maxmilián Kinský (1705-1780) vlastnil nejen sloupské panství v severních Čechách, ale i jihočeské prášilské panství a po smrti tohoto v té době nejstaršího člena rodu Kinských v roce 1780 připadl Filipovi další majetek. V té době po svém prastrýci zdědil šumavské Prášilské panství a nedaleký statek Dobrou Vodu, kterou získal Josef Jan Maxmilián koupí již v roce 1776.²⁶¹ Jihočeské panství však Filip brzy na to, v roce 1799, výhodně prodal knížeti Josefu Janovi Schwarzenbergovi za vysokých 400 000 zlatých.²⁶² Hlavní sídlo Josefa Jana

²⁵⁸ František Josef Kinský (1726-1752) byl synem Štěpána Vilém Kinského.

²⁵⁹ Filip se dlouhou dobu neoženil a lze předpokládat, že to mohlo být i kvůli této tragické události, která ho jako mladého, sotva dvacetiletého muže, potkala.

²⁶⁰ KALOUSEK, Josef. *Archiv český čili Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích, Díl XXIX: Dodavek k řádům selským a instrukcím hospodářským 1388-1779*. Praha: Domestikální fond království Českého, 1913. Str. 536.

²⁶¹ Některé prameny hovoří o roce 1766. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 255; srov. *Prášilské panství a sklářská kolonizace*. IN: www.sumava-modravsko.cz/historie/prasilske-panstvi-a-sklarska.html [online]. [cit. 2022-01-09].

²⁶² JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 61;

Hrabě Filip Kinský smlouvu o prodeji podepsal v Praze, dne 18. února 1799 a kníže Schwarzenberg ji podepsal 6. března 1799 ve Vídni. IN: HROPENIAK, Vladimír. *Sborník vlastivědných prací o Šumavě*. Kašperské Hory: MěstNV, 1980. Str. 178.

Maxmiliána ve Sloupu a s ním celé severočeské panství připadlo Filipovi až v roce 1794 a na severu Čech poté pokračoval v rozvíjení manufakturní a řemeslné výroby.

Zároveň měl Filip několik městských paláců, které mohl ve volném čase využívat, a v našem hlavním městě to byly dva paláce²⁶³, které jsou i součástí přiloženého katalogu staveb (*část F – městské paláce*). Oba se nacházejí na Novém Městě a do rodiny Kinských se dostaly v 80. a 90. letech 18. století. Jeden z paláců nechal hrabě Kinský přestavět do dnešní klasicistní podoby, druhý naproti tomu nikterak nepřestavoval a pouze jej využíval jako své další sídlo.

V císařské metropoli ve Vídni měli Kinští městských domů hned několik, sám Filip Kinský vlastnil dům v Herrengasse, který až do roku 1796 využíval společně se svým bratrem Františkem, který mu později celý dům za 30 000 zlatých přenechal, a nakonec se tento dům stal i součástí Filipova testamentu.

3.3. Vzdělání a vojenská kariéra

Již výše bylo řečeno, že Filip se narodil jako druhorozený syn a neměl tedy do začátku života příliš velké jistoty, on sám si vybral jako svou životní cestu armádu a společně se svým starším bratrem Františkem studoval na již zmíněné prestižní Tereziánské vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě. Již několikrát zde byla zmíněna špatná finanční situace rodiny na začátku 18. století a z tohoto důvodu se samozřejmě musel Filip se svým bratrem ve Vídni uskromnit. Dle pramenů je také jisté, že jejich pobyt ve Vídni nebyl příliš nákladný, jednoduše proto, že si to rodina v tu chvíli nemohla finančně dovolit.²⁶⁴ Oba bratři byli neustále tak trochu „v matčině péči“, jelikož jejich matka ve Vídni pobývala a dle pramenů oba chlapce rozmazlovala, což se rozhodně nelíbilo jejich otci.²⁶⁵ Dokonce Rudolf Chotek (již o něm byla zmínka v kapitole 3.6. *Bratr František Ferdinand Kinský*) hraběti Leopoldovi Kinskému doporučuje, „že by bylo vhodné upozornit představeného akademie hraběte Windishgrätze, aby přílišné dobrotě matky neustupoval a držel oba bujné synky zkrátka.“²⁶⁶ Sám hrabě Chotek dokonce připojil svoji vlastní poznámku k vyúčtování nákladů na pobyt mladých Kinských ve Vídni za první čtvrtletí roku 1758, kde se můžeme dočíst mimo jiné [...] *příliš mnoho kávy a čokolády škodí mládí a také, že není nezbytně nutno nosit každý měsíc dva páry bot a*

²⁶³ Schaffgotschský a Losyovský palác.

²⁶⁴ VALENTA, Aleš. *Finanční poměry české šlechty ve druhé polovině 18. století: (chlumečtí Kinští v letech 1740-1770)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. Str. 107. „Podle účtu 1758-1759 stál jejich pobyt ve Vídni hlavní pokladnu (...) měsíčně 125 zl., což rozhodně není mnoho.“

²⁶⁵ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 134-135.

²⁶⁶ Citováno z: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 135.

dvanačtery hedvábné punčochy [...].²⁶⁷ Z dostupných pramenů lze usuzovat, že ještě v srpnu roku 1759 byl Filip, jakožto 17letý mladík, přítomen ve Vídni a v jednom dochovaném dopise svému otci jej prosí o možnost nechat si ušít nový kabát.²⁶⁸

Z hlediska vojenské kariéry toho příliš mnoho dochovaného není, v pramenech se objevuje pravděpodobně mylná informace, že Filip byl ve svých dvaatřiceti letech jmenován generálmajorem a o osm let dříve sloužil v pluku knížete Poniatowského, kde byl hejtmanem.²⁶⁹ Z věrohodnějších zdrojů jistě víme, že ve svých třiceti letech byl jmenován plukovníkem (*Oberst*), stalo se tak dne 19. června 1773 a o deset let později, v dubnu roku 1783 byl Filip povýšen do hodnosti generálmajora.²⁷⁰ Z archivních pramenů můžeme vyčíst, že v jedné dochované smlouvě z roku 1786 se u Filipova jména dokonce objevuje hodnost polní podmaršálek.²⁷¹ V Juříkově publikaci se dokonce vyskytuje hodnost polního zbrojmistra²⁷² (*Feldzeugmeister*), což je však z důvodu nedostatku dalších komparačních pramenů velmi nepravděpodobné, i přestože se stejná vojenská hodnost hraběte Kinského vyskytuje ještě v Pamětech Františka Jana Vaváka.²⁷³ Jisté je, že Filip během života dosáhl hodnosti generálmajora a jeho vyšší vyznamenání nemá přímou oporu v pramenech a je to tedy nejistá informace.

3.4. Přítel císařův?

Existuje několik pramenů a zdrojů, které mohou naznačit, že císař Svaté říše římské, Josef II., mohl být v blízkém kontaktu s Filipem Kinským a je možné, že jej mohl nazývat i přítelem. Není bez zajímavosti, že si oba muži byli blízcí nejen svými osvícenskými názory, ale i věkem – Filip byl o pouhý rok mladší než císař a není vyloučeno, že během pobytu ve Vídni na

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, rodinná korespondence Leopolda Ferdinanda Kinského (1713-1760), dopis otci Leopoldu Ferdinandovi z 9. srpna 1759, bez signatury.

²⁶⁹ RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 65.

²⁷⁰ SCHMIDT-BRENTANO, Antonio. *Kaiserliche und k.k. Generale (1618–1815)*, Vídeň, 2007, str. 49.

Dostupné online IN: www.historie.hranet.cz/heraldika/pdf/schmidt-brentano2006.pdf [online]. [cit. 2022-01-19]; Srov. IN: KUDRNA, Leopold. *Biographical Dictionary of all Austrian Generals during the French Revolutionary and Napoleonic Wars 1792-1815*. Dostupné online IN: www.napoleon-series.org/research/biographies/Austria/AustrianGenerals/c_AustrianGeneralsK.html#K31 [online]. [cit. 2022-02-09].

²⁷¹ SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, podskupina č.5, Smlouvy trhové, sign. 1909; Smlouva mezi Marií Kristinou hr. Kinskou z Vchynic a Tetova (roz. kn. Liechtenstein) a jejím švagrem, polním podmaršálkem Filipem Josefem hr. Kinským z Vchynic a Tetova, z roku 1786 o prodeji briliantových šperků za celkovou částku 22.700 zl.

²⁷² JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 56; srov. BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 83.

²⁷³ VAVÁK, František Jan; JONÁŠOVÁ-HÁJKOVÁ, Stanislava; KUČERA, Martin a Univerzita Karlova. *Paměti Františka Jana Vaváka, souseda a rychtáře milčického z let 1770-1816*, Kniha VI-VII (1810-1816). V Praze: Karolinum, 2009. Str. 334.

Vojenské akademii spolu mohli oba muži navázat přátelský kontakt, který je doprovázel několik desetiletí života. Císař Josef II. je všeobecně znám jako velký propagátor osvícenských reforem, zároveň je to však panovník, který podnikl řadu cest po svých državách, aby lépe poznal a také pochopil své poddané a země, které mu byly svěřeny, a není bez zajímavosti, že cestoval pod falešným jménem hrabě von Falkenstein.

Všeobecně o inkognito cestách císaře Josefa II., coby hraběte Falkensteina, bylo napsáno více prací, kde je tento zajímavý fenomén alespoň částečně naznačen, byť se ne vždy jedná o vědecké práce²⁷⁴; pravděpodobně nejnovějším dílem je vloni vydané dílo od Marie Czernin, které se však do rukou autorovi této práce nedostalo a není tedy jasné, do jaké míry je publikace faktograficky přesná a hodnověrná.²⁷⁵

„Josef odjel z Vídně teprve 11. dubna 1787; znovu se stal zdrženlivým, vše obdivujícím a chválícím hrabětem Falkensteinem²⁷⁶ [...]Doprovázel ho hrabě Kinský²⁷⁷ a několik sluhů, právě tolik, kolik bylo u soukromníka v 18. století obvyklé.“²⁷⁸ Z uvedeného výňatku nelze s jistotou říci, o kterém Kinském autor píše a z dalších pramenů se zdá, že by se mohlo jednat až o tři různé osobnosti z výše uvedeného rodu.²⁷⁹ Hans Magenschab ve své knize *Josef II.: cesta Rakouska do moderní doby*²⁸⁰ opět popisuje Josefa II., který se, coby jako hrabě Falkenstein, inkognito toulá po Evropě a míří například i na Krym, aby se zde setkal s ruskou carevnou Kateřinou II. „Josef odcestoval z Vídně až 11. dubna 1787 - [...]V doprovodu císaře byl jen hrabě Kinský a několik sloužících.“²⁸¹ Opět i v této publikaci se přímo nevyskytuje

²⁷⁴ HELLMUTH, Ernst, VÁVRA – HAŠTALSKÝ, Vincenc a BARVITIUS, Viktor. Císař Josef II.: kniha pro lid československý. Praha, 1862.; srov. RACEK, Josef. Pověsti o císaři Josefu II. Dostupné IN: Český lid. Praha: F. Šimáček, 1913, XXII, str. 42-53. ISSN 0009-0794.; srov. ČEČETKA, František Josef. Syn císařovny: román. V Praze: Josef Elstner, 1939.; srov. TARABA, Luboš. Josef II. Praha: Epocha, 1999. Portréty (Epocha). ISBN 80-902129-7-2.; cesta hraběte Falkensteina do Ruska je popsána IN: DANILEVSKIJ, Petrovič a WAGNER, Jan. Z rodinných pamětí: Kateřina II. na Dněpru. Str. 142-151. V Slaném: J. Rokyta. V Praze: Al. Hynek, 1883; cesta Josefa II. do Nisy v roce 1769 IN: TAPIÉ, Victor Lucien. Marie Terezie a Evropa: od baroka k osvícenství. Přeložil Karel KUBIŠ, přeložil Vlasta KUBIŠOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1997. Str. 341-342; FORŠ, Ol'ga Dmitrijevna. Carevna a rebel: trilogie. Praha: Svoboda, 1972. Str. 324.; ŠVANKMAJER, Milan. *Kateřina II.: lesk a bída impéria*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001.

²⁷⁵ CZERNIN, Monika. *Der Kaiser reist inkognito: Joseph II. und das Europa der Aufklärung*, Penguin, München, 2021, ISBN 978-3-328-60057-2.

²⁷⁶ Josef II. Často cestoval do různých evropských zemí a cestoval inkognito jako hrabě Falkenstein. Není bez zajímavosti, že Falkenstein nebylo vymyšlené jméno, ale jednalo se o říšské hrabství, které vlastnil Josefův otec, císař František Štěpán Lotrinský. Dostupné IN: MAGENSCHAB, Hans. *Josef II.: revolucionář z boží milosti*. Přeložil Milan TVRDÍK. Praha: Brána, 1999. Str. 113.

²⁷⁷ Přímou Filipovo jméno se zde nevyskytuje.

²⁷⁸ MAGENSCHAB, Hans. *Josef II.: revolucionář z boží milosti*. Přeložil Milan TVRDÍK. Praha: Brána, 1999. Str. 201.; SROV. Josef Jireček ve své knize zmiňuje vojenský titul hraběte – generál. IN: JIREČEK, Josef. *Obrazy z rakouských zemí, národův a dějin*. Praha: J.G. Calve, 1853. Str. 184.

²⁷⁹ Filip Kinský (1742-1827), František Josef Kinský (1739-1805) a Josef Kinský (1731-1804).

²⁸⁰ MAGENSCHAB, Hans. *Josef II.: cesta Rakouska do moderní doby*. V Praze: Ikar, 2008.

²⁸¹ Tamtéž, str. 198.

jméno Filipa Kinského a zmiňuje se zde pouze titul a příjmení a opět se zde badatel musí zastavit a uvažovat, o kterého Kinského se mohlo jednat, sám Magenschab na závěr publikace, ve jmenném seznamu, tohoto hraběte ztotožňuje s Františkem Josefem Kinským, tedy se strýcem Filipa.²⁸² Nicméně účast Františka Josefa na císařově cestě na Krym je spíše nepravděpodobná, již od poloviny roku 1779 byl totiž jmenován ředitelem Tereziánské Vojenské akademie ve Vídni a tehdy zde započala reorganizace výuky a zcela jistě se v prvních letech své služby musel zaměřit na plánované změny, které byly časově velice náročné a na případnou cestu by příliš času neměl, vezmeme – li přitom v úvahu, že stál nejen v čele vojenské akademie, ale zároveň se věnoval vzdělávací činnosti nových kadetů.

Další možný kandidát na spolucestujícího a doprovod císaře na Krym by byl zcela jistě Josef Kinský (1731-1804), kterému se v této diplomové práci věnuje minimální prostor. Dle nám dostupného služebního postupu²⁸³ hraběte je patrné, že Josef byl generálem již od roku 1761²⁸⁴ a v době teoretické cesty na Krym již měl hodnost polního podmaršálka²⁸⁵ a tak by titul generála časově odpovídal, ačkoliv v té době byl hrabě na vojenském žebříčku o stupínek výše. Přes výše zmíněné informace však společníkem být mohl, navíc byl oblíbencem císaře Josefa II. a jeho matky, arcivévodkyně Marie Terezie, a za věrné služby, které projevil na počátku sedmileté války, byl oceněn v roce 1760 rytířským Řádem Marie Terezie.²⁸⁶

Jediná přímá zmínka o spojitosti Filipa Kinského a císaře Josefa II. je v románu *Syn císařovny* od Františka Josefa Čečetky²⁸⁷, kde je Filip popsán jako císařův pobočník a vyskytuje se na více místech v knize, společně s císařem Josefem. Hrabě Kinský tak mohl být v císařových očích přítelem a hned z několika pramenů můžeme soudit, že byl u dvora oblíben.²⁸⁸ Antonín Blažek ve svých *Pověstech a obrázcích z Chrudimska* zmiňuje dopodrobna životní příběh Filipa

²⁸² Pravděpodobně se jedná pouze o chybný předpoklad, který vychází z faktu, že František Josef Kinský doprovázel císaře Josefa II. už v roce 1781 na cestě do Itálie. IN: *Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí*. Praha: J. Otto, 1909, 14. díl. Str. 243.

²⁸³ SCHMIDT-BRENTANO, Antonio. *Kaiserliche und k.k. Generale (1618–1815)*, Vídeň, 2007, str. 49. Dostupné online IN: www.historie.hranet.cz/heraldika/pdf/schmidt-brentano2006.pdf [online]. [cit. 2022-01-19].

²⁸⁴ O dva roky dříve, v roce 1759 byl Josef Kinský podplukovníkem a účastnil se spolu s polním podmaršálkem Laudonem několika bitev s Pruskem. Informace dostupné IN: BĚLINA, Pavel. *Generál Laudon: život ve službách Marie Terezie a Josefa II.* Praha: Panorama, 1993. Str. 85.

²⁸⁵ Polním podmaršálkem (Feldmarschalleutnant) se Josef Kinský stal v roce 1771.

²⁸⁶ RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 47.

²⁸⁷ ČEČETKA, František Josef. *Syn císařovny*: román. V Praze: Josef Elstner, 1939.

²⁸⁸ „Mezitím vstoupil Filip do vojska, kde jak pro svoji čackou povahu, tak pro rytířskou a statečnou mysl stal se všeobecně oblíbeným a těšil se zvláštní přízni samého dvora.“ Citace IN: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 81.

a věnuje se nejen jeho vojenské kariéře, ale zastavuje se i u již výše zmíněné císařovy cesty na Krym, „*kteřé musil se i hrabě Kinský jako výtečný diplomat zúčastniti.*“²⁸⁹

Z výše uvedených informací se zdá, že nejpravděpodobnější společník Josefa II. na dlouhé cestě na Krym byl císařův jmenovec, hrabě Josef Kinský (1731-1804), který byl strýcem Filipa, ačkoliv byl starší o pouhých 12 let. Přímý pramen, který by prokazatelně potvrdil, že se cesty účastnil právě Josef, bohužel chybí, nicméně se na internetových stránkách Muzea Novojičínska, v sekci Galerie osobností, objevuje informace, že se Josef Kinský účastnil cesty do Ruska spolu s císařem Josefem II. a při daleké cestě zavítali i do Nového Jičína, kde oba přespali v hostinci na náměstí.²⁹⁰ Filip Kinský zcela jistě v úzkém kontaktu s císařem Josefem II. byl a dle pramenů se těšil jeho přízně až do konce 80. let 18. století, kdy mezi nimi propukly spory, avšak nelze prokázat, že by byl s císařem přímo v Rusku.

3.5. Bouřlivák a skandalista či nešťastně zamilovaný muž?

Povahou byl Filip Kinský pravděpodobně velice pozoruhodnou, a také obtížně zařaditelnou osobností. Dle dostupných a známých pramenů to byl šlechtic, který svým způsobem „šel s dobou“ a fenomén osvícenství mu zcela jistě nebyl cizí. Jeho život lze rozdělit na dvě samostatné kapitoly, které na sebe navazují a vytváření tak ucelený obraz o tomto člověku. V této první části, ve které se zaměřím na rodinný život a na soukromí Filipa, nás bude bohužel i nadále doprovázet absence literatury, a tak některé informace budou z nepřímých, či nepodložených pramenů.

Již výše bylo uvedeno, že v době Filipova dětství vznikl v rodině plán, který měl spojit hraběcí a knížecí linii rodu a zajistit tak jeho integritu, kdy si měl mladý Filip vzít za manželku svoji sestřenicí Marii Augustinu, která byla o osm let mladší. Jejich otcové byli bratřenci²⁹¹ a tímto sňatkem se měly spojit linie rodu a také jejich rozsáhlé državy. Bohužel plánovaný sňatek se nakonec neuskutečnil z důvodu smrti mladinké snoubenky, která bohužel zemřela již v roce 1763 ve svých pouhých třinácti letech. Antonín Blažek, poněkud romanticky, popisuje plánovaný sňatek obou novomanželů, který „*musil býti odložen pro náhlou nevolnost a chorobu nevěsty*“²⁹² a je dosti pravděpodobné, že tato tragická událost zasáhla nejen do života

²⁸⁹ Tamtéž, str. 90; zde autor jasně zmiňuje Filipa.

²⁹⁰ Dostupné online IN: <https://galerieosobnosti.muzeumnj.cz/josef-hrabe-kinsky-z-vchynic-a-tetova>[online]. [cit. 2022-01-29]; srov. <https://galerieosobnosti.muzeumnj.cz/josef-ii-cisar-habsbursko-lotrinsky> [online]. [cit. 2022-01-29].

²⁹¹ Marie Augustina (1750-1763) byla vnučkou Štěpána Viléma Kinského, dcera Františka Josefa (1726-1752).

²⁹² BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 82.

rodiny, ale i samotného Filipa, který tuto událost velice špatně nesl.²⁹³ Možná se tato tragédie odrazila i dále v jeho životě, který tím zásadně ovlivnila, o čemž budu psát níže. Ačkoliv to byla po citové stránce pro Filipa obrovská tragédie, z hlediska hmotného majetku mu vynesla obrovské východočeské panství Rychmburk, jak již výše bylo zmíněno (kapitola 4.2. *Jak mladší syn k majetku přišel*). V mládí tak Filip přišel nečekaně k majetku, který posléze spravoval a zveleboval a velkou část života zde trávil svůj volný čas.

Kromě nenaplněného manželského štěstí měl Filip v mládí i další, méně šťastné období, kdy měl pravděpodobně velmi napjatý vztah se svým bratrem Františkem, se kterým byl prakticky od útlého dětství v blízkém kontaktu. Již od studijních let se oba bratři museli ve Vídni uskromnit a v 18. století, jak již bylo výše uvedeno, byla ustanovena administrativní komise, která dohlížela na řádné hospodaření rodiny, a asistentem předsedy této komise byl jmenován právě Filip, který tak díky tomu mohl v případě odlišného názoru na finance přijít i do konfliktu se svým o čtyři roky starším bratrem. V jednom dochovaném dopise z roku 1794²⁹⁴ mezi oběma bratry je patrný vlažný vztah a zcela jistě nebyl František nikterak oblíbeným Filipovým sourozencem, což však rozhodně nelze tvrdit o Filipově sestře Marii Terezií Kinské (1740-1806).

Tato jeho o dva roky starší sestra byla všeobecně velkou oblíbenkyní Filipa, což lze maximálně demonstrovat na jedné dnes bohužel již nedochované stavbě, iniciované Filipem, která se nacházela poblíž Uherska. Věkově si byli Filip s Marií velice blízcí a již od dětství lze předpokládat, že mezi nimi panovalo blízké sourozenecké pouto. Antonín Blažek ve svých Pověstech zmiňuje nejen oba sourozence, ale také osobnost Ondřeje Poniatowského (1734/5-1773), který se sňatkem s Marií Terezií přičlenil v roce 1761 do rodiny Kinských. Ondřej, jakožto příslušník významného polského rodu, se vyznamenal především jako důstojník císařské armády, z čehož tedy vyplývá, že přišel do užšího kontaktu i s Filipem, se kterým se mohl seznámit již na vojně, jak uvádí Blažek.²⁹⁵ Ondřej byl již v 26 letech plukovníkem a postupem času dosáhl hodnosti polního maršála.²⁹⁶ Manželství Ondřeje a Marie bohužel trvalo pouhých 12 let a skončilo Ondřejovým skolem v roce 1773, který jeho žena velice těžce nesla a v těžkých chvílích trávila mnoho času na chroustovickém panství svém mladšího bratra Filipa,

²⁹³ Antonín Blažek se dokonce obrací k takovým tvrzením, že přátelé mladého hraběte Kinského museli hlídat, aby teprve osmnáctiletý Filip, v rozrušení a žalu, nepoužil zbraň proti sobě. Je to velice nadnesené, nicméně i to by mohl být důvod, proč později Filip nevstoupil spousta let do manželství.

²⁹⁴ SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, Rodinná korespondence Františka Ferdinanda Kinského (1738-1806), sign. 1553; Filipův bratr měl, alespoň dle informací z tohoto dopisu, zaplatit dluh ve výši 500 zlatých.

²⁹⁵ BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 81.

²⁹⁶ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 143.

kteřý ji mohl být velkou oporou.²⁹⁷ Aby Filip zmírnil její smutek nad ztrátou, rozhodl se vystavět nedaleko Chroustovic malebný lovecký zámeček pojmenovaný na počest své sestry, Teresienlust, jehož podobu údajně navrhla sama Marie Terezie Kinská.²⁹⁸ Zámeček, přezdívaný Neulust dnes bohužel již nestojí a zanikl krátce před první světovou válkou. Přesná doba vzniku není známá, často se v literatuře uvádí rok výstavby 1790, nicméně zámeček pravděpodobně stával již dříve a výstavba se nejčastěji datuje léty 1779-1783.²⁹⁹ Tato stavba plnila nejen funkci loveckého volnočasového zámečku obklopeného francouzským parkem, ale zároveň to byl objekt vystavěný ke cti a radosti Filipovy sestry Marie Terezie; má tedy dvě roviny významu, čímž se zařazuje mezi specifické stavby, které Filip inicioval.

O mladší sestře Filipa, Marii Anně, prameny mlčí a není známý žádný bližší kontakt mezi oběma sourozenci, jisté je, že se provdala za Václava Arnošta Schaffgotsche.³⁰⁰

O soukromí a rodinném životě hraběte Kinského toho příliš mnoho napsáno nebylo a mnohdy musíme v tomto směru jít do lidových pověstí či vyprávění, ve kterých je místy napsáno i o soukromí hraběte. Již výše jsem zmiňoval tragickou událost, která se stala v roce 1763, kdy Filipovi zemřela jeho nastávající manželka Marie Augustina, a tato tragédie v něm možná zanechala smutek ještě několik dalších let jeho života, kdy nevstoupil do svazku manželského. Vše se změnilo až ve druhé polovině 80. let 18. století, kdy se Filip, coby 45letý muž, v roce 1787 oženil s hraběnkou Terezií s Dietrichsteina (1768-1822).³⁰¹ Manželství však nakonec nebylo šťastné a stalo se námětem nejednoho novelisty, kteří často popisují podrobnosti jejich nešťastného manželství.

Například Jakub Arbes v romanetu *Vymírající hřbitov* popisuje, jak Josef II. v roce 1786 navštívil s přáteli v Praze divadlo Bouda, kde divadelní hře přihlížela i mladičká Terezie z Dietrichsteina. Během divadelního představení mezi oběma přeskočila jiskra a mladá komtesa se do císaře údajně zamilovala a chtěla se s ním ve Vídni opět setkat. V té době ovšem do hry

²⁹⁷ Jakmile Marie Terezie Kinská ovdověla, pozval ji bratr Filip na Chroustovické panství, které se v té době rozvíjelo a na konci 70. let 18. století proběhla na zámku radikální rokoková přestavba; „pozval sem k sobě [...] ovdovělou sestru – Terezii. Tato nabídnutí bratrovo vděčně přijala a on po jejím příjezdu snažil se býti těшитelem v zármutku.“ IN: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 83.

²⁹⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 143.

²⁹⁹ Záchranný archeologický výzkum – Revitalizace lesoparku a zaniklého letohrádku „Neulust“ („Theresienlust“) u obce Uhersko od Tomáše Záruby z roku 2019.

Dostupné online IN: www.uhersko.cz/file.php?nid=955&oid=7051202 [online]. [cit. 2022-02-16].

³⁰⁰ Informace z rodokmenu Kinských. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 304.

³⁰¹ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 57; srov. VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 136.

Oženil se s ní údajně proto, že Filipovi připomínala jeho dávno zesnulou mladičkou snoubenku Marii Augustinu. IN: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 88.

vstupuje Filip Kinský, který se sám do této 19leté dcery knížete Jana Karla Dietrichsteina (1728-1808)³⁰² zamiluje a ihned seznámil jejího otce se svým úmyslem si mladičkou Terezii vzít. Jejich svatbu však pozdržela císařova cesta na Krym v dubnu roku 1787, které se údajně účastnil i Filip (viz výše kapitola 4.4.). „Po vykonané cestě pospíchal Kinský do Mikulova, kde milované dívce činil vážné návrhy“³⁰³, komtesa však jeho nabídku nepřijala a do Mikulova³⁰⁴ musel v srpnu téhož roku dojet sám císař Josef II., který měl mladé Terezii „domluvit“, aby nekladla žádné překážky ve sňatku a Kinského nabídku přijala. Nakonec Terezie uposlechla a svatba údajně proběhla 13. září 1787³⁰⁵ v kapli císařského zámku a oddávajícím byl strýc Terezie, pasovský biskup Leopold, hrabě Thun³⁰⁶, svědkem byl, dle očekávání, císař Josef II., který tak zabránil hrozícímu skandálu.³⁰⁷

Vzápětí se však ukázalo, že manželství věkově i povahově dvou rozdílných lidí nemůže dopadnout dobře, a Filip údajně po svatbě zamířil za svoji milenkou a vzápětí, prakticky tedy ihned po svatbě, zažádal o rozvod, který se poté vlekl několik dlouhých let.³⁰⁸ Jejich manželství bylo nakonec bezdětné a jistě velmi nešťastné, povahy obou novomanželů byly zcela odlišné a z dostupných pramenů vyplývá, že měl Filip někdy až výbušnou či žárlivou povahu a jejich manželství tak od počátku bylo odsouzeno k neúspěchu.

Kuriozní se jeví událost, která se stala pravděpodobně z jara roku 1790³⁰⁹, tehdy byl Filip již tři roky ženatý a ve Vídni se v té době konaly plesy, kterých se účastnila i Filipova manželka Terezie. Na jednom z nich, na který nečekaně přijel i téměř padesátiletý Filip, se prý Terezie důvěrně sblížila a hovořila s jistým hrabětem Savčinským a ve chvíli, kdy to hrabě Kinský spatřil, ztropil na významné společenské a dvorní události velké pohoršení v podobě napadení

³⁰² O mládí tohoto knížete IN: CERMÁN, Ivo – Zrození osvícenského kavalíra: (vzdělání a cestování Jana Karla z Dietrichsteina). *Časopis Národního muzea. Řada historická*. 173, č. 3-4, (2004,) str. 157-190.

³⁰³ BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 90.

Žádost o ruku proběhla po návratu z Ruska, pravděpodobně v létě roku 1787.

³⁰⁴ Juřík zmiňuje místo setkání císaře a komtesy Terezie na Rychmburku ve východních Čechách. IN: JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 57.

³⁰⁵ Tamtéž, str. 61.

³⁰⁶ Leopold Leonhard Thun-Hohenstein se biskupem stal až v roce 1797, do té doby byl pomocným biskupem pasovským. IN: LEIDL, August: Leopold Graf von Thun. In: *Neue Deutsche Biographie* (NDB). Band 14, Duncker & Humblot, Berlin 1985. Str. 294.

³⁰⁷ BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 91.

³⁰⁸ V lidovém vyprávění se dokonce objevuje informace, že byl Filip Kinský obětí mileneckého styku hraběnky s císařem.

„V hrdém srdci hraběte Kinského následkem toho vznikly nejstrašnější pochybnosti. Zdá se, že se domníval, že styky komtesy Terezie s císařem Josefem překročily meze dovoleného, že byl zneužit, na cti uražen a že snad byl i vyhládnut, aby před světem zakryl plod nějakého provinění.“ IN: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 92.

³⁰⁹ Uvádí se i rok 1780, pravděpodobně mylný. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 138.

oblíbeného dvorního kavalíra Savčinského. Ihned po údajném pohlavku (*políčku*) Kinský odjel zpět do českých zemí na své východočeské rychmburské panství, kde se, dle romantiků, skrýval v lese před hrozícím trestem ze strany dvora, který měl po popsání události nastat.³¹⁰ A velice specifický trest záhy nastal, hrabě Kinský měl totiž, alespoň dle dostupných pramenů, přísný zákaz přístupu ke dvoru do té doby, dokud jej lékař neshledá zcela uzdraveným – tehdejší společnost totiž nevhodné chování hraběte označila za čin „šilence“ a měl být podroben stálému lékařskému doзору. V SOA Zámorsk se dodnes dochoval přípis, který pochází z 3. října 1790 a který jasně popisuje a stanovuje pravidla, která byla proti hraběti Kinskému přijata³¹¹, ale bohužel přesně nevíme, čím konkrétně se Filip Kinský provinil a zda to bylo pouze jedinkrát, či opakovaně.³¹² Po výše zmíněné aféře a po předchozích problémech bylo Filipovi nakázáno nejen domácí vězení, ale zároveň to znamenalo ukončení přátelství s císařem, který jej propustil ze svých služeb s údajným vlastnoručním přípisem „*Mám ted' alespoň o jednoho fantastu méně...*“³¹³ Ukončeno bylo posléze i manželství s Terezií z Dietrichsteina, oba manžele již nenacházeli společnou řeč na cestě životem, a církevní soudní dvůr ve Vídni projednával žádost o rozvod obou manželů a tehdy to byl velice zdlouhavý proces. Ještě sedm let od svatby, v roce 1794, se o jejich manželství u výše zmiňované soudní instituce jednalo a není přesně jasné, kdy došlo k úplnému „rozdělení od stolu a od lože“.³¹⁴ Pavel Juřík ve své publikaci o rodině Kinských zasazuje rozvod nešťastných manželů až do roku 1806, což by znamenalo, že celý proces církevního soudu trval téměř 20 let³¹⁵, a posléze je v Juříkově publikaci podkapitola věnující dalšímu osudu nešťastné Terezie, která se v roce 1807 v Petrohradu provdala za generála jízdy, hraběte Maxmiliána Friedricha Merveldta (1764-1815).³¹⁶

3.6. Veřejné působení hraběte s polskými řády

Život Filipa Kinského lze uchopit hned z několika možných úhlů pohledu, výše byl popsán soukromý život hraběte, který byl zprvu plný očekávání, následně však přišla v jeho životě

³¹⁰ Lesní vilka zvaná Lusthaus, ve které se podle pověsti hrabě skrýval, se nacházela v Krounské oboře. IN: NOVOTNÁ, Dana. Zámeček nebo hájovna? IN: *Dějiny staveb: Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2019*. Plzeň, 2019. Str. 101.

³¹¹ SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumeck nad Cidlinou, sign. 1407, podskupina č. 16 - Zdravotní stav.

³¹² Objevuje se ještě jedna událost, taktéž z roku 1790, kterou si zapsal do svého deníku Karel Zinzendorf dne 10. března 1790. Dle záznamů prý „*generál Kinský v záchvatu zlosti nevybíravými slovy napadl vládní činitele a obvinil je z neschopnosti a lajdáctví.*“ IN: RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008. Str. 65.

³¹³ Citace z: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 92-93; srov. JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 61.

³¹⁴ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 137-138.

³¹⁵ Pokud bychom přijali fakt, že Filip zažádal o rozvod hned následující rok po svatbě.

IN: JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 59.

³¹⁶ Více info v podkapitole *Smutný příběh s dobrým koncem*. IN: JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 58-59.

krize v podobě smrti milované snoubenky a posléze opět nový vztah, který však skončil nešťastným rozvodem a závěr života strávil hrabě Kinský již výhradně na svých českých panstvích, kde také dožil. Poněkud odlišný pohled na jeho osobnost se nabízí, pokud se zaměříme na jeho úspěchy a významné životní situace, díky kterým je dodnes znám z nemnoha dochovaných pramenů a hmotného bohatství. Následující kapitola této práce bude spíše jen shrnující, po nahlédnutí do soukromí hraběte nyní přichází na řadu jeho veřejné působení, kterému se zde budu v krátkosti věnovat. Ačkoliv byl Filip Kinský mladším potomkem, za svého života dosáhl několika úspěchů a pyšnil se hned několika tituly. Předně to samozřejmě byl dědičný hraběcí titul, který mu, jakožto příslušníkovi hraběcí linie rodu, právem náležel a v době své největší slávy používal rozšířenou titulaturu – *Hrabě Filip Kinský z Vchynic a Tetova, pán na Rychmburce, Chroustovicích, Bűrksteině, Matzen a Angern, rytíř sv. Stanislava a Bílého orla v Polsku a tajný a skutečný rada Jeho Císařského a královského Veličenstva.*³¹⁷

Jeho osobní heslo, které znělo velice honosně – *Pro fide, rege et lege* (Za víru, krále a zákon), přijal coby rytíř řádu Bílého orla království Polského.³¹⁸ Jeho titulaturu doplňuje zajímavý titul rytíře sv. Stanislava, který pochází z Polska a byl založen polským králem Stanislavem II. Augustem Poniatowskim, bratrem Andreje Poniatowského, který byl s Kinskými spřízněn sňatkem s Marií Terezií Kinskou, tedy se sestrou Filipa. Řád dostal své jméno podle hlavního patrona Polska, krakovského biskupa sv. Stanislava, a později, po rozpadu polského státu, byl převzat carským Ruskem a udělován jako obecný záslužní řád.³¹⁹ Druhý rytířský řád, kterým se Filip mohl pyšnit, byl řád Bílého orla, který byl založen na počátku 18. století Augustem II. Silným a po rozpadu Polského království byl, stejně jako výše zmíněný řád sv. Stanislava, převzat ruskou velmocí a byl udělován jako záslužní řád až do rozpadu carského impéria v roce 1917. Součástí výzdoby hvězdy řádu je heslo, které je okolo Bílého orla a stalo se i osobním heslem hraběte Filipa Kinského.³²⁰ Oba tyto původně polské rytířské řády získal Filip pravděpodobně kvůli svým blízkým vztahům s hraběcí rodinou Poniatowských, do které se provdala jeho sestra Marie Terezie Kinská.

³¹⁷ STUDNIČKA, Pavel. Filip Kinský a Chroustovice. IN: *Chroustovický zpravodaj*. Chroustovice: Obecní úřad, červen 2015, číslo 74. Str. 11.

³¹⁸ *Časopis Musea království Českého*. Praha: Matice česká, 1855, ročník 29, str. 524; Filip Kinský – c. k. generál, druhdy jeden z důvěrnějších dvořanů Josefa II.

³¹⁹ LOBKOWICZ, František. *Encyklopedie řádů a vyznamenání*. 2. vyd. Praha: Libri, 1999. Str. 156-157.

³²⁰ Tamtéž, str. 154.

Další titul, již výše zmíněný post *tajného a skutečného rady*, byl spíš jen prestižní záležitostí a během 17. a 18. století stále více přibývalo titulárních i skutečných tajných radů a je to pravděpodobně i příklad Filipa, který tento titul získal od císaře Josefa II., který jmenoval již pouze skutečné tajné rady. A konečně poslední titul, který Filipovi údajně náležel, je post *c. k. komorníka*, jak se o tom můžeme dočíst v *Památkách archeologických a místopisných*, nicméně z důvodu nedostatku dalších komparačních pramenů to lze tvrdit pouze s otazníkem.³²¹

V následující tabulce je ve stručnosti znázorněno veřejné působení hraběte Filipa Kinského, které nebylo nikterak zářivé a úchvatné – již výše jsou zmíněny některé povahové problémy hraběte, který se svým způsobem vymykal tehdejší představám o vyšší aristokracii konce 18. století. Z počátku svého života se věnoval vzdělání a vojenské kariéře, kterou ukončil, nikterak slavně a zářivě, pravděpodobně na konci 80. let 18. století, kdy odešel do penze a věnoval se pouze správě svých statků.³²²

Tabulka č. 1 Společenský život a vojenská kariéra hraběte Filipa Kinského

LP	VĚK HRABĚTE	PŮSOBENÍ
1742	0	Narozen v Chroustovicích
1759	17	Pravděpodobné ukončení vzdělávání ve Vídni
1760	18	Po smrti svého otce zdědil první majetky
1763	21	Po zemřelé snoubence zdědil Rychmburk
1773	31	Filip se stal plukovníkem
1779	37	Filip odkoupil celé Chroustovické panství
1780	38	Získ jihočeského Prášílského panství
1783	41	Filip byl povýšen na generálmajora
1787	45	Svatba s Terezií z Dietrichsteina
1788	46	Krach manželství, postupný rozvod
1790	48	Společenský úpadek a pokles u dvora
1794	52	Získ severočeského Sloupu
1799	57	Prodej jihočeského Prášílského panství
1823	81	Prodej východočeských panství ³²³
1827	85	Filip zemřel v Praze

³²¹ „[...] Filipovi, hraběti Kinskému z Vchynic a Tetova, potomnímu c.k. generálu, skutečnému c. k. tajnému radovi a komorníku, velkokřížníku polských řádů sv. Stanislava a Bílého orla [...]“

Bývalé panství Richenburské od kn. Aloisia Brychty. Děje panství. IN: *Památky archaeologické a místopisné*. Praha: Museum království Českého, 1855, 1. svazek, 1. díl, str. 163.

³²² Blažek ve své knize naznačuje, že o konci své vojenské kariéry mohl Filip uvažovat již v 70. letech 18. století, kdy v roce 1773 zemřel jemu blízký přítel a taktéž voják, švagr Andrej (Ondřej) Poniatowski, kterého znal Filip od mládí právě díky svému působení v armádě. IN: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 83; Od té doby prý Filip čím dál častěji odjížděl na dovolenou a jeho vojenské angažmá pravděpodobně definitivně skončilo na konci 80. let 18. století, kdy se ve zlém rozešel s císařským dvorem. IN: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 88.

³²³ Chroustovice a Rychmburk

3.7. Oblíbený pán katolického i nekatolického lidu

Název této podkapitoly není nikterak moc nadnesen a v následující části této práce se více zaměřím na „světlejší stránku“ osobnosti hraběte Filipa Kinského, o němž je toho výše uvedeno více záporného nežli kladného. Ačkoliv se to na první pohled nemusí zdát, s jeho osobou jsou spojeny i mnohé evangelické sbory ve východních Čechách a následující kapitola se bude věnovat právě nekatolíkům a poddaným na panstvích hraběte Kinského – převážně právě ve východních Čechách.

Během 17. a 18. století panovali v českých zemích nejen válečné ale i hospodářské problémy, zvláště na konci vlády Marie Terezie v 70. letech 18. století vyústila neúroda v hladomor.³²⁴ První dva roky sedmé dekády 18. století měly v důsledku hladomoru katastrofální dopad na populaci a uvádí se, že v důsledku neúrody na přelomu 60. a 70. let 18. století zemřelo údajně až 500 000 obyvatel a není tedy divu, že musely nutně následovat selské nepokoje, které se do dějin zapsaly jako neúspěšné selské povstání z roku 1775.³²⁵ Nepokoje však nebyly pouze kvůli nedostatku základních potřeb pro život, ale také znamenaly určitou odpověď vrchnosti na jejich zvolený přístup, kdy v těžkých časech na mnoha panstvích majitelé půdy zatěžovali poddané robotou a tím celá situace ještě více eskalovala, až to celé vyústilo pro sedláky v neslavný konflikt, který uklidňovala armáda. Vzpouora vypukla na Teplicku a Náchodsku³²⁶ a postupně se přesunula do vnitrozemí, na Chlumecké panství, které roku 1775 držel Filipův starší a nepřilíš oblíbený bratr František Ferdinand Kinský. Bojový střet, který se odehrál ve dnech 25. a 26. března 1775, vstoupil do dějin nejen jako závěr a potlačení celé selské revoluce, ale také díky známému rčení, které odkazuje na výsledek bitvy: „*Dopadli, jako sedláci u Chlumce...*“

Povstání sedláků se však nevyhnulo ani samotnému Filipovi Kinskému a jeho největší državu, Rychmbursko, zasáhly nepokoje hned několikrát během 17. a 18. století.³²⁷ Za jeho časů postihlo Rychmburské panství několik vln selských povstání, souběžně s Chlumeckým povstáním totiž proběhly i nepokoje v okolí Hlinska a Skutče.³²⁸ V roce 1775, v době selské

³²⁴ ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha: Libri, 2006. Dějiny států v datech. ISBN 80-7277-301-1. Str. 370.

³²⁵ Podrobněji k celému tématu např: PETRÁŇ, Josef. *Rebelie: příběh jednoho týdne a dvou dní v březnu roku 1775*. Praha: Československý spisovatel, 1975.; srov. FRANCEK, Jindřich a WOHLSCHLAGER, Leopold. *Zločin a trest v českých dějinách: nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata*. V Praze: Rybka, 2007. Str. 305-307; SLAVÍK, František, Antonín. Selské povstání r. 1775. IN: *Osvěta: listy pro rozhled v umění, vědě a politice*. Praha: Václav Vlček, 1871. Str. 401-415.

³²⁶ Pevážně tedy v horských a podhorských oblastech.

³²⁷ Selské bouře na Rychmbursku probíhaly již během třicetileté války v 17. století a pak v roce 1738 a objevuje se i drobná nespokojenost v 50. letech 18. století. IN: ADÁMEK, Karel a kol. Čechy. Díl XIII. Východní Čechy. Praha: J. Otto, 1905, str. 336-337.

³²⁸ ADÁMEK, Karel a kol. Čechy. Díl XIII. Východní Čechy. Praha: J. Otto, 1905, str. 337; srov. VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 140.

bouře, se údajně vzbouřenci dostali dokonce až do kanceláře tehdejšího rychmburského direktora a tam žádali o patent o své svobodě.³²⁹ V následujících letech opět nastalo období, kdy selské obyvatelstvo vyjádřilo svoji nespokojenost s vrchností a na počátku 80. let se dokonce na Rychmburk na krátkou dobu přemístila vojenská asistence, která měla případné povstání zastavit. Po vydání Tolerančního patentu tato nespokojenost vzrostla a lid se začal scházet a plánovat pochod na hrad Rychmburk, který se nakonec uskutečnil 13. února 1783 a vzápětí se selský lid střetl s vojáky, kteří po chvíli dav rozehnali.³³⁰ Další odboj proti vrchnosti ze strany poddaných se konal v roce 1797, kdy „*uprchla vesnická chasa před odvodem do lesů mezi Hlinskem, Jimramovem, Novými Hrady a Poličkou*“ a na základně této skutečnosti se v okolí těchto míst umístily vojenské posádky, které zastavily veškerý zbývající odpor.³³¹

Z výše uvedeného by se na první pohled mohlo zdát, že hrabě Kinský mohl být nejen žárlivým a „chorobným“ mužem, ale zároveň také špatný majitel a správce jemu svěřeného majetku, který musel řešit jednu vzpouru svých poddaných za druhou. Na druhou stranu je zde však i jiný, přesto důležitý aspekt jeho chování, kdy se velice vstřícně (pravděpodobně po vzoru Josefova Tolerančního patentu) choval k poddaných nekatolického vyznání a na svých panstvích založil některé evangelické sbory. Níže se na tuto zajímavou součást jeho života nyní zaměříme.

Za prvním reformovaným církevním sborem v Čechách se musíme vydat do oblastí východních Čech, na panství Filipa Kinského, do Krouny, která byla důležitým centrem prvních reformních snah a je důležité zmínit, že majitel panství, hrabě Kinský, toto centrum všemožně podporoval a uznával.³³² Historie Krounského evangelického sboru se začala psát krátce po zřízení Tolerančního patentu vydaného dne 13. října 1781, a je pravděpodobné, že sbor vznikl ještě na konci téhož roku.³³³ Patent byl totiž na rychmburském panství vyhlášen nejspíše 29. listopadu a je tedy skutečně možné, že zde ještě před koncem roku 1781 byl založen Krounský sbor, kterému však chyběla modlitebna.³³⁴ Ladislav Nekvapil ve své studii

³²⁹ ADÁMEK, Karel a kol. Čechy. Díl XIII. Východní Čechy. Praha: J. Otto, 1905, str. 337.

³³⁰ Tamtéž.; Boje trvaly dva dny, tedy do 14. února 1783.

³³¹ Tamtéž.

³³² V roce 1781 se na rychmburském panství přihlásilo k helvétské víře 530 rodin, z toho 320 z nich v Krouně a okolí, 111 v Rané a zbylých 99 ve Svratouchu. IN: ANDRLE, Karel – CHALUPNÍK, Josef – ŠÁDEK, František. *Z roboty ducha k svobodě. Tři obrazy z dějin prvního českého tolerančního sboru evangelického Krouny a evangelického živlu na bývalém panství rychmburském*. Krouna, 1931, str. 30.

³³³ Sbor v Krouně patřil mezi sbory helvétského vyznání. Viz mapa IN: NEŠPOR, Zdeněk R. *Víra bez církve?: východočeské toleranční sektářství v 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis international, 2004. Str. 128, příloha XXX.

³³⁴ SEVERA Michal. *Vrchnostenská správa a její vztah vůči nekatolickému obyvatelstvu na vybraných panstvích východních Čech od vydání Tolerančního patentu do zániku patrimoniální správy (1781-1848)*. Diplomová práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové 2015. Str. 29.; Patent v českém jazyce byl na rychmburském

upozorňuje, že oblast Rychmburska byla z hlediska vývoje náboženských poměrů specifická, a to nejen početností nekatolíků v pobělohorské době ale také vysoce pozitivním vztahem vrchnosti³³⁵ k nekatolickým poddaným.³³⁶ Filip Kinský, podobně jako například kníže Jan Václav Paar v nedalekých Zdechovicích, se rozhodli podpořit výstavbu modliteben pro evangelické poddané a dne 2 června 1782 zaslal Filip Kinský superintendentu Samuelu Szalayovi do Uher žádost o posláni kazatele a učitele pro jeho poddané, kteří se přihlásili k helvétské víře.³³⁷ Ve zmíněné žádosti Filip slíbil proplacení jejich cesty z Uher na východ Čech a následné vyživování³³⁸ a sám Szalay jeho žádosti vyhověl a v polovině roku 1782 byl vybrán kazatel Ferenc (František) Kovács³³⁹ a učitel Mihály Vincenz, kteří dorazili na rychmburské panství 1. nebo 4. října 1782.³⁴⁰ V neděli 13. října 1782 měl Kovács na nádvoří hradu Rychmburk, po slavnostním přivítání hrabětem Kinským, první slavnostní kázání, kterého se účastnil i sám majitel panství a toto kázání bylo později dokonce sepsáno a

panství vyhlášen dne 1. prosince 1781. IN: NEKVAPIL, Ladislav. Kraj "náboženských blouznivců" v době rané tolerance: Rychmbursko kolem roku 1781. IN: *Východočeský sborník historický* / Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích, Sv. 22, (2012), str. 213.

³³⁵ L. Nekvapil přímo jmenuje osobnost Filipa Kinského, který tuto vrchnost reprezentuje.

³³⁶ NEKVAPIL, Ladislav. Kraj "náboženských blouznivců" v době rané tolerance: Rychmbursko kolem roku 1781. IN: *Východočeský sborník historický* / Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích, Sv. 22, (2012), str. 209-210.; ve své diplomové práci na téma *Náboženské poměry na Chrudimsku v 17. a 18. století* se L. Nekvapil zaměřil i na situaci na rychmburském panství po vydání tolerančního patentu a tomuto tématu v práci věnuje samostatnou kapitolu (viz kapitola 5.4.1 *Situace na panství Rychmburk po vydání Tolerančního patentu 13. října 1781*). IN: NEKVAPIL, Ladislav. *Náboženské poměry na Chrudimsku v 17. a 18. století*, Pardubice, 2010. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická.

³³⁷ SEVERA Michal. *Vrchnostenská správa a její vztah vůči nekatolickému obyvatelstvu na vybraných panstvích východních Čech od vydání Tolerančního patentu do zániku patrimoniální správy (1781-1848)*. Diplomová práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové 2015. Str. 42; srov. ANDRLE, Karel – CHALUPNÍK, Josef – ŠÁDEK, František. *Z roboty ducha k svobodě. Tři obrazy z dějin prvního českého tolerančního sboru evangelického Krouny a evangelického živlu na bývalém panství rychmburském*. Krouna, 1931, str. 30; srov. NEŠPOR, Zdeněk R.. *Náboženství na prahu nové doby: česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. V Ústí nad Labem: Albis international, 2006. str. 247; srov. HERBEN, Jan. *Otázka náboženská v našem probuzení*. Praha: Čin, 1927. str. 138.

³³⁸ Filip se zavázal přispívat na jeho plat částkou 100 zl. ročně, což svědčí o jeho kladném přístupu k nekatolickým kazatelům a jeho podpora nezůstala pouze u hmotné podpory při stavbě modliteben. Podpora kazatele trvala do chvíle, kdy Kovács opustil v Krouně tento úřad a odešel v roce 1785 na nové působiště do Velimi. IN: SEVERA Michal. *Vrchnostenská správa a její vztah vůči nekatolickému obyvatelstvu na vybraných panstvích východních Čech od vydání Tolerančního patentu do zániku patrimoniální správy (1781-1848)*. Diplomová práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové 2015. Str. 43; srov. ŠÁDEK, František. *Z roboty ducha k svobodě. Tři obrazy z dějin prvního českého tolerančního sboru evangelického Krouny a evangelického živlu na bývalém panství rychmburském*. Krouna, 1931, str. 31.

³³⁹ Více informací o tomto kazateli poskytuje studie pana Libora Nekvindy, kterou mi se souhlasem zveřejnit ji poslal. IN: NEKVINDA, Libor. *Střípy dávné historie sboru – Krouna sídlem prvního helvétského superintendenta v Čechách*. *krouna.evangelnet.cz*. Roč. 2014, čís. 4. Dostupné online IN: <https://krouna.evangelnet.cz/?p=545> [online]. [cit. 2022-03-05].

³⁴⁰ SEVERA Michal. *Vrchnostenská správa a její vztah vůči nekatolickému obyvatelstvu na vybraných panstvích východních Čech od vydání Tolerančního patentu do zániku patrimoniální správy (1781-1848)*. Diplomová práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové 2015. Str. 42.

vytisknuto na dvoulistu švabachem.³⁴¹ Druhý příchozí, Vincencz, působil od září 1782 ve Svratouchu, kde byl rovněž založen evangelický sbor.

O dva roky později, v roce 1784, byl v Krouně, za hmotné podpory hraběte Filipa Kinského, vystavěn toleranční kostel, ve kterém se poté konala všechna kázání a shromáždění tamního sboru. Původně to byla dřevěná stavba bez věže, na jejíž místě vznikl v roce 1874 nový, zděný kostel, který by vystavěn novorománsky podle plánů romantického architekta Františka Schmoranze.³⁴²

Z výše uvedených informací vychází najevo, že hrabě Filip Kinský byl nejen povahově složitou osobností, ale zároveň to byl i šlechtic, který si byl vědom náboženských problémů na svých východočeských državách a razantním a osvícenským způsobem chtěl předejít možným nepokojům a pravděpodobně mu bylo jasné, že loajalita svých poddaných, nehledě na jejich konfesi, je klíčová pro správné fungování celého panství. Podporou poddaných si zároveň zajistil nejen jejich oddanost ale i oblibu mezi dalším prostým lidem, kteří jej, jak uvidíme vzápětí, skutečně respektovali a uznávali jako svrchovaného pána, a proto není divu, že se o něm dochovalo několik lidových pověstí a vyprávění, které na těsné spojení mezi prostým lidem a hrabětem Kinským upozorňují.

Již výše jsem zmínil společenský pokles u dvora, který zapříčinila aféra s hrabětem Savčinským, jehož Filip Kinský údajně napadl na jednom plese v roce 1790, po kterém musel opustit císařský dvůr a ukrýt se na svých statcích ve východních Čechách z důvodu pronásledování a hrozícího trestu. Údajně se skrýval, než nebezpečí pominulo, poblíž Čachnova, a podle jedné verze tohoto příběhu se dokonce převlékl za sedláka, čímž by se potvrdil jeho blízký vztah s vlastními poddanými.³⁴³ Podle další verze tohoto příběhu se hrabě skrýval v lesní vilce Lusthauz nedaleko Čachnova, kam mu místní nosili jídlo a pití do té doby, než nebezpečí skončilo.³⁴⁴

³⁴¹ NEKVINDA, Libor. Střípky dávné historie sboru – Krouna sídlem prvního helvetského superintendenta v Čechách. *krouna.evangelnet.cz*. Roč. 2014, čís. 4. Dostupné online IN: <https://krouna.evangelnet.cz/?p=545> [online]. [cit. 2022-03-05].

³⁴² Tamtéž; srov. NEŠPOR, Zdeněk R. *Víra bez církve?: východočeské toleranční sektářství v 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis international, 2004. Str. 40; srov. ANDRLE, Karel – CHALUPNÍK, Josef – ŠÁDEK, František. *Z roboty ducha k svobodě. Tři obrazy z dějin prvního českého tolerančního sboru evangelického Krouny a evangelického živlu na bývalém panství rychmburském*. Krouna, 1931, str. 30.

³⁴³ BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 89.

³⁴⁴ Celé skrývání údajně trvalo měsíc! IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 138-139; srov. JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 61.

Další legenda praví, že když jednou vypukl ve Skutči obrovský požár, hrabě Kinský neváhal a ze své štědrosti dal postiženým obyvatelům dřevo na opravu zcela zdarma. Předtím však museli občané, a to bez vědomí hraběte, zaplatit za každý sáh 3 krejcarey. Když se to prý hrabě Kinský dozvěděl „pokáral přísně úředníka, jehož vinou se to stalo a skutečským pohořelým musily peníze ihned býti vráceny.“³⁴⁵

Další pověst nás zavádí do roku 1779, kdy byl Filip údajně pronásledován a stíhán kvůli sporu s jistým polským šlechticem, který byl přítelem polského krále Stanislava. „Zatýkací komando, které přišlo hraběte Kinského zatknout, se přišlo posilnit do Chroustovické hospody. Osud tomu chtěl, že v tu dobu tam seděl tehdejší mlynář z Týnišťka pan Salášek, který se vracel z Chrudimského jarmarku. Když se dozvěděl, co mají pánové za lubem, spěchal na Chroustovický zámek varovat hraběte a ten měl dost času na vyhledání úkrytu. Když ho komando přišlo zatknout na zámek, byla postel ještě teplá. Po uplynutí lhůty na zatčení, se hrabě vypravil za mlynářem Saláškem na Týnišťko a ptal se co že požaduje za uchráněnou svobodu. Mlynář za tuto službu žádal pozemky okolo mlýna, které dostal.“³⁴⁶

Po odchodu do penze se hrabě Kinský pravděpodobně stáhnul do ústraní a spoustu času trávil ve svých milovaných rodných Chroustovicích a v letních měsících údajně chodíval na dlouhé vycházky do okolí, kde často navštěvoval příbytky svých poddaných, aby s nimi prožíval radosti i starosti. Jednou navštívil nejmenovanou krčmu na skutečském předměstí, která v té době nebyla nikterak opravena a zde se u skromného občerstvení zeptal hostinské „proč si své stavení lépe neupraví“ a dostal velice překvapivou a rychlou odpověď, ve které se dozvěděl, že panské cihly jsou velice drahé. Podle legendy hrabě Kinský zaplatil za skromné občerstvení a druhého dne jelo ke krčmě několik plně naložených vozů s cihlami, které sem poslal zcela zdarma hrabě Filip Kinský.³⁴⁷

Ať výše zmíněné příběhy jsou pravdivé, či pouhými romantickými legendami a pověstmi, tak lze všeobecně říci, že hrabě Kinský si u poddaných svým přístupem vysloužil značnou oblibu, a příkladem toho býval pomník na rychmburském panství. Mezi obcemi Zbožnov, Štěpánov a Luže existoval dnes bohužel již nestojící pomník na počest hraběte Filipa Kinského. Zmíněný pomník, tzv. Apion, byl první světskou stavbou na Skutečsku a vztyčen byl v roce 1814 u příležitosti 50. výročí panování hraběte Kinského na Rychmbursku. Na pomníku stával nápis:

³⁴⁵ BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 94.

³⁴⁶ Citace *Historie obce Týnišťko*. Dostupné online na oficiálních webových stránkách obce. IN: www.tynistko.cz/o-obci/historie-obce [online]. [cit. 2022-03-08].

³⁴⁷ BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912, str. 95-96.

který nás vyzval všechny ven.

Filip Kinský se jmenuje,

jen se jemu ten den věnuje.

Již panuje padesát let,

tento náš stříbrovlasý kmet.

Netiskne tu nevinnosti,

poděluje nás milostmi.

K němu když se jen dostanem,

láska jest jeho ostenem.

Sprostý jest jako vznešený,

v srdci jeho ještě vznešený;

sedlák je jemu jako pán,

to mohu říci vskutku vám.³⁵³

3.8. Stárnoucí generál na penzi?

Již výše je ve stručnosti popsán osobní i veřejný život Filipa, který se až do konce 80. let 18. století objevoval na veřejnosti a byl, jakožto přítel císaře Josefa II., všemožně aktivní a po společenském poklesu se stáhnul do ústraní na své české statky a věnoval se zde nejen své lovecké vášni, ale i nemalé stavební činnosti, kdy přijímal roli bohatého stavebníka a staral se o již zchátralé stavby, které rekonstruoval a zároveň zakládal na svých panstvích stavby zcela nové, a tím se také zapsal do regionální historie.

Dle pramenů víme, že ještě na jaře roku 1790 byl Filip určitým způsobem aktivní a činný v politice, 10. března 1790 například veřejně vystupoval a řečnil na zasedání dolnorakouských stavů.³⁵⁴ O dva měsíce později, v květnu téhož roku opět vystoupil na dolnorakouském sněmu, kde se dostal do sporu s Janem Rudolfem Chotkem, pravděpodobně díky svým konzervativním názorům.³⁵⁵ Od té doby jakékoliv prameny o veřejném působení Filipa mlčí, lze proto

³⁵³ Tamtéž, str. 96-97.

³⁵⁴ CERMAN, Ivo. *Chotkové: příběh úřednické šlechty*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Str. 390.

³⁵⁵ Tamtéž, str. 397.

předpokládat, že poté již císařský dvůr nenavštívil a střídavě žil v Praze, kde měl paláce, a na svých statcích ve východních Čechách.

Ve třetím desetiletí 19. století pravděpodobně začal Filip cítit, že „svíce jeho života může každou chvíli zhasnout“ a v roce 1825 sepsal první verzi svého testamentu, která je již v úvodu stručná a chybí ji některé typické rysy. Již v následujícím roce, 5. dubna 1826 proto hrabě Kinský sepsal v Praze závět novou, jejíž opis je dodnes dostupný v SOkA Zámorsk, ve fondu RA Kinských Chlumec nad Cidlinou.³⁵⁶ V úvodu tohoto testamentu oslavuje a svěřuje svoji duši Bohu, Stvořiteli nebe a země³⁵⁷ a poukazuje i na Ježíše Krista a jeho oběť a „na morální příklad Panny Marie a Všech svatých.“³⁵⁸ Dle jeho přání má být tělo převezeno do Sloupu (Bürgstein) a tam má být v kapli sv. Jana Nepomuckého podle křesťanského zvyku pohřbeno.³⁵⁹ Na zádušní mše na svém českém panství Sloup daroval celkem 1000 zlatých a na mše na rakouských statcích Matzen a Angern celkem 300 zlatých³⁶⁰, přičemž neurčil jejich přesný počet, jak upozorňuje i Aleš Valenta.³⁶¹ Velice štědře se zachoval ke Sloupskému špitálu, kterému odkázal 20 000 zlatých³⁶² a stejný počet zlatých daroval také piaristickému klášteru v Novém Boru.³⁶³ Výši 500 zlatých ročně měli, dle testamentu, dostávat duchovní v Angern a všichni „domácí“ sloužící hraběte Kinského měli být po celý jejich život udržováni jejich současným platem. Celé své jmění rozdělil bezdětný hrabě Filip Kinský mezi své čtyři synovce, známé jako „čtyři generálové“³⁶⁴, kteří prosluli v napoleonských válkách.³⁶⁵ Nejstaršímu z oněch čtyř bratrů, Karlovi, odkázal své sídlo, panství Sloup v Čechách; zbývající majetek, který Filip vlastnil na konci života – tzn. dolnorakouská panství Matzen a Angern a dům ve Vídni v Herrengasse odkázal Kristiánovi Kinskému. Zbývající dva bratři získali finanční odměnu;

³⁵⁶ SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, Testamenty, podskupina. č. 5, bez signatury. Opis testamentu z 5. dubna 1826.

³⁵⁷ „*Meine seele empfehle gott dem schözfer himmel und der erden*“

³⁵⁸ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 142.

³⁵⁹ „*Mein Leib, wofere ich nicht nach wor mein Ende ame andere Disposition machen, solle nach Bürgstein geführt, und allda in der Joannes Capelle dem Christlichen gebrauche nach begraben werden.*“

³⁶⁰ „*Auf heil messen gebe ich tausend gulden welche gleich nach meiner begräbeiss gelesen werden sollen auf der Burgsteiner herrshaf.*“; „*Auf denen herrschafthen Mazen und Angern drey hundert gulden auf heilige Messen.*“

³⁶¹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 142.

³⁶² „*Dem Burgsteiner Spital vermache ich zwanzig tausend Gulden.*“

³⁶³ Částku novoborským piaristům daroval ve stavovských obligacích. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 142.

³⁶⁴ Karel Kinský (1766-1831), František Josef Kinský (1768-1843), Antonín Kinský (1774-1864) a Kristián Kinský (1776-1835).

³⁶⁵ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 171.

František Josef měl dostávat ročně 2000 zlatých a jeho mladší bratr Antonín o 1000 zlatých ročně více a k tomu navíc kapitál ve výši 40 000 zlatých.³⁶⁶

Hrabě Filip Kinský opustil tento pozemský svět patrně 14. února roku 1827 ve věku nedožitých úctyhodných 85 let. Zemřel v Praze ve svém paláci a rok po své smrti byl, dle svého přání, pohřben v kapli sv. Jana Nepomuckého v severočeském Sloupu³⁶⁷, kde jeho ostatky spočívaly až do 20. století, kdy kaple po druhé světové válce rychle chátrala a ostatky byly přeneseny a posléze uloženy do děkanského hrobu lesního hřbitova v Novém Boru.³⁶⁸ V roce 1828 byl v těsné blízkosti kaple vztyčen pomník Filipa Josefa Kinského, který však byl bohužel po roce 1945 ukraden a dodnes jej připomíná pouze sokl, na kterém kdysi stával.

³⁶⁶ „*Meinem neven dem general major grafen Anton Kinsky, vermache ich jährlich drey tausend gulden, und vierzig tausend gulden capital.*

Meinem neven dem grafen Franz Kinsky generalmajor vermache ich jährlich zwey tausend gulden. Zum meinem universalerben ernenne ich den grafen Karl Kinsky, sohn meines Brudern des grafen Ferdinand Kinsky.

*Meinem neven dem grafen Christian Kinsky vermache ich das haus in der Herren Gasse in Wien und die zwey herrshaften Mazen und Angern.“; srov. IN: VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 142.*

³⁶⁷ Kaple byla postavena v letech 1738-1740. IN: POCHÉ, Emanuel. *Umělecké památky Čech 3, P/Š*. Praha: Academia, 1980. Str. 364.

³⁶⁸ Informace pochází z římskokatolické farnosti Nový Bor, na kterou se obrátil pan Libor Nekvinda, který mi sdělení zprostředkoval a tímto mu za ni děkuji.

4. Majetek hraběte Filipa Kinského

4.1. Panství Chroustovice

Východočeské panství Chroustovice, které se ve feudální době rozprostíralo západně od Vysokého Mýta, mohlo mít pro Filipa zcela specifický význam, už jen z toho důvodu, že to bylo jeho rodiště a jeho osobnost se nesmazatelně zapsala do historie samotného chroustovického zámku tím, že za časů Filipa proběhla radikální rokoková přestavba celého sídla. Nejstarší historie tohoto panství sahá až hluboko do poloviny 14. století, kdy se jméno Chroustovic (Chrustovicz) objevuje v několika listinách adresovaných papeži Klementu VI.³⁶⁹ Před výstavbou zámku stávala na stejném místě tvrz, která je poprvé připomínána v roce 1378 a v roce 1418 se Chroustovice stávají městečkem.³⁷⁰ Během husitských válek bylo Chroustovicko zdevastované husitskými vojsky a místní kostel husitské vojsko vypálilo a zabilo tamního kněze.

V 16. století byly Chroustovice v rukou Slavatů z Chlumu a Košumberka a po roce 1521 náležely k panství Košumberk. Na konci 70. let 16. století připadly Chroustovice Zachariášovi Slavatovi z Chlumu a Košumberka, který nechal postavit nový, tentokrát renesanční zámek, který byl postaven na místě někdejší tvrze. V roce 1663 se panství dostává do rukou Libštejnských z Kolovrat a na Rychnově a za jejich vlastnictví byl zámek barokně přestavěn.³⁷¹ V roce 1736 se celé chroustovické dominium dostává sňatkem do rukou rodu Kinských, a nutno podotknout, že v 18. století to bylo panství rozsáhlé – obsahovalo městečko Chroustovice a asi 22 vesnic.³⁷²

Filip Kinský zdědil toto panství společně se svým bratrem Františkem po smrti jejich otce roku 1760. Společná správa panství vydržela pouze necelých 20 let, dne 27. listopadu 1779 Filip odkoupil bratrovu polovinu panství za 213 000 zlatých a posléze začal s významnou rokokovou přestavbou sídla.³⁷³ Celé dominium spravoval až do roku 1823 a za celou dobu panování se

³⁶⁹ SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 14-16.

³⁷⁰ Tamtéž, str. 18.

³⁷¹ Tamtéž, str. 23-26; přestavba byla zahájena v roce 1676 a některé její rysy napovídají, že architektem přestavby byl stejný člověk, který pro Františka Karla Libštejnského budoval zámek v Rychnově nad Kněžnou. Více k přestavbě zámku IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 168; detailnější popis celé přestavby v 17. století zmiňuje bakalářský práce Jiřího Švece, IN: ŠVEC, Jiří. *Zámek Chroustovice v době barokní*. Brno, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

³⁷² SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 27.

³⁷³ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého*. Díl 1, *Chrudimsko*. 3. nezm. vyd. Praha: Argo, 1995. Str. 238.

staral nejen o své poddané, ale dokonce se zasloužil i o získání povolení pořádat trhy, a to celkem čtyřikrát do roka.³⁷⁴ Na sklonku svého života, v březnu roku 1823³⁷⁵ se Filip rozhodl prodat své východočeské državy, tedy i své rodiště Chroustovice, a své působení přenesl na závěr svého života na sever Čech, na Sloupsko.

Panství ve východních Čechách koupil mocný knížecí rod, původem z Itálie, Thurn – Taxis, a kromě Chroustovického dominia koupili také Rychmbursko, které bude detailněji popsáno níže, v kapitole 4.2. Rod Thurn – Taxisů držel zámek necelých sto let, do roku 1919, kdy se stal majetkem nově vzniklého československého státu a za celou tuto stoletou dobu se budova zámku ještě proměnila, a to v důsledku požáru, který zámek postihl v roce 1861.³⁷⁶ Po požáru bylo nutné zámek opravit a v 80. letech se také proměnila vstupní brána z městečka do čestného dvora zámku.

Ze správního hlediska byl zámek v Chroustovicích využíván spíše jako soukromé sídlo majitelů, kteří sem přijížděli například v letních měsících (jako letní sídlo tento objekt využívali i výše zmiňovaní Thurn – Taxisové, kteří zde v roce 1832 zřídili stavební kancelář, která spravovala jejich stavby v celých Čechách.³⁷⁷ V době Filipa Kinského tento objekt sloužil nejen jemu samotnému, ale na zdejší panství se uchýlila jeho sestra Marie Terezie, která zde nakrátko pobývala po smrti svého manžela (viz výše, kapitola 3.5. *Bouřlivák a skandalista či nešťastně zamilovaný muž?*).³⁷⁸

Hospodářsky byl zámek přímo zajištěn místním hospodářským vrchnostenským dvorem, který dodnes stojí východně od budovy chroustovického zámku v těsné blízkosti a tvoří tak důležitý prvek celého zámeckého areálu. Hlavním zdrojem příjmů z panství bylo zemědělství a na panství se nacházelo celkem 8 dvorů a 2 ovčiny. Významná byla také výroba skla, a to jak na

³⁷⁴ „Jednalo se o tyto dny v roce: první čtvrtek před svátkem očišťování Panny Marie (čtvrtek před 2. únorem), čtvrtek před svátkem Filipa a Jakuba (čtvrtek před 3. květnem), čtvrtek před Vavřincem (čtvrtek před 10. srpnem) a poslední trh se měl konat na den svátku sv. Kateřiny (25. listopad).“ Citováno z: SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 29.

³⁷⁵ V pramenech se vyskytuje datum **8. března**. IN: BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912. Str. 97.; v SOA Zámorsk, ve fondu VS Rychmburk, v oddělení Chroustovice se vyskytují spisy týkající se koupě panství v roce 1823 a vyskytuje se zde datum 15. března, které však může pocházet z doby po odprodeji panství. IN: SOA Zámorsk, VS Rychmburk – Chroustovice – Košumberk, oddělení Chroustovice, karton č. 996, inv. č. 5726.

³⁷⁶ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 169.; zámek v té době získal pseudobarokní

³⁷⁷ Tamtéž.

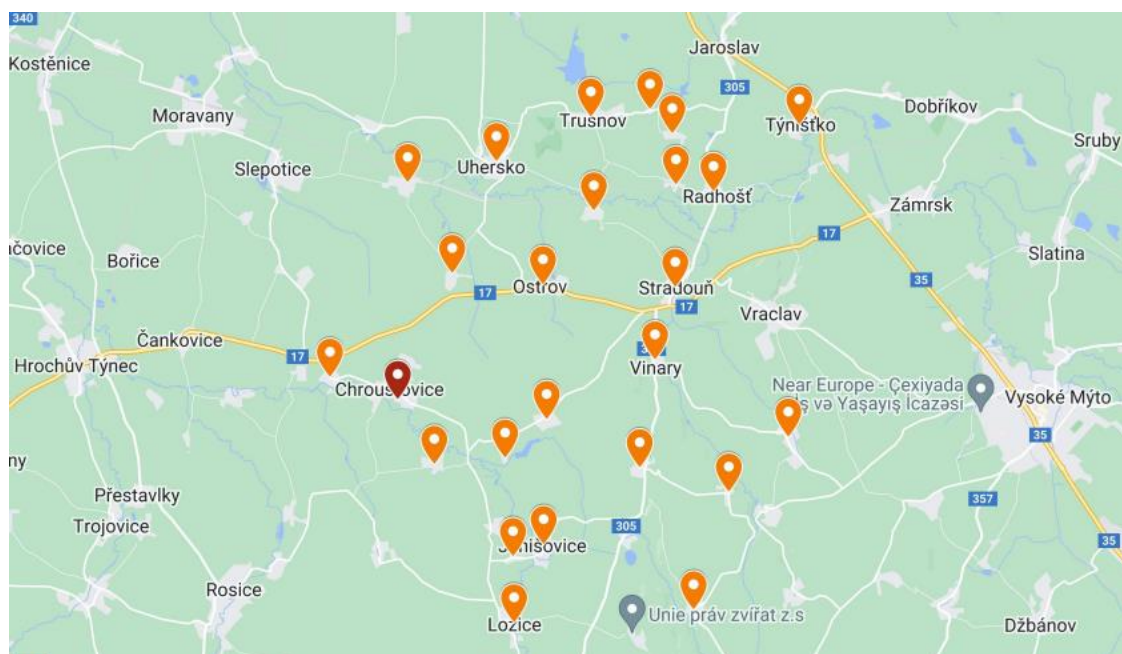
³⁷⁸ V Chroustovicích žila střídavě mezi léty 1773-1790. Poté odjíždí do Doksan, kde přebudovala tamní prelaturu na zámek. IN: SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 30.

chroustovickém, tak i rychmburském panství. Když na počátku 19. století klesl význam zemědělství, byly 2 dvory na chroustovickém panství emfyteutizovány,³⁷⁹ tedy raabizovány.³⁸⁰

Následující tabulka a přiložená mapa popisuje a znázorňuje pravděpodobnou rozlohu chroustovického panství v 18. století za panování Filipa Kinského. Seznam lokalit vznikl na základě rešerše dostupných pramenů a na základě vlastního průzkumu historie jednotlivých lokalit na tomto panství a každá lokalita má na přiložené mapě svůj bod.

Tabulka č. 2 Chroustovické panství za Filipa Kinského

1	Chroustovice
2	Městec
3	Ostrov
4	Lhota u Chroustovic
5	Poděčely
6	Holešovice
7	Mentour
8	Uhersko
9	Stradouň
10	Vinary
11	Radhošť
12	Radhošť, Sedlišťka
13	Lozice
14	Mravín
15	Martinice
16	Jenišovice
17	Pěšice
18	Popovec
19	Sedlec
20	Týnišťko
21	Turov
22	Opočno
23	Trusnov
24	Žíka
25	Franclina

4.2. Panství Rychmburk

Jižním směrem od Chroustovic se kdysi rozkládalo jedno z největších východočeských panství, které neslo jméno neméně významného hradu nedaleko Skutče. Toto rozsáhlé panství ve východní části Železných hor bylo pojmenované po hradu Rychmburku (dnešní obec Předhradí) a první přímé zmínky o hradu pocházejí již z první třetiny 14. století, kdy jej založil neznámý Tas.³⁸¹

³⁷⁹ Emfyteuze je feudální forma dědičného nájmu půdy, a to buď na delší dobu, nebo navždy.

³⁸⁰ SOA Zámrsk, VS Rychmburku – Chroustovice – Košumberk, oddělení Rychmburk. Úvod, I. Dějiny původce fondu, str. 4.

³⁸¹ Dle dostupných pramenů měl majetkový vztah s příslušníky rodu z Mrdic, a tudíž můžeme předpokládat, že sám Tas byl příslušníkem tohoto rodu. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 427.

Během 14. století měli hrad Vartenberkové a po nich páni z Pardubic a za držení Smila Flašky z Pardubic bylo z Rychmburka spravováno údajně téměř 60 vsí, což z něj tehdy činilo jedno z největších světských panství v předhusitské době. Během 16. století se na panství vystřídaly dva mocné rody, nejprve Valdštejnové, kteří Rychmburk získali v roce 1500 a později Berkové z Dubé, kteří zde provedli velké stavební úpravy.³⁸²

V roce 1718 získal panství významný příslušník rodu Kinských, Václav Norbert Oktavián, který však v následujícím roce umírá a po jeho smrti hrad pustnul. Z hradu se postupně přestěhovali správci a úředníci do blízkých objektů, ze kterých se později stal Panský dvůr, který je dodnes v těsné blízkosti hradu.³⁸³ V té době tedy byl hrad mimo hlavní pozornost majitelů, a v polovině 18. století neměl dokonce ani střechy a zdi v horních patrech objektu byly vážně narušeny a proto se Filip Kinský na konci 18. století rozhodl provést celkovou obnovu tohoto hradu.³⁸⁴

Filip toto panství získal již v roce 1763 na základě svatební smlouvy a v té době k panství náleželo údajně asi 69 vesnic a 4 městečka³⁸⁵, což z něj činilo značné území a počtem vesnic bylo téměř třikrát větší než chroustovické dominium.³⁸⁶ Majitel se o nově nabyté panství staral vskutku svědomitě a zodpovědně, o čemž svědčí například i to, že samotné centrum panství – hrad Rychmburk – nechal ve velkém rozsahu opravit a na konci 18. století z něj opět učinil použitelný objekt k pobytu vrchnosti a pro potřeby správy panství. Na sklonku Filipova života v roce 1823 bylo celé dominium, stejně jako chroustovické panství severně od Rychmburka, prodáno knížeti Karlu Alexandrovi Thurn – Taxisovi a tím také více než stoletá historie Kinských na Rychmburku skončila.

V éře Thurn – Taxisů však nastal znovu „úpadek“ centra panství a objekt byl méně často využíván, část hradního inventáře si dokonce knížecí rodina odvezla do dalekého Řezna, a i přestože byla v roce 1855 na hradě umístěna ústřední správa všech východočeských velkostatků Thurn – Taxisů, význam tohoto hradního objektu postupně chabnul a výše zmíněná správa užívala hlavně objekty v městečku. Thurn – Taxisovský zůstal hrad až do roku 1945 a

³⁸² ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 428-429.

³⁸³ Objekt je chráněn jako kulturní památka a je také součástí městské památkové zóny Skuteč – Předhradí. Památkový katalog IN: www.pamatkovykatalog.cz/mestsky-dum-12874165 [online]. [cit. 2022-03-12].

³⁸⁴ SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého*. Díl 1, *Chrudimsko*. 3. nezm. vyd. Praha: Argo, 1995. Str. 88.

³⁸⁵ V seznamu lokalit figuruje celkem 73 míst.

³⁸⁶ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 429.

posléze sloužil nejprve pro potřeby státní lesní správy a od roku 1952 slouží jako domov pro seniory.

Již od středověku bylo rychmburské sídlo centrem správy celého panství a jeho význam byl nezpochybnitelný; v 18. století, v době, kdy byly budovy hradního komplexu ve špatném provozním i technickém stavu, byl postaven na místě staré budovy ze 16. století Panský dvůr, který byl určitým zázemím pro úřední správu. Thurn – Taxisové koupili kromě rychmburského a chroustovického dominia také v roce 1826 panství Košumberk³⁸⁷ a později dokonce i Litomyšl.³⁸⁸ Správu svého majetku vykonávali knížata prostřednictvím centrální správy, tzv. knížecí komory, která sídlila v Řezně. Vrchnostenskou správu pro české statky vykonávali dva oberamty, v Chroustovicích a v Rychmburku.³⁸⁹ Po rozpadu feudálního systému zbyl ve správě panství pouze jediný úřad – zámecká správa Chroustovice, která měla na starosti nejen správu stejnojmenného zámku, ale i správu Rychmburku, Košumberku, zámečku Karlštejn a zámku Litomyšl.³⁹⁰

Hlavním zdrojem příjmů rychmburského panství bylo, stejně jako v případě panství chroustovického, dominantní zemědělství, které bylo soustředěno do 9 poplužních dvorů. Velké zastoupení mělo také rybníkářství reprezentované 12 rybníky. Početně zastoupen byl také průmysl, který se rozvíjel na Rychmbursku již od 17. století, kdy se začaly těžit rudy a rozmach toto odvětví zažívá ve století osmnáctém, kdy vznikly některé hamry.³⁹¹ Během 19. století postupně všech 9 dvorů zaniklo, přičemž 7 z nich bylo rozparcelováno a zbývající dva pronajaty.³⁹² Později se do popředí dostává lesní hospodářství, které je na Rychmbursku velmi významné a stává se hlavním zdrojem příjmů.

Následující tabulka a přiložená mapa popisuje a znázorňuje pravděpodobnou rozlohu rychmburského panství v 18. století za panování Filipa Kinského. Seznam lokalit vznikl na základě rešerše dostupných pramenů a na základě vlastního průzkumu historie jednotlivých lokalit na tomto panství a každá lokalita má na níže přiložené mapě svůj bod.

³⁸⁷ SOA Zámrsk, VS Rychmburku – Chroustovice – Košumberk, oddělení Rychmburk. Úvod, I. Dějiny původce fondu, str. 3.

³⁸⁸ Stalo se tak v roce 1855 formou dražby. IN: HILMERA, Jiří – LIFKA, Bohumír. *Litomyšl: státní zámek a památky v okolí*. Praha: STN, 1959. Str. 9; srov. SOA Zámrsk, VS Rychmburku – Chroustovice – Košumberk, oddělení Rychmburk. Úvod, I. Dějiny původce fondu, str. 4.

³⁸⁹ Oba oberamty zanikly při zrušení feudálního systému v roce 1850. IN: SOA Zámrsk, VS Rychmburku – Chroustovice – Košumberk, oddělení Rychmburk. Úvod, I. Dějiny původce fondu, str. 4-5.

³⁹⁰ SOA Zámrsk, VS Rychmburku – Chroustovice – Košumberk, oddělení Rychmburk. Úvod, I. Dějiny původce fondu, str. 5.

³⁹¹ Tamtéž, str. 4.

³⁹² Tamtéž.

Tabulka č. 3 Rychmburské panství za Filipa Kinského³⁹³

1	Rychmburk
2	Skuteč
3	Lažany
4	Svratka
5	Karlštejn
6	Čachnov
7	Krouna
8	Svratouch
9	Pustá Kamenice
10	Hlinsko
11	Horní Holetín
12	Vojtěchov
13	Kladno
14	Dědová
15	Rychnov
16	Oldříš
17	Františky
18	Ruda
19	Perálec
20	Raná
21	Prosetín
22	Radčice
23	Leštinka
24	Chlumětín
25	Kameničky
26	Filipov
27	Ovčín
28	Jeníkov
29	Studnice
30	Zalíbené
31	Blatno
32	Vítanov
33	České Milovy
34	Březiny
35	Část obce Pustá Rybná
36	Český Herálec

37	Pokřikov
38	Mrákotín
39	Česká a Moravská Cikánka
40	Pláňavy
41	Otradov
42	Hamry
43	Předhradí
44	Lešany
45	Štěpánov
46	Zbožnov
47	Skutíčko
48	Lhota u Skutče
49	Zhoř
50	Hněvčice
51	Žďárec u Skutče
52	Kutřín
53	Dolívka
54	Pec
55	Lány
56	Lhoty
57	Chlum
58	Borek
59	Rabouň
60	Doly
61	Hlubočice
62	České Křižánky
63	Krejcar
64	Oldřetice
65	Malinné
66	Miřetín
67	Dolní Holetín
68	Brdo
69	Rvasice
70	Dolany
71	Česká Rybná
72	Oflenda
73	Mokřýšov

³⁹³ Seznam vznikl na základě vlastního průzkumu historie jednotlivých lokalit, který byl porovnán i s berní rulou z roku 1654. IN: DOSKOČIL, Karel. *Berní rula: souhrnný index obcí, osad a samot k berní ruli*. 2, Popis Čech r. 1654. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953.

4.3. Panství Sloup

Toto severočeské dominium, které se rozkládalo nedaleko České Lípy, bylo významným střediskem sklářského a textilního průmyslu. V malebné vesničce Sloup nedaleko Nového Boru se nacházelo centrum tohoto panství a dodnes jsou v této lokalitě dvě významné památky, které na sebe nepřímou časově navazují. První a starší z nich je zajímavý skalní hrad³⁹⁴, jehož počátky lze nalézt v pramenech již na přelomu 13. a 14. století a souvisí se starou obchodní cestou vedoucí z Míšně do Žitavy, která těmito severočeskými končinami procházela. První osídlení na pískovcové skále je doložitelné, díky archeologickým nálezům, již v eneolitu a není úplně vyloučeno, že zde stávalo opevněné hradiště.³⁹⁵

Zakladatelé středověkého hradu byli pravděpodobně Ronovci a roku 1330 jej získali páni z Dubé, kteří panství vlastnili až do husitských válek, kdy hrad získal rod Pancířů ze Smojna. Ve třetí čtvrtině 15. století panství opět získali Berkové z Dubé, nicméně v této době již hrad neplnil funkci sídla vrchnosti, ale byl využíván pouze občasné a centrum správy se přesunulo do České Lípy.³⁹⁶ Po bitvě na Bílé hoře získal toto panství císařská rada a komorník Lev Libštejnský z Kolovrat, navzdory tomu však bohužel hrad celou válku nepřečkal, v roce 1639 byl dobit a poničen Švédy a poté již nebyl obnoven.

Na konci 17. století byl opuštěný hrad na skále využit jako poustevna a místní poustevníci hrad upravili takřka do dnešní podoby a poustevníci zde byli usazeni až do roku 1785, kdy byla poustevna císařem Josefem II. zrušena. Její zrušení proběhlo již v éře Kinských, nových majitelů Sloupu, kteří toto panství získali koupí v roce 1710.³⁹⁷

Během 18. století se sloupské panství radikálně proměnilo, a to hlavně díky novému typu podnikání, které prosadil tehdejší osvícenský majitel Josef Jan Maxmilián Kinský. Ten založil na svém dominiu hned několik manufaktur na plátenictví, zrcadelnictví a roku 1763 založil první kartounku³⁹⁸ v Čechách. I po stavební stránce byl Josef Jan Maxmilián Kinský velmi činný, v letech 1730-33 založil na okraji obce barokní zámek, právě v místech, kde dříve stával

³⁹⁴ Hrad detailněji popisuje Rudolf Anděl a kol. IN: ANDĚL, Rudolf – FIALA, Zdeněk – KOPAČKA, Ludvík – LOUDA, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, [Díl] 3: Severní Čechy*. Praha: Svoboda, 1984. Str. 423-424.

³⁹⁵ ČTVERÁK, Vladimír a kol. *Encyklopedie hradišť v Čechách*. Praha: Libri, 2003. Str. 286.

³⁹⁶ Již na konci 16. století byla část sloupského poplužního dvora pod hradem upravena na panský dům, později se z něj stal zámek. IN: Rudolf Anděl a kol. IN: ANDĚL, Rudolf – FIALA, Zdeněk – KOPAČKA, Ludvík – LOUDA, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, [Díl] 3: Severní Čechy*. Praha: Svoboda, 1984. Str. 424.

³⁹⁷ Tehdy panství koupil Václav Norbert Oktavián Kinský.

³⁹⁸ Kartounka je historické označení manufaktury zaměřené na potiskování bavlněných tkanin.

panský dům.³⁹⁹ K zámecké budově přiléhají na jihovýchodní straně bývalá hospodářská křídla, která vytvářela čestný dvůr (je to tedy podobné jako v případě dispozice chroustovického zámku) a na opačné, severozápadní straně, je k zámecké budově připojen park, od kterého vede směrem na Nový Bor dlouhá lipová alej, na jejímž konci je jedna z mnoha hřbitovních kaplí rodiny Kinských, kaple sv. Jana Nepomuckého, kde našel hrabě Filip Kinský místo posledního odpočinku. Právě Filip byl hlavním dědicem sloupského panství a toto dominium převzal v roce 1794 po smrti Fridricha (Bedřicha) Kinského⁴⁰⁰ a vlastnil jej, jako jediné panství, až do konce svého života. Právě zde prožil Filip poslední roky svého života, tedy v místech, kde dříve příliš času netrávil a dával přednost východočeským državám.

V testamentu odkázal Filip toto panství svému synovci Karlovi Kinskému, kterému v té době bylo již 61 let a ve vojenském řemesle se mohl pyšnit hodností c. k. polního podmaršálka.⁴⁰¹ Na konci 20. let 19. století proběhly další stavební úpravy zámku a hrabě Karel Kinský se zaměřil hlavně na interiér zámku, který zkrášlil empírovým nábytkem a dalším vybavením.⁴⁰² V rodině Kinských zůstal sloupský zámek až do roku 1941, a posléze přešel do rukou Preysingům, kteří o celý majetek přišli v roce 1945.⁴⁰³ Za minulého režimu sloužil zámek k několika účelům – jako ozdravovna, škola v přírodě, či ústav sociální péče. V současné době slouží areál zámku jako domov důchodců.⁴⁰⁴

Následující tabulka a přiložená mapa popisuje a znázorňuje pravděpodobnou rozlohu severočeského sloupského panství v 18. století a na začátku 19. století, za panování Filipa Kinského. Seznam lokalit vznikl na základě rešerše dostupných pramenů a na základě vlastního průzkumu historie jednotlivých lokalit na tomto panství a každá lokalita má na mapě svůj bod.

³⁹⁹ ANDĚL, Rudolf – FIALA, Zdeněk – KOPAČKA, Ludvík – LOUDA, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, [Díl] 3: Severní Čechy*. Praha: Svoboda, 1984. Str. 425.

⁴⁰⁰ Fridrich Kinský byl synem Jana Josefa Maxmiliána Kinského (1734-1790).

⁴⁰¹ SCHMIDT-BRENTANO, Antonio. *Kaiserliche und k.k. Generale (1618–1815)*, Vídeň, 2007, str. 49. Dostupné online IN: www.historie.hranet.cz/heraldika/pdf/schmidt-brentano2006.pdf [online]. [cit. 2022-03-19].

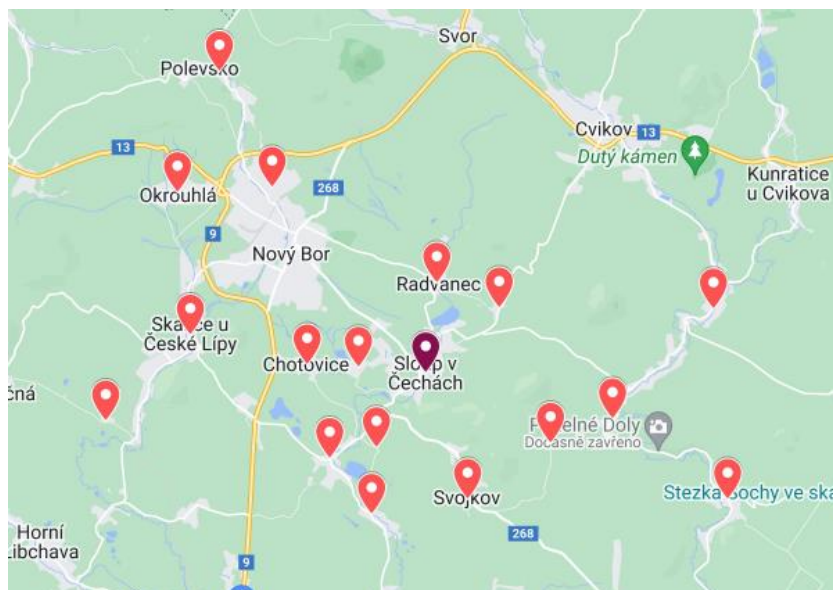
⁴⁰² ANDĚL, Rudolf – FIALA, Zdeněk – KOPAČKA, Ludvík – LOUDA, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, [Díl] 3: Severní Čechy*. Praha: Svoboda, 1984. Str. 425; srov. JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 146.

⁴⁰³ Sloupský majitel hrabě August František Kinský (1849-1941) měl dvě dcery, starší z nich, Marie Filipína se provdala za hraběte Viléma Emanuela Preysinga a po smrti jejího otce zdědila sloupské panství a faktickou správu zajišťoval její nejstarší syn hrabě Kaspar Preysing; srov. JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 146.

⁴⁰⁴ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 146; srov. ANDĚL, Rudolf – FIALA, Zdeněk – KOPAČKA, Ludvík – LOUDA, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, [Díl] 3: Severní Čechy*. Praha: Svoboda, 1984. Str. 425.

Tabulka č. 4 Sloupské panství za Filipa Kinského⁴⁰⁵

1	Sloup v Čechách
2	Radvanec
3	Chomouty
4	Lindava
5	Velenice
6	Část Skalice
7	Chotovice
8	Arnultovice
9	Polevsko
10	Okrouhlá
11	Maxov
12	Janov
13	Pihel
14	Svitava
15	Záhořín
16	Svojkov
17	Bukovany
18	Svobodná Ves

4.4. Prášily a Dobrá Voda

Toto panství patřilo Kinským od 60. let 18. století, kdy jej v roce 1763 odkoupil již výše zmíněný hrabě Josef Jan Maxmilián Kinský a o celých 13 let později přikoupil i statek Dobrá Voda.⁴⁰⁶ Prášily (německý Stubenbach)⁴⁰⁷ a nejbližší okolí patřily mezi významné sklářské oblasti v české kotlině a důvod koupě tohoto panství byl zcela prostý – ekonomická prosperita. Hrabě Kinský tak již nepodnikal pouze v textilním průmyslu, které bylo dominantní především na Sloupsku, ale zaměřil se i na obchod se skleněnými výrobky, které později vyvážel do dalších koutů habsburské říše.

Bohužel jihočeské panství nebylo ve vlastnictví hraběcí linie Kinských dlouhou dobu a již na konci 18. století Filip Kinský tento majetek výhodně prodává knížeti Schwarzenbergovi, který zde plánuje vybudovat dřevařskou oblast.

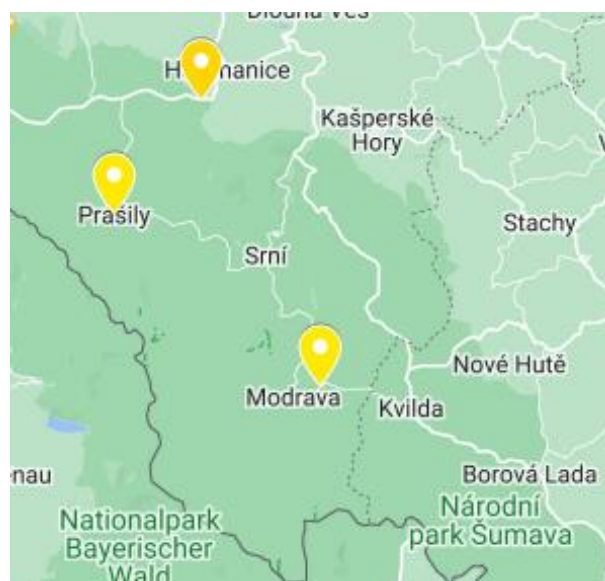
⁴⁰⁵ Výčet sepsán i na základě seznamu vsí na panství. IN: ANDĚL, Rudolf – FIALA, Zdeněk – KOPAČKA, Ludvík – LOUDA, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, [Díl] 3: Severní Čechy*. Praha: Svoboda, 1984. Str. 423-425.

⁴⁰⁶ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 138.

⁴⁰⁷ Obec Prášily má katastrální výměru asi 112,33 km², rozlohou je tak největší obcí v České republice, která není městem.

Tabulka č. 5 Prášily a okolí v 18. století

1	Prášily
2	Filipova Huť
3	Dobrá Voda

4.5. Rakouské statky

Ve výčtu všech Filipových dominií nelze opomenout ani zahraniční zástupce přímo z císařské rakouské země, kde hrabě Kinský vlastnil dva statky nedaleko Vídně, panství Matzen a Angern, které Kinští vlastnili již od časů Filipova děda, Františka Ferdinanda Kinského. Se svou polovinou chroustovického panství to byly zpočátku jeho života jediné državy. Na konci života odkázal Filip své rakouské majetky synovci Kristiánovi Kinskému, který zámek v Matzenu nechal ihned po převzetí romanticky přestavět a zároveň založil novou větev rodu – matzenskou. Rod Kinských držel Matzen zhruba 200 let, až do roku 1931, kdy jej Pavel Kinský prodal, společně s panstvím Angern⁴⁰⁸ rodině Löw.⁴⁰⁹

V císařské Vídni měl hrabě Filip Kinský městský palác nacházející se na ulici Herrengasse č. 40, který nejdříve spoluvlastnil se svým bratrem, od kterého nakonec celý objekt v roce 1796 odkoupil za 30 000 zlatých.⁴¹⁰

Tabulka č. 6 Všechna panství Filipa Kinského a doba vlastnictví

Panství	od – do
Chroustovice	1760 (1779)-1823
Rychmburk	1763-1823
Matzen	1760-1827
Angern	1760-1827
Prášily	1780-1799
Sloup	1794-1827

⁴⁰⁸ Dnešní Angern an der March v Dolním Rakousku.

⁴⁰⁹ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 211-212.

⁴¹⁰ Palác měl Filip Kinský vlastnit od 16. října 1796. Dostupné IN: SOA Zámrsrk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, podskupina č.5, Smlouvy trhové, sign. 196.; Smlouva bratrů Františka Ferdinanda a Filipa Josefa hr.

5. Osobnost hraběte Filipa Kinského – shrnující kapitola

5.1. Mentalita stavebníka

Na základě již výše zmíněných faktů a informací se v této závěrečné kapitole zaměříme na několik konkrétních otázek týkajících se některých okamžiků života hraběte Kinského. Na základě konkrétních odpovědí na položené otázky se potom pokusíme charakterizovat mentalitu stavebníka 18. století, i když se zdá, že v případě hraběte Filipa Kinského to nebude typický obraz pozdě barokního katolického aristokrata a z řady svých souvrstevníků v lecčem vybočuje.

5.1.1. Mladý zbohatlý lovec

První bod úzce souvisí s velkou zálibou hraběte v mladém věku života – loveckou vášní, která byla již od minulosti důležitou součástí volného času vysoce postaveného šlechtice. Loveckou vášně Filipa Kinského můžeme demonstrovat na jím iniciovaných stavbách, které jsou součástí níže přiloženého katalogu a celkem tři stavby reprezentují kategorii *lovecký zámek*.⁴¹¹ Všechny tři stavby byly postaveny či přestavěny v 70.–80. letech 18. století a tehdy se tedy mladý, téměř 40letý hrabě Filip Kinský zaměřoval převážně na své záliby. První iniciovaná stavba, která souvisí s tématem lovu a do které hrabě Kinský zasáhl, je lovecký zámek v Čachnově, který původně sloužil pravděpodobně jako hospodářský dvůr či jako místo shromažďování lovců před zábavou. Podle pozdějších stavebních aktivit hraběte sloužil lovecký objekt v Čachnově svým účelům pouze několik let a vzápětí, asi v polovině 70. let započala stavba nového zámku asi 3 km jižně od Čachnova poblíž Svratouchu, v místní části Karlštejn.

Kinských z Vchynic a Tetova [po 5. červenci] o přenechání poloviny domu ve vídeňské Herrengasse č. 40 druhému z uvedených spoluvlastníků za 30.000 zl.

⁴¹¹ Filip Kinský nebyl jediným členem rodu Kinských, který naplno propadl loveckým kratochvílím. Lovecké zámky stavěl i jeho starší bratr *František Ferdinand Kinský*.

Nechal vystavět například lovecký zámek Vlkov nad Lesy, který založil ve druhé polovině 18. století Srov. ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 535.; srov. POCHE, Emanuel; et al. *Umělecké památky Čech*. 1. vyd. Sv. 4. Praha: Academia, 1982, str. 249.;

Manželka hraběte Františka Ferdinanda Kinského – Kristýna z Liechtensteina – nechala kolem roku 1780 postavit lovecký zámek Neugebau pro svého manžela, který byl vášnivým lovcem. Zámek se nachází jižně od obce Kněžičky. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 197.;

Dalším velkým milovníkem lovu byl i *František Oldřich Kinský (1726-1792)*, který si roku 1773 nechal na svém choceňském panství postavit lovecký zámek v Hájků nedaleko obce Polom. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 108; Lovecký zámek Hájek je v několika bodech velmi podobný Karlštejnu, který nechal vystavět Filip. Při bližším porovnání obou objektů lze na první pohled identifikovat například stejný počet okenních os, stejný typ střechy – mansardová a obě stavby jsou patrové na obdélném půdorysu. IN: MUSIL, František, SVOBODA Ladislav. *Hrady, zámky a tvrze okresu Rychnov nad Kněžnou*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 1998. Str. 48-49.

Nabízí se několik hypotéz, proč zde bylo postaveno nové lovecké sídlo – jednak samotná lokalita Karlštejn je situována blíže k městu Svratka a okolní hluboké lesy mohly hraběte Kinského více okouzlit, a jednak staré lovecké sídlo v Čachnově nemuselo potřebám hraběte a jeho přátel stačit, a tak hrabě Kinský ve druhé polovině 70. let přesunul své lovecké výpravy jižním směrem. Karlštejnská zámecká kaple sv. Jiljí, která je dodnes součástí celého areálu, jen podtrhuje hlavní zaměření tohoto objektu – kaple je zasvěcena patronu myslivců a koresponduje tedy s celkovou koncepcí stavby – loveckého sídla. Nedaleko zámečku fungovaly již na konci 80. let 18. století dvě obory pro lovnou zvěř – jedna byla pro černou zvěř a druhá pro jeleny (obě zanikly během 19. století), a spolutvořily okolní krajinu a lesy v blízkosti zámečku.

Třetí lovecký zámeček, Neulust, nacházející se severně od Chroustovic, je úzce spjatý s Filipovou milovanou sestrou Marií Terezií, které byla stavba věnována. Výstavba tohoto sídla spadá na přelom 70. a 80. let 18. století a časově tedy koresponduje s dalšími loveckými zámečky. Na základě výše uvedených informací je tedy patrné, že hrabě Kinský v 70. a 80. letech 18. století svoji pozornost zaměřil převážně na výstavbu loveckých sídel a zámečků, které mohl v dalších letech svého života naplno využívat ve svém volném čase.

5.1.2. Přestavba zámku po smrti Filipovy matky

Další fenomén, který bude na následujících pár řádcích popsán, se bude zabývat nákladnou přestavbou Filipova rodného zámku v Chroustovicích, který změnil svůj kabátec na konci 70. let 18. století, kdy zde proběhla rokoková přestavba. Kinského rodiště pravděpodobně bylo pro hraběte po větší část jeho života důležitým zázemím a zároveň významným dominiem a ačkoliv dva z jeho tří loveckých zámečků se nacházely na rychmburském panství, můžeme se domnívat, že většinu času, kdy býval na svých českých panstvích, trávil právě na chroustovickém zámku, který byl koncipován spíše jako soukromé nežli správní sídlo. Po smrti Filipova otce Leopolda v roce 1760 rodina pobývala i v Chroustovicích a Filipova matka Marie zemřela v roce 1778. Ihned v následujícím roce započala Filipova přestavba sídla, z čehož lze hypoteticky usuzovat, že za života jeho matky nebylo možné z nějakého důvodu přestavbu provést.⁴¹² Je to samozřejmě čistá spekulace, která nemá žádnou pramennou oporu, nicméně

⁴¹² Až do roku 1779 vlastnil Filip Kinský své chroustovické panství spolu se svým bratrem Františkem. Jejich matka zemřela o rok dříve a podle všeho bylo její přání, aby chroustovické dominium spravovali oba bratři stejným dílem. Po její smrti ovšem došlo na již výše dohodu, po které následoval prodej panství Filipovi. IN: *Chroustovický zpravodaj*, Chroustovice: Obecní úřad, červen 2015, číslo 74.; Filip Kinský a Chroustovice, str. 12. Dostupné online IN: www.obec-chroustovice.net/e_download.php?file=data/editor/74cs_15.pdf&original=web1.pdf [online]. [cit. 2022-05-18].

podle pramenů a dokladů trvala celá rokoková přestavba sídla pouhé dva roky, přičemž se zaměřila na jižní křídlo zámku, které zcela proměnila a východní část objektu zmizela úplně. Pozornosti neuniklo ani severní křídlo, ke kterému byl přistavěn čestný dvůr, a kolem kterého zaujaly svá místa hospodářské objekty a zázemí zámku.

Takto rozsáhlé stavební úpravy trvaly, dle mého názoru, nezvykle krátkou dobu a za pouhé dva roky se zámek proměnil prakticky do dnešní podoby a vše nasvědčuje tomu, že přestavba sídla byla Filipem dopředu velmi dobře naplánována a vzápětí i rychle zrealizována. Opět tedy narážíme na výše zmíněnou spekulaci o pobytu Filipovy matky na zámku a jejímu chladnému postoji k celkové přestavbě a zvelebení chroustovického zámku.

5.1.3. Paláce hraběte Kinského v Praze

Další část této kapitoly se zaměří na dva městské paláce hraběte Kinského v hlavním městě Království Českého. Oba jsou součástí katalogu staveb a v příslušném hesle jsou podrobněji rozebírány. První z nich – dnešní Kounický palác v Panské ulici – koupil hrabě Kinský v roce 1782 s tím, že jej posléze využíval jako svůj městský palác pro své pobyty v Praze. Celý objekt ale záhy v roce 1798 prodává za čtyřnásobek původní kupní ceny. Cena objektu vzrostla díky právě dokončené přestavbě a nabízí se hned dva důvody, proč hrabě Kinský tento palác prodal.

Prvním z nich bylo nevyužití objektu – hrabě si mohl oblíbit jiné sídlo a stávající mu již nevyhovovalo a rozhodl se jej velmi výhodně prodat. Druhým důvodem může být jeho špatná finanční situace, kdy se mohl rozhodnout prodat jedno ze svých sídel, které již méně využíval. Při prozkoumání jeho další aktivity můžeme usoudit, že pravděpodobnější se jeví první jmenovaný důvod – Kinský si oblíbil jiný palác, který se rozhodl koupit a následně jej naplno využívat. Stalo se tak právě v roce 1798, kdy se Filip rozhodl Kounický palác prodat a ve stejném roce zakoupil palác nový – Losyovský (dnešní Lidový dům) v Hyberské ulici, který on i celá jeho rodina využívala téměř sto let, až do roku 1879. V tomto případě Filip počítal i s budoucími generacemi a palác měl sloužit jako městské sídlo hraběcí linie rodu.

5.1.4. Oprava správního sídla na Rychmburku

Další podkapitola práce se zaměří na stavební akci, která se odehrála na přelomu 18. a 19. století na hlavním správním sídle rychmburského panství. Hrabě Kinský tehdy potřeboval sídlo, které by dostatečně a účelně sloužilo úřednictvu a zaměstnancům správy panství k plnění jejich pracovních povinností. Hrad Rychmburk se tehdy nacházel ve velmi špatném technickém stavu a pro potřeby správy panství nebyl ani zdaleka dostačující, a tak bylo rozhodnuto o

prestavbě a opravě kdysi mocného sídla panství. Tehdejší opravy se výhradně soustředily na střechy objektu a na první, obytné patro hradu; nezapomnělo se ani na dominantu objektu – velkou věž v průčelí a na hradní kapli Povýšení sv. Kříže.

Filipovo úctyhodné 60leté panování na Rychmbursku se významně odrazilo na podobě hradu a nejbližšího okolí a za jeho doby zde vzniklo zázemí pro vrchnost a správce. Rychmburský hrad tak dle všeho nesloužil primárně jako soukromé sídlo hraběte, ale bylo klasifikováno jako správní centrum pro rozsáhlou oblast východočeského panství. Pro občasný pobyt využíval hrabě Kinský na svém rychmburském panství jiné objekty, které jsou již výše zmíněné a souvisejí s Filipovou zálibou v lovu – zdá se tedy, že Filip mohl svůj volný čas trávit na zámku v Chroustovicích či na svých loveckých sídlech v Karlštejně či Uhersku a sídlo Rychmburk sloužilo výhradně jako správní centrum celého panství a přesně z toho důvodu bylo kompletně opraveno.

5.1.5. Nový domov v závěru života?

Tato část se zaměří na poslední etapu života hraběte Filipa Kinského a na jeho „nový domov“ na severu Čech. Hrabě Kinský skonal v roce 1827 a čtyři roky před svojí smrtí se rozhodl prodat většinu svého rozsáhlého majetku a prodejem přišel prakticky o všechny statky ve východních Čechách, tedy i o své rodiště Chroustovice. Nelze jednoznačně deklarovat z jakého důvodu to udělal a příčin zmíněného prodeje by mohlo být více a my můžeme pouze na poli spekulací přemýšlet, co bylo tou hlavní příčinou prodeje.

V první řadě to mohlo být z *finančních důvodů*: prodej větší části majetku by tomu mohl nasvědčovat: hrabě mohl být ke konci života v jisté finanční tísní, která jej mohla donutit prodat většinu svého majetku,⁴¹³ objevuje se dokonce i nepříliš věrohodná informace, že se hrabě Kinský ke konci života zadlužil z důvodu nákladných přestaveb na svých panstvích a následně byl donucen velkou část svého majetku prodat.⁴¹⁴

⁴¹³ Podle nepříliš věrohodných pramenů prodal Chroustovické panství za 1 milion zlatých.

Dostupné IN: *Chroustovický zpravodaj*, Chroustovice: Obecní úřad, březen 2012, číslo 64.;

OKÉNKO DO HISTORIE CHROUSTOVICKÉHO PANSTVÍ, str.1. Dostupné online IN:www.obec-chroustovice.net/e_download.php?file=data/editor/74cs_5.pdf&original=64Brezen2012web.pdf [online].[cit. 2022-05-18].

⁴¹⁴ „Velmi iniciativně si vedl stavebně, pustil se do úprav, renovací a dobových módních staveb, čímž svá panství ozvláštnil. Počínal si promyšleně, ale nakonec se zadlužil a byl nucen panství prodat.“ IN: *Chroustovický zpravodaj*, Chroustovice: Obecní úřad, červen 2015, číslo 74.; Filip Kinský a Chroustovice, str. 13. Dostupné online IN: www.obec-chroustovice.net/e_download.php?file=data/editor/74cs_15.pdf&original=web1.pdf [online].[cit. 2022-05-18].

Další důvodem prodeje může být *volba nového hlavního sídla*, kdy si mohl Filip oblíbit a vybrat jiné sídlo, na kterém stráví zbytek svého dlouhého života. Na severočeském sloupském panství měl hrabě Kinský vše nablízku: bylo zde pohodlné sídlo pro pobyt majitele, panské podniky v okolí, které produkovaly veškeré zisky a Filip měl vše nablízku a pod kontrolou, a v neposlední řadě nedaleko sloupského sídla byla pohřební kaple rodiny Kinských, která by posloužila k poslednímu odpočinku. Z uvedených informací vyplývá, že Filip měl na konci života všechno potřebné na jednom panství a pravděpodobně mu to v posledních letech života zcela postačovalo. Tento „nový domov“ využíval hrabě poslední čtyři roky svého života, než v únoru roku 1827 v Praze vydechl naposledy a po jeho smrti bylo jeho tělo, dle přání v testamentu, převezeno do Sloupu a tam také v kapli sv. Jana Nepomuckého pohřbeno.

5.2. Komparace s dalšími stavebníky

5.2.1. Jan Leopold hrabě Dietrichstein (1703-1773)

Život a dílo hraběte Filipa Kinského lze v některých konkrétních situacích přirovnat s životem mladšího syna knížete Waltera Xavera z Dietrichsteina – Jana Leopolda, hraběte z Dietrichsteina (1703-1773).⁴¹⁵

I přes značné majetkové i sociální rozdíly obou rodin měli Jan Leopold Dietrichstein s Filipem Kinským několik společných bodů, které je během života provázely. V první řadě byl taktéž mladším (tedy druhorozeným) synem a s tím také souvisí majetek, který získal po smrti svého otce dle jeho přání v testamentu.⁴¹⁶ Rodové dominium Dietrichsteinů – Mikulov – získal Janův starší bratr Karel Maxmilián a na Jana Leopolda zbyly Boskovice a Sokolnice.⁴¹⁷ Stejně jako Filip Kinský, i Jan Leopold zemřel bezdětný a během svého života se soustředil i na stavební činnost a mecenášství. V polovině 18. století se například zasloužil o výstavbu nové fary ve Žďárné a na Viskách, rovněž vystavěl kostel sv. Bartoloměje ve Žďárné a v Protivanově. V Boskovicích se zasloužil o výstavbu špitálu a v Brně založil konvent Řádu Milosrdných bratří, kteří do města přišli v roce 1747.⁴¹⁸ Na rozdíl od manufakturního hospodaření Kinských, které převážně prosazoval pokrokový Josef Jan Maxmilián Kinský, se Dietrichsteinové

⁴¹⁵ Jeho životu a rovněž stavebním aktivitám hraběte se věnuje bakalářská práce Kamily Dušilové. Srov. DUŠILOVÁ, Kamila. *Život Jana Leopolda Dietrichsteina s přihlédnutím na jeho stavební činnost v Brně*: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra historie, 2015, 63 s., Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Míhola, Ph.D.

⁴¹⁶ O majetkovém vyrovnání píše K. Dušilová ve své bakalářské práci. IN: DUŠILOVÁ, Kamila. *Život Jana Leopolda Dietrichsteina s přihlédnutím na jeho stavební činnost v Brně*: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra historie, 2015, str. 34-36.

⁴¹⁷ Tamtéž, str. 49.

⁴¹⁸ Tamtéž, str. 36-37.

rozhodli jít cestou staršího, tj. zemědělského hospodaření.⁴¹⁹ Hrabě Jan Leopold Dietrichstein se rozhodl jít stejnou cestou a ponechat již zaběhlý správní systém v rukou úředníků a do rozvoje panství zasahoval minimálně.⁴²⁰ To je pravděpodobně další společný bod obou šlechticů – podobně jako Jan Leopold, tak i Filip Kinský příliš nezasahoval do správy svých panství a díky plně funkčnímu manufakturnímu systému, který byl zaběhnutý již od poloviny 18. století od pokrokového Josefa Jana Maxmiliána Kinského se mohl soustředit na stavební činnost a péči o blaho svých poddaných.⁴²¹

Jediný radikální rozdíl mezi Janem Leopoldem a Filipem spatřuji v jeho výchově v mládí – na rozdíl od Dietrichsteina nepodstoupil hrabě Kinský kavalírskou cestu a své mládí tak nestrávil na zahraničních vzdělávacích cestách. I přes tento rozdíl byl Jan Leopold velice podobně smýšlejícím pozemkovým vlastníkem jako Filip Kinský a oba dva nechali fungující správní systém na svých panstvích beze změny a mohli se tak věnovat své stavební a mecenášské aktivitě.

5.2.2. František Josef Pachta z Rájova (1710-1799)

Dalším mužem, kterého jsem se rozhodl vybrat do této komparační kapitoly své diplomové práce je osobnost hraběte Františka Josefa Pachtu z Rájova (1710-1799), nejvyššího mincmistra a královského místodržícího a prezidenta zemského soudu, který se v několika bodech svého jednání velice podobá námi sledovanému hraběti Kinskému.

Hrabě František Josef Pachta z Rájova zastával v 18. století několik významných postů – byl prezidentem českého zemského soudu, nejvyšším mincmistrem království či královským místodržícím, a ve svém dlouhém životě se věnoval mimo jiné také stavební činnosti. Stejně jako hrabě Kinský, i František Josef Pachta pocházel ze starého českého rodu, který má své kořeny v Horšovském Týně a ještě v 16. století to byla měšťanská rodina. Již v roce 1628 však byla rodina povýšena za věrnost císaři na vladky a o století později, v roce 1701 se Pachtové dočkali panského stavu. O zmíněném Františkovi Josefovi napsala D. Chrástecká svoji diplomovou práci, která se věnuje osobnosti hraběte a jeho stavební činnosti, kterou se hrabě reprezentuje nejen jako stavebník, ale dokonce i stavitel.⁴²² Hlavní jádro zmíněné diplomové

⁴¹⁹ Zemědělské hospodářství je zřetelné na vyšším počtu poplužních dvorů. Samozřejmě je nutné brát v potaz dobrou úrodu Mikulovska na jižní Moravě, která byla zemědělství příznivě nakloněna.

⁴²⁰ Tamtéž, str. 39.

⁴²¹ Například tím, že nechal přestavět či postavit nový kostel, dal opravit školní budovu či povolil výstavbu evangelické modlitebny pro část nekatolického obyvatelstva.

⁴²² CHRÁSTECKÁ, Marie. *Hrabě František Josef Pachta v roli stavebníka i stavitele. Architektonická proměna rodových statků Františka Josefa Pachtu v pozdním baroku*. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Ústav dějin křesťanského umění. Vedoucí práce Daniela Štěrbová.

práce spočívá ve stavební aktivitě hraběte Pachtu a nechybí ani katalog vybraných staveb a jedna kapitola se dokonce věnuje i fenoménu *architekt-diletant*, který upozorňuje na fakt, že někteří aristokratičtí stavebníci mohli být i staviteli a tudíž plány staveb a samotná realizace mohla být přímo z hlavy objednavatele. Právě osobnost Františka Josefa Pachtu je v literatuře někdy spojována přímo s projekty prvních stavebních počinů na Pachtovském panství a označuje jej za autora návrhů staveb. Stavební činnost Františka Josefa Pachtu časově zapadá do druhé poloviny života hraběte, od 40. do 80. let 18. století. První stavební akce se konaly v městyse Bezno nedaleko Mladé Boleslavi a ve 40. letech se stavební činnost soustředila na tamní zámek, který František Josef Pachta nechal postavit. V následující dekádě byla provedena stavba nedalekého kostela svatého Petra a Pavla a právě pro výše zmíněné dvě dekády neznáme jméno architekta, který by stavební akce v Bezně vyprojektoval a na základě toho se můžeme domnívat, alespoň dle autorky Chrástecké, že autorem návrhů staveb mohl být sám majitel panství hrabě Pachta.⁴²³ V následujících letech již konkrétní jméno architekta známe, a tak je pravděpodobné, že do přestaveb začal architekt zasahovat až později, a my se na základě tohoto faktu můžeme domnívat, že stejně jako hrabě Pachta, tak i hrabě Filip Kinský mohl být autorem některých svých stavebních akcí (nabízí se například jeho rodiště v Chroustovicích, které bylo na konci sedmdesátých let 18. století radikálně rokokově přestavěné). U stavebních akcí hraběte Kinského se v pramenech ani v literatuře nevyskytuje žádné konkrétní jméno architekta, který by projekty zpracovával a tento fakt výše zmíněnému výroku může nahrávat a ve výsledku by tedy Filip Kinský nebyl jen stavebníkem, ale mohl být samotným stavitelem.

Další bod, který spojuje Filipa Kinského s Františkem Pachtou je jejich kupní strategie, která se soustředila na odkup rodinného majetku – Filip odkoupil druhou polovinu Chroustovického panství od svého staršího bratra a František Pachta odkoupil panství Jablonné v Podještědí od mladšího bratra Filipa Josefa Pachtu. Oba tuto transakci učinili přibližně ve svých 40 letech⁴²⁴ a na nově nabitých panstvích byly prováděny přestavby některých objektů.

Stejně jako Filip Kinský, i František Pachta se soustředil na své rezidenční sídlo v Bezně a v Jablonném v Podještědí a jeho pozornost spočinula i na městské paláce v Praze. Stejně jako hrabě Kinský, i hrabě Pachta věnoval velkou pozornost církevním stavbám a na obou svých panstvích se soustředil na jejich přestavby, založil například i faru a školu v Bezně⁴²⁵ a mohl

⁴²³ Tamtéž, str. 101.

⁴²⁴ Filipovi Kinskému bylo v době koupě panství 37 let a Františkovi Pachtovi 40 let.

⁴²⁵ CHRÁSTECKÁ, Marie. *Hrabě František Josef Pachta v roli stavebníka i stavitele. Architektonická proměna rodových statků Františka Josefa Pachtu v pozdním baroku*. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Ústav dějin křesťanského umění. Vedoucí práce Daniela Štěrbová. Str. 37.

být zároveň i iniciátorem stavby Loveckého zámku Pachtů z Rájova, který leží přímo v Jablonném v Podještědí.

Hlavním rozdílem mezi hrabětem Pachtou a Kinským byla bezesporu politická moc prvního jmenovaného, který zastával ve své době celou řadu významných funkcí a na rozdíl od Filipa Kinského měl František Josef Pachta z Rájova dva syny – Jáchyma Josefa a Františka Jana.⁴²⁶

⁴²⁶ Tamtéž, str. 14.

Stavební aktivita Filipa Kinského – katalog staveb

Součástí katalogu jsou stavby iniciované hrabětem Kinským, které jsou dělené podle užívání do jednotlivých kategorií. U příslušného hesla je stručná historie objektu, mapové podklady z 18. a 19. století (tj. vojenská mapování a mapy císařského otisku a stabilního katastru) a některá hesla jsou doplněna o půdorysy či staré dobové fotografie, které jsou řádně ozdrojované.

První část katalogu je tvořena stavbami, které s jistotou hrabě Kinský financoval či jinak se podílel na jejich stavbě či přestavbě. První kategorií jsou správní sídla, která výhradně sloužila ke správě a bydlení vrchnosti. Druhá kategorie staveb souvisí s velkou loveckou zálibou hraběte Kinského a následující dvě kategorie souvisejí s vírou a pobožností na východočeských panstvích, kde vedle sebe žili katolíci i nekatolíci a každá konfese zde má svoji kategorii staveb. Další část je zaměřena na vzdělání a pojednává o školních budovách, které Filip Kinský ke konci svého života na svých panstvích inicioval. Předposlední kategorie první části katalogu pojednává o dvou městských palácích v Praze, které rodina Kinských vlastnila již na konci 18. století a konečně poslední kategorie v sobě zahrnuje osady či objekty, které nelze jednoznačně zařadit, ale které rovněž s osobností Filipa Kinského úzce souvisejí.

Druhá část katalogu obsahuje stavby, které nelze jednoznačně ztotožnit s aktivitou hraběte Kinského a je to přehled pár vybraných stavebních počínů, které mohou (ale i nemusí) úzce souviset s jeho stavebním nadšením a jedná se převážně o katolické stavby.

Mapy a příložené kartografické a obrazové podklady v katalogu jsou v práci ocitovány a mapy prvního, druhého i třetího vojenského mapování jsou převzaté z internetového zdroje *oldmaps.geolab.cz*, kde jsou tyto mapy digitalizovány a volně k nahlédnutí. Mapy stabilního katastru a císařského otisku, které vznikly až v 19. století, jsou volně k dispozici v digitální podobě na stránkách *ags.cuzk.cz/archiv/*, odkud jsem také čerpal všechny tyto mapové podklady.

Obsah katalogu staveb

1. JISTÉ STAVEBNÍ ZÁSAHY	75
A. SPRÁVNÍ SÍDLA	75
Zámek Chroustovice	75
Hrad Rychmburk	80
B. LOVECKÉ ZÁMEČKY	84
Lovecký zámek Karlštejn	84
Lovecký zámek Neulust (též Theresienlust)	90
Lovecký zámek Čachnov	93
C. KATOLICKÉ STAVBY	100
Kostel sv. Michaela archanděla v Krouně	100
Kostel sv. Anny v Pusté Kamenici	104
Kostel Nejsvětější Trojice v Kameničkách	108
Kostel Panny Marie Sedmibolestné v Předhradí	112
Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Uhersku	116
Fara v Chroustovicích	119
D. EVANGELICKÉ STAVBY	123
Evangelický kostel ve Svratouchu	123
Evangelický kostel v Lozicích	126
E. ŠKOLNÍ BUDOVY	130
Školní budova v Radhošti	130
Školní budova v Holetíně	133
Školní budova ve Zbožnově	135
Školní budova ve Žďárci u Skutče	138
Školní budova v Kameničkách	141
F. MĚSTSKÉ PALÁCE	144
Kounický (dříve Schaffgotschský) palác v Praze	144
Losyovský palác (Lidový dům)	148
G. NEZAŘAZENÉ STAVBY A STAVEBNÍ POČINY	151
Osada Filipov	151
Osada Zalíbené	154
Osada Filipova Huť	156
Osada Vchynice – Tetov	159
Krčma v Městci	161
2. NEJISTÉ STAVEBNÍ ZÁSAHY	164
Kostel svatého Bartoloměje v Otradově	164

Kostel svatého Matouše ve Štěpánově	167
Kostel svatého Jana Křtitele v Perálci	170
Kostel svatého Jana Křtitele ve Svatce	173
Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči	176
Kostel svatého Václava v Lažanech	179
Fara ve Svatce	182

1. JISTÉ STAVEBNÍ ZÁSAHY

A. SPRÁVNÍ SÍDLA

Zámek Chroustovice

Typ stavby: zámek, hlavní rezidence

Místo: Chroustovice

Panství: chroustovické

Doba stavebního zásahu: 1779-1780

Novostavba: NE

Umístění: Městys Chroustovice leží asi 15 km východně od Chrudimi a 7 km severovýchodně od Chrasti a samotný zámek se nachází na jižní straně intravilánu. Chroustovice se rozprostírají nedaleko hlavní silnice č. 17, vedoucí z Chrudimi do Vysokého Mýta. Půdorys zámku je ve tvaru písmene U, dříve to však byl čtyřkřídlý zámek uzavřené dispozice.

Historie: Chroustovice jsou poprvé zmíněny v roce 1349, kdy zde již fungoval farní kostel a vůbec prvního doloženého majitele vsi máme z 80. let 14. století, kdy jím byl Hereš z Chroustovic, který byl hofmistrem královny Žofie, manželky českého krále Václava IV. První zmínka o tvrzi v Chroustovicích pochází z roku 1406 a vodní tvrz chránila ramena říčky Novohradky.⁴²⁷ Během 15. století tvrz často střídala majitele a na počátku 16. století se dostala do držení bratrů Albrechta a Slavaty z Chlumu a Košumberka, kteří tvrz i ves spojili s košumberským panstvím, v důsledku toho se chroustovická tvrz v roce 1547 uvádí jako pustá. O třicet let později Chroustovice připadly Zachariášovi Slavatovi z Chlumu, který si v místech zpustlé tvrže nechal postavit čtyřkřídlý renesanční zámek s arkádami, které se otevíraly do uzavřeného nádvoří. Zachariáš zemřel v roce 1599 a po jeho smrti se na Chroustovicích vystřídalo hned několik majitelů a v roce 1663 koupil chroustovické panství František Karel

⁴²⁷ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 167.

Libštejnský z Kolovrat, který nechal zámek v roce 1676 barokně přestavět.⁴²⁸ V roce 1721 koupil zámek i celé panství rod Capece de Rofrano. Prvním Kinským, který vlastnil Chroustovice, byl Leopold Kinský, otec Filipa, který celé panství získal sňatkem s Marií Terezií Capece de Rofrano v roce 1736 a od té doby vlastnili Kinští zámek téměř sto let, až do roku 1823, kdy jej Filip prodal knížeti Karlu Alexandru Thurn – Taxisovi. Zámek v roce 1861 vyhořel a poté byla nutná oprava, Thurn – Taxisům patřil zámek až do roku 1919, kdy se stal majetkem státu.⁴²⁹

Aktivita Filipa Kinského: Filip vlastnil Chroustovice spolu se svým bratrem Františkem po smrti jejich otce Leopolda Kinského v roce 1760, přičemž oba bratři byli spoluvlastníci dominia až do roku 1779, kdy Filip koupil bratrův podíl a stal se tak jediným vlastníkem panství. Po této koupi se pustil do rozsáhlé rokokové přestavby zámku, která probíhala v letech 1779–1780. Nejvýrazněji se proměnilo jižní zámecké křídlo, které vede do zahrady a které bylo rozčleněné středním rizalitem s tympanonem.⁴³⁰ Před rizalitem vznikla terasa se schodištěm, které směřovalo na balkon napojený na zrcadlový sál v prvním patře. Všechny fasády objektu byly rozčleněny pilastry a římsami. Zároveň se v té době zcela zbouralo východní křídlo zámku⁴³¹, čímž se otevřelo celé zámecké nádvoří a propojilo se se zámeckou zahradou. V místě bývalého východního křídla zámku byla později nainstalována rokoková mříž s branou. Na severní straně zámku přibyl soubor hospodářských budov, který vytvořil pro rokoko typický čestný dvůr.⁴³² Na konci 18. století dokonce vzniklo na zámku divadlo, které však brzy zaniklo a ostatní interiéry zámku byly ozdobeny štukem a výmalbami. Pozornost byla v té době věnována také zámecké zahradě a těmito úpravami získal zámecký areál v podstatě dnešní podobu a vzhled. Došlo například i k regulaci toku říčky Novohradky, kdy byla rozdělena do tří částí⁴³³ a celým zámeckým areálem v té době protékala pouze dvě ramena.

⁴²⁸ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902, 246 s. Kapitola Chroustovice – ZÁMEK, str. 38.; srov.- Šimek již uvádí, že v renesanci byl zámek přestavěn do podoby čtyřkřídleho renesančního zámku s arkádami. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 167-68.

⁴²⁹ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 169.

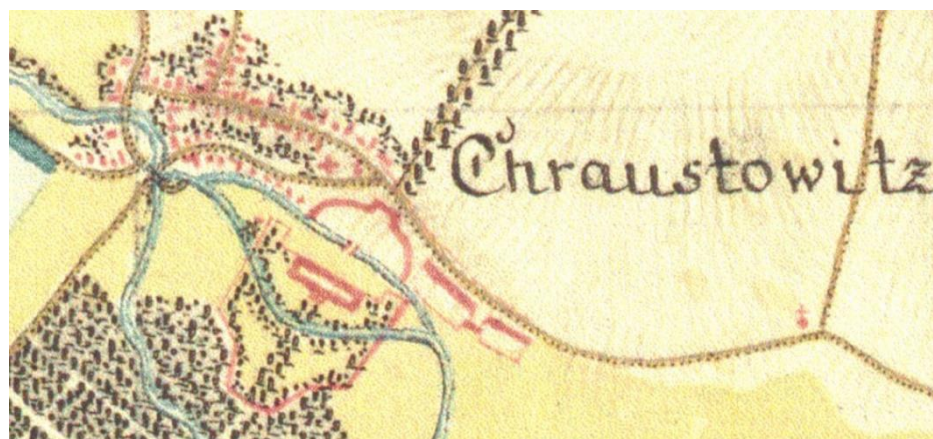
⁴³⁰ Dle T. Schejbalové bylo v minulosti toto zámecké křídlo hlavní a panstvo přijíždělo do zámku přes zahradu. IN: SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 30.

⁴³¹ Z bývalého východního křídla zámku se zachovaly pouze sklepy. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 169.

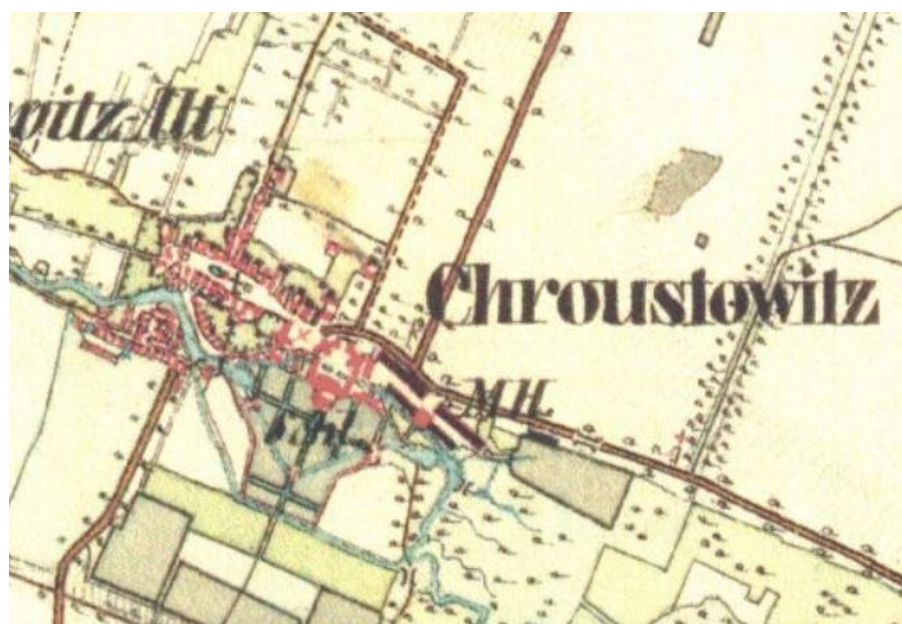
⁴³² Některé hospodářské části zde stály již za doby Kolovratů. IN: SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 32.

⁴³³ První část protékala až za areálem, druhá část ohraničovala park a třetí protékala skrz areál v místech čestného dvora.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

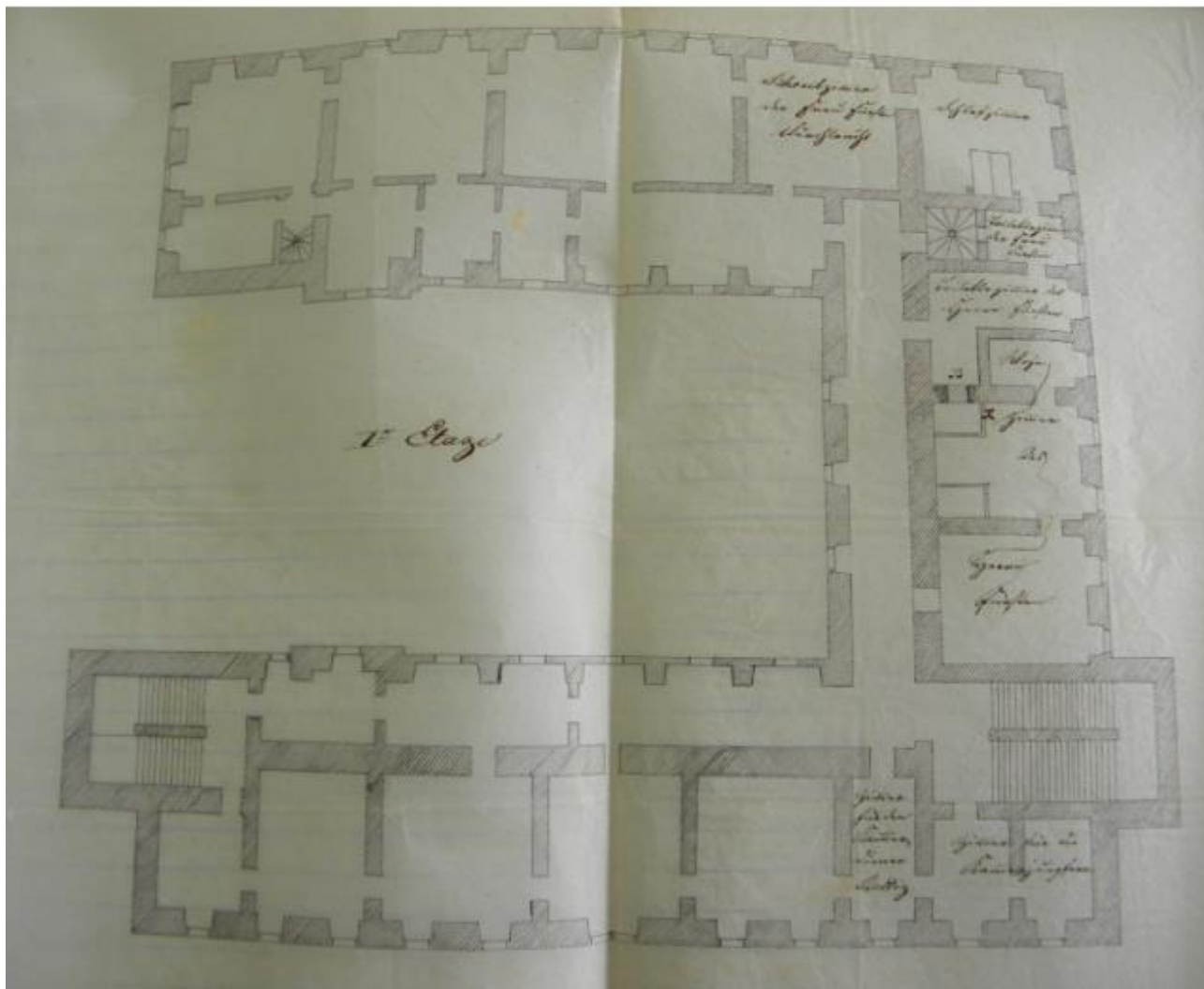
Mapa stabilního katastru a císařského otisku

Vyobrazení zámku v Chroustovicích z roku 1813 od J. Venuto.⁴³⁴

⁴³⁴ Dostupné online IN: www.hrady-zriceniny.cz/hrad_chroustovice.htm [online]. [cit. 2022-04-03].

Půdorys první patra chroustovického zámku z 30. let 19. století.⁴³⁵

⁴³⁵ Plán je uložen v SOA Zámorsk, VS Rychmburk – Chroustovice – Košumberk, oddělení Chroustovice 1625–1854, Vztah vrchnosti k panství č. 2-10 (cesty a pobyt na panství, záležitosti týkající se zámku), v č. 7 je plán chroustovického zámku, 1830–1848, inv. č. 5628, č. kart. 959.

Hrad Rychmburk

Typ stavby: hrad, rezidence, správní centrum

Místo: Předhradí

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1794-1797⁴³⁶

Novostavba: NE

Umístění: Hrad Rychmburk dnes spadá pod katastr obce Předhradí, které leží asi 4 km jihovýchodně od Skutče a celá historická zástavba obce se rozkládá na ostrohu mezi říčkami Krounkou a Lešanským potokem a na samém konci ostrohu se tyčí hrad Rychmburk.

Historie: Pravděpodobné založení hradu

Rychmburku spadá do začátku 14. století, protože v předchozím století není ještě nikde hrad zmíněn a celé pozdější rychmburské panství spadalo pod správu skutečského hradu.⁴³⁷ Zakladatelem hradu byl pravděpodobně Tas z Rychmburka, který mu dal tehdy moderní jméno Reichenburg, tedy bohatý hrad.⁴³⁸ Sídlo bylo vybudováno na skalním ostrohu, nad říčkou Krounkou a hlavní přístup do hradu je z jihozápadní strany, kde byl přímo ve skále vytesán hluboký příkop. Před polovinou 14. století, v roce 1349 byl hrad v majetku Beneše z Vartenberka⁴³⁹ a o dvanáct let později, v roce 1361 byl hrad v majetku pánů z Pardubic.⁴⁴⁰ Tehdy jej vlastnil Vilém z Pardubic, bratr arcibiskupa Arnošta, a po smrti Viléma přešel hrad do rukou jeho syna Smila Flašky z Pardubic a Rychmburka, za jehož panování mělo rychmburské panství pod svoji správou téměř 60 vesnic.⁴⁴¹ Flaškové vlastnili Rychmburk i za husitských válek, v roce 1425 byl hrad dobyt sirotky a po husitských válkách se vedly spory o

⁴³⁶ MUSIL-DAŇKOVSKÝ, Emil. *Z Chrudimska*. V Pardubicích: F. Hoblík, 1892. Str. 41.

⁴³⁷ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 427.

⁴³⁸ Tamtéž.

⁴³⁹ SEDLÁČEK, August, LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 1- Chrudimsko. Praha: Argo, 1996. ISBN 80-85794-84-5. Str.79.

⁴⁴⁰ Tamtéž, srov. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 427.

⁴⁴¹ Znamená to, že tehdy rychmburské panství patřilo k největším světským statkům v předhusitské době v českých zemích. IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 427.

vlastnictví a nakonec na počátku 16. století Rychmburk získali Valdštejnové, kteří se také pustili do pozdně gotické a následně i renesanční přestavby sídla. Dodnes jejich stavební aktivity připomíná jejich erb, který lze spatřit zazděný na nádvoří straně severního křídla. V polovině 16. století získali Rychmburk Berkové z Dubé, kteří z hradu vytvořili fideikomis, ke kterému patřilo 54 vsí. V té době došlo k dalším stavebním úpravám hradu a poté v roce 1718 získal rychmburské panství Václav Norbert Oktavián Kinský a od té doby bylo panství v rukou Kinských přes sto let, až do roku 1823, kdy jej Filip Kinský prodal knížeti Karlu Alexandrovi Thurn – Taxisovi. Za Thurn – Taxisů došlo k úpadku významu hradu a interiéry se využívaly převážně jako kanceláře a byty úředníků. Thurn – Taxisové hrad vlastnili až do roku 1945. Od roku 1952 slouží hrad jako domov důchodců, nicméně v posledních letech se hrad otevírá návštěvníkům, kteří mohou navštívit i hradní expozici.

Aktivita Filipa Kinského: Filip vlastnil rychmburské panství od roku 1763, kdy jako snoubenec Marie Augustiny Kinské měl celý majetek spravovat a měl se také se svojí sestřenicí oženit, k čemuž nakonec, z důvodu její smrti, nedošlo, nicméně Filipovi byl majetek ponechán a spravoval ho dlouhých 60 let, až do roku 1823.⁴⁴² V polovině 18. století byl rychmburský hrad v žalostném stavu a bez střech, a jeho zdivo, které tvořilo horní patro, bylo značně narušeno a hradní věži dokonce hrozilo zřícení.⁴⁴³ Za vlády Filipa Kinského byl hrad upraven pro potřeby vrchnosti a správy, střecha byla nově zastřešena a byly vybaveny kanceláře úředníků. Studna, která je ve skále v zámeckém příkopu, byla vyčištěna a stavební úpravou prošla i hlásná věž. Stavební aktivitu hraběte na konci 18. století také naznačuje nápis v kapli:

CoMes

PhILippVs KInskY De ChYnIts et TettaV

sVa eX rVIna restaVraVIt.⁴⁴⁴

Veškeré úpravy Rychmburku skončily v roce 1802, kdy byla ozdobena hradní kaple na náklady Filipa Kinského novým pozlaceným oltářem ke cti Povýšení sv. Kříže a touto výše zmíněnou

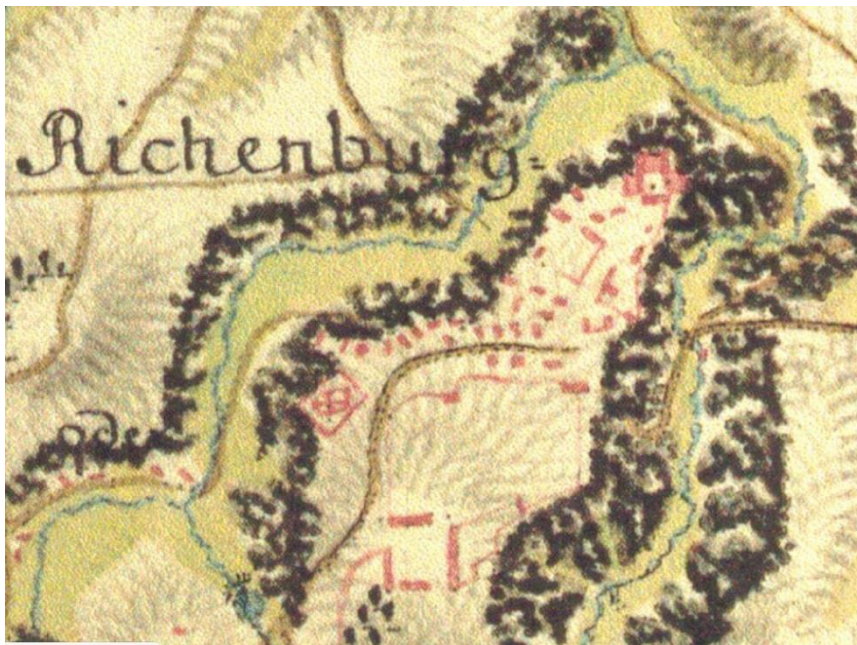
⁴⁴² SEDLÁČEK, August, LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 1- Chrudimsko. Praha: Argo, 1996. ISBN 80-85794-84-5. Str.88.; srov. též IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 429.

⁴⁴³ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 429.

⁴⁴⁴ Bývalé panství Rychmburské od kn. Aloisia Brychty. Děje panství. IN: *Památky archaeologické a místopisné*. Praha: Museum království Českého, 1855, 1. svazek, 1. díl, str. 163.

přestavbou získal rychmburský hrad v podstatě dnešní podobu.⁴⁴⁵ Upraveno bylo také blízké okolí hradu, na hospodářský dvůr v Předhradí navazovala již od přelomu 18. a 19. století tzv. Panská zahrada zbudována po roce 1800. Přímo v zahradě byly umístěny skleníky a také dřevěné rokokové letní divadlo a v západním koutě zahrady můžeme dodnes spatřit monopteros s bustou Filipa Kinského, významného majitele panství v 18. století.⁴⁴⁶

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

⁴⁴⁵ Bývalé panství Rychmburské od kn. Aloisia Brychty. Děje panství. IN: *Památky archaeologické a místopisné*. Praha: Museum království Českého, 1855, 1. svazek, 1. díl, str. 163.; srov. ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 429.

⁴⁴⁶ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 186.

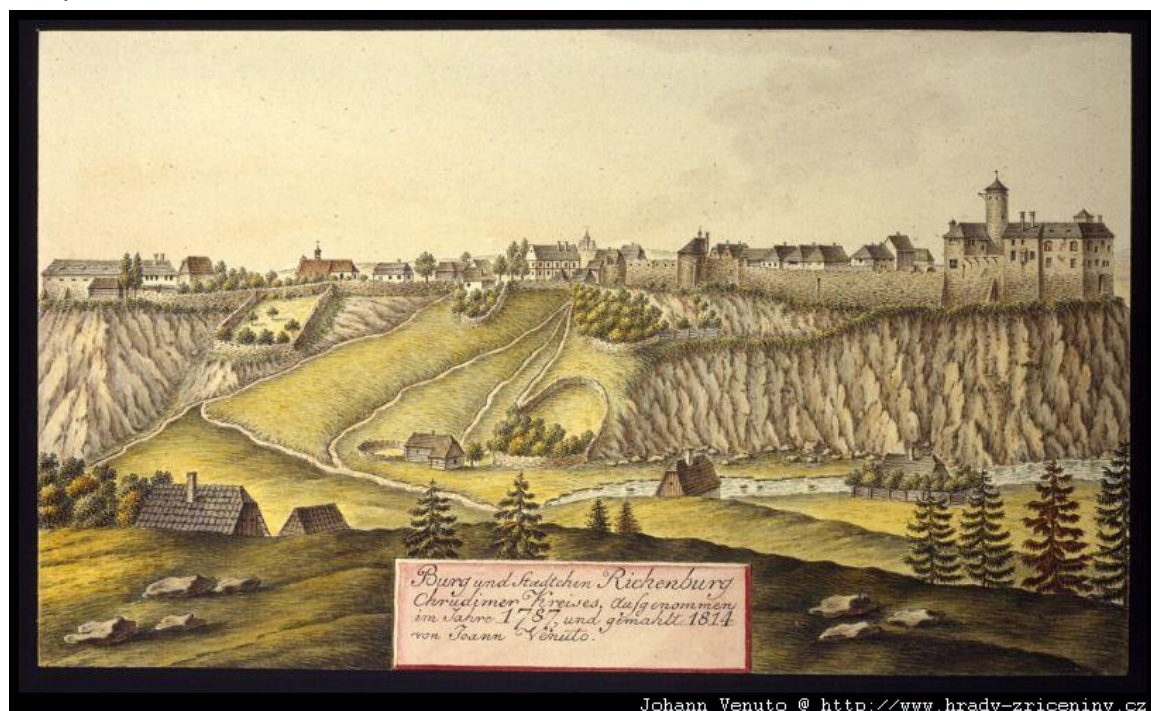
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Vyobrazení hradu Rychmburku z roku 1814 od J. Venuto⁴⁴⁷

Johann Venuto @ <http://www.hrady-zriceniny.cz>

⁴⁴⁷ Stav objektu pár let před prodejem hrabětem Kinským v roce 1823. Dostupné online IN: www.hrady-zriceniny.cz/s_rychmburk.htm [online]. [cit. 2022-04-04].

B. LOVECKÉ ZÁMEČKY

Lovecký zámek Karlštejn

Typ stavby:	lovecký zámek
Místo:	Svratouch – Karlštejn
Panství:	rychmburské
Doba stavebního zásahu:	?1770-1775; 1776-1787?
Novostavba:	ANO

Umístění: Lovecký zámek Karlštejn se nachází ve stejnojmenné osadě, která je nyní součástí obce Svratouch. Karlštejn leží asi 2 km severovýchodně od města Svratky. Samotný objekt zámku se rozprostírá v centrální části Karlštejna a dodnes k zámku vede modrá a červená turistická trasa. Jádrem zámku tvoří patrová obdélná budova, ke které jsou po stranách přistavěny menší, přízemní obytné objekty.

Před samotnou obytnou stavbou se rozprostírá čestný dvůr ve tvaru obdélníku, který uzavírají přízemní objekty, které kdysi sloužily jako hospodářské zázemí objektu.

Historie: Zámek byl vystavěn hrabětem Filipem Kinským, mezi lety 1770-1775, jako lovecký zámek na místě dřívější kaple sv. Jiljí⁴⁴⁸, která zde stála pravděpodobně již od roku 1708, kdy ji založila tehdejší majitelka rychmburského panství Františka Rozálie Beatrix Berková z Dubé.⁴⁴⁹ V roce 1718 koupil rychmburské panství Václav Norbert Oktavián Kinský a okolní pozemky u kaple postupně přešly do rukou Filipa Kinského, který stavbu nového loveckého zámku zadal v sedmdesátých letech 18. století.⁴⁵⁰ Je možné, že obyvatelný byl až

⁴⁴⁸ **Svatý Jiljí** patří mezi Čtrnáct svatých pomocníků, je patronem Korutan, také lesů a myslivců. IN: KRATOCHVÍL, Josef V. *Sv. Jiljí a jeho klášterní a farní chrám na Starém městě v Praze*. Praha: Konvent dominikánů, 1926. Str. 6. Dostupné online IN: <http://www.digitalniknihovna.cz/mlp/view/uuid:68995350-7B28-11DD-9081-000D606F5DC6?page=uuid:ad52ce10-7b53-11dd-85da-000d606f5dc6> [online]. [cit. 2021-08-28].

⁴⁴⁹ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 192.

⁴⁵⁰ V pramenech jsou značné rozdíly v dataci začátku stavby zámku, objevuje se nejčastěji rok **1770** a **1776**; u prvního zmiňovaného data se uvádí nejčastěji rok **1775** jako rok, kdy byla stavba dokončena. Dostupné IN: CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX.*

v roce 1787, kdy byla založena i nedaleká obora.⁴⁵¹ Jméno zámku může mít více odůvodnění a objevuje se více variant a vysvětlení, proč hrabě nechal zámek pojmenovat stejně, jako kdysi sídlo korunovačních klenotů západně od Prahy. Dle jedné z verzí má název sídla původ v přeneseném pojmenování z nedalekého Zkamenělého zámku, kdysi zvaného Starý Karlštejn, jehož skalisko bývalo označováno Kahlstein – holý kámen.⁴⁵² Jiná verze zase odkazuje na lásku hraběte Kinského k historii, z čehož také vznikl i název – zámek pojmenoval po slavném českém hradu ve středních Čechách.⁴⁵³

V roce 1823 prodal Filip Kinský rychmburské panství knížeti Karlu Alexandru Thurn – Taxisovi a Karlštejn tak získal nového majitele, který jej nechal o dva roky později přeměnit na myslivnu a potřebám lesní správy sloužil zámek až do konce 40. let 20. století, za minulého režimu byl zámek využíván více majiteli a na prahu nového tisíciletí, v letech 2014-2020 proběhla renovace celého objektu a dnes je zámek zpřístupněn veřejnosti a je využíván jako restaurace či hotel.⁴⁵⁴ V roce 2020 byla zámecká kaple znovu vysvěcena královéhradeckým biskupem Janem Vokálem.⁴⁵⁵

Z hlediska dispozičního se jedná o jednopatrovou budovu obdélného půdorysu se dvěma kratšími bočními křídly, které směřují k česnému dvoru, který je ohraničen hospodářským zázeminím v podobě přízemních objektů ve tvaru L na severní straně dispozice. Hlavní vjezd do dvora je přímo na severní straně a boční vjezdy se nalézají na východní i západní straně zástavby. Hlavní obytná část se nachází na jižní straně a jedná se o jednopatrovou budovu, ke které náleží na obou stranách nižší křídla. Ve východním křídle je k obytné části připojena kaple sv. Jiljí a opačná, západní část, sloužila k provozu a byla zde připojena zámecká kuchyně.⁴⁵⁶ Zpočátku se objekt využíval při podzimních loveckých kratochvích, v prvním

století. 11, *Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 132.; Sedláček zase zmiňuje rok výstavby zámku – 1776. IN: SEDLÁČEK, August, LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 1- Chrudimsko. Praha: Argo, 1996. ISBN 80-85794-84-5. Str. 88.; Tomáš Šimek zase uvádí, že Filip Kinský začal s výstavbou loveckého zámku až v roce 1776 a výstavba měla trvat přes deset let! Až v roce 1787 měl na zámku pobývat Filip a v téže době vznikla i obora. Dostupné IN: ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 192.

⁴⁵¹ PEŠEK, Ondřej. Lovecký zámek Karlštejn. IN: *Hláska. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka*. Ročník XXXII., č. 2, 2021. Str. 28.

⁴⁵² Dostupné online IN: <https://www.zamek-karlstejn.cz/o-zamku/> [online]. [cit. 2021-08-28].

⁴⁵³ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 192.

⁴⁵⁴ Více informací o poskytovaných službách IN: <https://www.zamek-karlstejn.cz> [online]. [cit. 2021-08-28].

⁴⁵⁵ PEŠEK, Ondřej. Lovecký zámek Karlštejn. IN: *Hláska. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka*. Ročník XXXII., č. 2, 2021. Str. 28.

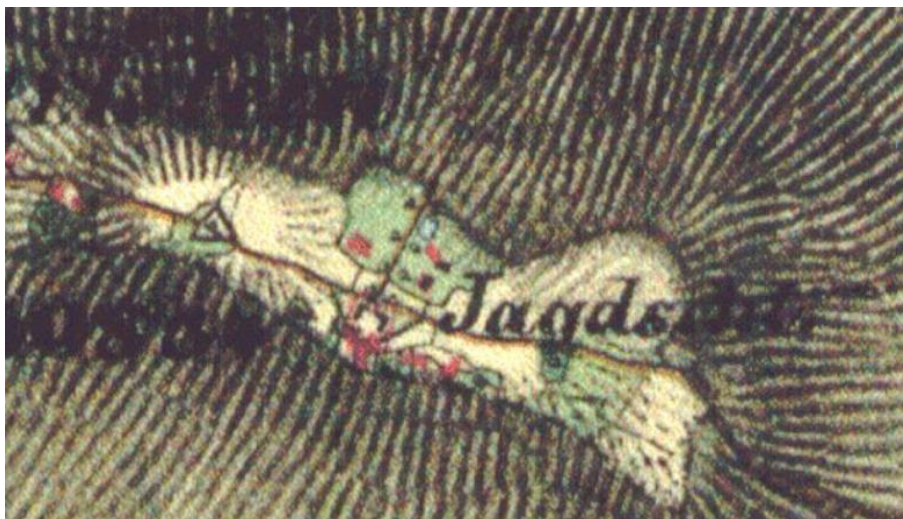
⁴⁵⁶ CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. 11, Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 132.

patře byla hodovní síň a v přízemí byly obytné místnosti.⁴⁵⁷ Hlavní vstup do obytné části zástavby se nachází na střední ose a nad ním se vypíná nevelký balkon.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

⁴⁵⁷ PEŠEK, Ondřej. Lovecký zámek Karlštejn. IN: *Hláška. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka*. Ročník XXXII., č. 2, 2021. Str. 28.

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru a císařského otisku

Nejstarší známé
vyobrazení
Karlštejna⁴⁵⁸

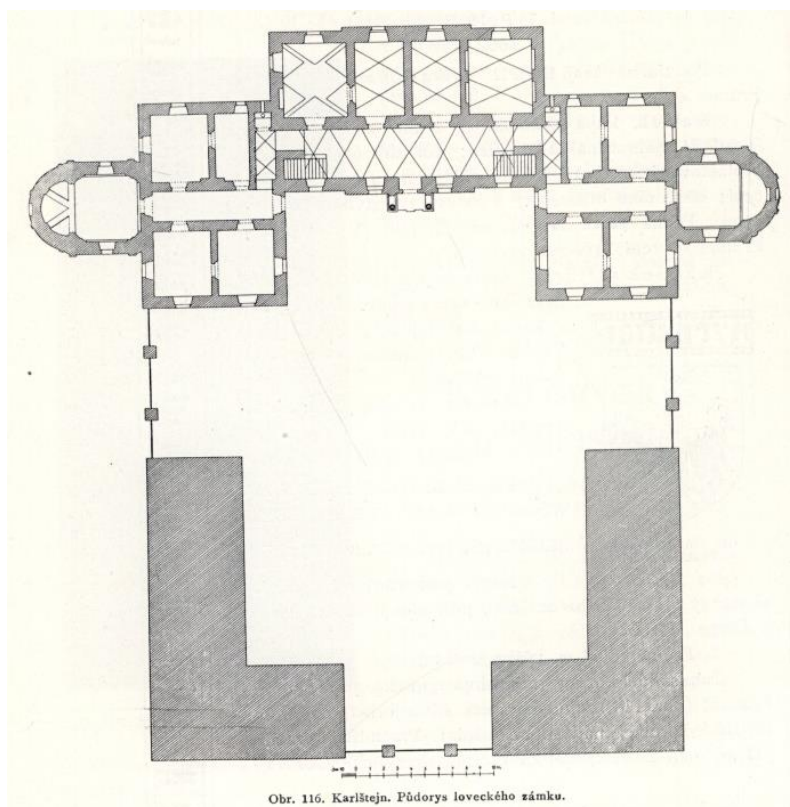
⁴⁵⁸ Fotografie nalezena na stránkách města Svatky. Online dostupné IN: www.svatka.cz/town-history/ [online]. [cit. 2022-04-04].

Jagdschloss Karlstein von der Ostseite – Lovecký zámek Karlstein z východní strany.

Fotografie neznámé
datace, nejpozději však r.
1907⁴⁵⁹

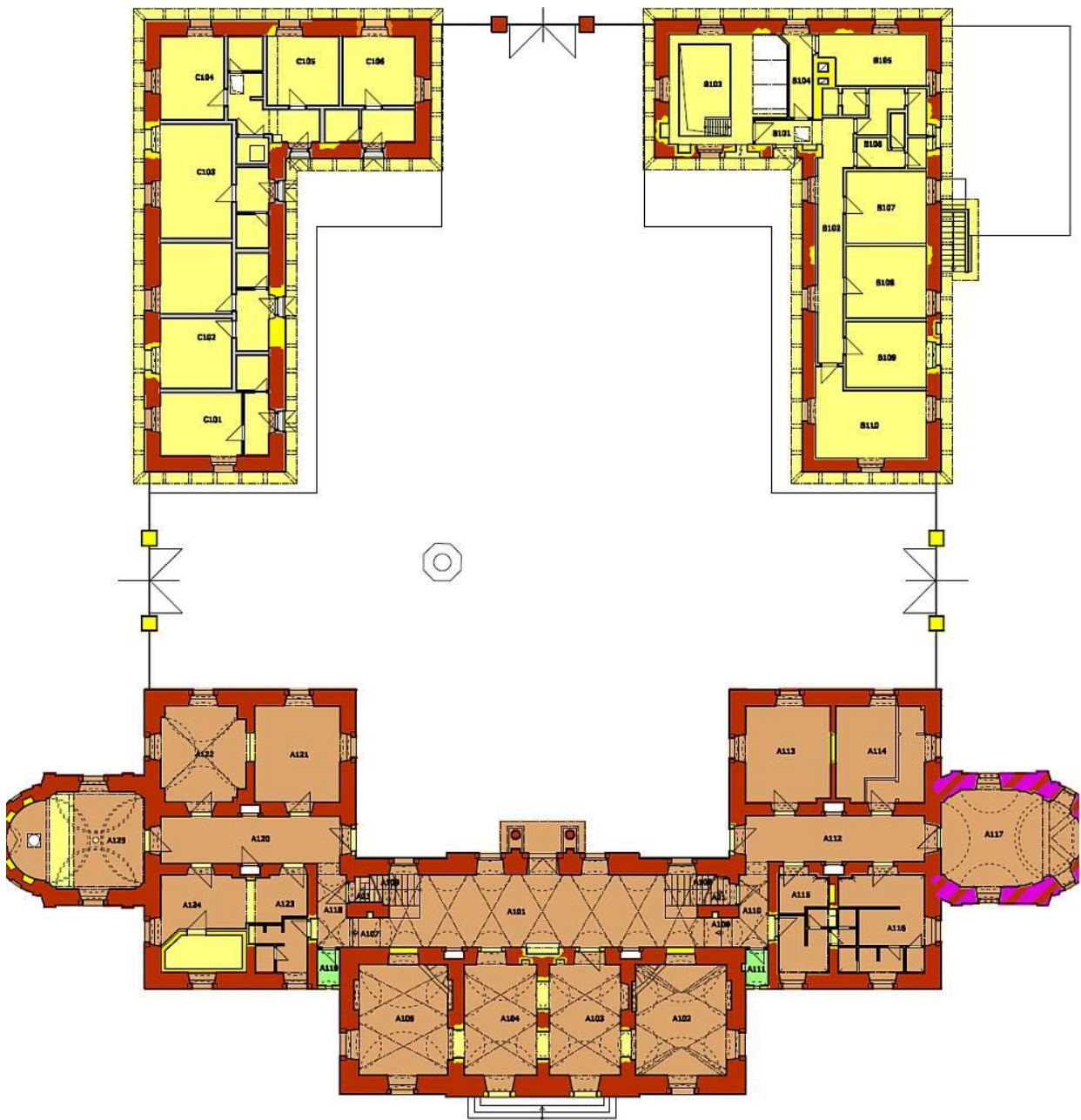
Plánek loveckého zámku Karlštejn (CHYTIL,
Karel: *Soupis památek historických a uměleckých
v Království Českém od pravěku do počátku XIX.
století. XI. Politický okres chrudimský, Praha,
1900, str. 132).*

⁴⁵⁹ Dostupné online IN: <https://pastvu.com/p/1271154> [online]. [cit. 2022-04-04].

Jedno z nejstarších vyobrazení zámku Karlštejn ze sbírky Městského muzea ve Svatce (Mudroch, M.: *Svratecko na starých pohlednicích, Žďár nad Sázavou 2017, str. 10*).

SHP proveden Ing. arch. Janem Peřtou.

Lovecký zámek Neulust (též Theresienlust)

Typ stavby: lovecký zámek

Místo: Uhersko

Panství: chroustovické

Doba stavebního zásahu: 1779-1782?

Novostavba: ANO

Umístění: Pozůstatky o samotě stojícího loveckého zámku Neulust se nacházejí asi 11 km severozápadně od Vysokého Mýta, nedaleko silnice, která spojuje vesnice Uhersko a Trusnov, dnes území katastrálně spadá pod obec Uhersko a blízko zříceniny je PR Bažantnice. Zámek měl půdorys osmiúhelníku a byla to patrová budova se čtyřmi přízemními křídly.

Historie: Lovecký zámek Neulust nechal vystavět hrabě Filip Kinský, pravděpodobně na konci 70. nebo na počátku 80. let 18. století. První pramen dokládající existenci zámku je topografická mapa prvního vojenského mapování, která byla rektifikována v letech 1780–1783. Na zmíněné mapě je zakreslen obvod parku a uprostřed stavba s názvem *Theresia Schloss*, to znamená, že výstavba zámku proběhla již před rokem 1783. Filip tuto malebnou rokokovou stavbu postavil pro svoji sestru Marii Terezii Kinskou, která v té době byla již vdovou a často u bratra na panství pobývala, aby zahнала smutek nad smrtí svého milovaného manžela Ondřeje Poniatowského, bratra posledního polského krále Stanislava. Celý zámek měl být postaven dle návrhů samotné Marie Terezie, po níž byl také pojmenován – *Theresienlust* a postupem doby se vžil nový název – *Neulust*. Zámek byla patrová budova, měla půdorys osmiúhelníku se čtyřmi bočními křídly a k jihovýchodní straně centrální části bylo připojeno venkovní schodiště. Ke stavbě byl rovněž přilehlý francouzský park a celý objekt sloužil jako místo k pořádání honů a také okázalých hostin. Když v roce 1823 přešlo chroustovické panství do rukou Thurn – Taxisů, začal zámek pustnout a ještě v 19. století byla zbořena tři boční křídla a v roce 1906 byl zbořen zbytek stavby.⁴⁶⁰ Dodnes lze na místě spatřit zbytky zdiva a základů.

⁴⁶⁰ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 323.

Z hlediska dispozičního to bylo nevelké lovecké sídlo, v centrální části byl v přízemí dolní sál, kolem kterého byly situované 4 přízemní místnosti (3 pokoje a jedna kuchyně). V jihovýchodní části stavby procházelo venkovní schodiště, které spojovalo přízemí budovy s prvním patrem, ve kterém byl pravděpodobně umístěn horní sál a tato centrální část byla jedinou patrovou konstrukcí. Horní sál měl 7 oken a vchod na balkon, na který navazovalo již zmíněné točité schodiště a k zámečku a parku přiléhal i dům zahradníka, který se nacházel na jižní straně zástavby.⁴⁶¹ Celá stavba měla stanovou mansardovou střechu krytou šindelem.⁴⁶² V těsné blízkosti zámečku navazovala na celý areál bažantnice, která měla nepravidelný půdorys a směřovala jihovýchodním směrem k obci Opočno.

*Fotografie loveckého zámečku neznámé datace
– dle uvedení rok 1910, který je třeba brát s rezervou⁴⁶³*

Rekonstrukce modelu zámečku Neulust⁴⁶⁴

Obr. 13 Rekonstrukční model Neulustu. (autor Kořistka 2018)

⁴⁶¹ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 222.

⁴⁶² Tamtéž.

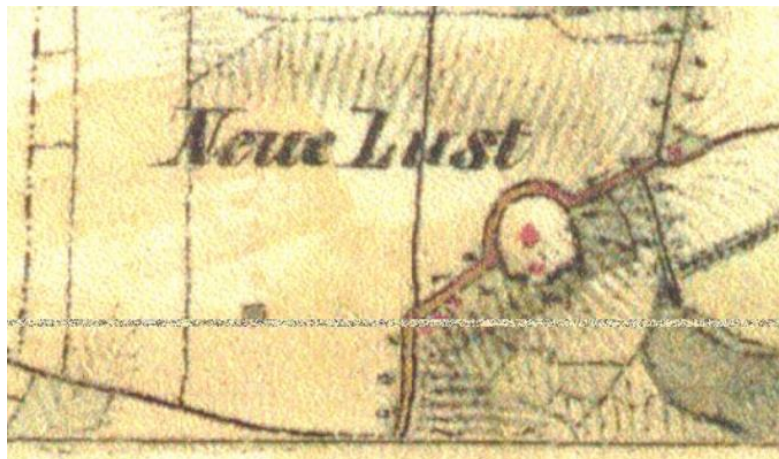
⁴⁶³ Dostupné online IN: www.fotohistorie.cz/Pardubicky/Pardubice/Uhersko/Neulust/Default.aspx [online]. [cit. 2022-04-05].

⁴⁶⁴ Historická kulturní krajina Chroustovice. IN: SALAŠOVÁ, Alena (a kol.). *Identifikace kulturně historických hodnot jednotky historické kulturní krajiny: Historická kulturní krajina Chroustovice*. Specializovaná mapa s odborným obsahem, 2018. Str. 19; Práce a výsledek projektu je k dispozici na stránkách, které spravuje Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity v Brně ve spolupráci s dalšími pracovišti. Články, tedy i studie o kulturní krajině Chroustovicka, jsou dostupné online IN: www.hikk-naki.cz/clanky/publikace-a-vystupy/ [online]. [cit. 2022-04-05].

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru a císařského otisku

Lovecký zámek Čachnov

Typ stavby: lovecký zámek, hájovna

Místo: Krouna – Čachnov

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1770

Novostavba: ANO

Umístění: Osada Čachnov je dnes součástí obce Krouna a leží asi 12 km východně od Hlinska a 4 km severovýchodně od Svatky. Samotný zámek stál přímo v centru celé osady, kolem něj byly v době výstavby zámku přistavěny i další obytné stavby. Bývalý zámek je jednopatrová obdélníková budova.

Historie: Ves Čachnov vznikla až v 18. století a pravděpodobně před rokem 1770 zde mohl hrabě Filip Kinský založit malý lovecký objekt s oborou a se střílnicí.⁴⁶⁵ Objekt sloužil jako místo shromažďování a hodování vybrané společnosti hraběte a jeho přátel, kteří zde byli na občasném lovu a již o několik let později ztratil zámek svoji důležitost, protože se hrabě Kinský rozhodl postavit novější lovecký zámek Karlštejn, asi 3 km jižně od Čachnova. Další majitel po Kinském, kníže Karel Alexandr Thurn – Taxis o objekt zcela ztratil zájem a v roce 1827 byla zrušena střílnice i obora a celý zámek byl přeorientován na hájovnu, která tehdy byla jednopatrová se sedlovou střechou.⁴⁶⁶ Dnes, i když je objekt pravděpodobně do jisté míry využíván, bohužel již chátrá a je jisté, že v dohledné budoucnosti bude nutné udělat konkrétní kroky pro to, aby tato téměř 300 let stará stavba byla v dochovaném stavu.

V interiéru zámku byl sál a pokoje pro pobyt majitele a jeho významných hostů. V současné době tvoří celý areál pouze jedna zděná budova, která je zároveň i největší v Čachnově a na její osu je napojena i cesta, která vede k nedalekému Karlštejnu. Z hlediska dispozičního nelze jednoznačně říct, jak přesně vypadala stavba v 18. století, objevují se totiž na mapách z 18. století v podobě uzavřeného čtvercového dvora – mohlo se však pouze jednat o zjednodušený

⁴⁶⁵ ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989. Str. 65.

⁴⁶⁶ Tamtéž.

nákres celého areálu. Stavba je provedena z masivního zdiva a zčásti se využívala jako hospodářské stavení – byly zde i stáje, komory a chlévy, v horních patrech byly prostory využívané jako skladovací prostory. Jižní ohradní zeď je zčásti odbourána a na severní straně je zazděn průchod. Dle dochovaných pramenů je možné, že na jižní straně byla jedna či více budov, které byly součástí ohrazeného areálu a byly pravděpodobně dřevěné konstrukce. Hlavní budova má dodnes na svých štítech zachované členění lizénami, které dělí fasádu na vertikální pole.⁴⁶⁷

Z přiložených mapových podkladů lze vysledovat proměnu zástavby, první plán, který znázorňuje okolí zámečku pochází z roku 1731 od Františka X. Preitsche a místo dnešního Čachnova je na plánu pouze loukou.⁴⁶⁸ Na prvním vojenském mapování vzniklém v 60. letech 18. století je hájenka zobrazena jako čtvercový útvar, což je pravděpodobně pouze zjednodušený nákres.⁴⁶⁹ Důležitým pramenem je mapa od Antona Gründla z roku 1804, která znázorňuje dominikální vsi Čachnov, Rudu a Pec, a ačkoliv je to mapa neorientovaná, lze velice snadno dohledat nejen místo ale i podobu čachnovské hájenky, kterou na počátku 19. století tvořily tři objekty, které byly součástí čtvercového areálu.⁴⁷⁰ Na severní straně areálu je na mapě patrná dlouhá budova s podélnou orientací a na protější, tedy jižní straně parcely, je znázorněna kratší budova, ke které je na východní i západní straně připojena ohrazená pravidelná zahrada. K zámečku vedla cesta se stromořadím, které se ve dvoře obepínajícím třemi výše zmíněnými objekty zalamovalo a dále pokračovalo až k cestě do Rychnova. Na mapě Indikační skici jsou už jen dva objekty, z toho jeden je zděné a druhý spálené konstrukce, třetí objekt, který stával na severní straně, zcela zmizel a cesta lemovaná stromořadím již neprochází samotným areálem bývalého zámečku, ale je vedena okolo zástavby severní stranou. V blízkosti Čachnova byly založeny dvě obory, starší (Krounská) byla zrušena pravděpodobně v roce 1805 a mladší (Karlštejsko – čachnovská) byla zrušena po prodeji panství Filipem Kinským v roce 1823.⁴⁷¹

⁴⁶⁷ Podrobněji se této stavbě věnuje příspěvek v periodiku DESTA.

NOVOTNÁ, Dana. Zámeček nebo hájovna? IN: *Dějiny staveb: Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2019*. Plzeň, 2019. Str. 95-105.

⁴⁶⁸ Nicméně už zde se objevuje název: Tchachnower Weg. IN: NOVOTNÁ, Dana. Zámeček nebo hájovna? IN: *Dějiny staveb: Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2019*. Plzeň, 2019. Str. 95.

⁴⁶⁹ Stavbu areálu zámečku lze tedy datovat mezi léta 1731-1764/68.

⁴⁷⁰ Mapa dominikálních vsí Čachnov, Ruda a Pec. IN: Virtuální mapová sbírka Chartae-Antiquae.cz [online]. Zdiby: Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v.v.i.. Dostupné z: <http://chartae-antiquae.cz/cs/maps/19014> [2019-07-17] originál v Státní oblastní archiv (SOA) Zámrsrk, VS Rychmburk.

⁴⁷¹ V oboře se chovali bažanti, vysoká a černá zvěř.

V archivu se dochoval účet z roku 1770, který odkazoval na probíhající úpravy bytů a na tento účet někdo patrně o mnoho let později připsal, že se jedná o přestavbu zámečku, nicméně tento termín se v účtu vůbec nevyskytuje a v tomto případě se jedná pouze o byty pro vrchního hajného a pro hraběte. Stavební práce byly spíše menšího rozsahu a byly prováděné krátce před stavbou nedalekého loveckého zámečku Karlštejna, z čehož vyplívá, jak se ostatně domnívá i Dana Novotná ve svém příspěvku k Dějinám staveb⁴⁷², že pokoje pro hraběte nemusely být nutně upravené či realizované podle plánovaného rozsahu a Karlštejn zcela jistě nabízel pohodlnější ubytování a zázemí.⁴⁷³ Po vzniku Karlštejna byli na Čachnově ubytováni zaměstnanci lesního úřadu; vrchní hajný měl k sobě dva pomocníky, a všichni bydleli v panském bytě v Čachnově, kde bydleli další tři zaměstnanci, znamená to tedy, že v panských bytech (tj. čachnovský zámeček) bydlelo na konci 18. století celkem 6 zaměstnanců.⁴⁷⁴ Z roku 1847 se nám dochoval plán objektu, který prozrazuje, že v podkroví byly pravděpodobně skladovací prostory (jsou zde dvě patra menších oken) a v přízemí byly zřejmě byty pro zaměstnance. Dana Novotná se na základě archivní rešerše a průzkumu map pokusila zodpovědět na otázku Kdy byl objekt postaven?⁴⁷⁵ Autorka příspěvku zpochybňuje fakt, že objekt byl vůbec zámečkem, a dokonce i nepodporuje informaci, že by objekt mohl postavit či přestavět hrabě Filip Kinský. Z archivních pramenů je jisté, že zde určité stavební práce v roce 1770 být mohly, tudíž s osobností hraběte Kinského svým způsobem souvisejí a proto jsou zde ve výčtu katalogových staveb.

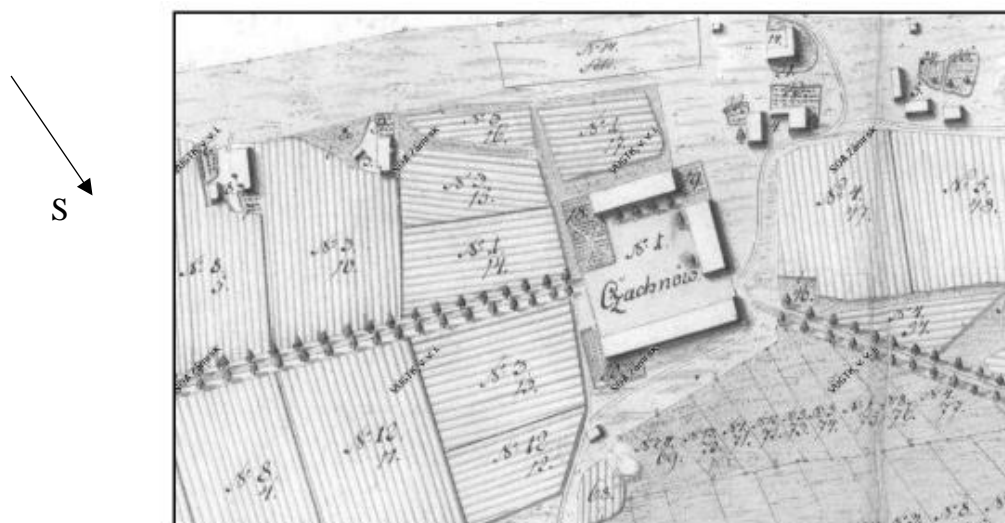
⁴⁷² NOVOTNÁ, Dana. Zámeček nebo hájovna? IN: *Dějiny staveb: Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2019*. Plzeň, 2019. Str. 102.

⁴⁷³ Pokud vezmeme v úvahu, že Karlštejn byl dostavěn do konce 70. let 18. století, pak čachnovská zámeček či hájovna poskytovala hraběti služby nanejvýš 8-10 let.

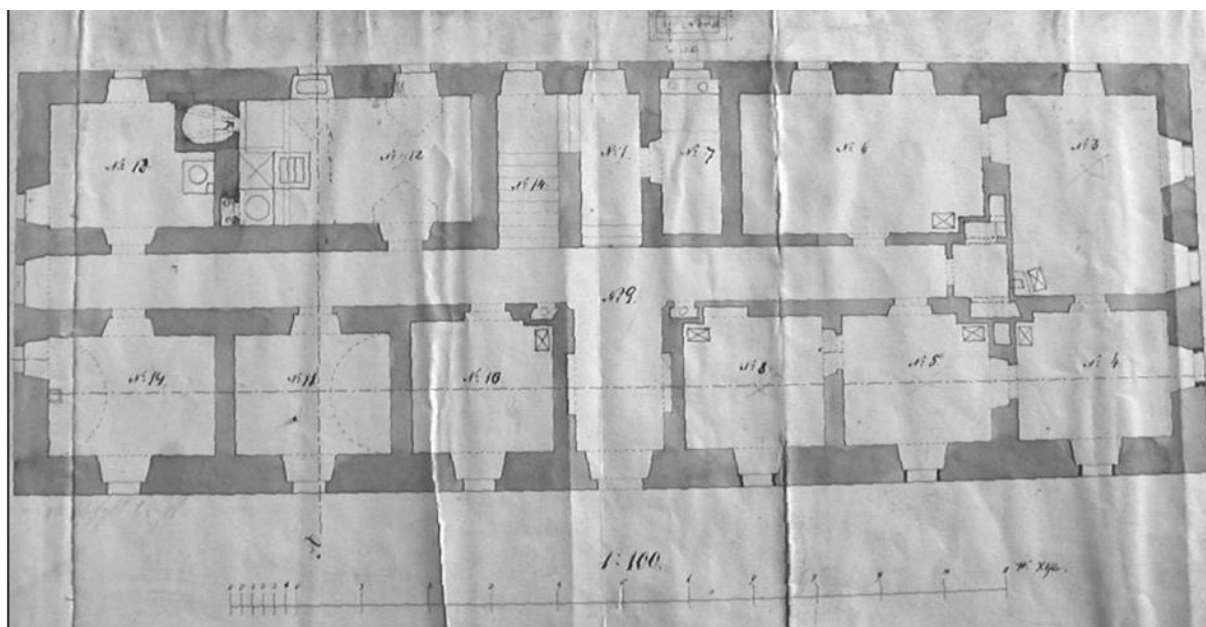
⁴⁷⁴ NOVOTNÁ, Dana. Zámeček nebo hájovna? IN: *Dějiny staveb: Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2019*. Plzeň, 2019. Str. 102.

⁴⁷⁵ „...šlo o hájovnu přestavěnou z hospodářského dvora vybudovaného někdy mezi r. 1731–1755, který sloužil, snad již od založení, výhradně pro potřeby dvou obor, na jejichž rozhraní se nacházel, tedy jako skladovací prostor pro zásoby, jeden z opěrných bodů pro lovce, ubytování pro personál lesního úřadu, měl střelnici a nedalekou školkou.“

Areál záměčku Čachnov na mapě z roku 1804⁴⁷⁶

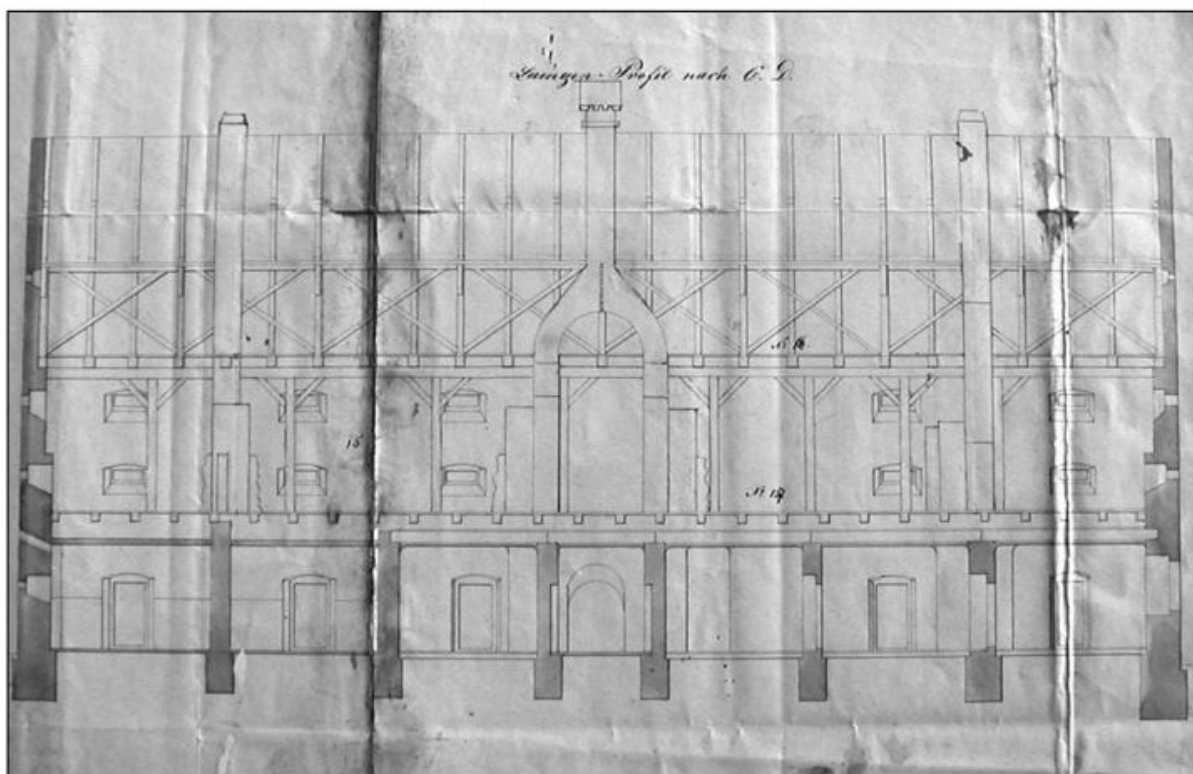
Půdorys přízemí a podélný řez objektem z roku 1847⁴⁷⁷

Obr. 6: Čachnov (okr. Chrudim). Nestarší zobrazení přízemí na plánu z roku 1847, SOA Zámorsk, VS Rychmburk, mapa č. 582.

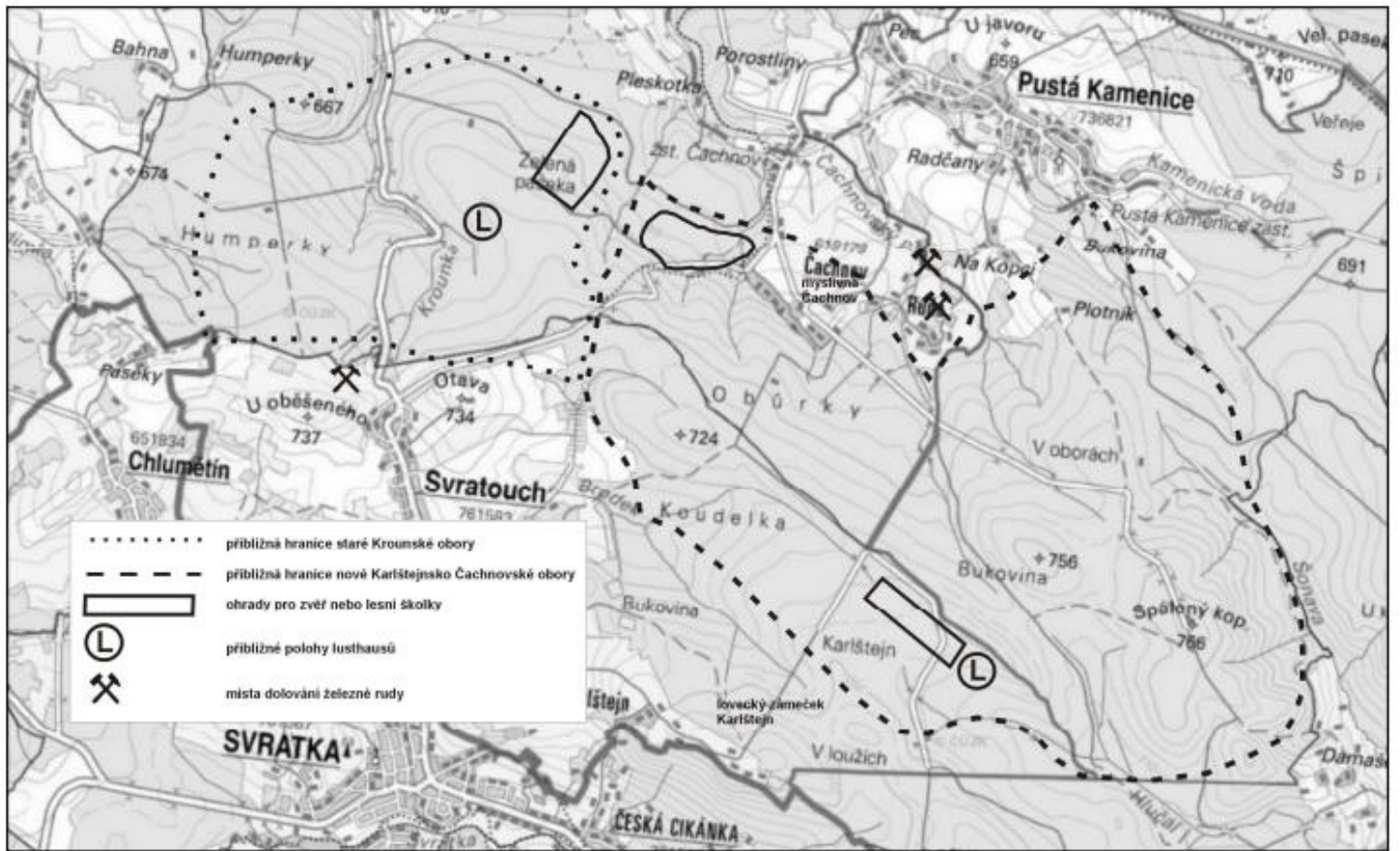
⁴⁷⁶ Mapa dominikálních vsí Čachnov, Ruda a Pec. Dostupné online IN: <http://chartae-antiquae.cz/cs/maps/19014> [2022-04-06]; originál uložen IN: VS Rychmurk, Státní oblastní archiv (SOA) Zámorsk.

⁴⁷⁷ NOVOTNÁ, Dana. Záměček nebo hájovna? IN: *Dějiny staveb: Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2019*. Plzeň, 2019. Str. 100.

Obr. 7: Čáchnov (okr. Chrudim). Podélný řez stavbou na plánu z roku 1847, který zachycuje horní podlaží jako sýpkové.

Čachnov a okolí⁴⁷⁸

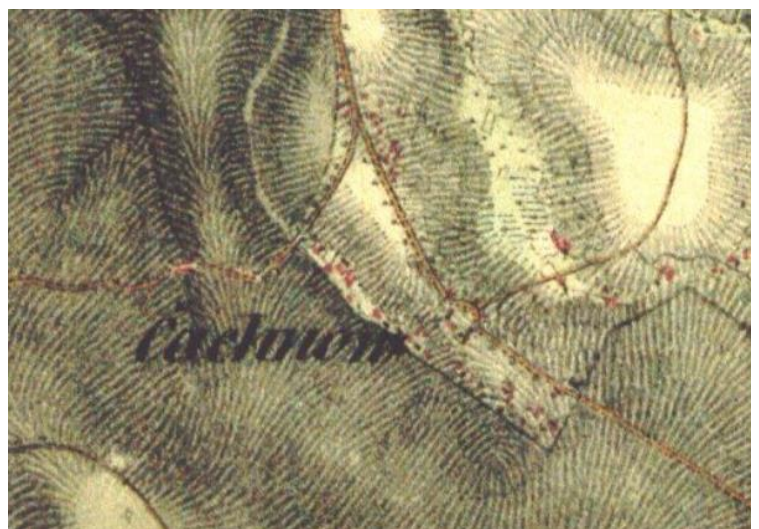

Obr. 15: Přibližný rozsah obor v okolí Čachnova, plánec D. Novotná, P. Mikota, podklad ČÚZK, Geoportál

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

⁴⁷⁸ NOVOTNÁ, Dana. Zámeček nebo hájovna? IN: *Dějiny staveb: Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2019*. Plzeň, 2019. Str. 104.

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

C. KATOLICKÉ STAVBY

Kostel sv. Michaela archanděla v Krouně

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Krouna

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1770-1773

Novostavba: ANO

Umístění: Kostel sv. Michaela se nachází v obci Krouna, asi 10 km východně od Hlinska, a jedná se o jednodlnou orientovanou stavbu, která se rozprostírá v severní části zástavby obce, napravo od hlavní komunikace procházející obcí směrem od Svatky do Předhradí. Kostel stojí na návrší a s přilehlým hřbitovem, márnicí a farou tvoří historické jádro celé obce.

Historie: Kostel se připomíná jako farní už v roce 1350 a tehdy spadal pod litomyšlské biskupství⁴⁷⁹, farnost však v 17. století zanikla a kostel byl nově přifařen ke Skutči a později ještě k Hlinsku.⁴⁸⁰ V roce 1737 byla krounská farnost obnovena⁴⁸¹ a během 18. století byl starý gotický kostel, s výjimkou věže, stržen a v 70. letech 18. století na stejném místě postaven kostel nový, barokní, a to na náklady hraběte Filipa Kinského.⁴⁸² Z původní konstrukce kostela se

⁴⁷⁹ ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie. *Středověké osídlení na Hlinecku*. Diplomová práce, Hradec Králové, 2016. Vedoucí práce Mgr. Pavel Drnovský. Str. 24.

⁴⁸⁰ Po roce 1623 se kostel uvádí již jako filiální do Skutče a v roce 1677 pak k Hlinsku. Dostupné IN: WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 70.

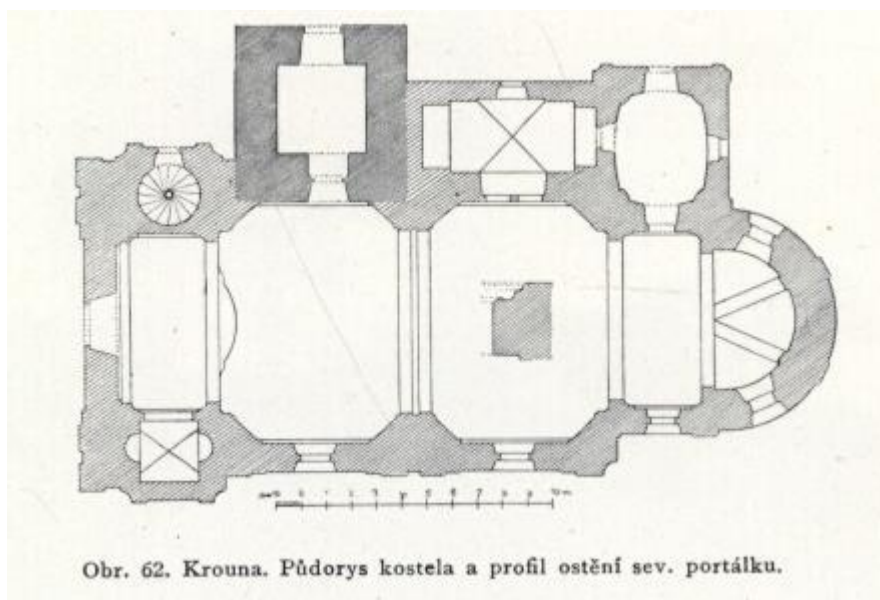
⁴⁸¹ Fara v Krouně byla obnovena v roce 1737 s přispěním hraběte Štěpána Viléma Kinského. Dostupné IN: WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 71.; srov. NEKVINDOVÁ, Marcela. *Krouna: 1349-2009*. 2., rozš. vyd. Krouna: Obecní úřad Krouna, 2009.

⁴⁸² Náklady tehdy činily 8 707 zlatých, stavba probíhala v letech 1770-73. Dostupné IN: WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 70.

dochovala věž ze 14. století, která byla v roce 1844 zvýšena o pět metrů.⁴⁸³ V letech 1975 - 1977 byla provedena generální oprava celého kostela.

Z hlediska dispozice se jedná o jednolodní orientovaný kostel se sakristií na severní straně, ke které přiléhá oratoř. Oratoř je propojena s hlavní lodí kostela dvěma sdruženými okny a kněžiště kostela je půlkruhově zakončeno. Stěny objektu jsou členěny pilastry a hlavní loď je tvořena několika částmi – část kruchtová se nachází na západní straně lodi a dvě klenební pole společně tvoří centrální část. K prvnímu poli klenební je připojena na severní straně dominanta kostela – masivní věž čtvercového půdorysu. Prostor mezi věží a sakristií tvoří již výše zmíněná oratoř připojena ke druhému klenebnímu poli. Průčelí kostela je na nárožích tvořeno dvěma pilastry, nad kterými je profilovaná římsa. Celé průčelí je ukončeno obdélným barokním štítem, v jehož středu se nachází oválné okno a po stranách jsou umístěny voluty.

Půdorys kostela sv. Michaela v Krouně⁴⁸⁴

Obr. 62. Krouně. Půdorys kostela a profil ostění sev. portálu.

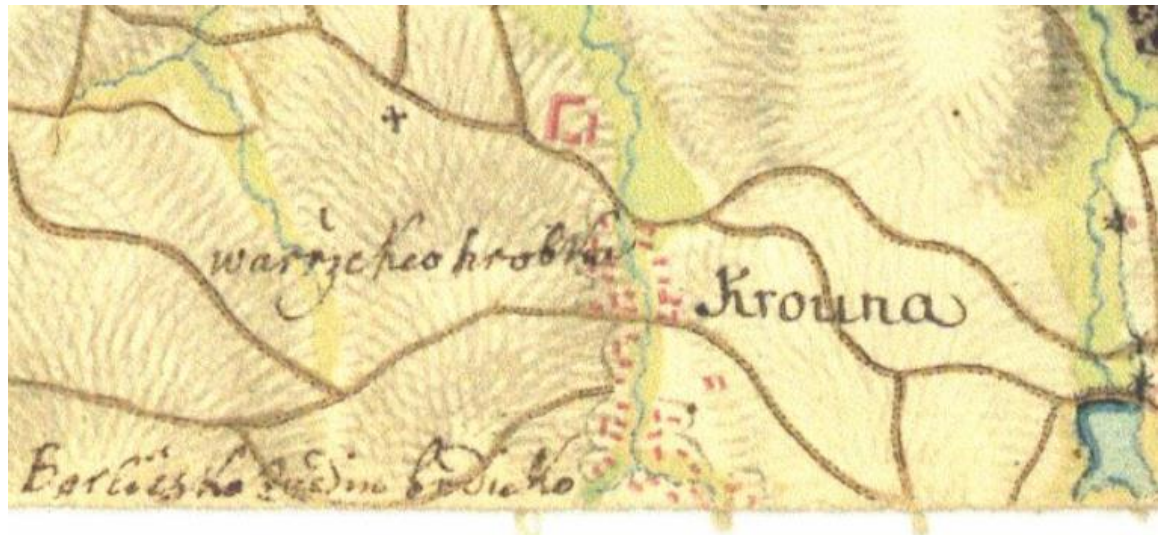
⁴⁸³ ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie. *Středověké osídlení na Hlinceku*. Diplomová práce, Hradec Králové, 2016. Vedoucí práce Mgr. Pavel Drnovský. Str. 12. Srov. WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 70

⁴⁸⁴ Obrázek převzat z: WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 70.

Průčelí Krounského kostela sv. Michaela

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel sv. Anny v Pusté Kamenici

Typ stavby:	katolický kostel
Místo:	Pustá Kamenice
Panství:	rychmburské
Doba stavebního zásahu:	1763
Novostavba:	NE

Umístění: Barokní kostel sv. Anny v Pusté Kamenici se nachází na jihovýchodní straně intravilánu obce, která je asi 6 km severovýchodně od Svatky, nedaleko hlavní silnice vedoucí z Hlinska do Poličky. Kostel s přilehlým hřbitovem se nachází na mírném návrší východní strany obce a jde o ojedinělou ukázkou pronikání vysoké architektury do venkovského prostředí. Kostel je orientovaná dvoulodní stavba, nad středem lodi se nachází zvonička se stanovou střešou a bání.

Historie: Farní kostel sv. Anny je poprvé připomínán v roce 1350, kdy to byl objekt dřevěný a byl založen havíři a uhlíři, kteří v těchto místech pracovali. V roce 1620 se z něj stal filiální kostel k Hlinsku, od roku 1737 patřil ke Krouně a od roku 1857 byl opět kostelem farním.⁴⁸⁵ Nynější barokní kostel byl postaven až v roce 1680, předchozí stavba byla totiž ve velmi špatném technickém stavu a v roce 1677 byl kostel již zpustlý.⁴⁸⁶ O tři roky později byl starý zchátralý kostel stržen a přímo na místě vystavěn kostel nový, barokní, a to na náklady hraběte Františka Antonína Berky z Dubé.⁴⁸⁷ Kostel má tvar řeckého kříže a nad kněžištěm je vypnuta klenba ve výšce 12 metrů. Západní průčelí je zdobeno barokním štítem s volutami

⁴⁸⁵ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 59.

⁴⁸⁶ „Dle visitační zprávy byl r. 1677 tak spuštěn, že hanba jej popisovati; jest bez oken a dlažby, oltářík pokrývá sněh ...“ citováno z: WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 59.; Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie. *Středověké osídlení na Hlinecku*. Diplomová práce, Hradec Králové, 2016. Vedoucí práce Mgr. Pavel Drnovský. Str. 12.

⁴⁸⁷ ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie. *Středověké osídlení na Hlinecku*. Diplomová práce, Hradec Králové, 2016. Vedoucí práce Mgr. Pavel Drnovský. Str. 12.

z doby Filipa Kinského, a nad vstupním portálem je plastický erb Berků⁴⁸⁸ z doby výstavby kostela v první polovině 17. století. V roce 1763 byl kostel barokně přestavěn a opraven na náklady hraběte Filipa Kinského.⁴⁸⁹ Poslední opravy kostela proběhly v 80. letech 19. století, kdy byl interiér kostela polychromován a v 90. letech 20. století byla provedena generální oprava kostela včetně oplechování a úpravy fasády.

Aktivita Filipa Kinského: Barokní přestavba za hraběte Filipa Kinského proměnila průčelí kostela na západní straně objektu, kde vznikl barokní štít s kolmými lizénami a volutovými nástavci po stranách průčelí.

Z hlediska dispozičního je to orientovaná jednolodní stavba na půdorysu řeckého kříže se sedlovou střechou pokrytou břidlicí a nad kněžištěm je 12 metrů vysoká kopule. Uprostřed lodi se nachází sanktusník. Západní průčelí, pocházející z doby Filipa Kinského, je členěno lizénami a volutkovými nástavci na nároží a hlavní portál je ozdoben vodorovnou římsou se segmentovými úseky v jehož středu je plastický znak rodu Berků.⁴⁹⁰ Ve stejné době došlo k celkové opravě objektu a poslední opravy proběhly v 80. letech 19. století, kdy se změnil interiér, který byl polychromován a též byla opravena střecha. Kromě výzdoby interiéru se však objekt příliš nezměnil, a tak lze částečně tvrdit, že vnější vzhled vtiskl kostelu hrabě Kinský a pozdější úpravy již byly pouze údržbové.

Obraz znázorňující obec Pustá Kamenice a na levé straně v pozadí kostel sv. Anny⁴⁹¹

⁴⁸⁸ Erb odkazuje na stavebníka Františka Antonína Berku, který byl ve své době významný diplomat, sběratel umění, mecenáš vědy a také poslední mužský příslušník starého rodu Berků z Dubé, kteří jeho smrtí v roce 1706 vymřeli po meči.

⁴⁸⁹ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 59

⁴⁹⁰ Tamtéž, str. 60.

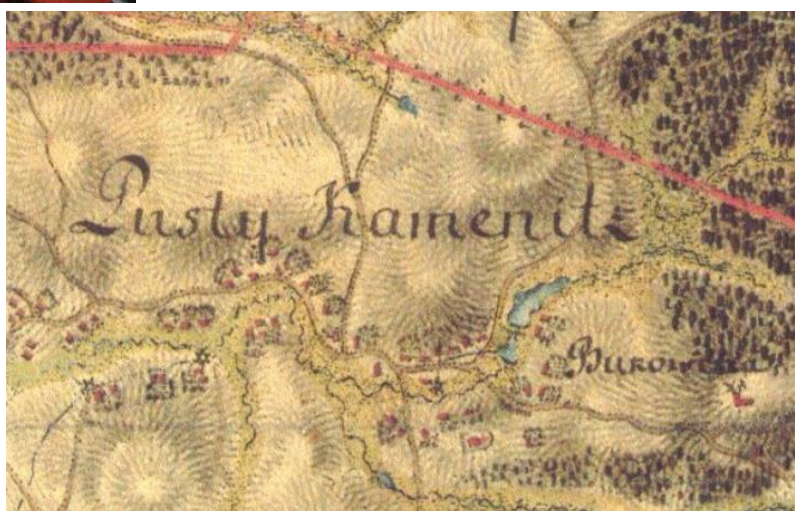
⁴⁹¹ Obrázek dostupný online na oficiálních webových stránkách obce Pustá Kamenice. Dostupné online IN: www.pustakamenice.cz/obec/kostel-sv--anny/ [online]. [cit. 2022-04-09].

Fotografie interiéru kostela sv. Anny⁴⁹²

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

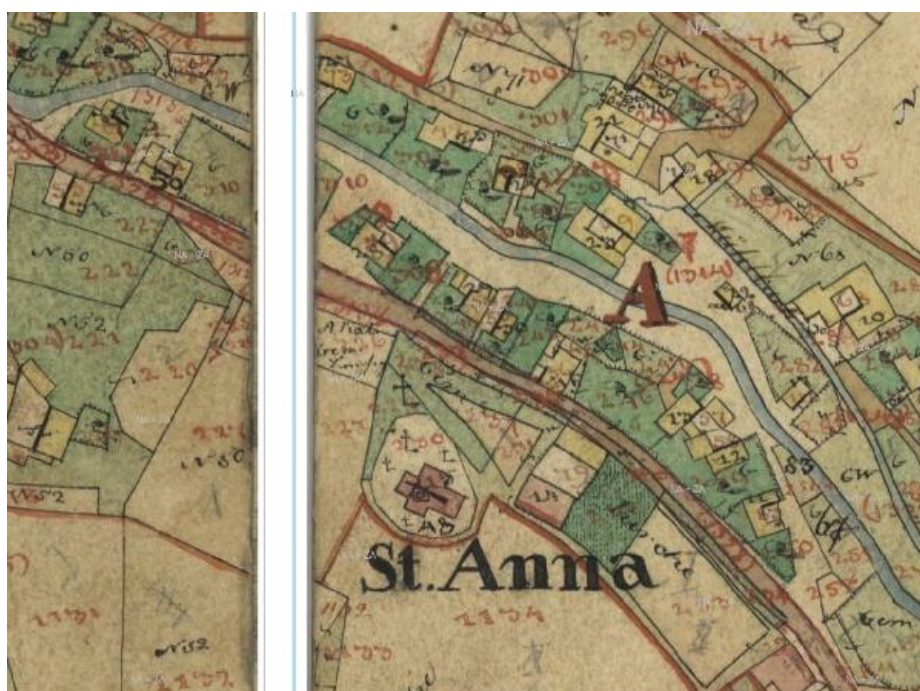

⁴⁹² Fotografie dostupné online na oficiálních webových stránkách obce Pustá Kamenice. Dostupné online IN: www.pustakamenice.cz/obec/kostel-sv--anny/ [online]. [cit. 2022-04-09].

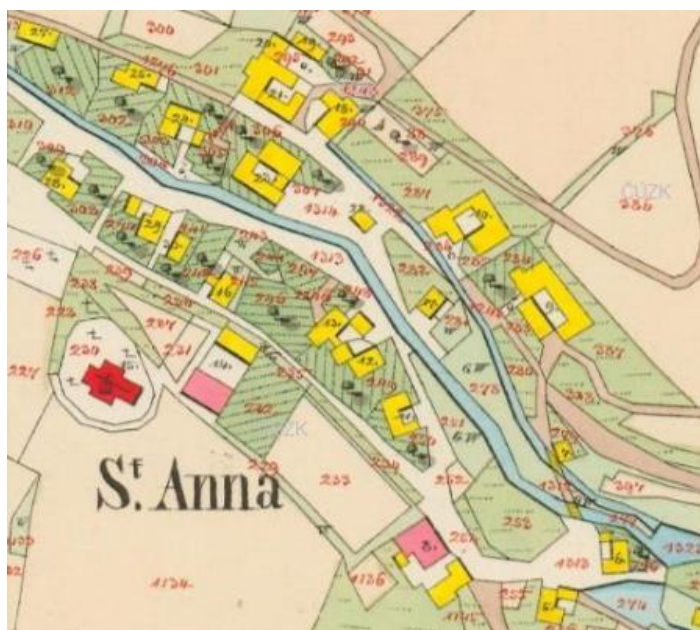
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel Nejsvětější Trojice v Kameničkách

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Kameničky

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1764–1766

Novostavba: ANO

Umístění: Kostel Nejsvětější Trojice v Kameničkách je umístěný na severozápadní straně intravilánu vesnice na mírném návrší. Kostel se rozprostírá vedle hlavní komunikace vedoucí obcí od Svatky směrem na Hlinsko. Kostel je jednolodní, na západním průčelí se tyčí věž, dominanta stavby.

Historie: Vůbec poprvé je kostel v Kameničkách doložen v pramenech ze 14. století a první písemná zmínka o něm je z roku 1350, kdy byl zmiňován jako farní.⁴⁹³ Původně zde stál dřevěný kostel s kamenným presbytářem a během historie se kostel postupně měnil společně s obcí. Původně ves patřila pod rychmburské panství a v minulosti byla buď opuštěna nebo zničena a vyskytuje se až v 15. století jako *Rejchlova Kamenice* a později, po bitvě na Bílé hoře, byla obec bez duchovní správy a zdejší kostel byl přifařen k Hlinsku.⁴⁹⁴ V roce 1763 byl starý dřevěný kostelík zbořen a o rok později započala výstavba nového, která trvala dva roky a financoval ji Filip Kinský.⁴⁹⁵ Hrabě Kinský se nezasloužil pouze o vznik kostela, jeho jméno je spojováno s více stavbami v okolí Kameniček – „zakládaly se nové dvorce a ovčiny. Z panského ovčína založeného ve druhé polovině 18. století vznikla osada OVČÍN, původně dvorcem byla pozdější osada FILIPOV, která se utvářela koncem 18. století v souvislosti s těžbou dřeva pro panské železárny a sklárny. Železná huť pracovala v nedalekém Lánově, hamr přímo v Kameničkách.“⁴⁹⁶ Kostelní věž byla do dnešní podoby přestavěna v roce 1830 a

⁴⁹³ ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie. *Středověké osídlení na Hlinecku*. Diplomová práce, Hradec Králové, 2016. Vedoucí práce Mgr. Pavel Drnovský. Str. 12.

⁴⁹⁴ Informace dostupné na internetových stránkách obce Kameničky. Dostupné IN: <https://www.obec-kamenicky.cz/nase-obec/o-obci/kostel-nejsvetejsi-trojice-v-kamenickach-127cs.html> [online]. [cit. 2021-09-07].

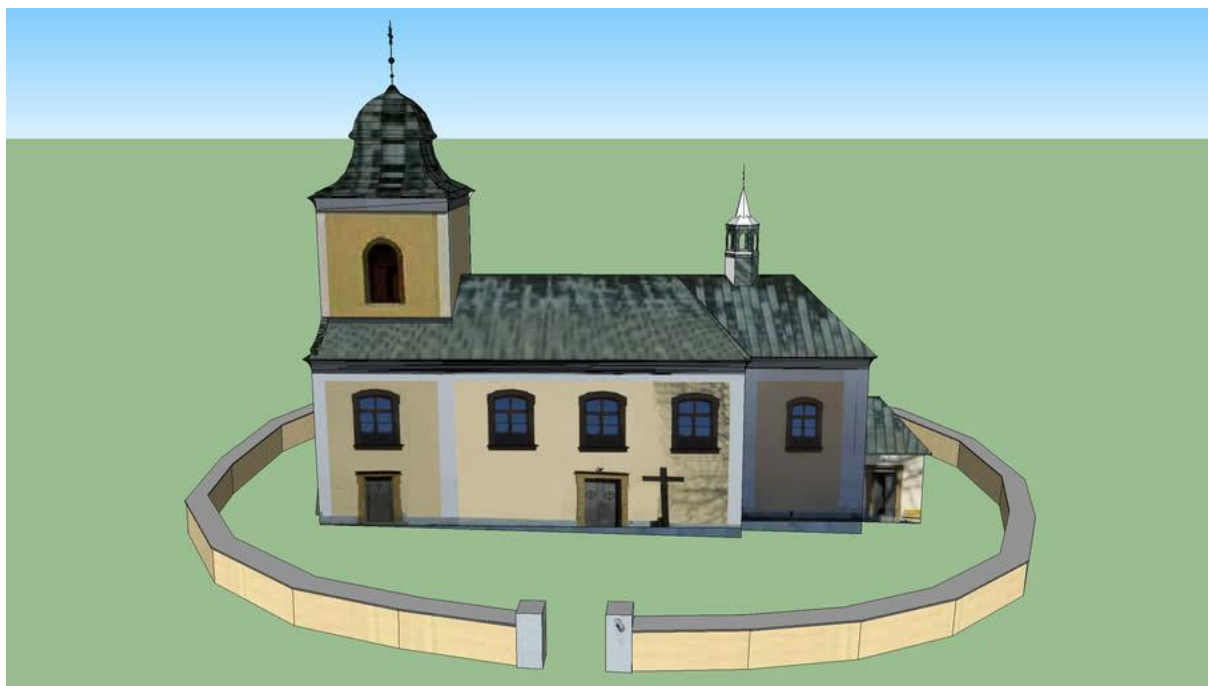
⁴⁹⁵ CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. 11, *Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 130.

⁴⁹⁶ Informace dostupné z internetových stránek obce Kameničky; CULEK, Petr. *Z historie Kameniček*. Dostupné online IN: www.obec-kamenicky.cz/nase-obec/o-obci/ [online]. [cit. 2022-04-10].

v roce 1855 byla v Kameničkách zřízena fara – do té doby zde byla, a to již za dob Josefa II., lokálie.⁴⁹⁷

Jedná se o jednodlní orientovaný kostel s věží na západním průčelí a se čtyřbokým presbytářem, za kterým je sakristie.⁴⁹⁸ Střechu má nad lodí sedlovou, nad sakristií a kněžištěm jde o polovalbu a nad kněžištěm kostela se tyčí šestiboký sanktusník. Ke kostelu vede od komunikace i křížová cesta, která je novodobé datace a součástí uzavřeného areálu objektu jsou také dvě sochy z období baroka – sv. Florián a sv. Jan Nepomucký.

Kostel v Kameničkách ve 3D provedení – dostupné online IN:
<https://3dwarehouse.sketchup.com/model/9bb9bdfe8b187524fadde6503bde8a20/KOSTEL-NEJSVĚTĚJŠÍ-TROJICE-KAMENIČKY?hl=cs> [online]. [cit. 2022-04-10].

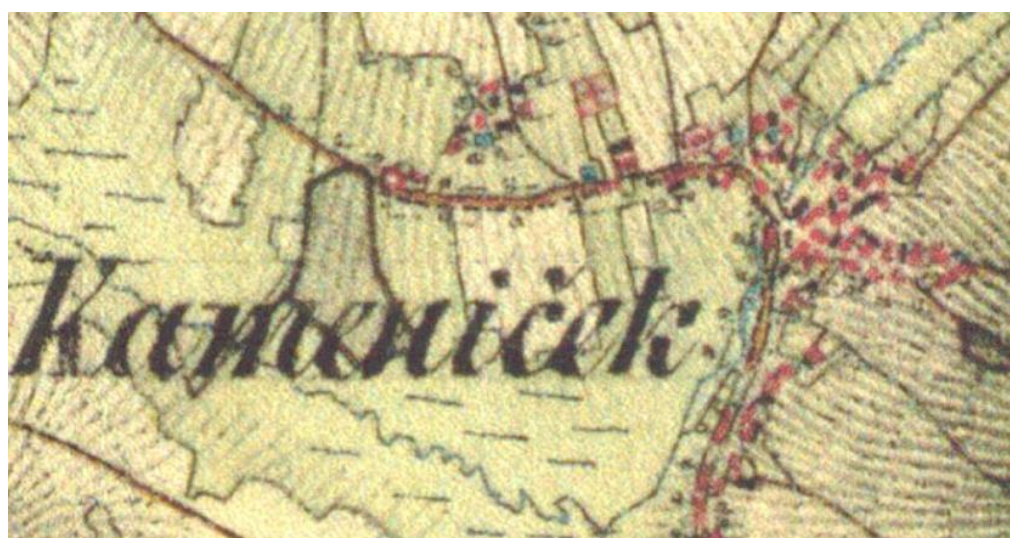
⁴⁹⁷ Dostupné IN: <https://www.obec-kamenicky.cz/nase-obec/o-obci/kostel-nejsvetejsi-trojice-v-kamenickach-127cs.html> [online]. [cit. 2022-04-10].

⁴⁹⁸ CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. 11, *Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 130.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

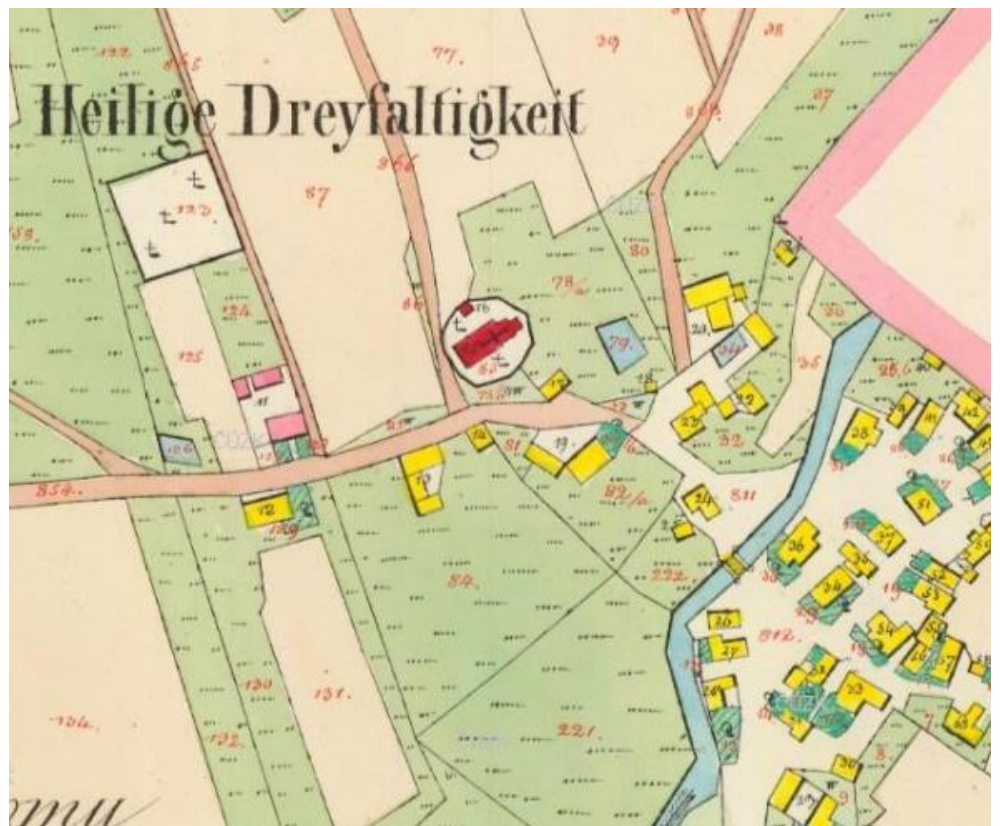
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel Panny Marie Sedmibolestné v Předhradí

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Předhradí

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1816

Novostavba: NE

Umístění: Kostel Panny Marie Sedmibolestné v Předhradí je situován do jihozápadního okraje městské památkové zóny Skuteč – Předhradí a neodmyslitelně patří do historického jádra zástavby předhradí v okolí hradu Rychmburk. Kostel je umístěn přímo podél cesty směřující od hlavní komunikace procházející obcí a vedoucí do hradu ležícího na okraji ostrohu. Je to neorientovaná jednolodní stavba, jejíž kněžiště směřuje směrem na severovýchod.

Historie: Farní kostel Panny Marie Sedmibolestné byl vystavěn v letech 1752-1753 na náklady Františka Josefa Kinského, který však záhy poté zemřel.⁴⁹⁹ Ke kostelu byla původně postavena dřevěná zvonice, do které byly roku 1808 přeneseny zvony z nedalekého kostela v Janovičkách.⁵⁰⁰ O osm let později byla dřevěná zvonice zbourána a nově k západnímu průčelí kostela přistavěna hranolová zděná zvonice a tento stavební zásah lze vysledovat pomocí chronogramu, který je umístěn nad portálem a prozrazuje, že tuto stavební akci finančně podpořil hrabě Filip Kinský. Poslední větší opravy proběhly v roce 1894.⁵⁰¹ Výzdoba interiéru probíhala v 90. letech 18. století a některé kusy vybavení kostela darovala vrchnost, tedy možná i hrabě Filip Kinský.⁵⁰²

⁴⁹⁹ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 183.

⁵⁰⁰ Tamtéž, str. 44.

⁵⁰¹ Tamtéž, str. 183.

⁵⁰² Tamtéž; Monstrance byla darována vrchností v roce 1797.

P. P. FILIPPA HRABĚTE KINSKIHO

Aktivita Filipa Kinského: Stavební zásah iniciovaný Filipem Kinským radikálně ovlivnil podobu celé stavby, která tím získala novou hranolovou věž zděné konstrukce na jihozápadním průčelí kostela.

Dispozičně je to orientovaná jednolodní sakrální stavba s pravoúhlým kněžištěm a se zvonicovou věží na západním průčelí a sakristie je k presbytáři připojena na východní straně. Objekt má v závěru polovalbovou střechu a věž má mansardu a nad hlavní lodí vyčnívá sanktusník. Před vstupem od komunikace je umístěna krátká předsíň a nad oknem, které je situováno nad vstupem do kostela, je vyobrazen alianční erb Kinských a Pálffyů, který odkazuje na zakladatele kostela – Františka Josefa Kinského a jeho manželku Marii Leopoldinu Pálffyovou z Erdödu.⁵⁰³ Součástí kostelního areálu je i k němu přilehlý hřbitov, čtyři kaple v rozích hřbitovního areálu a rovněž hřbitovní kaple, která uzavírá celý areál na severovýchodní straně.⁵⁰⁴

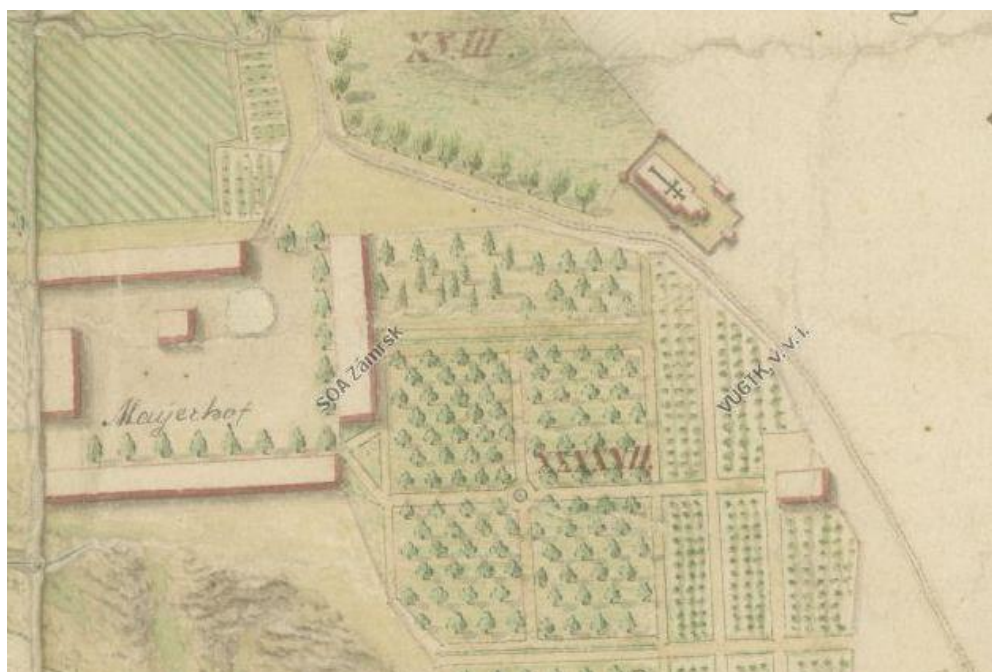
Vstup do kostela z jihovýchodní strany od komunikace⁵⁰⁵

⁵⁰³ VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004. Str. 308.

⁵⁰⁴ WIRTH, Zdeněk. *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 183.

⁵⁰⁵ Fotografie dostupná online na <https://mapy.cz/turisticka?x=16.0391962&y=49.8328397&z=19&pano=1&source=base&id=2072466&gallery=1&sourcep=foto&idp=4030389> [online]. [cit. 2022-04-11].

*Kostel na mapě
vrchnostenského
dvora Rychmburk
z roku 1804,
autorem mapy je
Anton Gründl⁵⁰⁶*

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

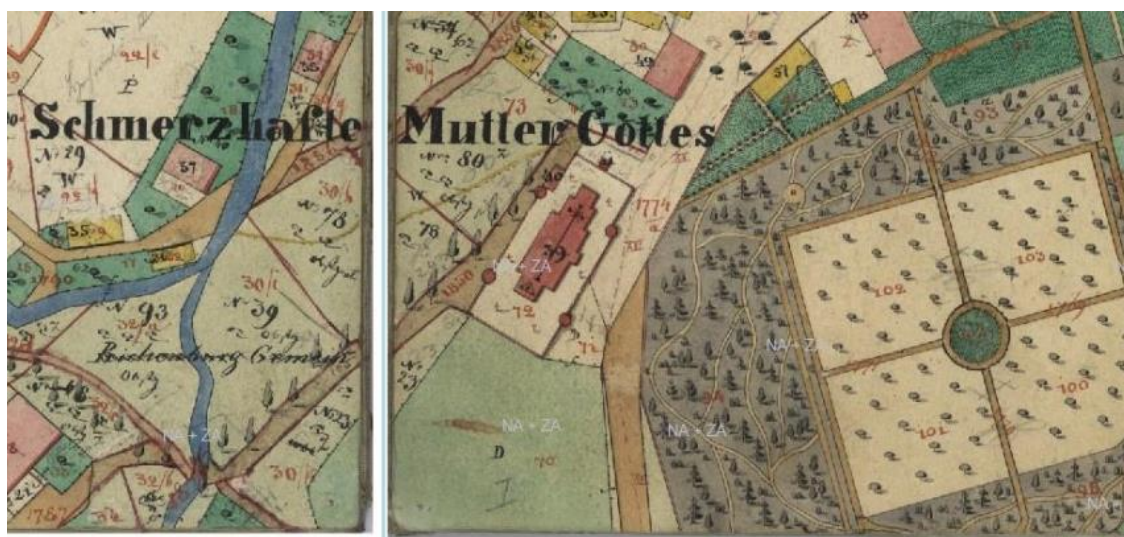

⁵⁰⁶ Mapa je k dispozici online IN: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/19500 [online]. [cit. 2022-04-12].

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Uhersku

Typ stavby: katolický kostel

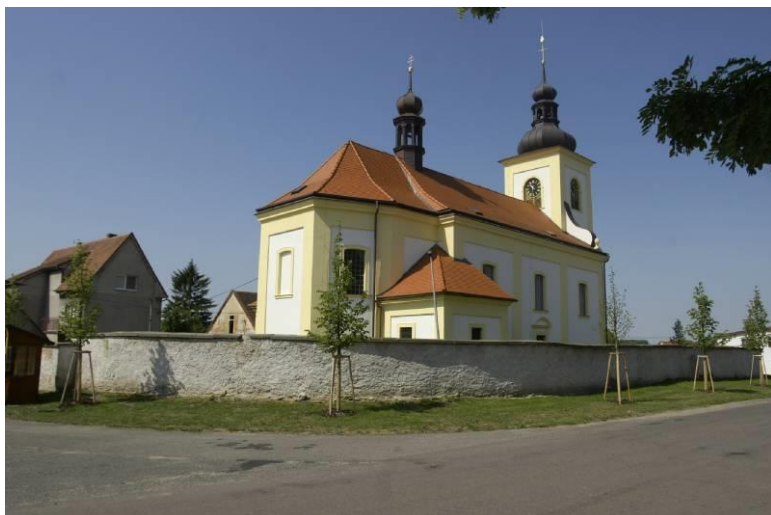
Místo: Uhersko

Panství: chroustovické

Doba stavebního zásahu: ? 18. století

Novostavba: NE

Umístění: Kostel Nanebevzetí Panny Marie se nachází v obci Uhersko, asi 20 km východně od Pardubic, a tvoří dominantu této obce. Samotná budova je umístěna přímo v centru intravilánu obce, naproti bývalému vrchnostenskému dvoru. Je to jednodušší, orientovaná stavba s věží na západní straně a se sanktusníkem nad lodí kostela.

Historie: Počátky obce Uhersko a s ním také spojeny počátky sakrální stavby sahají až do 14. století, kdy jsou dochovány první písemné zmínky.⁵⁰⁷ Kostel je poprvé připomínán v roce 1350, jako farní. O 300 let později byl v roce 1677 filiální ke kostelu v Rovni. Koncem 17. století však byl kostel v již chátrajícím stavu a v roce 1700 bylo rozhodnuto o výstavbě nového kostela.⁵⁰⁸ O dva roky později byla zahájena jeho stavba a o další dva roky později, v roce 1704 byl kostel dokončen a stavebníkem celé akce byl hrabě Leopold Kolovrat.⁵⁰⁹ Ve druhé polovině 18. století se změnil majitel obce a novou vrchností se stal mocný rod Kinských. Sám hrabě Filip Kinský daroval kostelu v Uhersku věžní hodiny, které však původně měly být umístěny v kostele v Chroustovicích.⁵¹⁰ Hrabě Filip Kinský podnikl v Uhersku více stavebních počínů; například, jak už bylo výše uvedeno, nechal v nedaleké lokalitě Neulust postavit nový lovecký zámek. Dalším významným stavebním počinem hraběte byla výstavba školy či

⁵⁰⁷ Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách obce Uhersko. Dostupné IN: www.uhersko.cz/kostel [online]. [cit. 2021-10-01].

⁵⁰⁸ Tamtéž.

⁵⁰⁹ WIRTH, Zdeněk. *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 220.

⁵¹⁰ Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách obce Uhersko. Dostupné IN: www.uhersko.cz/kostel [online]. [cit. 2021-10-01].

hospodářského dvora (dnes č.p. 9). V 19. století získal vesnici rod Thurn-Taxisů, který jej vlastnil až do roku 1850, kdy se Uhersko stalo samostatnou obcí v okrese Vysoké Mýto.

Aktivita Filipa Kinského: Kostel v Uhersku představuje příklad stavby, jejíž výstavbu či přestavbu Filip Kinský sám nefinancoval, nicméně se významně podílel na vybavení objektu tím, že kostelu ve druhé polovině 18. století daroval věžní hodiny.⁵¹¹

Kostel je jednolodní, orientovaná sakrální stavba s věží na západní straně, která je částečně vsazena do lodi, nad křížením hlavní lodi kostela s kněžištěm se vypíná sanktusník. Objekt je zakončen trojbokým presbytářem, ke kterému přiléhají ze dvou stran sakristie spolu s oratoří. Interiér je zdoben štukovou výzdobou, kněžiště je od lodi kostela odděleno triumfálním obloukem.

První vojenské mapování

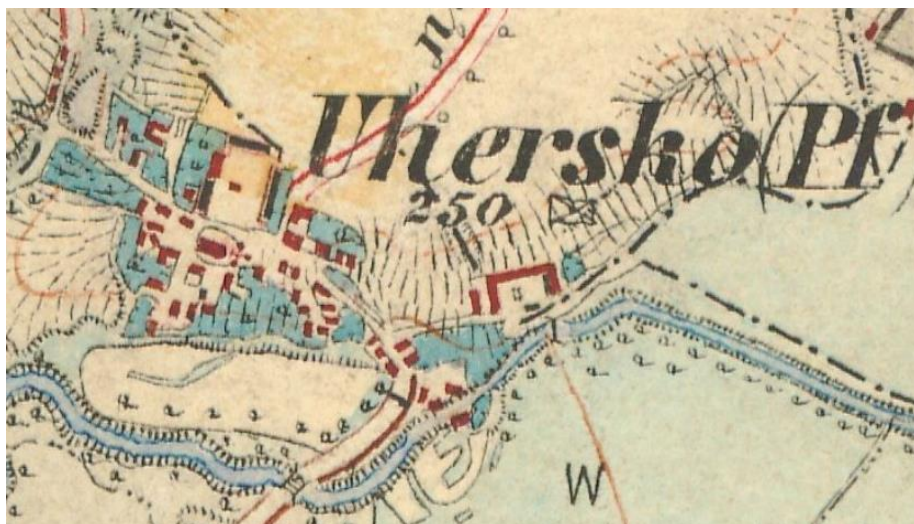

Druhé vojenské mapování

⁵¹¹ Původně měly být hodiny na kostele v Chroustovicích, nicméně místní lidé hraběte pohněvali, proto se rozhodl, že hodiny budou umístěny na kostele v Uhersku; Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách obce Uhersko. Dostupné IN: www.uhersko.cz/kostel [online]. [cit. 2021-10-01].

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Fara v Chroustovicích

Typ stavby: katolická fara

Místo: Chroustovice

Panství: chroustovické

Doba stavebního zásahu: 1783

Novostavba: ANO

Umístění: Budova fary se nachází v samotném centru městyse Chroustovice, na náměstí Josefa Haška a tvoří důležitou součást celé zástavby intravilánu. Stojí v těsné blízkosti kostela sv. Jakuba a je připomínkou zdejší církevní administrativy. Jde o patrovou budovu č.p. 52, průčelí je členěno šesti okenními osami a trojúhelníkový štít, který je orientovaný do ulice, je zdobený znakem rodu Kinských.

Historie: Fara v Chroustovicích byla původně dřevěné konstrukce, která byla postavena v roce 1660 na místě dřívější utrakvistické fary. Samotný kostel, ke kterému fara patřila, byl až do 18. století dřevěný.⁵¹² V roce 1744 byl starý dřevěný kostel zbouraný a vystavěn nový, tentokrát už zděné konstrukce a veškeré finanční náklady uhradila hraběnka Terezie Kinská.⁵¹³ Nová, zděná budova fary byla postavena až o 40 let později, v roce 1783, na náklady hraběte Filipa Kinského.⁵¹⁴ Fara je jednopatrová stavba, její štít směřující do ulice je zdoben bohatým plastickým znakem rodu Kinských a měl reprezentační funkci, která připomínala majitele a centrum jeho východočeského panství. Filip věnoval Chroustovicím značnou pozornost, kromě zámku a fary se totiž zasloužil i o výstavbu školní budovy v roce 1783, kdy tehdy chodilo do

⁵¹² Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách městyse Chroustovice. Dostupné IN: www.obec-chroustovice.net/mestys/informace-o-mestysi/historie/pametihodnosti/ [online]. [cit. 2021-10-01].

⁵¹³ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 33.

⁵¹⁴ Tamtéž, str. 38.; Stavba fary stála 7 699 zlatých a 34 krejcarů. IN: SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 81.

školy 30 dětí z Chroustovic.⁵¹⁵ Již v 17. století se v městysu nacházela stará fara, kde se také učilo, a místní kantor plnil jak službu kostelnickou, tak i práci zvoníka.⁵¹⁶

Na základě historických map je patrné, že budova byla postavena po roce 1780 a první konkrétnější detaily týkající se stavby a jejího okolí můžeme nalézt na mapách stabilního katastru. Na starší mapě z roku 1780 lze vypočítovat, že v místě dnešní fary byly na parcele dva objekty zděné a dřevěné konstrukce a zděný objekt byl štítové orientace. Druhý, dřevěný, sloužící pravděpodobně jako nějaká sýpka, byl orientace okapové vůči komunikaci. Mezi kostelem sv. Jakuba a budovou fary byl ještě v 19. století umístěn hřbitov, který zanikl někdy do poloviny století a na mapě III. vojenského mapování se již umístění hřbitova nevyskytuje. V roce 1783, tedy v době výstavby nynější fary, se celá zástavba parcely proměnila, fara dostala dnešní umístění a původní dřevěná konstrukce byla později stržena a dodnes je na parcele pouze jeden objekt. Podrobnější popis tohoto jednopatrového objektu s valbovou střechou podala T. Schejbalová v kapitole 5.1.2 Fara ve své diplomové práci o historii chroustovického panství.⁵¹⁷

Parcela budoucí fary zachycena na mapě vrchnostenských dvorů v Chroustovicích a Ostrově, městecké a ostrovské bažantnice, chroustovického zámku, zahrady a velkého loveckého remízu od J. Dwerdyho z roku 1780⁵¹⁸

⁵¹⁵ Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách městysu Chroustovice. Dostupné IN: www.obec-chroustovice.net/mestys/informace-o-mestysi/historie/pametihodnosti/ [online]. [cit. 2021-10-01].

⁵¹⁶ Tamtéž.

⁵¹⁷ SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 81-82.

⁵¹⁸ Mapa je k dispozici online IN: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/19256 [online]. [cit. 2022-04-19].

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

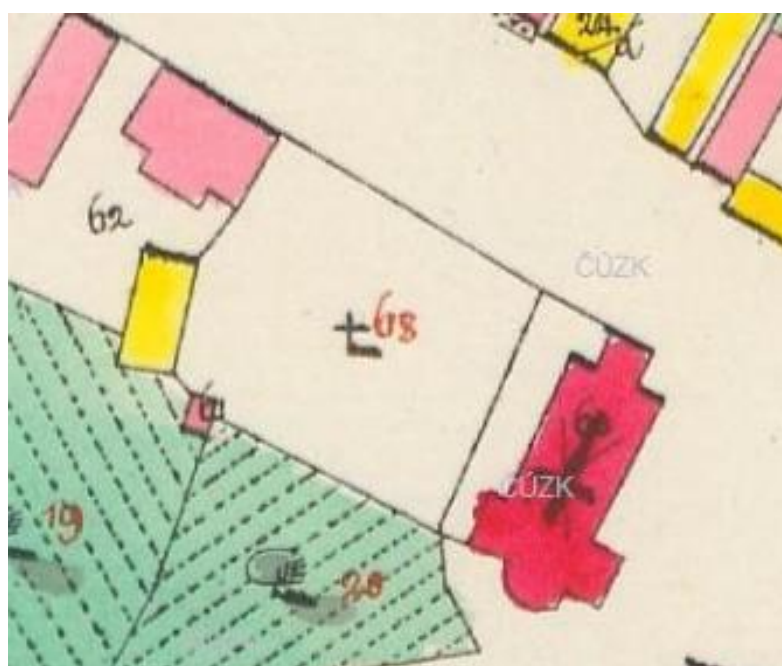
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

D. EVANGELICKÉ STAVBY

Evangelický kostel ve Svratouchu

Typ stavby: evangelický kostel

Místo: Svratouch

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1783

Novostavba: ANO

Umístění: Evangelický kostel ve Svratouchu se nachází v severní části intravilánu obce, asi 1,5 km severně od Svratky. Stojí napravo od hlavní komunikace procházející obcí a věž této stavby tvoří dominantu celé obce. Jedná se o jednolodní stavbu, se čtyřbokou věží na západním průčelí.

Historie: První zpráva o existenci Svratouchu je z konce 14. století a od počátku historie patřila obec k rychmburskému panství.⁵¹⁹ V 18. století, za časů Filipa Kinského, byl v obci založen evangelický sbor, a tak bylo zapotřebí vystavět i modlitebnu, která byla postavena se hřbitovem hned dva roky po vydání Tolerančního patentu, v roce 1783.⁵²⁰ Na výstavbě se finančně podílel i hrabě Kinský, který kostelu pomohl nejen se stavbou, ale i s otevřením.⁵²¹ O rok později, v roce 1784 byla ve Svratouchu zřízena evangelická škola, o kterou se mohl zasloužit i hrabě Filip Kinský.⁵²² Je zajímavé, že katolická škola byla v obci postavena až o 58 let později, z čehož lze vyvodit, že evangelická část obyvatelstva nebyla zanedbatelná, a i v okolí vesnice Svratouch se evangelická konfese těšila značné oblibě. Na začátku 20. století byla stavba kostela secesně upravena a ve stejné době byla postavena věž s cibulovou bání na západní straně objektu.

⁵¹⁹ Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách obce Svratouch. Dostupné IN: www.svratouch.cz/town-history/ [online]. [cit. 2021-10-03].

⁵²⁰ CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. 11, *Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 207.

⁵²¹ NEŠPOR, Zdeněk R.. *Náboženství na prahu nové doby: česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. V Ústí nad Labem: Albis international, 2006. str. 253.

⁵²² Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách obce Svratouch. Dostupné IN: www.svratouch.cz/town-history/ [online]. [cit. 2021-10-03].

Z dispozičního hlediska je to obdélná budova s půlkruhovým závěrem v místě kněžiště a se štítem na západní straně. Dominanta kostela, čtyřboká věž, byla postavena až během secesní přestavby v letech 1911-1912.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Evangelický kostel v Lozicích

Typ stavby: evangelický kostel

Místo: Lozice

Panství: chroustovické

Doba stavebního zásahu: 1784

Novostavba: ANO

Umístění: Evangelický kostel v Lozicích se nachází v severní části intravilánu obce a s nedalekým hospodářským dvorem tvoří významnou památku v obecní zástavbě. Obec Lozice se nacházejí asi 15 km jihozápadně od Vysokého Mýta. Samotný kostel je jednolodní obdélná budova s věží na jižní straně stavby. Samotná věž kostela pochází až z období počátku 20. století.⁵²³

Historie: První zprávy o obci Lozice se objevují již ve 12. století a až do 16. století spadala obec pod rychmburské panství. Od poloviny 16. století Lozice vlastnil významný rod Slavatů, v jehož vlastnictví byla obec až do roku 1694, kdy ji koupil Norbert Leopold hrabě Libštejnský z Kolovrat a o třicet let později ji získal rod Capece de Rofrano a posléze i Kinští. Přípomínkou posledních dvou zmíněných rodů je alianční erb, který je znázorněn na bráně statku v Lozicích (jedná se o erb Marie Terezie de Capece a Leopolda Ferdinanda Kinského).⁵²⁴ Na výstavbu místního evangelického kostela, která proběhla po vzniku Tolerančního patentu, přispěl i hrabě Filip Kinský a stavba byla dokončena již v roce 1784.⁵²⁵ Samotný evangelický sbor vznikl ale až v následujícím století, konkrétně to bylo v roce 1843.⁵²⁶ V roce 1823 Filip Kinský prodal celé chroustovické panství Thurn-Taxisům, kteří měli Lozice pod svoji správou až do roku 1850, kdy byla patrimoniální správa zrušena a vznikla nová správa, státní. V roce 1911 byl kostel radikálně přestavěn, a tehdy k němu přibyla věž, která dodnes tvoří dominantu objektu.

⁵²³ Informace dostupné na internetových stránkách zabývajících se hnutím reformace. Dostupné online IN: www.mistareformace.cz/cs/m/evangelicky-kostel-lozice[online]. [cit. 2021-10-09].

⁵²⁴ Informace dostupné na oficiálních internetových stránkách obce Lozice. Dostupné online IN: www.lozice.cz/obec-lozice/historie-obce[online]. [cit. 2021-10-09].

⁵²⁵ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 81.

⁵²⁶ Informace dostupné na internetových stránkách. Dostupné IN: www.hrady.cz/evangelicky-kostel-lozice [online]. [cit. 2021-10-09].

Z hlediska dispozice je to jednolodní obdélníková stavba zakončena trojbokým kněžištěm na severní straně objektu. Střechu má kostel mansardovou a do konstrukce lodi je na jižní straně přistavěna dominanta kostela – věž, která slouží jako hlavní vchod do kostela.

Schematicky nakreslený evangelický kostel v Lozicích v pravém dolním rohu na mapě budované silnice z Chroustovic do Rychmburku, doba vzniku 1830-1870, autoři: G. Schusihl a A. Sommer⁵²⁷

⁵²⁷ Kostel je na mapě jen symbolicky znázorněný, ve skutečnosti neodpovídá jeho orientace; Mapa je volně dostupná online IN: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/18957 [online]. [cit. 2022-04-20].

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

E. ŠKOLNÍ BUDOVY

Školní budova v Radhošti

Typ stavby: školní budova

Místo: Radhošť

Panství: chroustovické

Doba stavebního zásahu: 1808

Novostavba: ANO

Umístění: Nevelká obec Radhošť se rozprostírá asi 8 km severozápadně od Vysokého Mýta a 11 km od Holic. Samotné přesné určení polohy dřevěné školní budovy nelze jasně deklarovat, stavba totiž byla pouze dřevěné konstrukce a později byla přestavěna a původní stavba postupem času zanikla.

Historie: Obec Radhošť se objevuje již ve 13. století, kdy zde stávala tvrz⁵²⁸ a další prameny jsou známy pak ze století čtrnáctého, kdy je Radhošť připomínána v listině Arnošta z Pardubic. Hlavní dominantou obce je kostel sv. Jiří Mučedníka, který je zmiňován již v polovině 14. století.⁵²⁹ Samotná budova školy byla dřevěné konstrukce a ještě předtím, než byla v obci zřízena samostatná škola, zde byli zemským zřízením ustanoveni učitelé,⁵³⁰ kteří učili v domě č.p. 8 a také v budově vrchnostenského dvora. Právě v době panování Filipa Kinského vrchnost propůjčovala pokoje vrchnostenského dvora pro potřeby vyučování dětí a výuka v prostorách dvora pokračovala až do roku 1808, kdy byla vystavěna samostatná dřevěná budova obecní školy, jejíž stavbu financoval hrabě Filip Kinský. Kamenná budova školy byla postavena až v 70. letech 19. století. Toto ovšem není jediná donátorská činnost hraběte v této lokalitě, poněvadž podle zdrojů se také mohl podílet na financování pořízení varhan v kostele sv. Jiří.⁵³¹

⁵²⁸ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 176.

⁵²⁹ Tamtéž, str. 173.

⁵³⁰ Učitelé Jan Loskot a Jakub Nezbeda; Informace dostupné na internetových stránkách obce Radhošť. IN: *Historie – Oficiální stránky Obce Radhošť*. www.obec-radhost.cz [online]. [cit. 2021-10-16].

⁵³¹ Tamtéž; [...] „Varhany částečně přestavěny r. 1821, ... za 200 zl...“ Citováno z: WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 174.

Přesné umístění někdejší dřevěné školní budovy nelze s jistotou určit, dřevěný objekt školy stál pravděpodobně v intravilánu obce, možná i v blízkosti kostela sv. Jiří, i když pro to nejsou žádné prameny, které by toto tvrzení potvrdily či podepřely.

První vojenské mapování

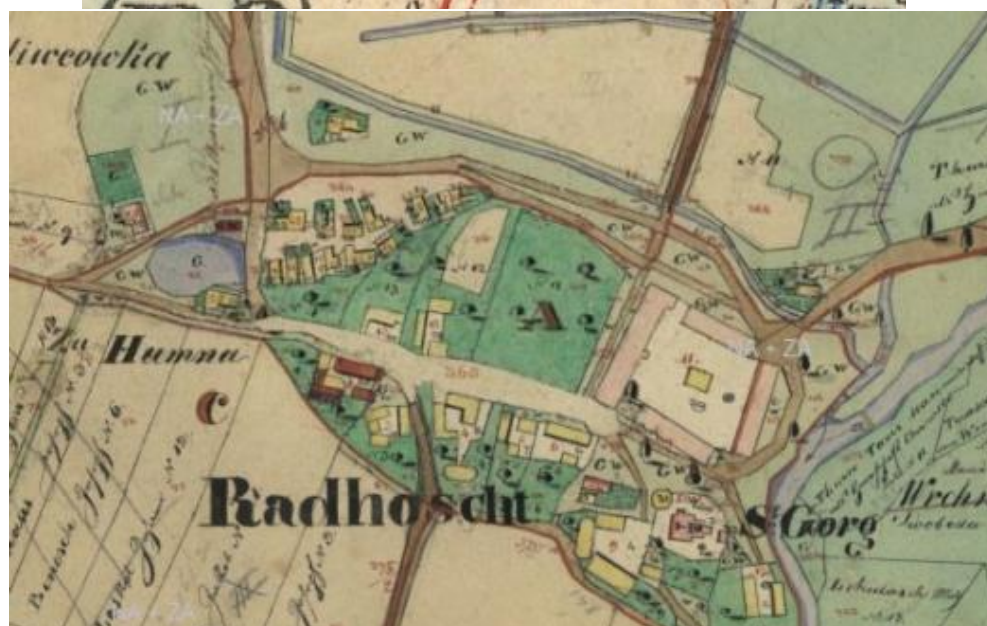
Druhé vojenské mapování

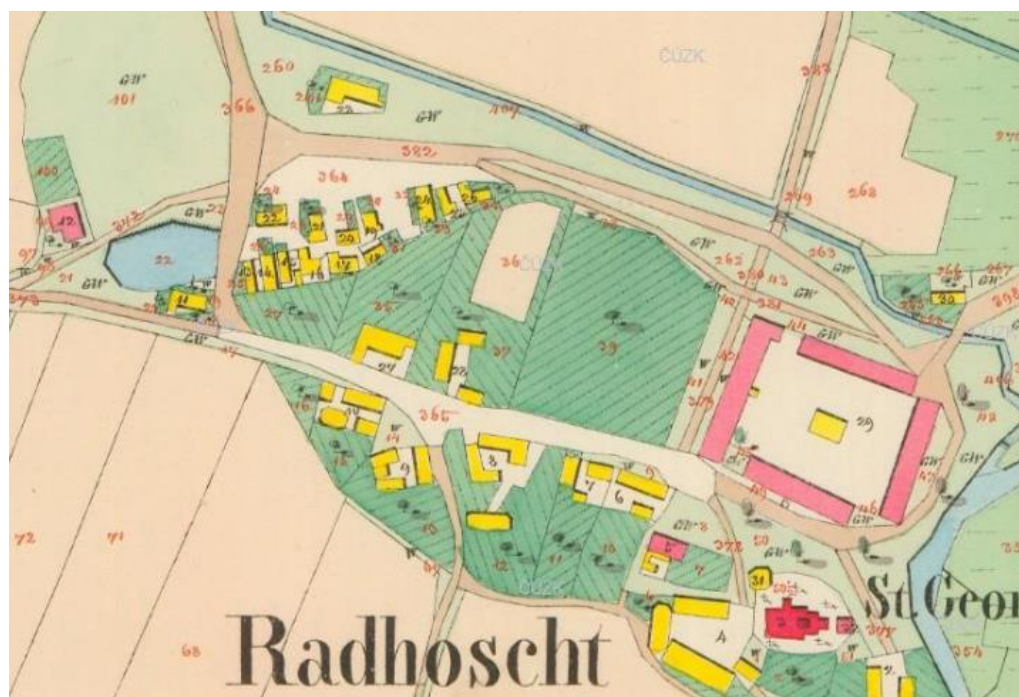
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Školní budova v Holetíně

Typ stavby: školní budova

Místo: Holetín

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1823

Novostavba: ANO

Umístění: Obec Holetín se rozprostírá přibližně 3 km severně od města Hlinska a bývalá budova školy stávala v místech dnešní budovy pošty, č.p. 105. Dnešní vesnice se dělí na Dolní a Horní Holetín a celá vesnice, která je silnicové dispozice, měří na délku přibližně 3,5 km. Dnešní budova pošty se nachází v samotném jádru obce, v části Horní Holetín a je to zároveň také obecní úřad.

Historie: První písemná zmínka o Holetínu pochází ze 14. století, kdy zde dle obecní kroniky stávala tvrz.⁵³² Během válečných konfliktů v 17. a 18. století byly často v okolí Holetína vojenské tábory a vojenské jednotky plenili okolní krajinu a sužovali její obyvatele. Přímo ve vesnici tábořili v roce 1715 dragounské oddíly hraběte Schönborna.⁵³³ V roce 1786 byl Holetín přifařen k faře v nedaleké Rané a o dva roky později, v roce 1788 je evidována nejstarší zpráva o filiální škole, která měla jednu třídu.⁵³⁴ Roku 1823 byla postavena nová škola, na jejímž místě dnes stojí budova pošty a obecního úřadu v jednom. V roce 1923 byla budova zvýšena o jedno patro, kde byly umístěny učitelské byty a v přízemí byl poštovní úřad. Celou výstavbu v 19. století uhradil hrabě Filip Kinský a holetínští obyvatelé.⁵³⁵ V roce 1824 byl v obci zřízen evangelický hřbitov, což vypovídá o tom, že zde, stejně jako na mnoha dalších místech východních Čech, byla podstatná část obyvatelstva evangelického vyznání.

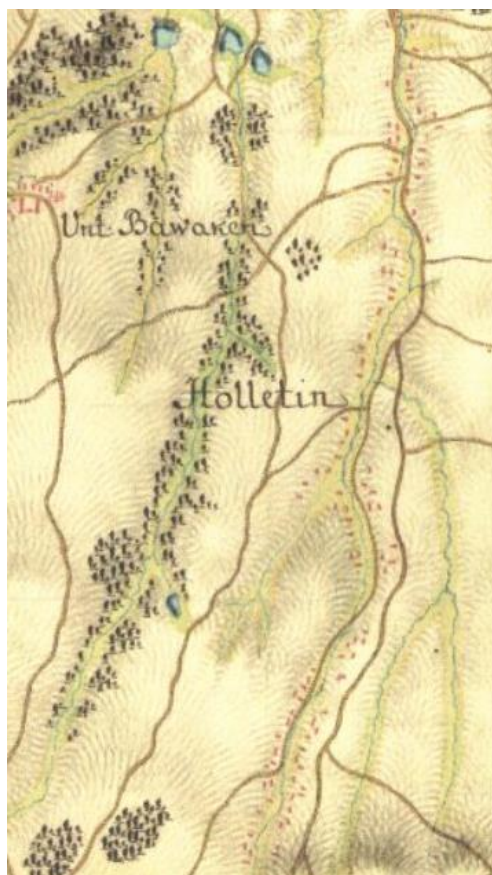
⁵³² **Kronika obce Holetín** je k dispozici online na oficiálních internetových stránkách obce Holetín. Dostupné IN: www.obecholetin.cz/kroniky/do-roku-1925 [online]. [cit. 2021-10-18].

⁵³³ Obecní kronika, str. 15.

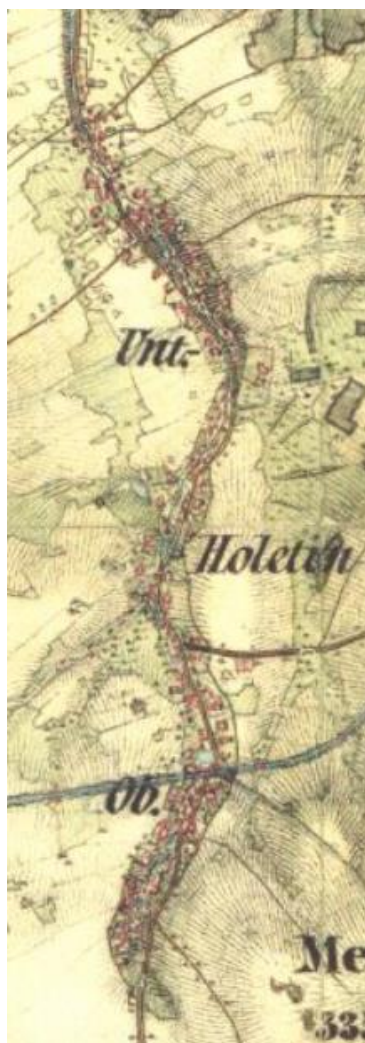
⁵³⁴ Tamtéž, str. 18.

⁵³⁵ Tamtéž, str. 20; v kronice je přímo uvedeno „uhradil školní patron Filip Kinský...“; srov. ADÁMEK, Karel Václav. *Paměti o školách v okrese hlineckém*. Hlinsko: Okres. zastupitelstvo hlinecké, za účastenství míst. šk. rady hlinecké a spolku Komenský, 1891. Str. 94.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Školní budova ve Zbožnově

Typ stavby:	školní budova
Místo:	Skuteč – Zbožnov
Panství:	rychmburské
Doba stavebního zásahu:	1785
Novostavba:	ANO

Umístění: Obec Zbožnov se nachází asi 2 km severovýchodně od Skutče a katastrálně dnes spadá pod zmiňované město. V minulosti vždy patřil, a dodnes stále patří, mezi menší vesnice, přesto však zde již na konci 18. století patrně stávala škola, a dokonce i budova rychty.⁵³⁶ Samotné přesné určení lokace školní budovy dnes nelze jasně deklarovat, v dostupných pramenech nebylo nalezeno žádné konkrétní místo pro určení budovy.

Historie: Samotný název obce je spojován s pohanskou svatyní a s modlitebnou, kam kdysi lidé údajně přicházeli a modlili se zde ke slovanským božstvům.⁵³⁷ První písemná zmínka o obci Zbožnov je z roku 1392, a již tehdy byla obec součástí rychmburského panství a v polovině 15. století je zde uváděna rychta. Nicméně zanedlouho, již v roce 1564 zde rychta chybí a následně ji obnovil až Filip Kinský na konci 18. století.⁵³⁸ Dle údajů ze školní mapy z roku 1798 je již jasné, že zde škola stávala a o její výstavbu se významně zasloužil hrabě Filip Kinský⁵³⁹, který se zároveň zasloužil také o znovuobnovení instituce rychtáře.⁵⁴⁰ Rozvoj obce tedy nastal na konci 18. a hlavně pak v 19. století.

⁵³⁶ Snad již v roce 1795. Dostupné IN: VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. Str. 320.

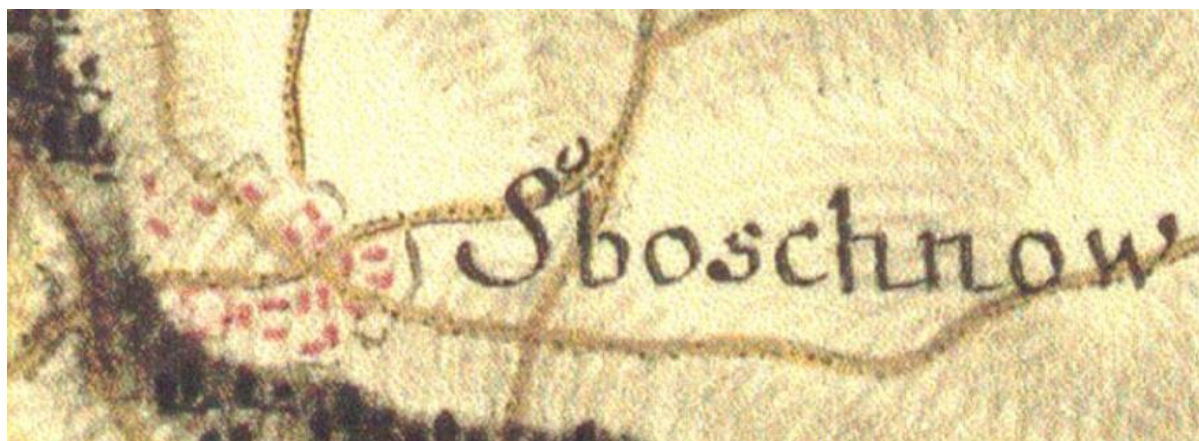
⁵³⁷ Více o morfolologii názvu obce IN: VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. Str. 319.

⁵³⁸ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. Str. 319-320.

⁵³⁹ Školní budovu nechal postavit hrabě Filip Kinský pravděpodobně v roce 1785. Dostupné IN: NOVOTNÝ, Pavel. *Skuteč: známá – neznámá*. Skuteč: Město Skuteč, 2006. Str. 10.

⁵⁴⁰ Tamtéž.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Školní budova ve Žďárce u Skutče

Typ stavby:	školní budova
Místo:	Žďárec u Skutče
Panství:	rychmburské
Doba stavebního zásahu:	1806
Novostavba:	ANO

Umístění: Žďárec u Skutče leží přibližně 1,5 km jižně od Skutče a dodnes je katastrálně tato obec přičleněna ke Skutči. Budova školy byla postavena na počátku 19. století a dle dobových zápisků to byla dřevěná budova, která stála uprostřed obce. Dodnes nelze s jistotou spojovat nynější školní budovu č.p. 8 s původní školou z časů hraběte Filipa Kinského. Před samotnou výstavbou školy se vyučovalo v domku č.p. 47.⁵⁴¹

Historie: Jak název napovídá, ves vznikla pravděpodobně žďářením⁵⁴² a první písemná zmínka pochází z roku 1392 a je možné, že tehdy obec spadala pod Skutečskou rychtu⁵⁴³ a podle soupisů z pramenů víme, že zde v 18. století žilo několik rodin evangelického vyznání a dle dobového kronikáře v 19. století fungoval ve vsi hostinec, byla zde například i škola, či několik tkalcovství anebo sušárna lnu.⁵⁴⁴ Zmínka o škole úzce souvisí s osobou hraběte Kinského, dle školní mapy z roku 1797 je jisté, že tehdy zde škola ještě nestála a v roce 1838 se škola ve Žďárce již zmiňuje, z čehož vyplývá, že v tomto čtyřicetiletém časovém rozmezí musela být budova školy postavena a dle školní kroniky se tak stalo snad v roce 1806.⁵⁴⁵ Prvním známým učitelem byl Jan Kavan, který však učil v domě č.p. 47 a bylo nutné zřídit novou školní budovu, která by se věnovala pouze výuce. Místní obyvatelé několikrát žádali vrchnost o postavení školní budovy, nicméně zprvu byli odmítnuti a celá záležitost se kladně vyřídila až za držení Filipa Kinského.⁵⁴⁶ Původně to byla pravděpodobně dřevěná stavba, která mohla být

⁵⁴¹ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 335.

⁵⁴² Vypalování lesa, kde později vznikne zástavba; [...] „Žďáření – kde se les vykácí, pařezy vyvrátí, spálí, půda pohnojená popelem zkope nebo zorá, jednou, dvakrát oseje, pak leží ladem, jako pastvina, dokud nezaroste, zatímco se žďáří v kuse sousedním...“ [...] Citováno z: VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 334.

⁵⁴³ I když to nelze přímo tvrdit s jistotou; IN: Tamtéž.

⁵⁴⁴ Tamtéž.

⁵⁴⁵ Tamtéž.

⁵⁴⁶ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 335.

v provozu ještě na konci 19. století, později však kvůli technickému stavu objektu jeho další využití nebylo možné.⁵⁴⁷

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

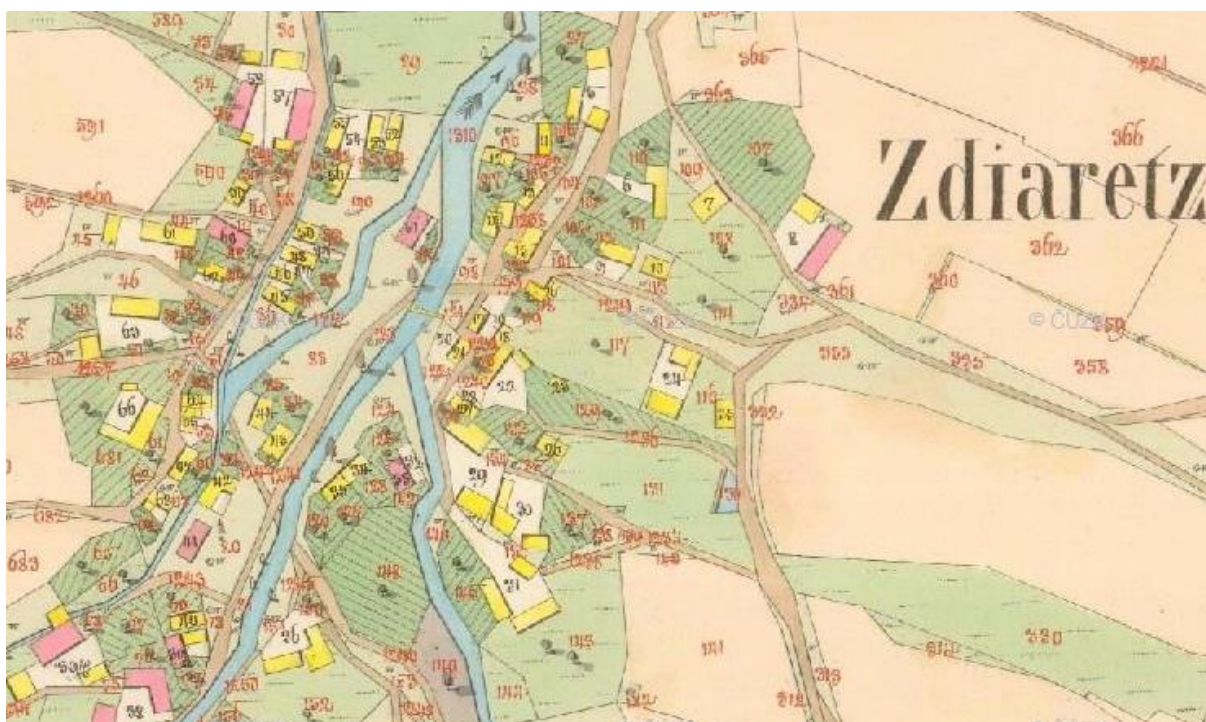

⁵⁴⁷ [...] „Škola stavení uprostřed obce ze dřeva, malé a sešlé, očekávajíc každým rokem zboření“ [...]; Popis na konci 19. století, který do farní kroniky zapsal děkan Štěpán Dvořák. Citováno IN: VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 335.

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Školní budova v Kameničkách

Typ stavby: školní budova

Místo: Kameničky

Panství: rychmburské

Doba stavebního zásahu: 1819

Novostavba: NE

Umístění: Školní budova, dnes objekt č.p. 38 dodnes tvořící důležitou součást celé zástavby obce, se nachází západně od kostela Nejsvětější Trojice a její vznik je datován do 19. století. Škola v této budově fungovala již v 18. století, kdy zde stávala dřevěná stavba.

Historie: Počátek historie obce sahá až hluboko do 14. století a již výše, u popisu kostela Nejsvětější Trojice je popsán podrobnější průřez historií obce Kameničky. V polovině 18. století, za časů Filipa Kinského, se obec rozrůstala a hospodářsky se rozšiřovala. První zprávy o přítomnosti školy ve vsi pocházejí už z 18. století, kdy je znám první učitel,⁵⁴⁸ který učil v budově dnešní fary (budova č.p. 120) nacházející se přímo naproti škole přes komunikaci. V roce 1763 bylo v místě dnešní budovy školy postaveno dřevěné stavení, které bylo v roce 1819 odkoupeno vrchností, konkrétně hrabětem Filipem Kinským, který tehdy již chátrající objekt získal za 60 zlatých a následně jej nechal opravit a věnoval ji veřejnosti jako školní budovu.⁵⁴⁹ Škola byla od té doby využívána, avšak brzy začal být prostý dřevěný objekt nedostatečným, a proto se rozhodlo, že se vystaví nová, tentokrát již zděná stavba, která nakonec byla zrealizována v roce 1873.

Aktivita Filipa Kinského: Hrabě Kinský ke konci svého života odkoupil dřevěnou budovu školy v Kameničkách a nechal její chátrající konstrukci opravit za 60 zlatých a následně ji věnoval obyvatelům k využívání.

⁵⁴⁸ Jiří Luňáček z Březiny u Poličky; Informace dostupné na oficiálních stránkách školy. Dostupné IN: www.zskamenicky.cz/cs/historie-skoly [online]. [cit. 2021-11-18].

⁵⁴⁹ Informace dostupné na oficiálních stránkách školy. Dostupné IN: www.zskamenicky.cz/cs/historie-skoly [online]. [cit. 2021-11-18]; srov. IN: PŘIKLOPIL, František. *Kameničky 1392-1992*. Kameničky – obecní úřad, 1992. Str. 33.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

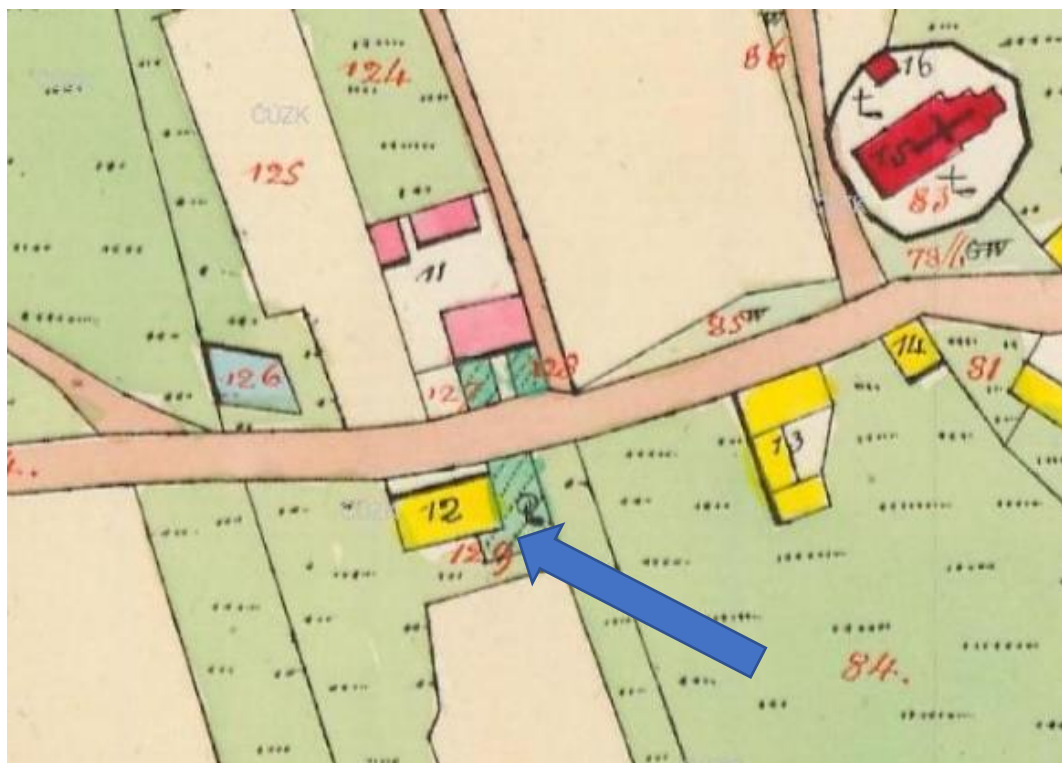
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

F. MĚSTSKÉ PALÁCE

Kounický (dříve Schaffgotschský) palác v Praze

Typ stavby:	městský palác
Místo:	Praha, Nové Město
Panství:	Praha
Doba stavebního zásahu:	1784
Novostavba:	NE

Umístění: Kounický palác se nachází v Praze na Novém Městě, v ulici Panská č.p. 890/7 a spolu s navazující zahradou a sousedním Wittmanovským domem je chráněn jako kulturní památka.⁵⁵⁰ Dnes je objekt využíván k různým společenským akcím a současný majitel, magistrát města Prahy, tento objekt pronajímá muzeu Alfonse Muchy.

Historie: Historie tohoto paláce se začala psát v období baroka, konkrétně v 18. století, a jeho výstavba je spojena hned s několika slavnými jmény stavitelů. Výstavba paláce proběhla kolem roku 1725⁵⁵¹ a často je spojována se jmény jako jsou například František Maxmilián Kaňka anebo Giovanni B. Alliprandi.⁵⁵² Před samotnou výstavbou barokního paláce zde stávala gotická a renesanční zástavba, kdy již ve 14. století byla dnešní Panská ulice postupně zastavována, nejprve zde byly zahrady a od 80. let 14. století zde vznikají první parcely a v místě dnešního Kounického paláce stával dům jistého tesaře Peška, který dům vlastnil až do konce 14. století, kdy jej v roce 1394 prodal Hanušovi Schwarzerovi.⁵⁵³ Od té doby se zde často

⁵⁵⁰ www.pamatkovykatalog.cz/kaunicky-palac-a-wittmanovsky-dum-15399304 [online]. [cit. 2021-12-03].

⁵⁵¹ HRUBEŠ, Josef – HRUBEŠOVÁ, Eva. *Pražské domy vyprávějí*. Roztoky u Prahy: Orion, 1999. Str. 159.

⁵⁵² Tamtéž.

⁵⁵³ Tamtéž, str. 160.

střídali různí drobní novoměstští řemeslníci až do období renesance.⁵⁵⁴ V roce 1544 sloužil dům příležitostně členům rytířského rodu Střelů z Rokyc.⁵⁵⁵ Poté přešel dědictvím na rod Gerštorfů z Gerštorfu, kteří však záhy o majetek přicházejí a v roce 1663 se objekt dostává do rukou rodu Schaffgotschů za 6 000 zlatých rýnských.⁵⁵⁶ Prvním majitelem z tohoto rodu byl Jan Arnošt Schaffgotsch (1623-1695)⁵⁵⁷, který začal s barokní proměnou celé zástavby. Jeho synovec, Jan Antonín, spojil na konci druhého desetiletí 18. století parcely v okolí domu a vybudoval zde barokní palác.⁵⁵⁸ V té době zastával hrabě vlivný post nejvyššího purkrabího království a rovněž byl prezidentem nad apelacemi. Dochovala se perokresba od Ferdinanda Friedricha Wernera z roku 1742, která znázorňuje paláce v Panské ulici na Novém Městě a je zde znázorněna možná nejstarší podoba Kounického paláce, který se tehdy nazýval Schaffgotschský.⁵⁵⁹ Autorství tohoto monumentu bylo v minulosti připisováno hned třem tvůrcům vrcholného baroka.⁵⁶⁰ Prvním z nich by byl Santini, na kterého odkazují tvary vikýřů v průčelí a také charakter hlavního portálu. Na druhého, Alliprandiho, poukazuje štukový dekor či vysoké nasazení suprafenster. Je také zmiňován podíl Františka Maxmiliána Kaňky. Průčelí však provedením nejlépe pasuje na návrh od Giovanni Battisty Alliprandiho. Hrabě Schaffgotsch však v roce 1747 zemřel a následně byl palác odkoupen v roce 1754 obcí novoměstskou.⁵⁶¹ O tři roky později dům koupil Ignác Unwerth, který využil výhodné koupě objektu. V roce 1757 byla totiž Praha bombardována Prusy a okolní domy v ulici byly zasaženy a poškozeny a nový hrabě Unwerth se rozhodl spojit více parcel a započal velkou přestavbu. V roce 1782 koupil tento palác za 22 tisíc zlatých hrabě Filip Kinský. Vysoká cena odkazovala na právě probíhající přestavbu či dostavbu paláce, kterou započal již hrabě Unwerth.⁵⁶² Filip Kinský nechal okolo roku 1784 spojit budovu paláce s okolními objekty a vznikla tak zhruba

⁵⁵⁴ LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 150.

⁵⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁵⁶ Tamtéž; srov. IN: HRUBEŠ, Josef – HRUBEŠOVÁ, Eva. *Pražské domy vyprávějí*. Roztoky u Prahy: Orion, 1999. Str. 160.

⁵⁵⁷ Schaffgotsch byl povýšen do hraběcího stavu v roce 1681. IN: HRUBEŠ, Josef – HRUBEŠOVÁ, Eva. *Pražské domy vyprávějí*. Roztoky u Prahy: Orion, 1999. Str. 161.

⁵⁵⁸ LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 150.

⁵⁵⁹ LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 33.; stejný výjev lze spatřit IN: FELÍŘ, František Václav. *Letopis 1723-1756*. Praha: Argo, 2011. Str. 296

⁵⁶⁰ LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 150.

⁵⁶¹ HRUBEŠ, Josef – HRUBEŠOVÁ, Eva. *Pražské domy vyprávějí*. Roztoky u Prahy: Orion, 1999. Str. 161.

⁵⁶² Trhová smlouva je datována 29. srpnem 1782 a hrabě Kinský palác odkoupil od Terezie, hraběnky Unwerthové (roz.hr. Čejkové). Dostupné IN: HRUBEŠ, Josef – HRUBEŠOVÁ, Eva. *Pražské domy vyprávějí*. Roztoky u Prahy: Orion, 1999. Str. 161.

dnešní podoba paláce.⁵⁶³ Stavební úpravy v době vlastnictví Filipa Kinského prováděl stavitel Matyáš Hummel (1732-1800)⁵⁶⁴, který rozšířil budovu paláce o boční rizality a byla připojena nádvorní křídla a byla rovněž provedena klasicistní úprava interiéru.⁵⁶⁵ Filip Kinský po dokončení celé přestavby prodal⁵⁶⁶ tento palác v roce 1798 arciknížeti Albertovi Kazimírovi, vévodovi Sasko – Těšínskému, který jej však nevyužíval a ponechal jej arcivévodovi Karlu Ludvíkovi.⁵⁶⁷ V roce 1843 palác získal Hugo Karel Salm – Reifferscheidt, a o necelých dvacet let později, v roce 1861 získal palác hrabě Albrecht Kounic.⁵⁶⁸ Po tomto slavném šlechtickém rodě se dodnes palác nazývá, Kounicové objekt vlastnili až do roku 1912.

Aktivita Filipa Kinského: Za držení Filipa Kinského byl celý palác spojen v celek a vznikla také zhruba dnešní podoba paláce, rovněž byly upraveny interiéry objektu, které získaly klasicistní podobu.

Mapa stabilního katastru

⁵⁶³ Tamtéž.

⁵⁶⁴ Tamtéž.

⁵⁶⁵ Tamtéž; srov. LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 151.

⁵⁶⁶ Objekt tehdy hrabě Kinský prodal za 80 000 zlatých, což značí nákladnou stavební aktivitu (Filip koupil objekt v roce 1782 za 22 000 zlatých, což činí pouze necelou čtvrtinu prodejní cenu). Celková cena objektu tedy musela během pár let rapidně vzrůst. IN: HRUBEŠ, Josef – HRUBEŠOVÁ, Eva. *Pražské domy vyprávějí*. Roztoky u Prahy: Orion, 1999. Str. 161-162.

⁵⁶⁷ Karel Ludvík Sasko – Těšínský byl adoptivní syn Alberta, který palác využíval až do roku 1821, kdy ho prodal.

⁵⁶⁸ Albrecht Kounic (1829-1897) – nejstarší syn Michala Karla Kounice, držel několik statků, např – Slavkov, Uherský Brod, Březno nebo Housku; byl c. k. komořím a čestným rytířem maltézského řádu.

Podoba Kounického paláce před polovinou 18. století⁵⁶⁹

Pohled na paláce v Panské ulici na Novém Městě. Vlevo Neuberkowský (Neyerovský), vpravo Kaunický (Schaffgotschovský). Perokresba tuší od Ferdinanda Friedricha Wernera, 1742, dříve Městská knihovna ve Vratislavi

⁵⁶⁹ Obrázek dostupný IN: LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 33.

Losyovský palác (Lidový dům)

Typ stavby:	městský palác
Místo:	Praha, Nové Město
Panství:	Praha
Doba stavebního zásahu:	1798
Novostavba:	NE

Umístění: Losyovský palác, dnešní Lidový dům, se nachází v Praze na Novém Městě v Hyberské ulici č. p. 1033/7; je to objekt uzavřené čtyřkřídlé dispozice s vnitřním nádvořím a v současnosti objekt využívá politická strana ČSSD, která zde má své sídlo.

Historie: Historie tohoto pražského paláce se začala psát v období baroka, v 17. století, nicméně dříve v místech dnešního paláce stálo celkem pět středověkých domů, které se

v pramenech objevují již od 15. století.⁵⁷⁰ Od poloviny 17. století postupně domy přešly do držení rodu Losyů z Losinthalu, kteří se rozhodli v 50. letech vystavět v místech bývalých domů svůj rezidenční palác. Dnešní objekt paláce vznikl mezi léty 1651-1657 podle projektu architekta Carla Luraga a stavebníkem byl Jan Antonín Losy z Losinthalu.⁵⁷¹ V roce 1750 postihl tento palác mohutný požár a o sedm let později byl poškozen pruskou dělostřelbou, nicméně v rukou Losyů zůstal palác až do roku 1781.⁵⁷² V tomto roce jej nakrátko získal hrabě Mikuláš Windischgrätz⁵⁷³, a následně jej vlastnil obchodník Jan Křitel Plonner, který provedl

⁵⁷⁰ Podrobný popis historie jednotlivých objektů líčí v příslušné kapitole Václav Ledvinka. Dostupné IN: LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 154-155.

⁵⁷¹ LEDVINKA, Václav, MRÁZ Bohumír a VLNAS Vít. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000. Str. 154.

⁵⁷² Tamtéž, str. 156.

⁵⁷³ JURÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019. Str. 150.

Grundriss Der Königlichen Hauptstadt Prag – 1820, autor Josef Jüttner⁵⁷⁷

⁵⁷⁷ Dostupné online IN: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/5504 [online]. [cit. 2022-02-18].

G. NEZAŘAZENÉ STAVBY A STAVEBNÍ POČINY

Osada Filipov

Typ stavby:	osada
Místo:	Kameničky
Panství:	rychmburské
Doba stavebního zásahu:	1788?
Novostavba:	ANO

Umístění: Osada se nachází asi 2 km severovýchodně od Kameniček a dodnes spolu s osadou Ovčín katastrálně patří pod tuto obec.

Historie: V místě dnešní osady stával již od 18. století vrchnostenský dvorec, který lze také doložit již na mapě prvního vojenského mapování. Osada vznikla na konci 18. století v souvislosti s těžbou dřeva pro panské podniky (sklářny a železárny).⁵⁷⁸ Původně zde byly pozemky vrchnostenského dvora v Dědové. Jak už název napovídá, osada byla pojmenována po významném majiteli Filipovi Kinském, který právě v 18. století vlastnil rychmburské panství a který hospodářsky pozvedl Kameničky a okolí.

První vojenské mapování

⁵⁷⁸ Informace dostupné na oficiálních stránkách obce Kameničky. Dostupné IN: www.obec-kamenicky.cz/nase-obec/o-obci/ [online]. [cit. 2021-11-20].

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Osada Zalíbené

Typ stavby:	osada
Místo:	Studnice
Panství:	rychmburské
Doba stavebního zásahu:	1784
Novostavba:	ANO

Umístění: Osada Zalíbené je dnes součástí obce Studnice a leží přibližně 5 km jižně od Hlinska.

Historie: První zmínky o obci Studnici pocházejí již ze 14. století, kdy tehdejší ves spadala pod hlineckou rychtu. Na začátku 19. století byla v obci zřízena rychta a až do roku 1848 náležela Studnice k rychmburskému panství.⁵⁷⁹ Samotná osada Zalíbené vznikla až v 18. století, přičemž v blízkosti osady byl rybník „Velký Černý“ a také panský dvůr, který byl na počátku 19. století rozpuštěn.⁵⁸⁰ Obě tyto skutečnosti jsou znázorněné na mapě prvního vojenského mapování, kde ještě samotná osada neexistuje. Svě jméno osada získala v roce 1784 podle polohy, která se „zalíbila“ hraběti Filipu Kinskému.⁵⁸¹ Osada spadala pod Studnickou rychtu a pod rychmburské panství.

První vojenské mapování

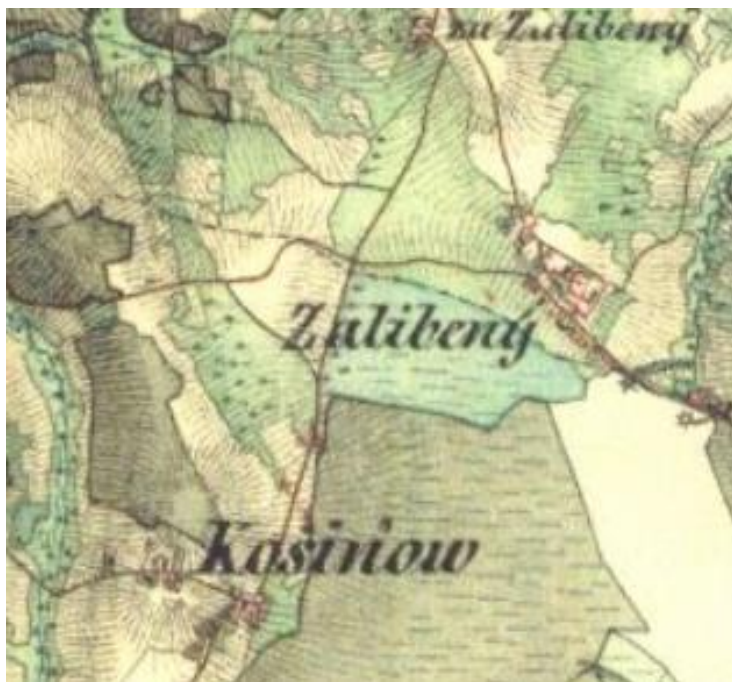

⁵⁷⁹ Informace dostupné v *Kronice obce Studnice*, str. 9. Obecní kronika je k dispozici v online podobě na oficiálních stránkách obce. Dostupné IN: www.obcestudnice.rajce.idnes.cz/Kronika_obce [online]. [cit. 2021-11-29].

⁵⁸⁰ *Kronika obce Studnice*, str. 11.

⁵⁸¹ Tamtéž; vyskytují se však ale i jiné názvy: *Libený, Libena, Libenský dvůr*.

Druhé vojenské mapování

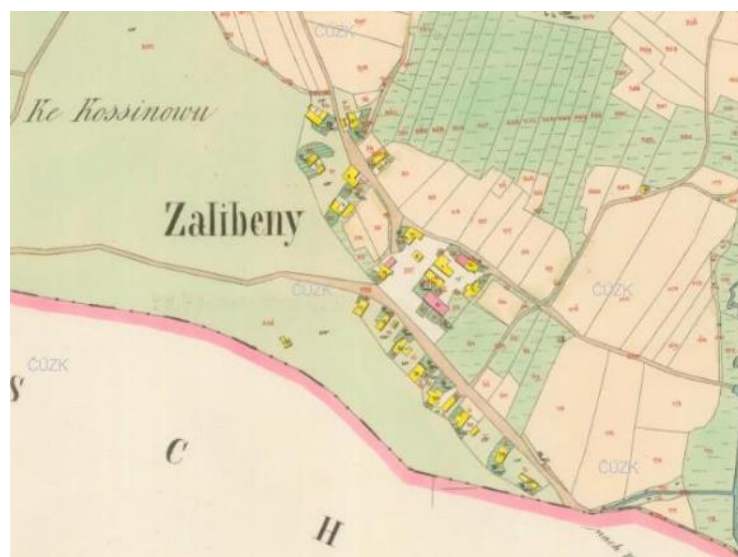
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Osada Filipova Huť

Typ stavby:	osada
Místo:	Modrava
Panství:	prášílské
Doba stavebního zásahu:	1785
Novostavba:	ANO

Umístění: Filipova Huť dnes katastrálně spadá pod obec Modrava a nachází se v údolí Filipohuťského potoka na Šumavě.

Historie: Historie této osady je úzce spjata s obcí Modravou, která vznikla pravděpodobně v 17. století v souvislosti s těžbou dřeva a také s rybnářstvím.⁵⁸² První zmínky pocházejí už z let 1614 a 1617, nicméně trvale osídlena byla až ve druhé polovině 18. století, kdy fungovala jako rybnářská a lovecká osada. Celkový charakter vesnice se poté změnil na přelomu 18. a 19. století, kdy knížecí rod Schwarzenbergů využívá místního bohatství lesa a kousek od Modravy vzniká tzv. Vchynicko-tetovský kanál, který sloužil k plavení dřeva ze šumavských lesů směrem do Prahy.⁵⁸³ Samotná Filipova Huť, která je dodnes součástí obce Modrava, vznikla až ke konci 18. století, za časů hraběte Filipa Kinského, který tehdy vlastnil prášílské panství. Rozrostla se v místech, kudy kdysi procházela obchodní stezka vedoucí z Kašperských Hor až do Pasova.⁵⁸⁴ Tehdy si zde dva sklářši vybudovali skelnou huť na duté sklo a výstavbu zmiňované hutě tehdy povolil majitel panství, hrabě Filip Kinský, jehož jméno je dodnes v názvu osady.⁵⁸⁵ Na konci 18. století panství mění majitele a hrabě Kinský prodává v roce 1799 své jihočeské statky knížeti Josefu II. Schwarzenbergovi a místní sklářské hutě postupně zastavují svoji činnost; v případě této osady je to již v roce 1800, z důvodu neprosperity mění své zaměření a ze sklářské hutě se stává dřevařská osada.⁵⁸⁶

⁵⁸² Zvláště využívaný byly Modravský a Roklanský potok, který býval silně zarybněn a často byly vodní toky pronajímány k chovu a lovu ryb; Informace dostupné na oficiálních stránkách obce Modrava. IN: www.sumavanet.cz/modrava/fr.asp?tab=snet&id=3251&burl=&pt=HS; srov. IN: www.sumava-modravsko.cz/osady-a-samoty/modrava.html [online]. [cit. 2021-11-29].

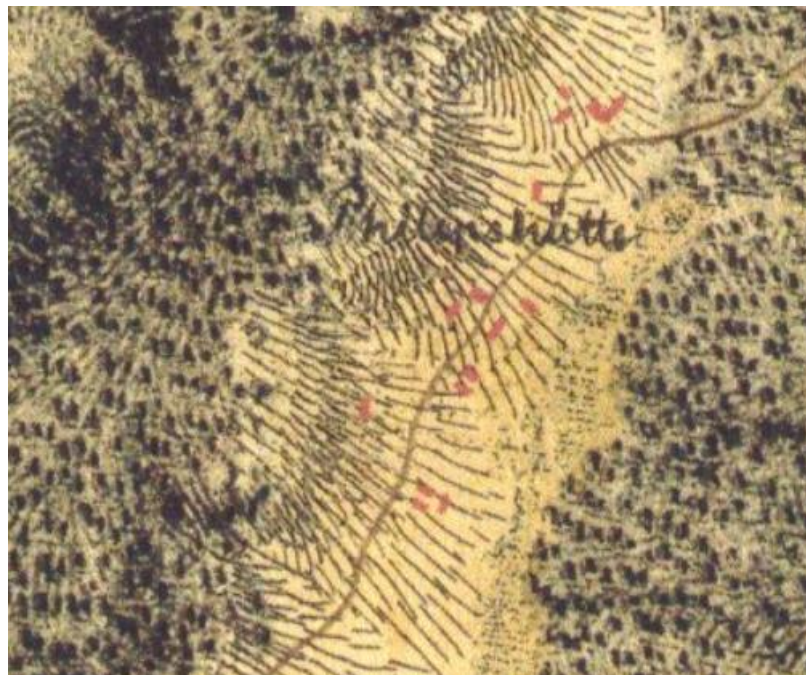
⁵⁸³ Plavební kanál začíná 2 km od Modravy a jeho celková délka toku je asi 13,6 km.

⁵⁸⁴ Dostupné IN: www.sumava-modravsko.cz/osady-a-samoty/filipova-hut.html [online]. [cit. 2021-11-29].

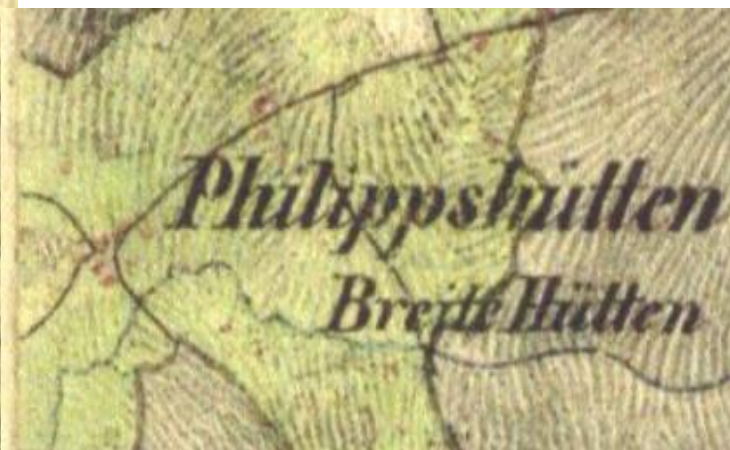
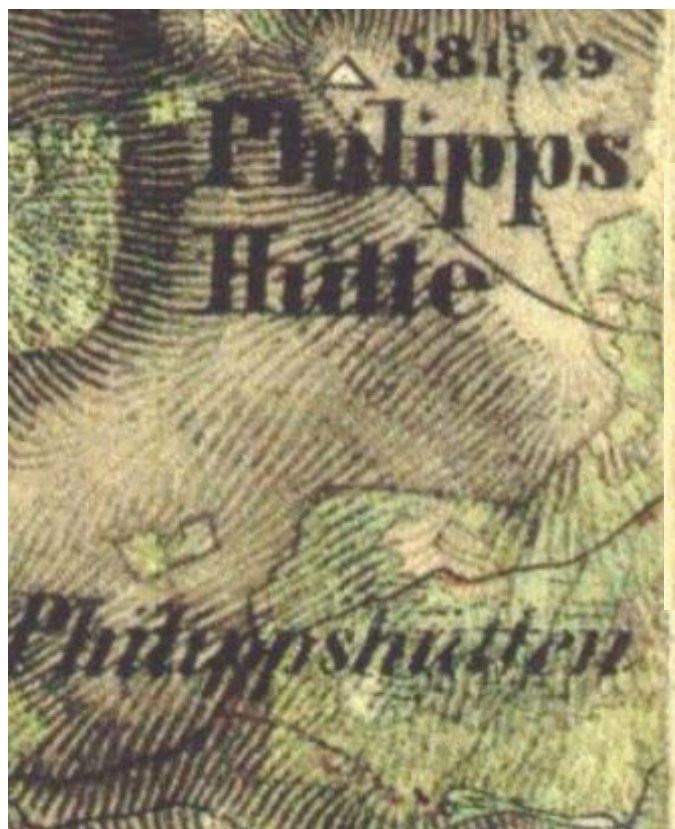
⁵⁸⁵ „Stalo se tak smlouvou z 31. srpna 1785, kterou panství povolilo vystavění sklárny s jednou pecí a třemi chalupami pro skláře při potoku nad Modravou“; Citováno z: www.sumava-modravsko.cz/osady-a-samoty/filipova-hut.html [online]. [cit. 2021-11-29].

⁵⁸⁶ Informace dostupné IN: www.sumava-modravsko.cz/osady-a-samoty/filipova-hut.html [online]. [cit. 2021-11-29].

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Osada Vchynice – Tetov

Typ stavby:	osada
Místo:	Srní
Panství:	prášílské
Doba stavebního zásahu:	1792
Novostavba:	ANO

Umístění: Osada Vchynice – Tetov je dnes součástí obce Srní, která se nachází asi 8 km jihozápadně od Kašperských Hor.

Historie: Osada Vchynice – Tetov vděčí za svůj vznik majiteli prášílského panství hraběti Filipu Kinskému, který Prášíly získal ve 2. polovině 18. století po svém strýci Josefovi Janovi Maxmiliánovi Kinském, který panství získal ve veřejné dražbě za 26 800 zlatých.⁵⁸⁷ Zmínky o osadě jsou již z roku 1792, kdy osada měla, podobně jako Filipova Huť, charakter sklářské hutě. Byla založena nad levým břehem řeky Vydry a dodnes osadou prochází známý Vchynicko – tetovský plavební kanál.⁵⁸⁸ Zmínka o osadě je objevuje i v románu Karla Klostermanna *Kam spějí děti: román*. „[...] Dědina Chynice-Tetovo leží ve východním a jihovýchodním svahu Adamsberka, chalupy vesměs stejné, dřevěné, tu a tam na kamenné podezdívce spočívající, s lomenicemi postrannými, [...] Jednotlivé lány jsou od sebe odděleny mocnými, širokými kamennými hradbami, naházenými prvními osadníky, kteří roku 1780 koupili pralesem pokryté stráně od panství štubenbašského, náležejícího tehdá hraběti Kinskému ze Vchynic a Tetova, jemuž na počest pojmenovali nově založenou, pralesu vyrvanou osadu.“⁵⁸⁹

Na konci 18. století dochází ke změně ve vlastnictví a prášílské panství získávají Schwarzenbergové.

⁵⁸⁷ ORTH, Jan Ev a František SLÁDEK. *Topograficko-statistický slovník Čech čili podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpusťlých hradů a zaniklých osad Království Českého*. Praha: I.L. Kober, 1870. Str. 617.

⁵⁸⁸ Dostupné IN: www.sumava-modravsko.cz/osady-a-samoty/vchynice-tetov.html [online]. [cit. 2021-12-02].

⁵⁸⁹ KLOSTERMANN, Karel. *Kam spějí děti: román*. 2. vyd. Praha: Vilímek, [1921]. Vilímkova knihovna. Str.

Mapa císařského otisku

Krčma v Městci

Typ stavby:	panská krčma
Místo:	Chroustovice – Městec
Panství:	chroustovické
Doba stavebního zásahu:	2. polovina 18. století
Novostavba:	NE

Umístění: Vesnice Městec se nachází asi 2,5 km severovýchodně od Chroustovic a rozkládá se přímo na křižovatce silnic vedoucích z Chrudimi do Vysokého Mýta a z Chroustovic do Uherska, a dodnes katastrálně spadá pod městys Chroustovice. Samotná budova panské krčmy (dnešní dům č.p. 1) stojí přímo u křižovatky obou komunikací a je to objekt okapové orientace směrem k hlavní komunikaci.

Historie: Historie obce se začala psát již na počátku 14. století, kdy tehdy nepatřila pod Chroustovice, nýbrž pod nedaleký Ostrov, kde bývala tvrz.⁵⁹⁰ Tehdy se zde střetlo české a německé vojsko císaře Albrechta. O století později táhla přes Městec husitská vojska směrem na Moravu.⁵⁹¹ Dle pramenů stávala v Městci krčma již v 17. století, a to v nynější budově č.p. 1.⁵⁹² V 18. století proběhla přestavba objektu, o kterou se zasloužila vrchnost, v tomto případě hrabě Filip Kinský a od té doby se krčma nazývala *panskou krčmou*.⁵⁹³ Od roku 1850 byl Městec samostatnou obcí přináležící k okresu Vysoké Mýto a od roku 1988 je součástí městyse Chroustovice.

⁵⁹⁰ SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu. Vedoucí práce Foltýn, Dušan. Str. 70.

⁵⁹¹ DRBAL, Jiří. Z historie i současnosti místní části Městec. IN: *Chroustovický zpravodaj*. Chroustovice: Obecní úřad, červen 2012, číslo 65. Str. 1.

⁵⁹² Krčma je zmiňována již v roce 1626. IN: Tamtéž.

⁵⁹³ Tamtéž.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

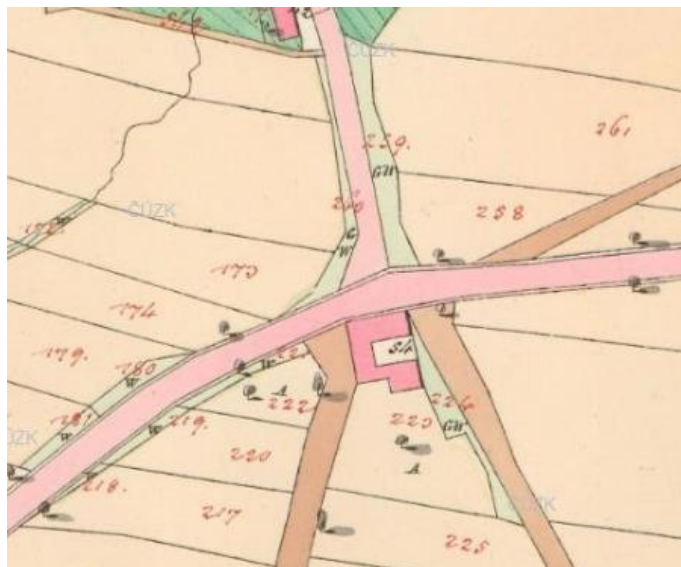
Třetí vojenské mapování

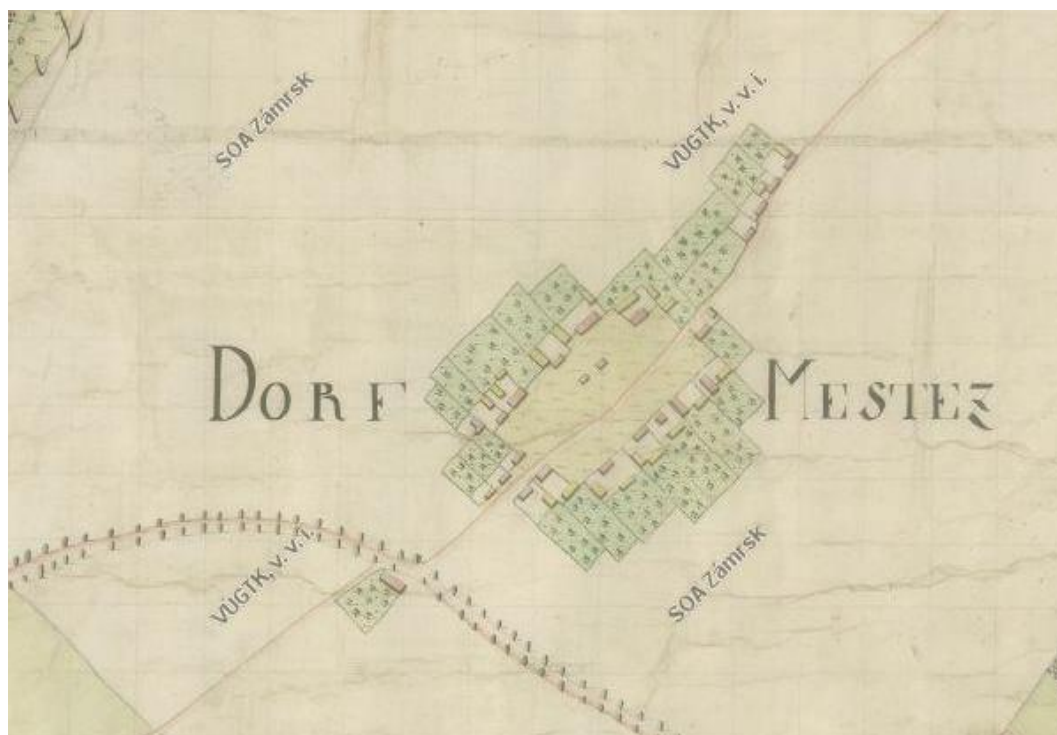
Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Johann Dwerdy, mapa vrchnostenského dvora v Chroustovicích a Ostrově, výřez mapy, 1780. (Hostinec je ve spodní levé části výřezu u komunikace)⁵⁹⁴

⁵⁹⁴ Mapa je uložena v SOA Zámorsk; je dostupná online IN: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/19256 [online]. [cit. 2022-01-23].

2. NEJISTÉ STAVEBNÍ ZÁSAHY

Kostel svatého Bartoloměje v Otradově

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Otradov

Panství: rychmburské

Předpokládaná doba stavebního zásahu: 1789, 1806?

Novostavba: NE

Umístění: Obec Otradov se nachází zhruba 10 km severovýchodně od Hlinska v těsné blízkosti obce Krouny. Objekt kostela sv. Bartoloměje Apoštola se tyčí na mírném kopečku nad řekou Krounkou v severovýchodní části intravilánu obce a tvoří tak výraznou dominantu celé této vesnice. Jedná se o jednodílný orientovaný kostel s hranolovou věží na jižní straně a pětibokým presbytářem.

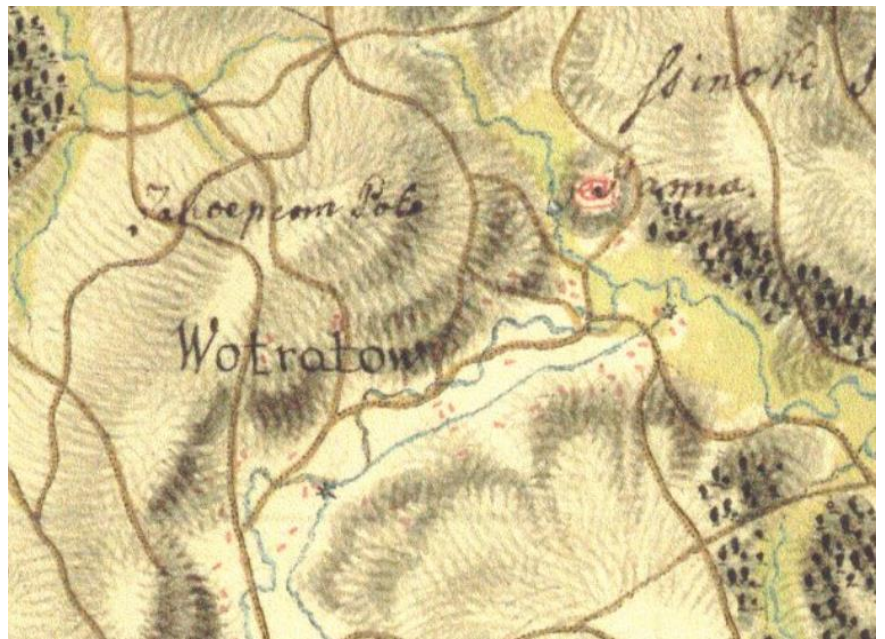
Historie: Římskokatolický kostel v Otradově se připomíná již v roce 1350, kdy byl tehdy farním a přináležel k litomyšlskému biskupství.⁵⁹⁵ Od 17. století byl filiální k Hlinsku, pak ke Skutči a od roku 1737 ke Krouně. V 18. a 19. století byly na této dominantní stavbě v obci časté stavební zásahy a opravy, a celá stavební aktivita byla zakončena až v roce 1899.⁵⁹⁶ Do tohoto časového úseku spadá také vlastnictví hraběte Filipa Kinského, tudíž se tedy nabízí možnost, že se na některé stavební akci mohl finančně podílet i právě hrabě Kinský. Zdeněk Wirth ve svém *Soupisu památek, roč. 16* zmiňuje, že v roce 1789 byla v kostele postavena nová kruchta, která byla v roce 1806 opravena, o 33 let později byl odstraněn ze střechy sanktusník.⁵⁹⁷ Na konci 19. století byl pak otradovský kostel regotizován.

⁵⁹⁵ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 162.

⁵⁹⁶ Tamtéž.

⁵⁹⁷ Tamtéž.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel svatého Matouše ve Štěpánově

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Skuteč-Štěpánov

Panství: rychmburské

Předpokládaná doba stavebního zásahu: 1785–1786?

Novostavba: NE

Umístění: Kostel sv. Matouše ve Štěpánově je situován přímo do centra obce, která katastrálně spadá pod město Skuteč. Nachází se asi 1,5 km severně od tohoto města a rozprostírá se přímo na hlavní komunikaci vedoucí ze Skutče do nedaleké Luže. Jedná se o jednolodní orientovaný kostel s věží a s lucernou na západní straně objektu.

Historie: Filiální kostel sv. Matouše ve Štěpánově je poprvé připomínán v roce 1350, kdy to pravděpodobně byla dřevěná stavba, která byla postupem doby, na přelomu 14. a 15. století, nahrazena stavbou zděnou.⁵⁹⁸ Na samém konci 17. století přestal starý prostor kostela postačovat potřebám místního obyvatelstva a rozhodlo se o prodloužení lodi kostela směrem na západní stranu a jednu okenní osu.⁵⁹⁹ O jedno století později byl kostel opět upraven a v letech 1785- 1786 byla k západnímu průčelí přistavěna zvonice s přílbovou střechou pod lucernou, celková realizace stavebního zásahu byla pořízena nákladem 1044 zlatých.⁶⁰⁰ Na začátku 90. let 18. století byla na dvou dřevěných sloupech zřízena kruchta a ve vítězném oblouku kazatelna.⁶⁰¹ Z výše uvedených stavebních úprav nelze s jistotou tvrdit, že by se na některé z nich finančně nepodílel i Filip Kinský, i když se v pramenech jeho jméno přímo neobjevuje. Nelze to vyloučit a je to tedy další možný příklad jeho stavební aktivity.

⁵⁹⁸ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 293.

⁵⁹⁹ Tamtéž, str. 293-294.

⁶⁰⁰ WIRTH, Zdeněk. *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 215.

⁶⁰¹ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 294.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel svatého Jana Křtitele v Perálci

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Perálec

Panství: rychmburské

Předpokládaná doba stavebního zásahu: 1764–1765?

Novostavba: NE

Umístění: Obec Perálec se rozprostírá asi 6 km jihovýchodně od města Skutče a za časů Filipa Kinského tato obec uzavírala severovýchodní část rychmburského panství. Samotná budova kostela leží v jižní zástavbě intravilánu obce a lemuje hlavní komunikaci, která prochází obcí. Jedná se o jednodlní orientovanou stavbu s věží v severní části objektu.

Historie: Kostel v Perálci má velmi dlouhou a bohatou historii a dle pramenů je jisté, že kostel existoval již ve 14. století, kdy byl vysvěcen již v roce 1321 biskupem Janem z Dražic, a to ke cti sv. Jana Křtitele. Je tedy možné, že byl postaven již v roce 1320, za časů mocného rodu Berků z Dubé, kteří v okolí vlastnili tvrz. V roce 1350 je tento kostel připomínán jako farní a byl jím až do začátku třicetileté války, kdy se z něj v roce 1620 stal filiální a byl jím až do roku 1737.⁶⁰² Filiální byl nejprve ke Skutči a posléze k Rychmburku a dle vizitační zprávy z roku 1677 byl v té době perálecký kostel ve špatném stavu po vykradení⁶⁰³ a o století později proběhly rozsáhlé barokní stavební úpravy, kdy z původně dřevěné zvonice se stala zvonice zděná a dodnes tvoří v severní části objektu jeho dominantu.⁶⁰⁴ Součástí areálu bývala i kostnice, která však byla na konci 18. století, v roce 1796, zbořena. Uvnitř kostela je například

⁶⁰² WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 165.

⁶⁰³ Tamtéž.

⁶⁰⁴ Výstavba zvonice proběhla v letech 1764-65 a nabízí se zde tedy další možný zásah hraběte Filipa Kinského, i když tato činnost je opět bez pramenné opory a zdrojů a tato stavební akce by časově odpovídala počátkům Filipovy držby tohoto rozsáhlého panství (Rychmburk vlastnil od roku 1763).

zповѣdnice z roku 1789 anebo varhany z roku 1808 – to vše opět může (ale i nemusí) odkazovat na finanční podporu hraběte Kinského.⁶⁰⁵

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

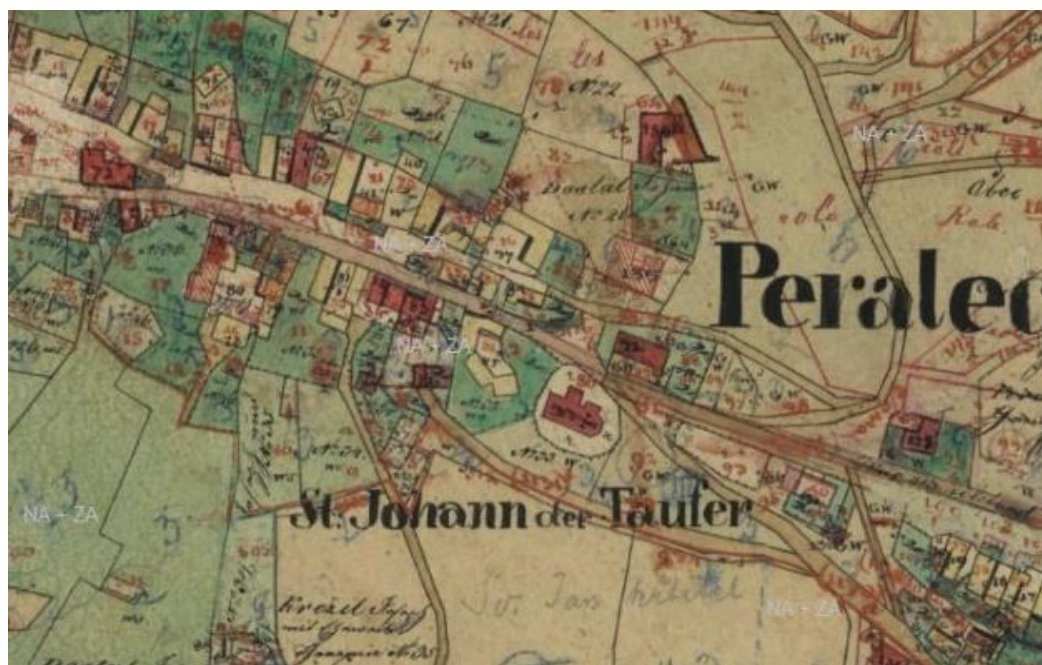

⁶⁰⁵ WIRTH, Zdeněk. *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 167.

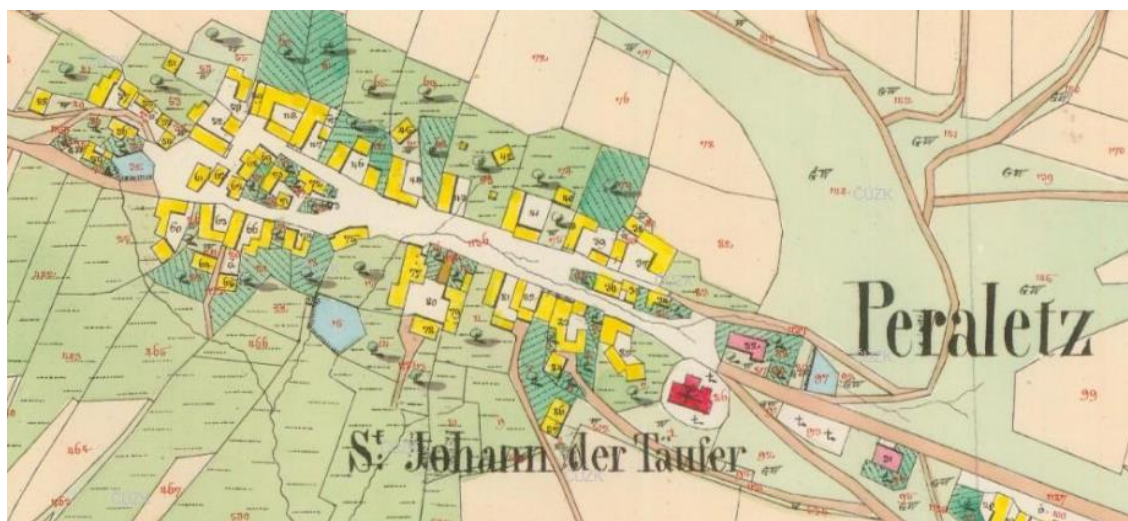
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel svatého Jana Křtitele ve Svatce

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Svatka

Panství: rychmburské

Předpokládaná doba stavebního zásahu: 1789?

Novostavba: NE

Umístění: Kostel sv. Jana Křtitele je situován do západní zástavby města a spolu s přílehlou farou a zvonící tvoří důležitou památku v obci. Jedná se o jednolodní kostel s půlkruhovou věžičkou v severovýchodním rohu a se sanktusníkem nad lodí kostela.

Historie: Kostel ve Svatce je připomínán již v roce 1350, nicméně dle pramenů, které jsou k dispozici, by mohla

být doba vzniku podstatně starší, prameny hovoří o tom, že na místě dnešního kostela stávala pravděpodobně dřevěná stavba. Od počátku byl kostel farní, podobal se spíše kapli a nacházel se přibližně v místech dnešní kruchty kostela.⁶⁰⁶ Samotná Svatka bývala již ve 14. století součástí rychmburského panství a o století později se již pyšnila statutem městečka, a tehdy zde bývala rychta.⁶⁰⁷ Ve 14. století byl kostel farním, později byl od 17. století filiální do Hlinska a tento status si zachoval po celé jedno století, až do počátku 18. století, a v roce 1737 se opět stal farním.⁶⁰⁸ Na konci 80. let 18. století, v roce 1789, byl svratecký kostel zásadně přestavěn, nad starý presbytář byla přistavěna kruchta, k původnímu presbytáři byla přistavěna loď a vznikl též presbytář nový, společně se sakristií, která je na jižní straně objektu. Kruchta kostela

⁶⁰⁶ CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. 11, *Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 205; srov. Oficiální stránky římskokatolické farnosti Svatka. IN: www.farnostsvratka.cz/o-farnosti-2 [online]. [cit. 2021-12-27].

⁶⁰⁷ ADÁMEK, Karel Václav. *Město Svatka*. IN: *Památky archaeologické a místopisné: organ Archaeologického sboru Musea království Českého a Historického spolku v Praze*. Praha: Archaeologický sbor Musea království Českého, 1913. ISSN 1801-5786. Str. 51-52.

⁶⁰⁸ CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. 11, *Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 205.; fara byla zřízena errekční listinou z 24. dubna 1737. IN: ADÁMEK, Karel Václav. *Město Svatka*. IN: *Památky archaeologické a místopisné: organ Archaeologického sboru Musea království Českého a Historického spolku v Praze*. Praha: Archaeologický sbor Musea království Českého, 1913. ISSN 1801-5786. Str. 56.

byla v 19. století (v roce 1815) ještě dodatečně rozšířena.⁶⁰⁹ Právě tato radikální stavební akce na konci 18. století by mohla být připisována i hraběti Filipu Kinskému, i když se nikde v pramenech přímo nevyskytuje informace, kdo tento stavební záměr vlastně financoval. Součástí areálu hřbitova a kostela je také budova částečně zděné zvonice, která se nachází východně od budovy kostela. Zvonice pochází snad již ze 17. století, její dřevěné patro pochází až z roku 1790.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

⁶⁰⁹ ADÁMEK, Karel Václav. *Město Svratka*. IN: *Památky archaeologické a místopisné: organ Archaeologického sboru Musea království Českého a Historického spolku v Praze*. Praha: Archaeologický sbor Musea království Českého, 1913. ISSN 1801-5786. Str. 58.

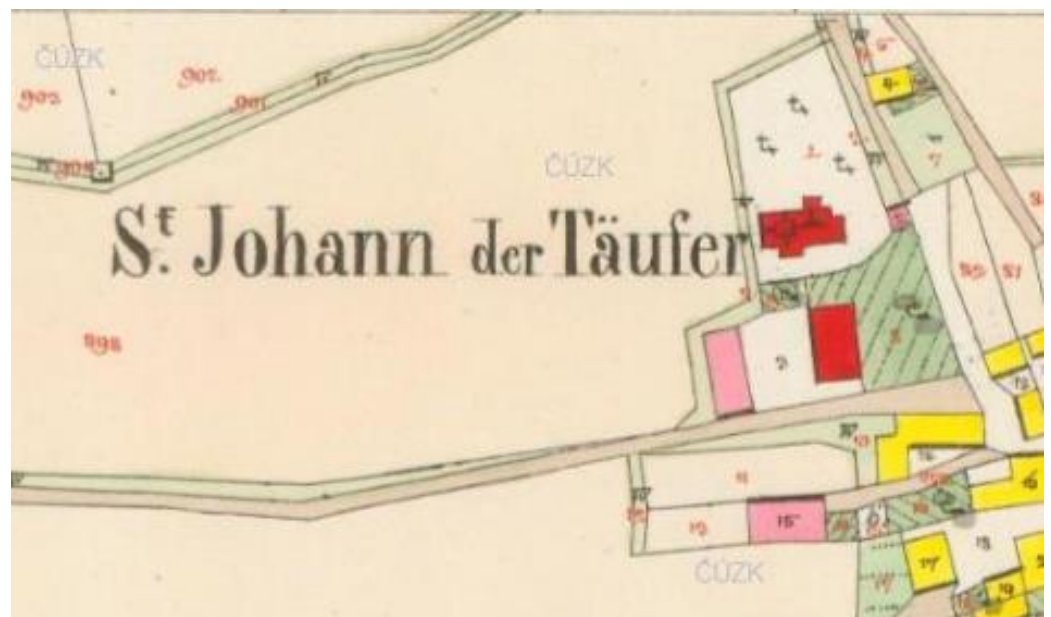
Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Skutči

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Skuteč

Panství: rychmburské

Předpokládaná doba stavebního zásahu: 1790, 1818?

Novostavba: NE

Umístění: Děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie se nachází ve Skutči v Tyršově ulici, v těsné blízkosti hlavního náměstí, na mírném návrší a je to jedna z nejvýznamnějších památek ve městě a v okolí. Jedná se o jednodílnou, orientovanou stavbu s věží na západní straně.

Historie: V pramenech se skutečský kostel vyskytuje již v roce 1350, kdy je připomínán jako farní, k biskupství litomyšlskému.⁶¹⁰

Přesnou podobu kostela neznáme, je však možné, že to byla původně dřevěná stavba, která byla postupem doby přestavěna na zděnou. Zhruba v polovině 15. století vzrostla na západním průčelí věž - dominanta kostela a také samotného města a o století později byla k lodi přistavěna i předsíň na jižní straně.⁶¹¹ Kolem roku 1550 kostel údajně vyhořel, nicméně se zdá, že se jedná o pouhou dedukci, která vychází z doby vzniku dvou velkých zvonů.⁶¹² V roce 1656 byl kostel povýšen na děkanský⁶¹³ a na počátku 18. století byl nákladně barokně přestavěn, v roce 1702 byl vyměněn krov a v letech 1756-1766 zaniklo původní gotické ukončení věže.⁶¹⁴ V roce 1790

⁶¹⁰ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 194.

⁶¹¹ VORÁČEK, Emil: *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 276-277.

⁶¹² Více info IN: VORÁČEK, Emil: *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 277.

⁶¹³ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 194.

⁶¹⁴ VORÁČEK, Emil: *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 278; srov. WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 194.

Dle Z. Wirtha byl kostel opraven nákladem 4115 zlatých.

pak byly nově postaveny schody vedoucí k děkanskému kostelu od náměstí. V roce 1818 byly na věži zřízené hodiny a v téže době vzniklo točité schodiště do prvního patra věže a zároveň došlo k obnově jižního schodiště na kůr.⁶¹⁵ Právě tyto poslední dvě zmíněné stavební aktivity by mohly, ale opět i nemusely, odkazovat na osobnost hraběte Filipa Kinského, který mohl celou stavební realizaci alespoň částečně financovat či jinak podporovat.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

⁶¹⁵ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 278.

Třetí vojenské mapování

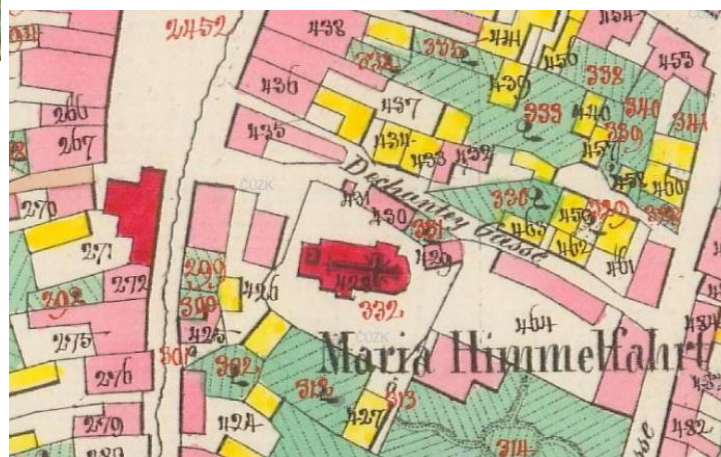

Děkanský kostel na rukopisné mapě Ing. Františka X. Preitsche z roku 1731.⁶¹⁶

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

⁶¹⁶ Originál uložen v SOA Zámorsk, dostupné online IN: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/19552 [online]. [cit. 2021-12-27].

Kostel svatého Václava v Lažanech

Typ stavby: katolický kostel

Místo: Lažany

Panství: rychmburské

Předpokládaná doba stavebního zásahu: 1775, 1799?

Novostavba: NE

Umístění: Kostel v Lažanech leží asi 2 km jihovýchodně od Skutče, na hlavní komunikaci mezi Skutčí a Přehradím. Rozprostírá se ve východní části intravilánu obce, nalevo od hlavní komunikace ze Skutče směrem na Rychmburk. Je to orientovaná, jednolodní stavba na mírném kopečku, která je obklopena hřbitovem se zdí, a na jižní straně areálu je vstupní brána zdobená štítem.

Historie: Dříve se usuzovalo, a to hlavně z důvodu umístění na viditelné poloze, že je kostel románského původu, nicméně všechny provedené průzkumy⁶¹⁷ toto tvrzení vyvrátili a zdá se, že dnešní kostel měl svého předchůdce, kterým byl dřevěný objekt.⁶¹⁸ Lažanský kostel se připomíná v roce 1350, kdy jako farní kostel spadal pod litomyšlské biskupství.⁶¹⁹ Tento kostel pravděpodobně od počátku sloužil i jako pohřební místo rychmburských majitelů a jeho hrobka, která se nachází v presbytáři kostela, pochází ze 16. století⁶²⁰ a pod sakristií je samostatná krypta, která vznikla až na konci 16. století.⁶²¹ Z téhož století také pochází i věž, jejíž třetí patro bylo pravděpodobně dřevěné a ze stejné doby pochází také jižní předsíň kostela, která plnila i funkci márnice.⁶²² Celý areál kostela a hřbitova obklopuje zeď, která pochází z 18.

⁶¹⁷ Více info o počátcích kostela a o průzkumech IN: VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 13-14.

⁶¹⁸ VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 292.

⁶¹⁹ WIRTH, Zdeněk. *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 73.

⁶²⁰ Tato hrobka patří pánům z Valdštejna na Rychmburce.

⁶²¹ Krypta sloužila k pohřbívání Berků z Dubé. IN: VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 292.

⁶²² Tamtéž.

století, na jižní straně je vstupní brána, která je datována dvěma letopočty – 1775 a 1799.⁶²³ Právě výstavba hřbitovní zdi a brány může odkazovat na další možný stavební zásah hraběte Kinského, i když není jeho aktivita v pramenech nikterak prokazatelná.

První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

⁶²³ WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek, ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902. Str. 73; srov. VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011. ISBN 978-80-903734-6-4. Str. 292.

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Fara ve Svatce

Typ stavby: katolická fara

Místo: Svatka

Panství: rychmburské

Předpokládaná doba stavebního zásahu: 1788-1790?

Novostavba: ANO

Umístění: Svratecká fara je v těsné blízkosti kostela a dodnes k němu neodmyslitelně patří. Fara je jižně od kostela sv. Jana Křtitele a spolu se zvonící je součástí blízkého okolí této nejvýznamnější sakrální památky ve městě.

Historie: Dle dostupných pramenů byl kostel ve Svatce farním již ve 14. století a dnešní budova fary byla postavena pravděpodobně někdy v průběhu 18. století⁶²⁴, tedy v době, kdy byla provedena radikální přestavba místního kostela. Na rohu farní zahrady stávala již v první polovině 18. století původně školní budova, která se v polovině století přesunula na druhou stranu komunikace a v roce 1786 byla postavena nová budova školy, a to nákladem obce, která byla školním patronem až do roku 1809.⁶²⁵ Od té doby je, až do roku 1866, školním patronem rychmburská vrchnost, tedy například i hrabě Filip Kinský, který nechal na svých panstvích postavit hned několik škol. Nicméně v 19. století již budova školy nebyla nikterak spojena s farou a každá budova byla využívána podle svého určení. Svratecká fara byla postavena koncem 18. století, možná mezi lety 1788-1790.⁶²⁶ Je zde tedy další možná stavební činnost hraběte Kinského, který mohl zasahovat nejen do dění města, ale i do stavebních aktivit v okolí

⁶²⁴ ADÁMEK, Karel Václav. *Město Svatka*. IN: *Památky archaeologické a místopisné: organ Archaeologického sboru Musea království Českého a Historického spolku v Praze*. Praha: Archaeologický sbor Musea království Českého, 1913. ISSN 1801-5786. Str. 58; srov. CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století*. 11, *Politický okres chrudimský*. Praha, 1900. Str. 207.

⁶²⁵ ADÁMEK, Karel Václav. *Město Svatka*. IN: *Památky archaeologické a místopisné: organ Archaeologického sboru Musea království Českého a Historického spolku v Praze*. Praha: Archaeologický sbor Musea království Českého, 1913. ISSN 1801-5786. Str. 58-59.

⁶²⁶ Nepříliš věrohodné informace jsou dostupné na webu NPÚ, v památkovém katalogu. Dostupné IN: www.pamatkovykatalog.cz/fara-12750652 [online]. [cit. 2021-12-27].

kostela či fary. Opět je to jen hypotéza a jedna z mnoha variant, kterou nijak nelze pramenně doložit.

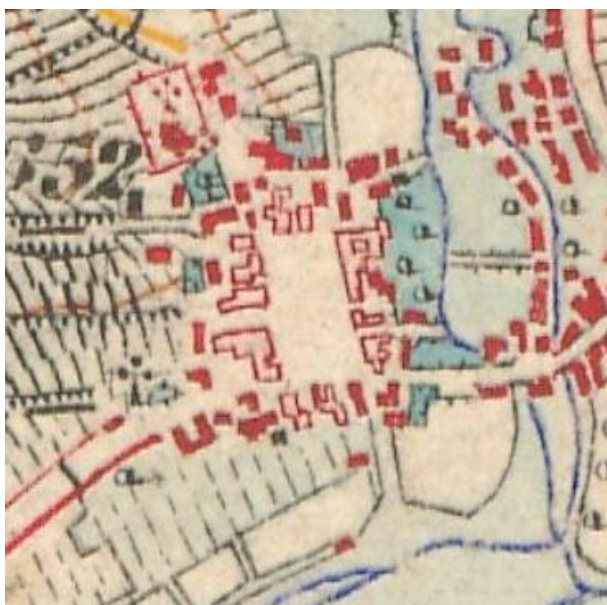
První vojenské mapování

Druhé vojenské mapování

Třetí vojenské mapování

Mapa stabilního katastru

Mapa císařského otisku

Závěr práce – shrnutí a nové otázky výzkumu

Předkládaná diplomová práce nabízí pohled na jednoho příslušníka vysoké aristokracie na přelomu 18. a 19. století, jenž byl zasažen proudem osvícenství a který měl velmi blízký vztah ke svým poddaným i k některým rodinným příbuzným – záměrně zmiňuji některým. Snažil jsem se ve své práci spojit hned několik druhů nám dostupných pramenů, které lze využít při studiu konkrétního šlechtice a jeho stavební činnosti na konkrétním panství. Předně to jsou prameny archivní, které nám mohou prozradit důležité okamžiky života aristokrata a tyto zdroje lze propojit s mapovou či hmotnou pramennou základnou.

V úvodu své diplomové práce jsem zmínil dosavadní stav bádání a pramennou základnu v podobě odborné literatury, která je v případě rodiny Kinských širší, avšak samotnému životu hraběte Filipa Kinského se věnuje jen malá část vydaných publikací. Pomálu je také pramenů archivních, a tak se badatel musí soustředit na další dostupné metody, které mu pomohou zodpovědět na některé položené badatelské práce. Po vstupním představení již vydaných prací a dalších pramenů výzkumu se *první kapitola* práce se věnuje nejstarší historii rodu a složitému rozvětvení rodu, na němž lze definovat jak početná to byla rodina. Své příbuzné měla rodina například i v dalekém Nizozemí, kam odešli, jakožto nekatolíci, bojovat. Ze všech zmíněných linií však pro další část práce je stěžejní ta linie chlumecká, jejíž potomci žijí dodnes. V této části práce je pozornost věnována i fenoménu prosazení rodiny v panském stavu. Rod Kinských je příkladem rodiny, která, ač byla rytířského stavu, byla velice bohatá a všemožně se snažila si zajistit přízeň u císaře, a Radslav Kinský dokonce neváhal zfalšovat na konci 16. století listiny, které potvrzovaly příbuznost s panským rodem Tetaurů z Tetova. Pouze neklidné období přelomu 16. a 17. století, které bylo politicky i nábožensky velmi nestabilní, zapříčinilo, že se padělky nikdo nezabýval a rod mohl naplno „splynout“ s domácí panskou šlechtou. Díky tomuto mocenskému tahu se mohl rod Kinských během 17. století naplno „usadit“ i v některých vysokých funkcích a zakotvit tak naplno mezi klasickou „domácí“ šlechtou – a o tomto tématu pojednává následující kapitola.

Druhá kapitola je zaměřena na význačné osobnosti rodu a svoji pozornost věnuje období od poloviny 17. století až do konce století následujícího. Kapitola je nezbytně nutná pro pochopení celé situace v rodině v době, ve které se narodil i Filip Kinský. Z výčtu všech blízkých příbuzných ihned v úvodu zaujímá význačná osobnost přelomu 17. a 18. století - nejvyšší kancléř Království českého, Václav Norbert Oktavián Kinský, který svoji rodovou úlohu dokázal beze zbytku splnit a nejenže svým potomkům věnoval početný majetek, ale zároveň se postaral o vnitřní stabilitu rodiny velkým počtem svých potomků. Dalším v pořadí je nejvyšší

kancléř království Českého, František Ferdinand Kinský, který pokračoval ve šlépějích svého otce a nechal vybudovat i barokní perlu a rodovou rezidenci Chlumeck nad Cidlinou, a také získal nové rakouské statky, které později zdědil i Filip Kinský. František Ferdinand měl několik sourozenců, kterým se věnuji v další části této kapitoly. Mezi jeho sourozenci dominuje například Štěpán Vilém Kinský, který zpočátku zastával post diplomata a později to dopracoval až na titul nejvyššího hofmistra Českého království. Vnučka hraběte, a později i prvního knížete Štěpána Viléma Kinského se měla podle plánu provdat za hraběte Filipa Kinského, nakonec však k plánovanému sňatku z důvodu její smrti nedošlo. Dalším významným členem rodu byl Filip Kinský, který zastával post nejvyššího kancléře království Českého a konečně Josef Jan Maxmilián Kinský, který proslul zejména manufakturním podnikáním. Následuje část práce je věnovaná Filipovým nejbližším příbuzným – otci Leopoldu Ferdinandovi, strýci Františku Josefovi a bratru Františku Ferdinandovi a poslední část druhé kapitoly je věnována blízkému příbuznému Františku Oldřichovi Kinskému, který byl Filipovým souvrstevníkem a zároveň sousem (Františkovo Chocceňské panství sousedilo s Chroustovicemi).

Třetí kapitola již podrobně líčí životní příběh Filipa Kinského od dětství, přes jeho dospívání a vojenskou kariéru a rodinný život až k jeho stáří a posledním létům jeho dlouhého života. Již od narození se Filip musel spokojit „pouze“ s omezeným majetkem a s rolí druhorozeného syna. Při podrobném rozboru lze spatřit, že v mládí se hrabě věnoval převážně vzdělání, armádě a zálibě v lovu. Nelze popřít, že byl za svého života oblíbencem, či dokonce přítelem císaře Josefa II. a v některých nepříliš odborných pramenech se dokonce zmiňuje, že se hrabě Kinský účastnil i císařových cest inkognito, které Josef II. podnikal do některých evropských zemí. Nelze s jistotou prokázat, zda někde Filip Kinský s císařem přímo byl, ovšem nelze popřít jejich blízký kontakt, který mohl vzniknout již v mládí ve Vídni. Dalším podrobným průzkumem císařových cest by snad bylo v budoucnu možné jednoznačně potvrdit, či vyvrátit tuto myšlenku a právě téma cest Josefa II. coby hraběte Falkensteina je výborným tématem ke zpracování do diplomové práce – nejen že by práce přinesla nový pohled na fenomén inkognito cest, ale zároveň by mohla zodpovědět na některé otázky zvědavého čtenáře – kupříkladu kdo mohl císaře doprovázet? Kam a jakým způsobem cesty vedly? Jak dlouho trvaly a jak finančně náročné byly?

Součástí této kapitoly práce je také rozbor rodinného života hraběte Kinského s přihlédnutím k jeho soukromí. Ve většině vydaných pracích se setkáváme s tvrzením, že Filip Kinský byl velmi cholerický a výbušný člověk a špatný společník a právě díky povaze hraběte jeho manželství krachlo. Ovšem v pozadí neustále zůstává událost z jeho mládí, kdy si měl vzít

příbuznou, která však zemřela ještě před sňatkem a celá tragédie, ačkoliv z ní Filip „vytěžil“ rychmburské panství, jej mohla ovlivnit na celý život a možná i díky této tragédii si hrabě Kinský nenašel cestu k nové lásce. Jeho osobnost byla zcela jistě neobvyklá a povahou mohl být i žárlivý – o čemž vypovídá i popisovaná scéna, která se odehrála na jednom plese ve Vídni, nicméně na druhou stranu je třeba zmínit, že jej charakterizovaly i kladné vlastnosti – láska k poddaným a ke své sestře Marii Terezii, které poskytl v době smutku oporu a zázemí. V závěru je to tedy těžko uchopitelná osobnost, která svojí neobvyklostí právě přitahuje pozornost badatele. Další část kapitoly se zaměřuje i na jeho tituly a ocenění, které za svého života získal a součástí podkapitoly je přehledná tabulka s významnými mezníky Filipova života. Poslední dvě části třetí kapitoly se zaměřují na vztah hraběte Kinského k poddaným a na jeho poslední roky života. V roce 1775 proběhla na chlumeckém panství vzpoura poddaných a celý incident musel být vyřešen až vojenským zásahem a dle mého názoru právě tato událost ovlivnila vztah Filipa Kinského s jeho lidem. Panství Filipova bratra se stalo v březnu toho roku jedním z center povstání a možná i proto se Filip snažil být ke svým poddaným laskavější a toleroval i nekatolictví. Téma vztahu vrchnosti k poddaným po selských bouřích na konci 18. století je další zajímavé téma, které není příliš probádáno a nabízí se tedy jako vhodné téma bakalářské či diplomové práce. Sám Filip byl samozřejmě zasažen osvícenstvím, které bylo k nekatolické konfesi více tolerantní, avšak i právě zmíněná událost na Chlumecku mohla mít dle mého názoru podstatnou roli na jeho vztah k poddaným. Hrabě podporoval i výstavby tolerančních modliteben, které vznikaly v 80. letech 18. století, krátce po výše zmíněném povstání. Filip pravděpodobně razil velice prosté heslo: *spokojený poddaný = neodbojný poddaný* a právě v konfesi viděl společnou cestu – pokud bude ke svým poddaným tolerantní a přátelský, oni mu to zcela jistě oplatí a přestože to zní poněkud odvážně, hraběti Kinskému tato strategie vyšla a jeho poddaný lid ho respektoval, o čemž vypovídá například busta v altánu v Předhradí vztyčená při příležitosti 50letého panování hraběte Kinského na Rychmbursku či mnoho lidových vyprávění o tomto hraběti. Závěrečná část třetí kapitoly se věnuje posledním letům života hraběte a podrobně rozebírá i jeho testament, který určil rozdělení jeho majetku.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na majetek hraběte Kinského a čtenáři přibližuje rozsah jeho panství. Největší prostor je věnován dominiím v českých zemích a nechybí k nim ani přiložené mapy, které vznikly pro tuto kapitolu. V seznamu lokalit je dohromady okolo 120 měst, vesnic, osad a samot, které patřily pod Kinského správu a malá pozornost je věnována i jeho majetku v Rakousku. Kapitola popisuje nejen historii, ale i správu a hospodářskou situaci a přibližuje tak rozsah Kinského dominia.

Pátá kapitola se zaměřuje na některé otázky, které mohou čtenáře při čtení práce napadnout a které úzce souvisejí s jeho stavební činností a dle mého názoru je to spolu s katalogem staveb stěžejní část celé práce. První část této kapitoly se týká mentality stavebníka Filipa Kinského a zaměřuje se na důvody vzniku některých typů staveb. První výraznější skupinou staveb jsou lovecké záměčky, které vznikly v 70. letech 18. století. Tehdy bylo Kinskému necelých 40 let a v první polovině svého života se převážně věnoval kariéře v armádě a lovu. Ve východních Čechách se zasloužil o tři lovecké záměčky, které jsou součástí přiloženého katalogu staveb, a na kterých pořádal lovecké zábavy a kratochvíle. Další část kapitoly se zaměřuje na přestavbu hlavního sídla hraběte Kinského v Chroustovicích. Toto Filipovo rodiště bylo místem častého pobytu rodiny a na konci 70. let 18. století bylo sídlo rokokově přestavěno. Není bez zajímavosti, že přestavba proběhla až po smrti Filipovy matky, která na zámku žila a mohla tedy s přestavbou nesouhlasit, a proto hrabě Kinský zásah provedl až po její smrti. Následuje část zaměřená na městské paláce v Praze, kde vlastnil hrabě Kinský hned dva objekty, z nichž jeden palác prodal a ve stejném roce druhý palác získal a nabízí se zde hypotéza, že mu první jmenovaný přestal vyhovovat a rozhodl se jej prodat a zakoupit nový, který používal až do konce života a po jeho smrti sloužil i následujícím generacím dalších asi padesát let. Po představení pražských paláců je hlavní pozornost práce přesměrována na správní sídlo na hradě Rychmburk, které bylo během 18. století v žalostném stavu a hrabě Kinský se rozhodl jej opravit pro potřeby správců a úředníků. Filip Kinský tedy měl k dispozici jednak své soukromé sídlo k pobytu a jednak své hlavní správní sídlo, které účelně spravovalo celé jeho panství. Další část této kapitoly je věnována novému domovu Filipa Kinského, kterým se v roce 1823 stal sloupský zámek nedaleko Nového Boru. Důvodů prodeje „domova“ ve východních Čechách může být více a jsou zde zmíněny hlavní dva důvody, z nichž nejpravděpodobnější bude, že se Filip rozhodl pro změnu sídla a jednoduše si oblíbil jinou lokalitu. Druhá část páté kapitoly se věnuje dvěma příslušníkům vysoké aristokracie a propojuje jejich životní i stavební počiny s hrabětem Kinským. Samozřejmě si plně uvědomuji, že tato část je pouze malou sondou, z časového i rozsahového důvodu se podrobně nevěnuji majetkové struktuře obou aristokratů a tato část kapitoly má být pouze určitým vhladem do možného srovnání několika příslušníků nobility. Prvním z nich, Jan Leopold Dietrichstein, byl taktéž mladším synem a dědil po svém otci pouze část majetku, kterým bylo Boskovické panství. Podobně jako Filip Kinský, i on zaměřil svoji pozornost na přestavbu kostelů a far a zemřel nakonec bezdětný. Druhým vybraným aristokratem je František Josef Pachta z Rájova, který byl taktéž stavebníkem a mecenášem, nicméně se objevuje i informace, že mohl být dokonce autorem některých návrhů staveb a diplomová práce, která se věnuje tomuto aristokratovi a jeho

stavební činnosti se dotýká fenoménu *architekt – diletant* či *stavebník = stavitel*. Podobně jako Filip, tak i František Pachta během svého života odkoupil od svého staršího bratra část jeho majetku a na nově nabytém panství Jablonné v Podještědí prováděl stavební činnost. Oba se soustředili na jejich rezidenční sídla, která byla za jejich života přestavěna a jejich nemalé pozornosti se dostalo i církevním stavbám či školám.

Rozsahově největší část práce obsahuje přiložený katalog staveb, ve kterém je celkem 32 hesel odkazující na stavební aktivitu hraběte Kinského převážně na východočeských panstvích, které v tomto případě představuje chroustovické a rychmburské panství. Katalog je rozdělen na dvě hlavní části a tyto části jsou navíc typologicky dělené. První část katalogu se věnuje stavbám, které jsou zcela jistě spojeny s osobností hraběte Kinského, a které vznikly z jeho iniciativy či se na ně hrabě přímo finančně nebo materiálně podílel. Úvodní strany katalogu patří správním a rezidenčním objektům na východočeských panstvích. Figurují zde dva významné objekty – zámek Chroustovice a hrad Rychmburk, které byly v 80. a 90. letech 18. století přestavěny. Další typ stavby zmíněný v přiloženém katalogu jsou lovecké záměčky, které byly postaveny či stavebně upraveny v 70. a 80. letech 18. století, kdy tehdy asi 40letý hrabě Kinský propadl lovecké vášni. Tehdy však nezapomíná ani na svoji konfesi a již v 60. letech začíná stavět či upravovat katolické kostely, jejichž stavební úpravy probíhaly prakticky až do konce života hraběte Kinského. První jeho doloženou stavbou je kostel sv. Anny v Pusté Kamenici, jehož přestavba proběhla v roce 1763⁶²⁷ a v přiloženém katalogu je celkem šest jistých katolických objektů, z čehož vyplývá, že Filip Kinský svoji pozornost věnoval i katolické víře, kterou vyznával. Svoji toleranci k nekatolickému obyvatelstvu dal Filip najevo například i tím, že povolil stavbu dvou evangelických staveb. Dalším dokladem jeho blízkého vztahu s poddaným jsou stavební počiny zaměřené na vzdělávací objekty v obcích. Hrabě Kinský byl všeobecně velkým podporovatelem škol a v katalogu je zmíněno pět školních budov, o které se určitou měrou zasloužil. Z velké části to byly dřevěné stavby, do dnešních dnů tedy nedochované, nicméně posloužily jako základ pro vzdělávací centra obcí a je zajímavé, že čtyři z pěti staveb byly zřízeny až po roce 1800, tedy v poslední čtvrtině Filipova života. Vznik těchto škol může souviset se Všeobecným školním řádem, který vydala Marie Terezie v roce 1774 a který počítal se vznikem obecních škol pro vzdělávání všech obyvatel. Při srovnání doby vzniku škol na Kinského panství však vidíme, že tyto objekty vznikly povětšinou až o třicet let později, z čehož lze usuzovat, že nebyly založeny bezprostředně po vydání řádu a tudíž to nebylo nařízení úřednictva. V pozadí nezůstaly ani dva městské paláce, které Filip vlastnil od 80. let 19. století.

⁶²⁷ V té době bylo Filipovi teprve 21 let a kostel sv. Anny je nejstarší známou stavební akcí hraběte.

První z nich koupil hrabě Kinský již v roce 1782, avšak záhy v roce 1798 palác po provedené přestavbě prodává a ve stejném roce kupuje druhý palác, který si ve svém vlastnictví ponechal až do konce života. Následují v katalogu objekty a lokality, které nelze jednoznačně kategoricky zařadit a definovat, nicméně všechny mají jednu společnou věc – souvisejí s hrabětem Filipem Kinským. Mezi hesly figurují čtyři osady a jeden objekt krčmy a tato hesla uzavírají první část katalogu, která je věnována pouze jistým stavebním zásahům Filipa Kinského. Druhá, kratší část katalogu, se zabývá nejistými stavebními zásahy, které hrabě mohl provést na zmíněných katolických stavbách. Bohužel absence dalších pramenů nám brání s jistotou tvrdit, že se o tyto stavby přímo Filip Kinský zasloužil a tvrzení zůstává pouze na poli spekulací a domněnek.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo přiblížit život a stavební aktivitu aristokrata žijícího v osvěcenském 18. století a na příkladu provedených staveb se pokusit ukázat jeho způsob myšlení při zadávání stavebních akcí. Filip Kinský je příklad těžko uchopitelného příslušníka rodu, který byl ve své době ovlivněn osvěcenskými názory a jehož hlavní správní strategie spočívala v dobrém vztahu ke svému poddanému obyvatelstvu. Upozaděn nezůstal ani jeho velký koníček lovectví, kterému se hrabě ve volných chvílích věnoval. Z přiloženého katalogu je patrné, že se stavební činnosti nejvíce věnoval v 70. letech 18. století a z počátku stavební aktivity směřovaly na objekty kostelů, které poté vystřídaly lovecké záměčky. Na přelomu 70. a 80. let 18. století se vrhnul do velké přestavby svého reprezentačního sídla v Chroustovicích a o 15 let později se zaměřil na své správní sídlo na Rychmburku. Hrabě na přelomu 18. a 19. století zacíлил svoji kupní aktivitu na objekty městských paláců v Praze a ve Vídni. V Praze pro svoji rodinu získal dnešní Lidový dům v Hyberské ulici a ve Vídni se rozhodl odkoupit od svého bratra druhou polovinu domu na Herrengasse č. 40. Následně, ve druhé polovině Kinského života jeho stavební činnost poklesla a v závěru se výhradně soustředil na budování škol v některých obcích na panství. Zhruba dvě třetiny stavebních úprav provedl na svém největším, rychmburském panství.

Samozřejmě si plně uvědomuji, že téma diplomové práce dalece přesahuje předepsaný rozsah magisterské práce, avšak díky svému širšímu záběru otevírá spoustu otázek, které s tématem souvisejí a na které jsem během svého výzkumu osobně narazil. Už jen pouhý fakt, že tato osobnost je upozaděna za svými slavnějšími příbuznými, je zcela jistě důvodem pro to, aby se badatelé více zajímali o jeho neobyčejný život, který byl plný nejen radosti, ale také smutku a zklamání. Filip Kinský je neobyčejným nejen svým životem, ale převážně svým stavebním úsilím, které trvalo téměř celý jeho život. Hmotné prameny jsou při výzkumu stavební aktivity

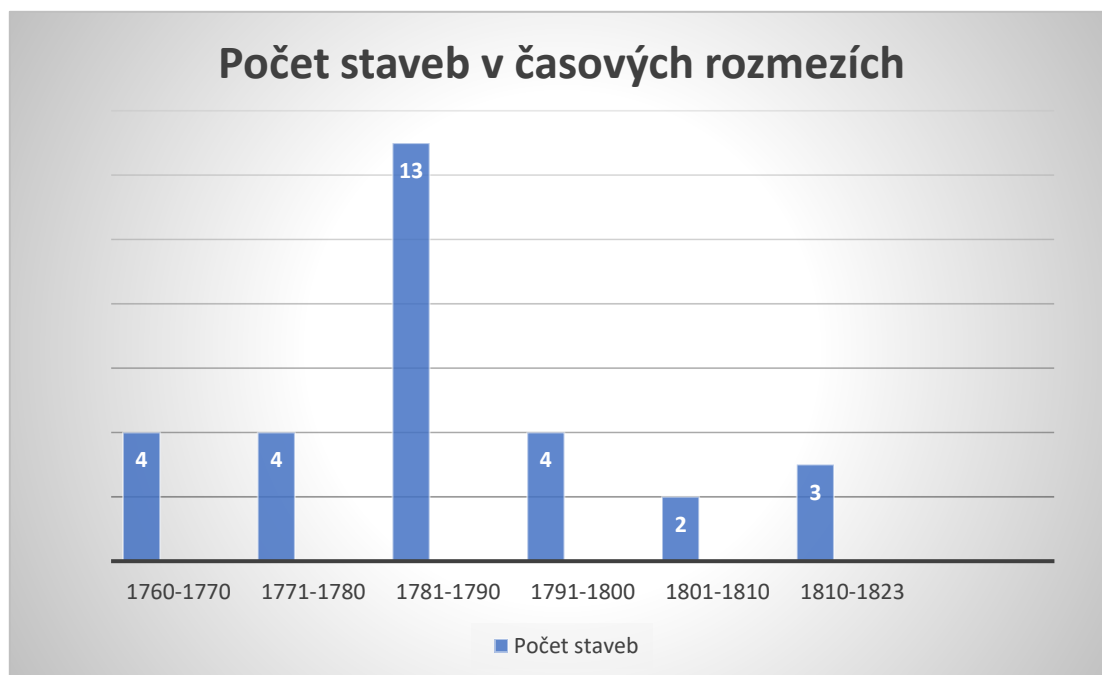
aristokrata zcela nezbytné a dle mého je velmi užitečné s nimi pracovat stejně jako například s prameny archivními. Podle mého názoru je osobnost Filipa Kinského stále otevřená novým výzkumům a v archivu může badatel zkoumat například účty jeho správy panství, které lze v archivu dohledat z přelomu 70. a 80. let 18. století. Svoji pozornost si zcela jistě zaslouží i smlouvy a narovnání, které mezi sebou uzavřeli Filip Kinský s bratrem František Ferdinandem či dalšími příbuznými. Výzkum dalších významných šlechtických stavebníků a jejich komparace s postavou Filipa Kinského by dle mého názoru zcela jistě přinesla další otázky, na které by bylo třeba odpovědět.

Přílohy

Příloha č. 1: Graf s počtem jistých a nejistých staveb hraběte Filipa Kinského (celkem 32 objektů)⁶²⁸

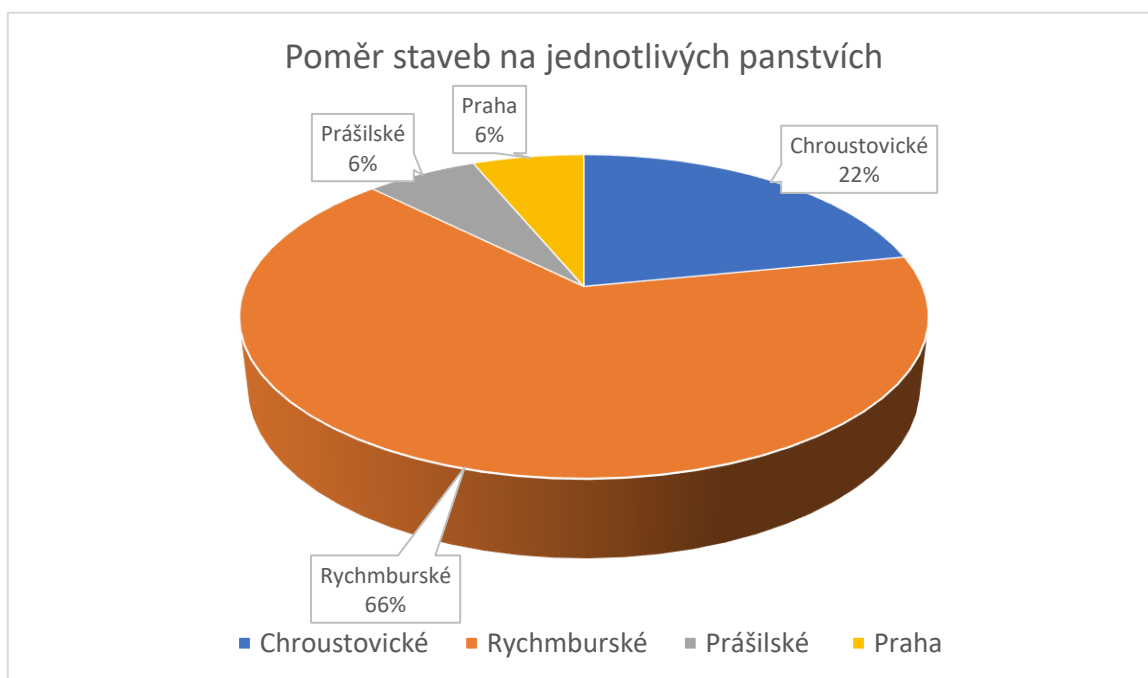
Příloha č. 2: Počet staveb iniciovaných Filipem Kinským v jednotlivých obdobích⁶²⁹

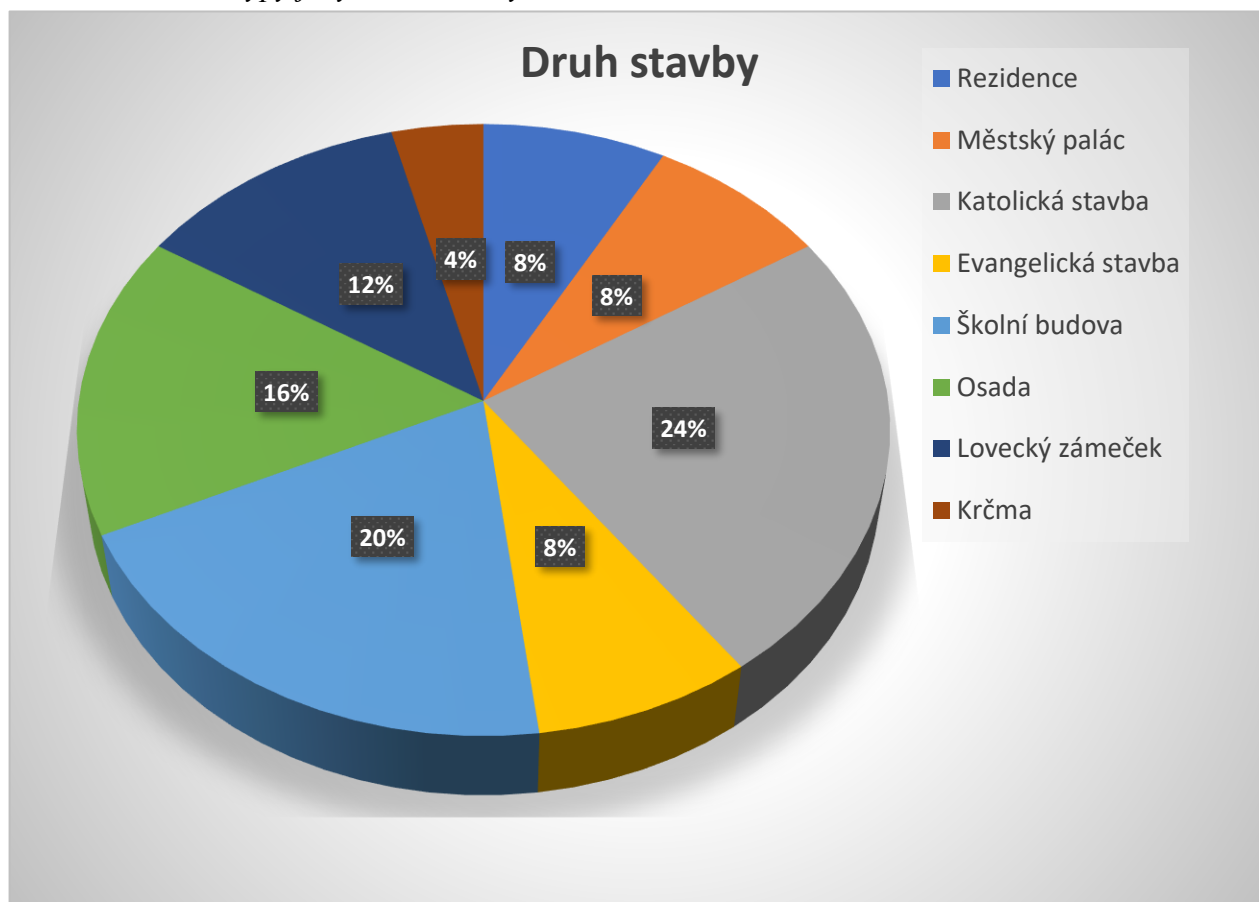
⁶²⁸ Přílohy č. 1–4 jsou vlastní prací autora a vychází z výsledků a informací z příloženého katalogu.

⁶²⁹ U dvou objektů nelze jednoznačně definovat desetiletí zásahu.

Příloha č. 3: Procentuální poměr staveb na jednotlivých panstvích hraběte Filipa Kinského⁶³⁰

Příloha č. 4: Typy jistých iniciovaných staveb hraběte Kinského⁶³¹

⁶³⁰ Započítáno celkem 32 objektů

⁶³¹ Z 32 objektů v katalogu je 25 jistých.

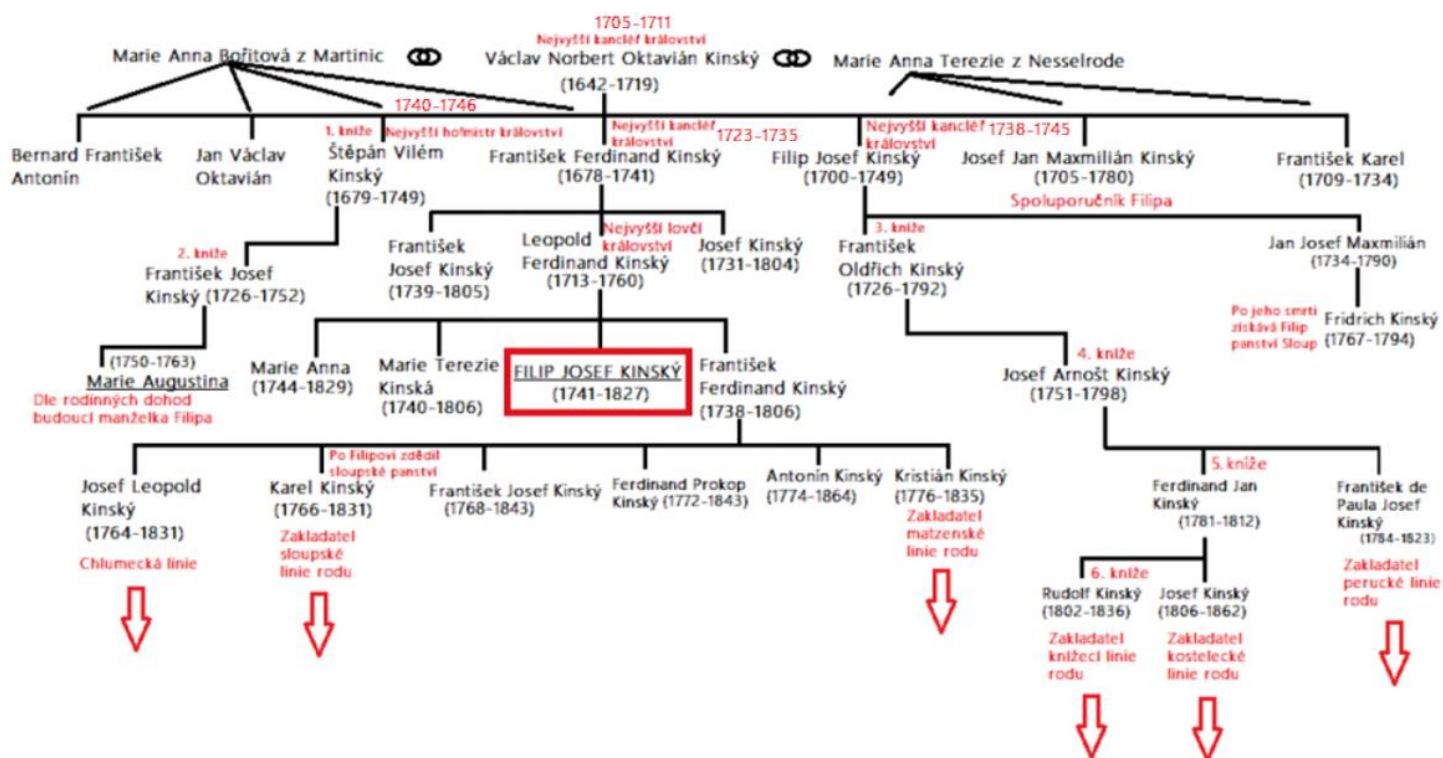
Příloha č. 5: Výřez z Mapy lesů rychmburského panství, autor mapy Johann von Payern, doba vzniku 1780-1800⁶³²

Zobrazeno lesní zátiší s cestou vedoucí k loveckému zámečku Karlštejn, pod statným listnatým stromem a skalou snad hrabě Filip Kinský (1742-1827) držící střelnou loveckou zbraň se třemi loveckými psy. Nad nimi na skále korunovaný erb Kinských, na stylizovaném listě papíru navěšeném na skalisku seznam revírů s rozlohou. Pod ním skolený jelen.

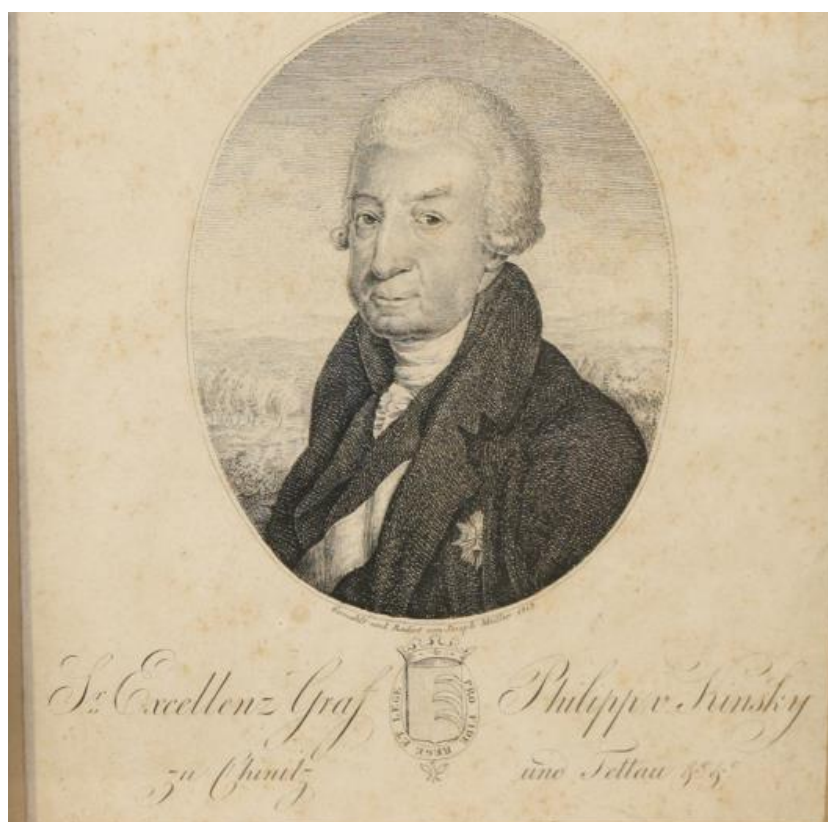

⁶³² Mapa je uložena v SOA Zámorsk, v digitální podobě je dostupná online IN: www.chartae-antiquae.cz/cs/maps/42761 [online]. [cit. 2022-06-01].

Příloha č. 6: Schématický rodokmen Kinských od 18. do poloviny 19. století (vlastní práce autora)

Příloha č. 7: Portrét Filipa Kinského⁶³³

⁶³³ Portrétní grafiku zaslala Mgr. Kamila Valoušková z Muzea regionu Valaška, které tímto děkuji za poskytnutý materiál.

Josef Löw

Quodlibet, 20. léta 19. století

Akvarel, 44,2 x 56,4 cm.

Muzeum Valašské Meziříčí, ze sbírek zámku Lešná.

Guodlibet oddaného vedutisty, Josefa Löwa, je rekapitulací života Filipa hraběte Kinského s vyobrazením posledních panství, která prošla jeho držbou. Jsou zde jak šlechtická sídla (svojkovský hrad, nový zámek i Bretfeldský letohrádek), tak kostely (kostel sv. Jana a klášterní chrám) nebo zvláštnosti, k nimž patřil skalní hrob ve Svojce. Středem zájmu jsou pozoruhodnosti panství Sloup se zámekem, panským domem i s připojeným projektem nové fořtovny. Na prahu nového věku nechybí ani továrny, jejichž počet je až překvapující (Pihlerova, Lindauerova, Welnitzerova). Chloubou se stala i tzv. Haiderova městská škola. Uprostřed je přepis podobizny Josepha Müllera, pod vyobrazením se znakem Kinských je Filipova osobní deviza: „PRO FIDE, REGE ET LEGE“.

⁶³⁴ MŽYKOVÁ, Marie. *Bůh, čest, vlast – Kinských ze zámku Lešná*. Kunín, 2005. Str. 24.; Za zaslání akvarelu děkuji Mgr. Kamile Valouškové z Muzea regionu Valaška.

Příloha č. 9: Majetek Filipa Kinského

Název	Typ stavby	Panství	Doba zásahu
Zámek Chroustovice	hlavní rezidence	chroustovické	1779-1780
Hrad Rychmburk	hrad, rezidence	rychmburské	1794-1797
Kounický palác Praha	městský palác	Praha	1784
Lovecký zámeček Karlštejn	lovecký zámeček	rychmburské	70. léta 18. století
Lovecký zámeček Neulust	lovecký zámeček	chroustovické	1779-1782
Lovecký zámeček Čachnov	lovecký zámeček	rychmburské	1770
Kostel sv. Michaela archanděla Krouna	katolický kostel	rychmburské	1770-1773
Kostel sv. Anny Pustá Kamenice	katolický kostel	rychmburské	1763
Kostel Nejsvětější Trojice Kameničky	katolický kostel	rychmburské	1764-1766
Kostel Panny Marie Sedmibolestné Předhradí	katolický kostel	rychmburské	1816
Kostel Nanebevzetí Panny Marie Uhersko	katolický kostel	chroustovické	2. polovina 18. století
Fara Chroustovice	katolická fara	chroustovické	1783
Evangelický kostel Svratouch	evangelický kostel	rychmburské	1783
Evangelický kostel Lozice	evangelický kostel	chroustovické	1784
Škola Radhošť	školní budova	chroustovické	1808
Škola Holetín	školní budova	rychmburské	1823
Škola Zbožnov	školní budova	rychmburské	1795-1798
Škola Žďárec u Skutče	školní budova	rychmburské	1806
Škola Kameničky	školní budova	rychmburské	1819
Osada Filipov	osada	rychmburské	1788
Osada Zaibené	osada	rychmburské	1784
Osada Filipova Hut'	osada	prášilské	1785
Osada Vchynice – Tetov	osada	prášilské	1792
Losyovský palác Praha	městský palác	Praha	1798
Krčma Městec	panská krčma	chroustovické	2. polovina 18. století
Kostel sv. Bartoloměje Otradov	katolický kostel	rychmburské	1789, 1806
Kostel sv. Matouše Štěpánov	katolický kostel	rychmburské	1785-1786
Kostel sv. Jana Křtitele Perálec	katolický kostel	rychmburské	1764-1765
Kostel sv. Jana Křtitele Svratka	katolický kostel	rychmburské	1789
Kostel Nanebevzetí Panny Marie Skuteč	katolický kostel	rychmburské	1790, 1818
Kostel sv. Václava Lažany	katolický kostel	rychmburské	1775, 1799
Fara Svratka	katolická fara	rychmburské	1788-1790

Příloha č. 10: Stavební zásahy hraběte Kinského na jednotlivých stavbách

Název	Novostavba	Jistota	Druh stavebního zásahu
Zámek Chroustovice	NE	ANO	Rokoková přestavba zámku
Hrad Rychmburk	NE	ANO	Oprava hradu k obývání a užívání
Kounický palác Praha	NE	ANO	Dokončení přestavby paláce na konci 18. století
Lovecký zámek Karlštejn	ANO	ANO	Výstavba loveckého zámku
Lovecký zámek Neulust	ANO	ANO	Výstavba loveckého zámku na počest Filipovy sestry
Lovecký zámek Čachnov	ANO	ANO	Výstavba loveckého zámku
Kostel sv. Michaela archanděla Krouna	ANO	ANO	Výstavba katolického kostela
Kostel sv. Anny Pustá Kamenice	NE	ANO	Barokní přestavba převážně západního průčelí kostela
Kostel Nejsvětější Trojice Kameničky	ANO	ANO	Výstavba katolického kostela
Kostel Panny Marie Sedmibolestné Předhradí	NE	ANO	Výstavba zvonice kostela
Kostel Nanebevzetí Panny Marie Uhersko	NE	ANO	Darování věžních hodin do kostela
Fara Chroustovice	ANO	ANO	Výstavba katolické fary
Evangelický kostel Svatouch	ANO	ANO	Výstavba evangelického kostela
Evangelický kostel Lozice	ANO	ANO	Výstavba evangelického kostela
Škola Radhošť	ANO	ANO	Výstavba školní budovy
Škola Holetín	ANO	ANO	Spolufinancování výstavby školní budovy
Škola Zbožnov	ANO	ANO	Výstavba školní budovy a obnova budovy rychty
Škola Žďárec u Skutče	ANO	ANO	Výstavba školní budovy
Škola Kameničky	NE	ANO	Obnova staré školní budovy
Osada Filipov	NE	ANO	Založení a pojmenování podle hraběte Kinského
Osada Zaibené	ANO	ANO	Založení osady na místě, která se Filipovi „zalíbila“
Osada Filipova Huť	ANO	ANO	Založení a pojmenování osady podle osobnosti hraběte
Osada Vchynice – Tetov	ANO	ANO	Založení a pojmenování osady dle rodinných držav hraběte
Losyovský palác Praha	NE	ANO	Odkoupení paláce k osobnímu užívání, přestavba nejistá
Krčma Městec	NE	ANO	Přestavba starého objektu krčmy na panskou krčmu
Kostel sv. Bartoloměje Otradov	NE	NE	Výstavba nové kruchty?
Kostel sv. Matouše Štěpánov	NE	NE	Výstavba zvonice s lucernou?
Kostel sv. Jana Křtitele Perálec	NE	NE	Výstavba zděné zvonice na severní straně kostela?
Kostel sv. Jana Křtitele Svratka	NE	NE	Barokní přestavba kostela?
Kostel Nanebevzetí Panny Marie Skuteč	NE	NE	Výstavba schodů ke kostelu; Instalace kostelních hodin na věži?
Kostel sv. Václava Lažany	NE	NE	Výstavba hřbitovní zdi?
Fara Svratka	ANO	NE	Výstavba barokní fary a podpora místní školy?

Příloha č. 11: „Čtyři generálové“ z rodu Kinských – zleva Kristián, František, Karel a Antonín. Synovci Filipa Kinského, kteří dle jeho přání z testamentu zdědili po Filipově smrti jeho majetek⁶³⁵

⁶³⁵ MŽYKOVÁ, Marie. *Bůh, čest, vlast – Kinských ze zámku Lešná*. Kunín, 2005. Str. 26.

Resumé

The main aim of this diploma thesis is to describe the life and the building activity of an aristocrat living in the period of Enlightenment, in the 18th century, and attempt to show his way of thinking when placing the construction activities on the example of accomplished and initiated building construction actions.

Such an Enlightenment aristocrat would be in this diploma thesis shown on the example of Count Filip Kinsky who was centralizing his construction activities, especially on his estates located in the East Bohemian region. The personality of Count Filip Kinsky is very complex and different from his contemporaries at the same time which might be illustrated by his violent character on the one hand but with being very kind and tolerant towards the subjects on the other hand. Moreover, it is claimed that besides other things in his dominions he supported the non-Catholic confession which helped him to build a reputation as a gentle and kind nobleman whom he was believed to be mainly in the environment of the country. The reason why I have decided to attempt to analyse the mentality of the construction builder living in the 18th century, Count Filip Kinsky, was not only his relationship with his subjects but also the little attention paid to him by the researchers.

In this diploma thesis, there is not only a biography of Count Filip Kinsky but also an overview of his construction activities in the estates of Chroustovice and Rychmurk located in the East Bohemian region. In the first years of his construction activity, Count Filip Kinsky was engaged in building especially Catholic constructions. However, thereafter building Catholic construction was followed by building hunting lodges which leads us to Count Filip Kinsky's great interest in hunting. Furthermore, there are mentioned two reconstructions of administrative settlements in his estates of the East Bohemian region and non-Catholic chapels supported by Count Filip Kinsky in the diploma thesis. Moreover, Count Filip Kinsky funded school buildings by which he supported the education of his subjects.

In the diploma thesis, there are not only archival sources but there were also used material base and cartographic sources for the research. Based on the catalogue of buildings which is one of the parts of this diploma thesis it is obvious that the construction activity of Count Filip Kinsky was most significant especially in the 1780s when a great number of construction interventions were accomplished. However, the construction activities of Count Filip Kinsky began in the 1760s, when, as a 20-year-old owner of the estate, he began mainly rebuilding Catholic churches.

In general, the diploma thesis offers an insight into the mentality of the construction builder and administrator of the estate in one person, and taking into account his construction activities, we can analyse his character. Each of the building construction activities had a purpose at a certain time and therefore we can follow several thinking levels of Count Filip Kinsky in the diploma thesis.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny

SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, Rodinná korespondence Leopolda Ferdinanda Kinského.

SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, Rodinná korespondence Františka Ferdinanda Kinského.

SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, podskupina č. 5 – Smlouvy trhové.

SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, Testamenty, podskupina č.5

SOA Zámorsk, RA Kinských Chlumec nad Cidlinou, Zdravotní stav, podskupina č. 16.

SOA Zámorsk, VS Rychmburk – Chroustovice – Košumberk, oddělení Chroustovice, karton č. 996.

SOA Zámorsk, VS Rychmburk – Chroustovice – Košumberk, oddělení Rychmburk.

Literatura

ADÁMEK, Karel. *Paměti o školách v okresu hlineckém*. Hlinsko: Okres. zastupitelstvo hlinecké, za účastenství míst. šk. rady hlinecké a spolku Komenský, 1891.

ANDRLE, Karel – CHALUPNÍK, Josef – ŠÁDEK, František. *Z roboty ducha k svobodě. Tři obrazy z dějin prvního českého tolerančního sboru evangelického Krouny a evangelického živlu na bývalém panství rychmburském*. Krouna, 1931.

BAHENSKÁ, Marie – CERMANOVÁ, Iveta – DIBELKA, Jaroslav et al., CERMAN, Ivo, ed. *Habsburkové: 1740-1918 : vznikání občanské společnosti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016.

BARVÍŘ, Jindřich Ladislav. *Děje města Chocně*. Náměšť n. Osl., 1886.

BĚLINA, Pavel. *Generál Laudon: život ve službách Marie Terezie a Josefa II*. Praha: Panorama, 1993.

BÍLÝ, Martin, BÍLEK, Ivan, ed. *Česká Kamenice*. Česká Lípa: Studio REMA '93, 2002.

BLACK, Jeremy. *Evropa osmnáctého století*. Praha: Vyšehrad, 2003. Dějiny Evropy (Vyšehrad).

- BLAŽEK, Antonín. *Pověsti a obrázky z Chrudimska*, díl 3. Chrudim, 1912.
- BROŽ, Ivan. *Velké postavy rodu Kinských*. Vyd. 2. Praha: Petrklíč, 2001
- BŮŽEK, Václav, GRULICH Josef, BEZECNÝ Zdeněk. *Společnost českých zemí v raném novověku: struktury, identity, konflikty*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010.
- CERMAN, Ivo. *Chotkové: příběh úřednické šlechty*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008.
- CERMAN, Ivo. *Šlechtická kultura v 18. století: filozofové, mystici, politici*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011.
- CZERNIN, Monika. *Der Kaiser reist inkognito: Joseph II. und das Europa der Aufklärung*, Penguin, München, 2021.
- ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha: Libri, 2006. Dějiny států v datech.
- ČEČETKA, František Josef. *Syn císařovny: román*. V Praze: Josef Elstner, 1939.
- ČTVERÁK, Vladimír. *Encyklopedie hradišť v Čechách*. Praha: Libri, 2003.
- DANILEVSKIJ, Petrovič a WAGNER, Jan. *Z rodinných pamětí: Kateřina II. na Dněpru*. V Slaném: J. Rokyta. V Praze: Al. Hynek, 1883.
- DOSKOČIL, Karel. *Berní rula: souhrnný index obcí, osad a samot k berní rule*. 2, Popis Čech r. 1654. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1953.
- DURDÍK, Tomáš. *Ilustrovaná encyklopedie Českých hradů*. Praha: Libri, 2002.
- DVORSKÝ, Josef. *Český apologeta, generál Fr. J. hr. Kinský, pedagogik filantropismu*. Hranice n/Beč.: J. Dvorský, 1931.
- FELÍŘ, František Václav. *Letopis 1723-1756*. Praha: Argo, 2011.
- FORŠ, Ol'ga Dmitrijevna. *Carevna a rebel: trilogie*. Praha: Svoboda, 1972.
- FRANCEK, Jindřich a WOHLSCHLAGER, Leopold. *Zločin a trest v českých dějinách: nové vydání rozšířené o paměti prvního československého kata*. V Praze: Rybka, 2007.
- HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty*. Praha: AKROPOLIS, 1992.
- HAUBELT, Josef. *České osvícenství*. Praha: Svoboda, 1986.

- HELLMUTH, Ernst, VÁVRA – HAŠTALSKÝ, Vincenc a BARVITIUS, Viktor. *Císař Josef II: kniha pro lid československý*. Praha, 1862.
- HERBEN, Jan. *Otázka náboženská v našem probuzení*. Praha: Čin, 1927.
- HILMERA, Jiří – LIFKA, Bohumír. *Litomyšl: státní zámek a památky v okolí*. Praha: STN, 1959.
- HLAVAČKA, Milan. *Karel Albrecht: příběh druhého zimního krále*. Praha: Akropolis, 1997.
- HRUBEŠ, Josef – HRUBEŠOVÁ, Eva. *Pražské domy vyprávějí*. Roztoky u Prahy: Orion, 1999.
- JANÁČEK, Josef. *Rudolf II. a jeho doba*. Vyd. 3. Praha: Paseka, 2003.
- JANÁČEK, Josef. *Valdštejn a jeho doba*. 2. vyd. Praha: Epoque, 2003.
- JIREČEK, Josef. *Obrazy z rakouských zemí, národův a dějin*. Praha: J.G. Calve, 1853.
- JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2014.
- JUŘÍK, Pavel. *Kinští. Bůh, čest, vlast*. Praha, 2019.
- JUŘÍK, Pavel. *Královna bitev: české země a zrod moderního dělostřelectva*. Praha: Euromedia Group, Universum, 2021.
- KLOSTERMANN, Karel. *Kam spějí děti: román*. 2. vyd. Praha: Vilímek, Vilímkova knihovna, 1921.
- KRATOCHVÍL, Josef V. *Sv. Jiljí a jeho klášterní a farní chrám na Starém městě v Praze*. Praha: Konvent dominikánů, 1926.
- KUBEŠ, Jiří. *Náročné dospívání urozených: kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2013.
- KUTHAN, Jiří. *Aristokratická sídla v českých zemích: 1780-1914*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2014.
- LEDVINKA, Václav, Bohumír MRÁZ a Vít VLNAS. *Pražské paláce: (encyklopedický ilustrovaný přehled)*. 2. rev. vyd. Praha: Akropolis, 2000.
- LOBKOWICZ, František. *Encyklopedie řádů a vyznamenání*. 2. vyd. Praha: Libri, 1999.
- MAGENSCHAB, Hans. *Josef II.: cesta Rakouska do moderní doby*. V Praze: Ikar, 2008
- MAGENSCHAB, Hans. *Josef II.: revolucionář z boží milosti*. Praha: Brána, 1999.

MAŠEK, Petr. *Modrá krev: minulost a přítomnost šlechtických rodů v českých zemích*. Praha: Mladá fronta, 1992.

MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti*. Díl I. A-M. Praha: Argo, 2008.

MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie: (1500-1700)*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004. Česká historie.

MIKULEC, Jiří. *České země v letech 1620-1705: od velké války k dlouhému míru*. Praha: Libri, 2016.

MUSIL, František, SVOBODA Ladislav. *Hrady, zámky a tvrze okresu Rychnov nad Kněžnou*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 1998.

MUSIL-DAŇKOVSKÝ, Emil. *Z Chrudimska*. V Pardubicích: F. Hoblík, 1892.

MŽYKOVÁ, Marie. *Bůh, čest, vlast – Kinských ze zámku Lešná*. Kunín: Muzeum Novojičínka, Správa zámku Kunín, ve spolupráci s pracovníky Národního památkového ústavu Praha ... [et al.], 2005. Ediční řada zámku Kunín.

NEŠPOR, Zdeněk R.. *Náboženství na prahu nové doby: česká lidová zbožnost 18. a 19. století*. V Ústí nad Labem: Albis international, 2006.

NEŠPOR, Zdeněk R. *Víra bez církve?: východočeské toleranční sektářství v 18. a 19. století*. Ústí nad Labem: Albis international, 2004.

NEKVINDOVÁ, Marcela. *Krouna: 1349-2009*. 2., rozš. vyd. Krouna: Obecní úřad Krouna, 2009.

NOVOTNÝ, Pavel. *Skuteč: známá – neznámá*. Skuteč: Město Skuteč, 2006.

ORTH, Jan, SLÁDEK František. *Topograficko-statistický slovník Čech čili podrobný popis všech měst, městysů, vesnic, pak zámků, dvorů, továren, mlýnů, hutí a podobných o samotě ležících stavení, jakož i všech zpustlých hradů a zaniklých osad Království Českého*. Praha: I.L. Kober, 1870.

PETRÁŇ, Josef. *Rebelie: příběh jednoho týdne a dvou dní v březnu roku 1775*. Praha: Československý spisovatel, 1975.

POCHE, Emanuel. *Pražské paláce*. 2. dopl. vyd. Praha: Odeon, 1978. Památky (Odeon).

POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech 3, P-Š*. Praha: Academia, 1980.

- POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech 4: T - Ž*. Praha: Academia, 1982.
- PRCHAL, Vítězslav. *Společenstvo hrdinů: válka a reprezentační strategie českomoravské aristokracie 1550-1750*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015.
- PŘIKLOPIL, František. *Kameničky 1392-1992*. Kameničky: Obecní úřad, 1992.
- RICHTER, Karel. *Sága rodu Kinských*. Česko: s.n., 2008.
- SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze království českého*. Díl 1, *Chrudimsko*. 3. nezm. vyd. Praha: Argo, 1995. ISBN 80-85794-05-5.
- SEDLÁČEK, August a Karel LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 8, *Rakovnicko a Slánsko*. Praha: Argo, 1996.
- SEDLÁČEK, August a Karel LIEBSCHER. *Hrady, zámky a tvrze Království českého*. Díl 14, *Litoměřicko a Žatecko*. Praha: Argo, 1993.
- SCHMIDT-BRENTANO, Antonio: *Kaiserliche und k.k. Generale (1618–1815)*, Vídeň, 2007
- SMEJKAL, Ladislav. *Máchův kraj – Českolipsko*. Praha: Regia, 2008. Tajemné stezky.
- STELLNER, František – ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. *Encyklopedie knížecích rodů zemí Koruny české*. Praha: Nakladatelství A. Skřivan ml., 2001.
- SVÁTEK, Josef. *Česko-moravská kronika*. Praha: I.L. Kober, 1898.
- ŠIMEK, Tomáš. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 6 díl – Východní Čechy*. Praha: Svoboda, 1989.
- ŠVANKMAJER, Milan. *Kateřina II.: lesk a bída impéria*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2001.
- TAPIÉ, Victor Lucien. *Marie Terezie a Evropa: od baroka k osvícenství*. Přeložil Karel KUBIŠ, Vlasta KUBIŠOVÁ. Praha: Mladá fronta, 1997.
- TARABA, Luboš. *Josef II.* Praha: Epoque, 1999. Portréty (Epoque).
- TOMÁŠOVÁ, Hana. *Má Choceň: 1227-2004*. Choceň: RAN, 2004.
- VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských*. České Budějovice. Vyd. Vlastimila Rady, 2004.
- VALENTA, Aleš. *Finanční poměry české šlechty ve druhé polovině 18. století: (chlumečtí Kinští v letech 1740-1770)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006.

VAVÁK, František Jan, JONÁŠOVÁ-HÁJKOVÁ, Stanislava a KUČERA, Martin ed. *Paměti Františka Jana Vaváka, souseda a rychtáře milčického z let 1770-1816*. V Praze: Karolinum, 2009. Prameny k dějinám českého myšlení.

VLČEK, Pavel. *Ilustrovaná encyklopedie českých zámků*. 2. vyd. Praha: Libri, 2001.

VLNAS, Vít. *Princ Evžen Savojský: život a sláva barokního válečníka*. Praha: Paseka, 2001. Historická paměť.

VOKÁČOVÁ, Petra. *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*. Praha: Academia, 2014.

VONDRA, Roman. *České země v letech 1705-1792: věk absolutismu, osvícenství, paruk a třírohých klobouků*. Praha: Libri, 2010.

VORÁČEK, Emil. *Dějiny Skutče*. Skuteč [Pardubice]: Radek Drahný, 2011.

von WURZBACH, Constantin. *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben*. Wien: Zamarski, 1864.

Záchranný archeologický výzkum – Revitalizace lesoparku a zaniklého letohrádku „Neulust“ („Theresienlust“) u obce Uhersko od Tomáše Záruby z roku 2019.

Diplomové a dizertační práce

DAMKOVÁ, Markéta. *Stavební činnost Jana Rudolfa Chotka na panství Nové Dvory*. 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav světových dějin. Vedoucí práce prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

DUŠILOVÁ, Kamila. *Život Jana Leopolda Dietrichsteina s přihlédnutím na jeho stavební činnost v Brně*: bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra historie, 2015, 63 str. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jiří Mihola, Ph.D.

FUČILOVÁ, Petra. *Pražské šlechtické domy v druhé polovině 18. století*. Pardubice, 2010. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.

HREBIKOVÁ, Anežka. *Štěpán Vilém Kinský jako císařský vyslanec v Rusku Petra Velikého v letech 1721-1722. Acta Legationis Moscoviticae aneb Diplomatické relace jako raně novověký*

pramen. 2016. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra PVH a archivního studia. Vedoucí práce doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.

CHRÁSTECKÁ, Marie. *Hrabě František Josef Pachta v roli stavebníka i stavitele. Architektonická proměna rodových statků Františka Josefa Pachty v pozdním baroku*. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Ústav dějin křesťanského umění. Vedoucí práce Daniela Štěrbová.

IVANEGA, Jan. „*Wohl, tüchtig und tauerhafft.*“ *Stavební aktivity na schwarzenberských panstvích za knížete Adama Františka (1703–1732)*. Brno, 2016. Disertační práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

KRÁTKÝ, Jan. *Lov a šlechtické slavnosti na panství Chlumec nad Cidlinou*. Pardubice. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Pardubice, 2010. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D.

MÁDLÍKOVÁ, Simona. *"Tradiční český turnaj v Praze roku 1791" v představách Františka Ferdinanda Kinského a jeho přátel*. Pardubice, 2012. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce PhDr. Vítězslav Prchal, Ph.D.

NEKVAPIL, Ladislav. *Náboženské poměry na Chrudimsku v 17. a 18. století*, Pardubice, 2010. Diplomová práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická. Vedoucí práce prof. PhDr. Eduard Maur, CSc.

NĚMCOVÁ, Sára. *Stavební činnost Václava Antonína Chotka: významná rodová sídla*. Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Katolická teologická fakulta, Ústav dějin křesťanského umění. Vedoucí práce Ing. Mgr. Daniela Lunger-Štěrbová, Ph.D.

SEVERA Michal. *Vrchnostenská správa a její vztah vůči nekatolickému obyvatelstvu na vybraných panstvích východních Čech od vydání Tolerančního patentu do zániku patrimoniální správy (1781-1848)*. Diplomová práce, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové 2015.

SCHEJBALOVÁ, Tereza. *Dějiny panství Chroustovice*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2018. Vedoucí práce Dušan Foltýn.

ŠVEC, Jiří. *Zámek Chroustovice v době barokní*. Brno, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

ŠVEHELKA, Ondřej. *Prameny k dějinám napoleonských válek v rodinných archivech Kinských. K českým předkům knížete Józefa Poniatowského*. 2010. Bakalářská práce.

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin. Vedoucí práce PhDr. Pavel Bělina, CSc.

VESELÝ, Aleš. *Stavební činnost na polensko-přibyslavském panství ve 40.-60. letech 18. století*. Brno, 2014. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc.

VRLA, Mikoláš. *Architektura stavebníků rodu ze Zástřizl v letech 1500-1650*. Olomouc, 2018. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Petr Čeřovský, Ph.D.

Periodika a články

ADÁMEK, Karel a kol. *Čechy. Díl XIII. Východní Čechy*. Praha: J. Otto, 1905

ADÁMEK, Karel. *Město Svatka*. IN: *Památky archaeologické a místopisné: organ Archaeologického sboru Musea království Českého a Historického spolku v Praze*. Praha: Archaeologický sbor Musea království Českého, 1913. ISSN 1801-5786.

ANDĚL, Rudolf, FIALA, Zdeněk, KOPAČKA, Ludvík a LOUDA, Jiří. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, [Díl] 3: Severní Čechy*. Praha: Svoboda, 1984.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. 4 díl – Západní Čechy*. Praha: Svoboda, 1985.

Časopis Musea království Českého. Praha: Museum Království českého, 1922. ISSN 1210-9746. Ročník 29, svazek 1.

Český lid. Praha: F. Šimáček, 1913, ročník XXII. Redaktor dr. Čeněk Zíbrt. ISSN 0009-0794.

Hláská. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. Ročník XXXII., č. 2, 2021.

HORPENIAK, Vladimír. *Sborník vlastivědných prací o Šumavě*. Kašperské Hory: MěstNV, 1980.

CHYTIL, Karel. *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. Ročník 11, Politický okres chrudimský*. Praha, 1900.

KALOUSEK, Josef. *Archiv český čili Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích, Díl XXIX: Dodavek k řádům selským a instrukcím hospodářským 1388-1779*. Praha: Domestikální fond království Českého, 1913.

LEIDL, August: Leopold Graf von Thun. IN: *Neue Deutsche Biographie* (NDB). Band 14, Duncker & Humblot, Berlin 1985.

MARTÍNKOVÁ Romana – VALENTA Aleš – VILIMOVSKÁ Veronika. *ÚŘAD NEJVYŠŠÍHO LOVČÍHO ZA LEOPOLDA KINSKÉHO (1751–1760)*. IN: *Východočeský sborník historický*. Číslo 14, 2007. Pardubice: Východočeské muzeum, [1992] -. ISSN 1213-1733.

NEKVAPIL, Ladislav. Kraj "náboženských blouznivců" v době rané tolerance: Rychmbursko kolem roku 1781. Ladislav Nekvapil. IN: *Východočeský sborník historický* / Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích, Sv. 22, 2012, str. 207-238.

Neue Deutsche Biographie (NDB). Band 14, Duncker & Humblot, Berlin 1985.

Osvěta: listy pro rozhled v umění, vědě a politice. Praha: Václav Vlček, 1871.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. V Praze: J. Otto, 1909, 1 díl.

Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Praha: J. Otto, 1909, 14. díl.

Památky archaeologické a místopisné. Praha: Museum království Českého, 1855, 1. svazek.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Lucie. *Středověké osídlení na Hlinecku*. Diplomová práce, Hradec Králové, 2016. Vedoucí práce Mgr. Pavel Drnovský.

Východočeský sborník historický. Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích 9, 2000.

Východočeský sborník historický. Pardubice : Východočeské muzeum v Pardubicích 11, 2002.

WIRTH, Zdeněk: *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století., ročník 16. Politický okres vysokomýtský*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1902.